

Oulun kaupunki

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset

Sisällys

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	9
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	9
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	9
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	13
1.4 Oulun paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut	14
LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA	15
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	16
2.2 Perusopetuksen arvoperusta	17
2.3 Oppimiskäsitys	20
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	21
3.1 Perusopetuksen tehtävä	21
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	22
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI	30
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen	30
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	31
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	36
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet	39
4.5 Paikallisesti päätettävät asiat	43
Luku 5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	43
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	43
5.2 Yhteistyö	45
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	51
5.4 Opetuksen järjestämistapoja	53
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	58
LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI	64
6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri	64
6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet	65
6.3 Arvioinnin kohteet	67
6.4 Opintojen aikainen arviointi	68
6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana	69

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä.....	71
6.4.3 Opintoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	73
6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa.....	74
6.5 Perusopetuksen päättöarviointi	76
6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	76
6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi	78
6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät	78
6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset	82
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	84
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	84
7.1.1 Ohjaus tuen aikana.....	86
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	87
7.2 Yleinen tuki.....	89
7.3 Tehostettu tuki.....	91
7.3.1 Pedagoginen arvio	91
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	93
7.4 Erityinen tuki	95
7.4.1 Pedagoginen selvitys	97
7.4.2 Erityisen tuen päätös.....	99
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	100
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	102
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	105
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	106
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	108
7.5.1 Tukiopetus.....	108
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus.....	109
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	110
LUKU 8 OPPILASHUOLTO.....	112
8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö	114
8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto.....	118
8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto.....	122
8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat	126
8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta	128
LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	136

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset	136
9.2. Romanit	137
9.3. Viittomakieliset	138
9.4. Muut monikieliset oppilaat	139
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS	141
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	141
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus	143
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus	146
10.2 Paikallisesti päätettävät asiat	146
LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	148
11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet	148
11.2 Paikallisesti päätettävät asiat	148
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	149
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	149
12.2 Valinnaiset aineet	150
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	151
12.4 Paikallisesti päätettävät asiat	153
LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2	155
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä	155
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2	156
13.3. Paikallisesti päätettävät asiat	159
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2	159
13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	160
13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	175
13.4.3 VIERAAT KIELET	179
13.4.4 MATEMATIIKKA	180
13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	183
13.4.6 USKONTO	187
13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	192
13.4.8 MUSIIKKI	195
13.4.9 KUVATAIDE	197
13.4.10 KÄSITYÖ	200
13.4.11 LIIKUNTA	202

13.4.12 OPPILAANOHJAUS	205
LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6	208
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä	208
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6	209
14.3. Paikallisesti päätettävät asiat	213
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6	213
14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	214
14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	268
14.4.3 VIERAAT KIELET	310
14.4.4 MATEMATIIKKA	359
14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI	367
14.4.6 USKONTO	379
14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	394
14.4.8 HISTORIA	400
14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI	410
14.4.10 MUSIIKKI	419
14.4.11 KUVATAIDE	439
14.4.12 KÄSITYÖ	446
14.4.13 LIIKUNTA	457
14.4.14 OPPILAANOHJAUS	472
14.4.15 VALINNAISET AINEET	475
LUKU 15 VUOSILUOKAT 7-9	458
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7-9 tehtävä	458
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7-9	460
15.3. Paikallisesti päätettävät asiat	464
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7-9	465
15.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS	466
15.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI	517
15.4.3 VIERAAT KIELET	546
15.4.4 MATEMATIIKKA	575
15.4.5 BIOLOGIA	595
15.4.6 MAANTIETO	601
15.4.7 FYSIIKKA	606
15.4.8 KEMIA	612

15.4.9 TERVEYSTIETO	618
15.4.10 USKONTO.....	625
15.4.11 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO	633
15.4.12 HISTORIA	637
15.4.13 YHTEISKUNTAOPPI	641
15.4.14 MUSIIKKI	646
15.4.15 KUVATAIDE	652
15.4.16 KÄSITYÖ	657
15.4.17 LIIKUNTA.....	665
15.4.18 KOTITALOUS	676
15.4.19 OPPILAANOJAUS	682
15.4.20 VALINNAISET AINEET.....	686

Kaikki kaupunkikohtaiset normittavat liitetiedostot löytyvät Oulun kaupungin OPS-portaalista. Pöllönkankaan koulun opetussuunnitelman liitteet on tarkoitettu opettajien työn tueksi, ja ne ovat OPS-kansiossa koulun henkilökunnan Sharepointissa. Samasta paikasta löytyvät myös paikallisen opetussuunnitelman edellyttämät pakolliset koulukohtaiset liitteet, ja ne on lisäksi ladattu opetussuunnitelman kanssa koulun kotisivuille.

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

(Luvut 1–3 sivistys- ja kulttuurilautakunta 20.8.2015 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvuun, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan². Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhtenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja oppilashuollon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

1 Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

2 Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

3 Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista.⁸

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

⁴ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

⁸ Perusopetusasetus 9 §

⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman oppilashuoltoa sekä kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma (OOPS) rakentuu Opetushallituksen opetussuunnitelman perusteasiakirjalle. Paikallinen opetussuunnitelmaprosessi (ks. Liite 1) muodostaa kokonaisuuden, johon osallistuu suuri joukko sivistys- ja kulttuuripalveluiden asiantuntijoita. Sivistys- ja kulttuuripalveluihin sisältyvä monitoimijaisuus (varhaiskasvatus-, opetus-, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut) on hyvä lähtökohta opetussuunnitelman perusteissa edellytetyn koulunkäyntiä tukevan yhteistyön järjestämiseksi. Moniammatillista ja poikkitoiminnallista yhteistyötä tehdään myös kaupungin hyvinvointipalveluiden (ent. sosiaali- ja terveystoimi), kolmannen sektorin toimijoiden ja muiden opetukseen ja kasvatukseen liittyvien sidosryhmien kanssa koulunkäynnin, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tukemiseksi.

Yhteistyö hyvinvointipalveluiden kanssa on säännöllistä ja suunnitelmallista. Ylimmällä tasolla sivistys- ja kulttuuripalveluiden ja hyvinvointipalveluiden yhteinen johtoryhmä linjaa lasten ja nuorten hyvinvointiin, kasvuun ja oppimiseen liittyviä asioita. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden ja hyvinvointipalveluiden yhteistyötä edistetään eri tiimien, kuten hyvinvointitiimin kautta. Kouluilla tehdään suunnitelmallista yhteistyötä hyvinvointipalveluiden kanssa. Opetuksen järjestäjä tekee yhteistyötä opetussuunnitelman laadinnassa ja kehittämisessä hyvinvointipalveluiden kanssa. Tätä yhteistyötä oppilashuollon osalta kuvataan luvussa 8. Lukuun kirjataan koulukohtaiset tarkennukset opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaan.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastuttaa koulutyötä ja liittää sen osaksi laajempaa yhteisöä. Erityisesti oululainen aluemalli mahdollistaa läheisen yhteistyön kuntalaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Yhteistyötä ja kehittämistoimintaa kuvataan alueellisissa kehittämissuunnitelmissa. Koulut kuvaavat yhteistyötään eri toimijoiden kanssa koulun toimintakulttuurin kuvauksen yhteydessä luvussa 4.

Opetussuunnitelmatyössä on tärkeää lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen sekä huoltajien osallistaminen opetussuunnitelmatyöhön. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa on ohjeistettu ottamaan oppilaat ja huoltajat mukaan opetussuunnitelmatyöhön sekä kaupungin että koulun tasolla. On tärkeää, että huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön ja muuhun koulun toiminnan suunnitteluun erityisesti kasvatustavoitteita, koulun toimintakulttuuria ja kodin ja koulun yhteistyötä pohdittaessa. Kodin ja koulun yhteistyötä kaupungin, alueen ja koulun tason toimintana kuvataan luvussa 5.2.

Oulun opetussuunnitelmassa vahvistetaan lapsen ja nuoren yhtenäistä kasvun ja oppimisen polkua. Perusopetuksen opetussuunnitelmaprosessissa on otettu huomioon paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Paikallinen esiopetussuunnitelma on valmisteltu perusopetuksen opetussuunnitelmaprosessin rinnalla. Opetussuunnitelmalla tuetaan perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymistä. Nivelvaiheisiin

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

eli esiopetuksesta kouluun, alaluokilta yläluokille ja perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyminen ja siirtymävaiheisiin liittyvät prosessikuvaukset löytyvät luvuista 13, 14 ja 15.

Opetussuunnitelmiin sisältyvä pedagoginen ja kasvatuksellinen jatkumo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle on turvattu paikallisessa opetussuunnitelmatyössä niin, että samat opetuksen järjestäjän asiantuntijat toimivat esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmatyöryhmissä. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden asiantuntijoita toimii myös toisen asteen yhteistyöryhmässä vahvistamassa perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyötä. Peruskoulujen opinto-ohjaajat tekevät tiivistä yhteistyötä toisen asteen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien lisäksi paikallisessa perusopetuksen opetussuunnitelmatyössä otetaan huomioon myös lapsia, nuoria ja lapsiperheitä koskevat muut paikalliset suunnitelmat. Näitä ovat esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, toiminnallisen tasa-arvon suunnitelma sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma. Opetussuunnitelmatyössä huomioon otetut paikalliset suunnitelmat on kirjattu liitteeseen 2.

Oulun paikallisessa opetussuunnitelmassa käsitellään erityisiä opetuksen järjestämistapoihin liittyviä kysymyksiä luvuissa 5.4 ja 5.6. Näitä ovat muun muassa se, järjestetäänkö opetus tai sen osa yhdysluokkaopetuksena, vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä tai oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna.

Oulun paikallinen opetussuunnitelma perustuu opetussuunnitelman perusteissa kuvattuun ainejakoiseen opetukseen, jota eheytetään osana perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria (ks. Luku 4.4) ja jonka tavoitteena on laaja-alainen osaaminen (ks. Luku 3.3). Paikallisessa opetussuunnitelmassa tuetaan opetuksen eheyttämistä tuomalla paikallisesti laadittuja eheyttäviä polkuja koulujen työn tueksi tukimateriaalien muodossa (linkki tukimateriaaliin). Koulut voivat toteuttaa opetusta osittain tai kokonaan eheyttynä opetuksena. Opetuksen toteutus kirjataan koulun opetussuunnitelmaan ja lukuvuosisuunnitelmiin.

Oulun paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen paikallinen tuntijako (ks. Liite 3). Lukuun 12 kirjataan tuntijakoon olennaisesti liittyvät opetuksen järjestämistä täsmentävät näkökulmat kuten:

- *miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)*¹²
- *miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (Oulun kieliohjelma Liite 4)*
- *mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu*
- *mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset, niihin liittyvät tavoitteet ja sisällöt sekä toteutus paikallisen tuntijaon puitteissa*

Oululaiset oppilaan ohjausta kuvaavat linjaukset on kirjattu lukuun 15.4.19. Paikallisessa ohjaussuunnitelmassa (Liite 5) kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestely. Työelämäyhteistyön ja yrittäjyyskasvatuksen edistämisessä hyödynnetään oululaisen yrittäjyyskasvatuksen polun toimintamalleja (Ks. tukimateriaali). Oppilaanohjauksen tavoitteita ja sisältöjä täsmennetään vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvissä tehtäväkuvauksissa.

Oulun paikallinen opetussuunnitelma koostuu paikallista linjauksista sekä koulukohtaisista ja alueellisista tarkennuksista. Koulukohtaisten ja alueellisten tarkennusten ohjeet on kuvattu kunkin luvun lopussa. Opetussuunnitelman paikalliset täydennykset ilmestyvät myös englannin kielellä.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen.¹³ Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa hyödynnetään kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹⁴. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluissa arvioidaan opetussuunnitelmaprosessia, opetussuunnitelmaa sekä perusopetuksen laatua ja vaikuttavuutta. Opetuksen kehittämiseksi osallistutaan myös ulkopuolisiin arviointeihin, hyödynnetään kansallisia ja kansainvälisiä arviointituloksia sekä benchmarking¹⁵-toimintaa. Opetuksen järjestäjän tasolla perusopetuksen laatua arvioidaan osana talousarvio- ja strategiaprosessia ja paikallisten kehittämissuunnitelmien arviointia.

Perusopetuksen laatukriteerit on kirjattu osaksi sivistys- ja kulttuuripalveluiden arviointijärjestelmää¹⁶. Perusopetuksen laatua ja opetussuunnitelman toteutumista arvioidaan osana kaupungin itsearviointiprosessia

¹² Valtioneuvoston asetus (422/2012)

¹³ Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹⁴ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

¹⁵ Oman toiminnan vertaaminen parhaaseen toimintaan. Benchmarking toteutuu usein kouluvierailuina.

¹⁶ Common Assessment Framework, julkishallinnollissa organisaatioissa käytettävä itsearviointikehys.

kahden vuoden välein. Perusopetuksen arvioinnissa hyödynnetään oppilashallintojärjestelmästä saatavaa tietoa, kansallisten arviointien, kuten THL:n¹⁷ kouluterveyskyselyn tuloksia, sekä oppilaille, huoltajille ja opetushenkilöstölle tehtyjen kyselyiden palautteita. Tärkeää tietoa oppilaiden kasvusta, oppimisesta ja hyvinvoinnista saadaan oppimis- ja kehityskeskusteluista.

Kouluilla arvioidaan koulun opetussuunnitelmaprosessin toteutumista, opetussuunnitelmaa ja perusopetusta lukuvuosiarvioinneissa. Rehtorit osallistuvat myös opetussuunnitelman arviointiin alueellisissa itsearviointitilaisuuksissa osana sivistys- ja kulttuuripalveluiden arviointia.

Arviointitoiminnasta saatavaa tietoa hyödynnetään opetussuunnitelmaprosessin, opetussuunnitelman ja perusopetuksen kehittämisessä. Arviointien tuloksena syntyneitä kehittämistoimenpiteitä ja parantunutta toimintaa päivitetään paikalliseen opetussuunnitelmaan sekä toiminta- ja laatukäsikirjoihin. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa seurataan valtakunnallista opetussuunnitelman kehittämistyötä ja tehdään valtakunnallisissa perusteissa tapahtuneiden muutoksien edellyttämiä päivityksiä paikalliseen opetussuunnitelmaan.

1.4 Oulun paikallisen opetussuunnitelman laadinta ja keskeiset opetusta ohjaavat ratkaisut

Paikallinen opetussuunnitelma, sitä tarkentavat lukuvuosisuunnitelmat sekä muut suunnitelmat laaditaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla edellä kuvattuja tavoitteita ja periaatteita noudattaen. Opetuksen järjestäjä voi päättää opetussuunnitelmaan sisältyvien ratkaisujen delegoinnista kouluille ja koulukohtaisen opetussuunnitelman laadinnasta.

Tässä alaluvussa määrätään ne paikallisesti päätettävät opetussuunnitelmaratkaisut sekä opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat, joita ei käsitellä muissa luvuissa. Opetussuunnitelman perusteiden kussakin pääluvussa määrätään tarkemmin, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa tulee kyseisessä luvussa käsitellyn kokonaisuuden osalta päättää ja kuvata.

Opetuksen järjestäjä päättää opetussuunnitelman laatimiseen liittyvistä ratkaisuksista ja toimintatavoista:

- laaditaanko paikallinen opetussuunnitelma koulujen yhteisenä, kokonaan tai osin koulukohtaisena, seudullisena tai käytetäänkö muuta ratkaisua
- millä kielillä annettavaa opetusta varten opetussuunnitelma laaditaan ja hyväksytään (suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten)
- mikä on opetussuunnitelman rakenne ja asioiden käsittelyjärjestys, missä muodossa opetussuunnitelma julkaistaan
- miten henkilöstö sekä oppilaat ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen ja miten otetaan huomioon eri tilanteissa olevien huoltajien osallistumismahdollisuudet
- miten opetussuunnitelman laatimiseen liittyvä yhteistyö esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetusta seuraavaa koulutusvaihetta edustavien oppilaitosten kanssa järjestetään
- mitkä muut tahot ovat mukana opetussuunnitelman laadinnassa ja toteutuksessa ja miten yhteistyö järjestetään

¹⁷ Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttama hyvinvointikysely peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaille ja lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Kyselyyn vastaa noin 200 000 nuorta kahden vuoden välein.

- miten paikalliset erityispiirteet ja -tarpeet, arviointien ja kehittämistyön tuottama tieto ja kehittämisen tavoitteet sekä muut paikalliset suunnitelmat otetaan opetussuunnitelman valmistelussa huomioon.

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetussuunnitelman laadintaan ja kehittämiseen liittyvät asiat:

- miten huolehditaan oppilashuoltoa ja kodin ja koulun yhteistyötä käsittelevien osuuksien laatimisesta yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kanssa
- miten opetussuunnitelman toteutumista seurataan ja miten opetussuunnitelmaa arvioidaan ja kehitetään
- mitkä ovat ne paikalliset suunnitelmat ja ohjelmat, jotka täydentävät ja toteuttavat opetussuunnitelmaa (esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma, kestävä kehityksen ohjelma, tasa-arvosuunnitelma, kulttuurikasvatussuunnitelma, tietostrategia).

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa opetuksen järjestämiseen liittyvät ratkaisut:

- miten edistetään perusopetuksen yhtenäisyyttä sekä siirtymävaiheisiin liittyvää yhteistyötä (perusopetuksen sisällä sekä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen ja perusopetusta seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä yhdysluokkaopetuksena (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus tai osa siitä vuosiluokittain etenevänä vai vuosiluokkiin sitomattomasti etenevänä, oppilaiden omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (katso myös alaluvut 5.4 ja 5.6)
- järjestetäänkö opetus pääosin ainejakoisena vai kokonaan tai osin eheytyttynä; mitkä ovat mahdollisen eheytytyn opetuksen järjestämisen pääpiirteet
- miten opetustunnit jaetaan vuosiluokittain yhteisten oppiaineiden, taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien sekä oppilaalle valinnaisten aineiden kesken valtioneuvoston asetuksen edellyttämällä tavalla (paikallinen tuntijako)¹⁸
- mikä on opetuksen järjestäjän kieliohjelma, miltä vuosiluokilta eri kielten opetus aloitetaan (katso myös toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten osuudet sekä luku 12)
- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet ja mille vuosiluokille niiden opetus sijoittuu (katso myös luku 12)
- mitkä ovat opetuksen mahdolliset painotukset ja miten ne toteutetaan; miten painotus näkyy tuntijaossa sekä opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä (katso myös luku 12)
- miten oppilaanohjaus järjestetään
- ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn ja vastuunjako sekä työskentely monialaisissa verkostoissa, kodin ja koulun yhteistyö ohjauksessa, työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt (katso myös vuosiluokkakokonaisuuksiin sisältyvä oppilaanohjauksen tehtäväkuvaus).

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

(Luvut 1–3 sivistys- ja kulttuurilautakunta 20.8.2015 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014))

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁹. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetussuunnitelman

¹⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

¹⁹ Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.²⁰

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä²¹. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet²². Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut²³. Oppilashuollon järjestämistä ohjaa oppilas- ja opiskelijahuoltolaki²⁴. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön²⁵. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.²⁶

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella²⁷. Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.²⁸

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suojaa koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä²⁹. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden

²⁰ Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

²¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

²² Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

²³ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

²⁵ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

²⁶ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

²⁷ Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

²⁸ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §

²⁹ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

oikeuksien sopimus³⁰. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista³¹.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuureihin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveelle kasvuille ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkemysiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä

³⁰ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

³¹ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseen, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteilyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiivisiksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamispohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudella. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

Pöllönkaan koulussa kaupungin pohjalle työstetyt arvot ovat koulukohtaisen opetussuunnitelman liitteenä.

Oulussa perusopetuksen arvoperusta rakentuu Oulun kaupunkistrategian arvoille reiluus, rohkeus ja vastuullisuus. Arvokeskustelut on toteutettu yhteistoiminnallisesti eri toimijoista koostuvissa ryhmissä. Keskusteluja on käyty oppilaiden, vanhempien, opettajien, rehtoreiden ja muiden koulun yhteistyötahojen kanssa. Koulujen OPS-vastaavat ovat omissa tapaamisissaan oppineet yhteistoiminnallisen arvokeskustelumallin, jota on voitu toteuttaa kouluilla monitoimijaisissa ryhmissä.

Aluerehtorit ovat koonneet rehtoreiden kanssa kunkin alueen kouluilla työstetyt arvot yhteiseen pohjaan. Huoltajat ovat osallistuneet arvokeskusteluun omana vanhempaintoimijoiden ryhmänä ja osana koulujen arvokeskusteluryhmiä. Lisäksi vanhempien näkökulmia perusopetuksen arvoihin on täydennetty sähköisen kyselyn kautta. Oppilaat ovat osallistuneet arvokeskusteluun myös alueen nuorten vaikuttajien ryhmissä. Laajassa arvojen työstöprosessissa syntyneet Oulun perusopetuksen arvot on koottu taulukkoon 1.

REILUUS	ROHKEUS	VASTUULLISUUS
Oppilaat, henkilökunta ja huoltajat kohdataan koulussa yksilönä. Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus ohjaavat toimintaa. Koulussa otetaan huomioon erilaiset oppimistyyliä ja oppilaan oikeus saada opetusta omalla tasollaan. Erilaisuus on luonteva osa toimintaympäristöä, ja toisten näkemyksiä kunnioitetaan. Toiminta perustuu avoimeen vuorovaikutukseen kaikkien yhteistyötahojen kanssa. Oppilaiden, huoltajien ja henkilökunnan yhteistyö on tulevaisuuden voimavara. Kaikessa toiminnassa otetaan huomioon toiset ihmiset ja ympäröivä luonto. Toisia kannustetaan ja autetaan. Toiminta perustuu vaihteleviin työtapoihin ja arviointi pohjautuu monipuoliseen näyttöön.	Oppiessaan oppilas rakentaa arvoperustaansa ja luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin ja kulttuureihin. Muuttuvassa oppimisessa ja opettajuudessa kokeillaan rohkeasti uusia toimintatapoja. Koulussa kohdataan rohkeasti oppilas yksilönä ja otetaan ennakkoluulottomasti vastaan erilaisia oppijoita. Oppilasta kannustetaan rakentamaan identiteettiään, löytämään omat vahvuutensa sekä tekemään rohkeasti ja vastuullisesti omia valintoja. Oppilas kokee, että hän voi vaikuttaa kouluyhteisössä ja että hänen oppimisestaan välitetään. Oppilasta kannustetaan haastamaan itsensä ja auttamaan toisia. Kiusaamiseen ja epäkohtiin puututaan rohkeasti. Koulussa verkostoidutaan hyödyntäen lähiympäristön asiantuntemusta, paikallista kulttuuriperintöä ja tiedonvälityksen monipuolisia mahdollisuuksia. Koulussa oppilaiden ja huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Opetus tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin rakentumista ja rohkaisee toimimaan eri	Oppilas on aktiivinen toimija kouluyhteisössä ja oppilaskunnan jäsenenä. Oppilas arvioi edistymistään ja toimintaansa esim. itsearvioinnin avulla ja asettaa sen perusteella oppimistavoitteita. Oppilas pitää kiinni sovitusta asioista ja kantaa vastuun teoistaan. Oppilaat, huoltajat ja henkilöstö sitoutuvat toimimaan yhteisten periaatteiden mukaisesti. Turvallisessa kouluyhteisössä korostetaan yhteisvastuullisuutta ja yhteisiä pelisääntöjä. Oppilas tuntee vastuuta ympäristöstään. Fyysisesti ja psyykkisesti turvallisessa ympäristössä oppilas oppii kunnioittamaan itseään, toisia ihmisiä sekä ympäristöään. Kestävän kehityksen periaatteet ohjaavat koulun toimintaa. Kasvatamme oppilasta toimimaan sosiaalisesti kestävällä tavalla ja tulevia sukupolvia kunnioittaen. Ekososiaalisen sivistyksen periaatteiden mukaisesti oppilasta rohkaistaan kestävään elämäntapaan.

Taulukko 1. Oulun kaupungin perusopetuksen arvoperusta.

Arvoperustassa huoltajat korostavat erityisesti kestävää elämäntapaa ja vastuullista kuluttamista, syrjäytymisen ehkäisyä, hyvinvoinnista ja terveestä kasvusta välittämistä sekä ihmissuhdetaitoja ³².

³² Vanhempien Wilma-kysely joulukuu 2014.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii refleктоimaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

Oulussa perusopetuksen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan kouluilla lukuvuosiarvioinneissa, oppilaan, opettajan ja huoltajan arviointi- ja kehityskeskusteluissa sekä henkilökunnan ja rehtorin kehityskeskusteluissa. Koko kaupungin tasolla arvoperustaa päivitetään osana kaupungin strategiaproessia valtuustokausittain. Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan.

Oppimiskäsityksessä me oululaiset vanhemmat pidämme tärkeimpinä myönteisiä tunnekokemuksia ja oppimisen iloa, ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja sekä kykyä arvioida oman toiminnan seurauksia ja vaikutuksia ympäristöön ja muihin ihmisiin.

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

(Luvut 1–3 sivistys- ja kulttuurilautakunta 20.8.2015 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inkluusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävää elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoikeuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa.

Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa³³. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2§:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävä kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3§:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu

³³ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädetyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojään ja taitojään, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Erityisen tärkeätä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heidä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heidä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeätä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestävään elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastustaärkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kriittiseen

tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ymmärtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tvt) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeitä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen

löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakoiti on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoa ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelmista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi.

Oulun perusopetuksen kouluissa laaja-alaisen osaamisen painoalueiksi on nostettu Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7). Ensimmäinen painoalue liittyy Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluissa strategiseksi tavoitteeksi muodostuneeseen hyvinvointikoulumallin kehittämiseen. Yhteistyötä hyvinvointikoulun kehittämiseksi tehdään hyvinvointipalveluiden ja koko sivistys- ja kulttuuripalveluiden monialaisten toimijoiden sekä vanhempien, oppilaiden ja 3. sektorin toimijoiden kanssa. Sivistys- ja kulttuuripalveluissa kulttuurin merkitys korostuu oppilaiden hyvinvoinnin edistämisessä.

Oulussa tärkeä, hyvinvointioppimista ohjaava asiakirja on vuosittain laadittava hyvinvointisuunnitelma. Siinä määritellään tavoitteet ja indikaattorit tavoitteiden toteutumisen seurannaksi ja uusien kehittämiskohteiden paikantamiseksi. Hyvinvointikoulumallin tukemiseksi opetuksen järjestäjä on tuottanut koko esi- ja perusopetuksen jatkumoa tukevan hyvinvointipolkumateriaalin (linkki tukimateriaaliin), jota kouluissa voidaan hyödyntää Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen -osaamiskokonaisuuden toteuttamisessa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen ovat tärkeitä Oulun kaupunkistrategian tavoitteita. Oulun perusopetuksessa on tehty pitkäjänteistä työtä oppilaiden ja koko

kouluyhteisöjen osallisuuden, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi. Tätä laaja-alaisen osaamisen aluetta korostetaan paikallisessa opetussuunnitelmassa. Kokonaisuuden tueksi on laadittu esiopetuksesta perusopetuksen päättövaiheeseen etenevä Oululainen kestävän kehityksen polku (linkki tukimateriaaliin), josta löytyy ideoita, malleja ja yhteistyötoimijoita opetuksen ja koko koulun toimintakulttuurin läpäiseviin osallisuuden, vaikuttamisen ja kestävän kehityksen näkökulmiin.

Koulujen tasolla laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien toteuttaminen kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan, miten laaja-alaisia osaamiskokonaisuuksia lukuvuonna toteutetaan ja miten niiden toteutumista arvioidaan. Lukuvuosisuunnitelmassa kuvataan myös, miten asiasta tiedotetaan huoltajille ja muille sidosryhmille sekä miten huoltajat ja oppilaat otetaan mukaan laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen.

Kaikkien laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien tueksi on sivistys- ja kulttuuripalveluissa laadittu koulutyötä tukevaa materiaalia (linkki tukimateriaaliin). Laaja-alaista osaamista vahvistetaan myös järjestämällä täydennyskoulutusta ja tapahtumia sekä tarjoamalla materiaalia ja tietoa eheyttämistä tukevasta verkostotoiminnasta.

Pöllönkankaan koulussa painotetaan samoja laaja-alaisen osaamisen taitoja kuin Oulun kaupungissa yleisesti: L3 (Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot) ja L7 (Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen). Näiden taitojen painotus näkyy tiiviisti koulun arjessa ja oppiaineiden opetuksessa. Lisäksi laaja-alaista osaamista kehitetään erilaisten projektien kautta (esim. Vihreä lippu, Liikkuva koulu, NPDL, kansainväliset projektit, kulttuuriprojektit), sekä luokanvalvojan/luokanopettajan teematunneilla/-tuokioissa. Oppilaiden osallistumista ja vaikuttamista harjoitellaan lisäksi esimerkiksi koulun oppilaskunnissa, Vihreä lippu – toimikunnissa, sekä välkäratoiminnassa. Koulun vuosittaiset kehittämistavoitteet kirjataan vuosisuunnitelmaan.

Opettajien keskinäinen yhteistyö opetuksen ja työtapojen suunnittelussa ja kehittämisessä tulee pohjautua monipuoliseen toiminnan arviontiin. Opetuksen suunnittelussa pohditaan ja arvioidaan, kuinka hyvin seuraavat syväoppimisen osa-alueet tulevat toteutumaan eri oppiaineissa:

- * Oppimiskumppanuudet
- * Oppimisympäristöt
- * Pedagogiset käytännöt
- * Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen

Tavoitteena on, että oppilas tiedostaa oman vastuunsa oppimisesta olemalla aktiivinen toimija omassa oppimisprosessissaan koulun tiloja ja välineitä monipuolisesti hyödyntäen. Oppilas työskentelee ryhmän vastuullisena jäsenenä saaden tukea vertaisiltaan sekä omaa osaamistaan jakaen. Oppilasta ohjataan esimerkiksi luottamuksen kehän, oppimisen kehän tai syväoppimisen mallin avulla, jotta hän osaa asettaa itselle sopivan tavoitteen opiskelulle.

Koska opetussuunnitelmassa on painotettu yllämainittuja laaja-alaisen osaamisen taitoja (L3, L7), itseohjautuvuus ja vastuu omasta oppimisesta sekä ryhmän vastuullisena jäsenenä työskenteleminen ovat Pöllönkankaan koululla keskeisinä painopistealueina, kun oppimisympäristöjä ja työtapoja suunnitellaan.

OPS-polkuja hyödynnetään tarvittaessa käytännön työn suunnittelussa ja toteutuksessa, koska ne konkretisoivat laaja-alaisen osaamisen kehittämistä. Myös kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyössä toimiessa huomioidaan lähtökohtaisesti, että laaja-alainen osaaminen on pohjana yhteistyön suunnittelussa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (vrt. luku 4.4.) kytetään eri oppiaineisiin eri vuosiluokkakohtaisten teemojen avulla. Työskentelyssä painotetaan yhteistyötaitojen, sekä oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksissa, sekä opetuksessa yleensäkin, tehdään yhteistyötä teemoihin liittyvien yhteistyökumppanien kanssa. Huoltajat pidetään ajan tasalla koulussa meneillään olevista oppimiskokonaisuuksista, ja huoltajia pyritään ottamaan mukaan koulun toimintaan.

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

(Luvut 4-5 sivistys- ja kulttuurilautakunta 15.10.2015 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsentyy valtioneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun³⁴. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

Oulussa perusopetuksen yhtenäisyyttä rakennetaan toimintakulttuurin kautta. Tarkoituksena on luoda opetuksellisesti eheä ja kasvatuksellisesti johdonmukainen kokonaisuus. Sillä, miten koulun toiminta organisoituu, luodaan edellytyksiä muun muassa monipuoliselle yhteistyölle, jolla edistetään esimerkiksi opetuksen eriyttämistä, eheyttämistä, laaja-alaista osaamista ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelua. Koulujen toimintakulttuuria rakennetaan ammatillisesti ja omaleimaisesti kouluyhteisössä yhteistyössä vanhempien, alueen muiden koulujen ja toimijoiden kesken.

³⁴ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

Oulun kaupungissa on rikkautena peruskoulujen toimintaympäristöjen moninaisuus. Osa kouluista sijaitsee maaseutumaaisessa ympäristössä, osa lähiöissä ja kaupungin keskustan tuntumassa. Koulujen oppilasmäärät vaihtelevat suuresti. Opetus järjestetään yhtenäisenä perusopetuksena niin, että ala- ja yläkoulun kesken syntyy oppilaan oppimisen näkökulmasta jatkumo, vaikka koulut voivat olla alaluokkien, yläluokkien tai 1.-9. luokkien yksiköitä.

Alueellista toimintaa leimaa vahva yhteistyö palvelualueiden kesken. Perusopetuspalveluiden järjestämisessä otetaan huomioon yhteistyömahdollisuudet eri vastuualueiden toimijoiden kanssa. Tavoitteena on palveluiden joustavuus ja mukautuminen lasten ja nuorten tarpeesta lähtevään arjen suunnitteluun ja toteutukseen.

Jokaiselle oppilaalle muodostetaan luontainen koulupolku, joka etenee loogisesti huomioiden lapsen asuinympäristön, siirtymävaiheet ja opinpolun aikaiset valinnat. Perusopetuksen aikaisissa siirtymävaiheissa ja muissa muutoksissa varmistetaan tiedon kulku ja huomioidaan oppilaan tarpeet. Koulupolun eheys on tärkeää myös tuen eri muotojen tarpeen ilmetessä ja muuttuessa. Lähtökohtaisesti mietitään tuen järjestämisen mahdollisuudet lapsen omissa arjen kasvu- ja kehitysyhteisöissä.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestäväää elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kodeilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen oppilashuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Oulussa jokainen lapsi on arvokas. Koulun tehtävänä Oulussa on auttaa oppilasta luomaan käsitystä omista vahvuuksistaan, luonteenpiirteistään ja ihmisarvostaan sekä arvostamaan näitä myös muissa ihmisissä. Oppilaan hyvinvoinnin perusedellytys on sujuva arki. Se rakentuu lapsen henkilökohtaisen kokemuksen kautta. Lapsen hyvinvoinnin perusedellytyksiä ovat lapsen onnistumisen kokemukset, hyväksytyksi ja kuulluksi tuleminen, myönteisen palautteen saaminen sekä turvallisuuden tunteen kokeminen. Tavoitteena on mahdollistaa ja varmistaa oppilaiden hyvinvoinnin toteutuminen koulun käytänteiden ja järjestelyjen kautta. Suvun arjen kautta kuvataan koulun toimintaa, ja se mahdollistaa lapsen hyvinvoinnin kehän muiden osien toteutumisen.

Kuvio 1. Hyvinvoinnin kehä

Luottamus itseen rakentuu arjen kohtaamisten ja vuorovaikutuksen kautta. Myönteinen palaute on itseluottamuksen keskeinen rakentaja. Luottamus toisiin tarkoittaa sitä, että oppilas uskaltaa toimia aktiivisena toimijana luokkayhteisössä ja koulussa. Luottamus itseen ja toisiin luo valmiutta kohdata tulevaa rohkeasti ja toimia vastuullisesti yhteiskunnan jäsenenä.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetunnon kehittymiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa.

Oululaiseen lapsen ja nuoren hyvinvointipolkuun (linkki tukimateriaaliin) on koottu konkreettista tukimateriaalia. Hyvinvointipolku sisältää fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyviä asioita, joita ovat mm. itsestä huolehtiminen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot, vuorovaikutus- ja tunnetaidot sekä kestävään elämäntapaan sitoutuminen.

Koulujen yrittäjyyskasvatustoimintaa voidaan toteuttaa oululaisen yrittäjyyskasvatuksen polun avulla (linkki tukimateriaaliin). Yrittäjyyskasvatus opettaa taitoja, valmiuksia ja myönteistä asennetta opiskeluun, työhön ja elämässä menestymiseen. Yrittäjyyskasvatus pedagogisena toimintatapana eheyttää opetusta ja mahdollistaa oppilaiden taitojen kehittymisen monipuolisesti. Yrittäjyyskasvatuksessa painottuvat yhteiskunta- ja työelämätaidot, yritteliäisyys ja aloitekyky, ryhmätyöskentelytaidot, vastuullisuus, innovatiivisuus ja luovuus sekä itsetuntemus. Yrittäjyyskasvatuksessa voidaan hyödyntää erilaisia oppimisympäristöjä, oppimateriaaleja ja -välineitä sekä yhteistyötä oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa. Yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä ovat muun muassa tiimityöskentely, projektioppiminen ja yritys yhteistyö. Tavoitteellinen toiminta yhteisen päämäärän saavuttamiseksi innostaa oppimaan ja ottamaan vastuuta. Oppilaat oppivat samalla tunnistamaan myös omia vahvuuksiaan.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuuria,

kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kielensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Oululainen maailmankansalaisen polku (linkki tukimateriaaliin) auttaa oppilasta hahmottamaan, pohtimaan ja arvostamaan itsensä, perheensä, lähiympäristönsä, Suomen ja koko maailman kulttuurista moninaisuutta ja monikielisyyttä. Maailmankansalaisen polussa lähestytään monikielisyyttä ja kulttuurista moninaisuutta tietojen, taitojen ja asenteiden kautta.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvuille aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävä kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Oulussa osallisuus ajatellaan taitona, jonka jokainen voi oppia ja jossa jokainen voi kehittyä. Osallisuus nähdään arkipäiväisenä käytännön toimintana oppimisessa ja koulunkäynnissä. Osallistuessaan lapset ja nuoret, heidän huoltajansa sekä muut aikuiset toimivat yhdessä niin oman koulunsa, lähiympäristönsä, kotikaupunkinsa kuin koko maan kehittämisessä unohtamatta globaalia näkökulmaa. Peruskoulussa kohtaavat kaikki oululaiset lapset ja nuoret, joten kouluilla on tärkeä tehtävä tarjota heille mahdollisuuksia ja rakenteita kasvaa osallistuviksi oululaisiksi. Tavoitteisiin päästään vain kaikkien osapuolien yhteistyöllä ja vuorovaikutuksella. Osallisuus edellyttää toiminnan arviointia kehittämistä. Monipuolisesti toteutettu osallisuus lisää kouluyhteisöjen kaikkien jäsenten hyvinvointia. (linkki tukimateriaaliin)

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä³⁵. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden toiminnassa yhteinen lähtökohta on lasten ja nuorten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Tasavertaisuuden periaatteet ovat tärkeitä kaikkien lapsi- ja nuorisoryhmien toiminnassa. Jokaiselle kouluyhteisön jäsenelle tulee tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua koulun toimintaan ja edistää elämäänsä. Oppiva yhteisö mahdollistaa osallisuuden ja aidot vaikutusmahdollisuudet. Yhdenvertaisuutta edistämällä voidaan ehkäistä syrjintää, lisätä ymmärrystä moninaisuutta kohtaan ja ennen kaikkea lisätä kaikkien kouluyhteisön jäsenten hyvinvointia.

Rehtori vastaa siitä, että oppilaitoskohtaisesti laaditaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma yhteistyössä henkilöstön, huoltajien ja oppilaiden kanssa. Suunnitelma sisällytetään osaksi koulukohtaista opetussuunnitelmaa, ja se päivitetään kolmen vuoden välein. Laadinnassa huomioidaan Oulun kaupungin yhdenvertaisuussuunnitelma ja toiminnallisen tasa-arvon suunnitelma.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

Oulussa kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen lähtee toivon rakentamisesta ja ratkaisukeskeisyydestä. Perustana on oppilaan paikallisen luonnon ja olosuhteiden tuntemus. Mitä ei tunne, sitä ei arvosta.

³⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

Vaikuttaminen lähellä ja toimiminen paikallisesti, esimerkiksi lähiympäristön vaalimisprojektissa, vahvistavat osallisuuden ja voimaantumisen tuntemuksia.

Oulussa oppilas saa säännöllisesti toiminnallisia ja elämyksellisiä oppimiskokemuksia kestävän kehityksen eri osa-alueilta:

- luonto
- kestävä kulutus
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kulttuuri identiteetti ja maailmankansalaisuus

Oululainen kestävän kehityksen oppimispolku (linkki tukimateriaaliin) on toimintamalli, jonka tavoitteena on lasten ja nuorten kestävän kehityksen mukaisen elämän edellyttämien arvojen, tietojen ja toiminnan taitojen vahvistaminen. Merellisyys on osa Oulua, ja Perämeri on oululaisille luonteva lähiteema ja oppimisympäristö, johon on helppo sitoa useita eri oppiaineita ja tukea ilmiöpohjaista oppimista.

PÖLLÖN

KANGAS

Pöllönkankaan koululla on yhteisesti sovittu, että toimintakulttuurin kehittämistavoitteet ovat seuraavat:

- Kaikki oppilaat saavat tarvitsemansa tuen
- Yhteistyötä lisätään oppiaineiden, koulun henkilökunnan ja eri ikäryhmien välillä
- Uusia toimintamalleja kokeillaan rohkeasti

Kehittämisen tueksi on laadittu koulukohtaista tukimateriaalia. Lisäksi lukuvuosisuunnitelmaan kirjatusta kehittämiskohteista tehdään vuosittain huoneentaulu.

Pöllönkankaan koulun toimintakulttuuria ja siihen liittyviä vuosittaisia painotuksia arvioidaan keväällä VESO-kokouksessa. Arvioinnissa voidaan käyttää pohjana sähköistä kyselyalustaa (esim. Qridi), jonka tulosten pohjalta käydään keskustelua opettajakunnan kesken. Huoltajat osallistuvat arviointiin vanhempaintoimikuntien tai huoltajille suunnattujen kyselyiden kautta.

Oppilaiden osuus toimintakulttuurin kehittämisen arvioinnissa huomioidaan oppilaskuntatoiminnassa oppilaskuntien hallitusten organisoimana (vrt. luku 5.2.).

Oppilaiden samanarvoisen kohtelun varmistamiseksi kaikilla kouluilla laaditaan osana lukua 4 yhdenvertaisuussuunnitelma. Pöllönkankaan koulun yhdistetty yhdenvertaisuus- ja toiminnallisen tasa-arvon suunnitelma on koulukohtaisen opetussuunnitelman liitteenä. Se päivitetään joka kolmas vuosi.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta ³⁶. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta,

³⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

Pedagogiikka ja toiminnalle asetetut tavoitteet määrittävät olemassa olevien tilojen tarvetta ja käyttöä. Tavoitteisiin on mahdollista päästä eri keinoin, mitä voidaan edesauttaa erilaisilla tilaratkaisuilla. Tämä ei välttämättä vaadi uusia tilaratkaisuja vaan olemassa olevien tilojen luovaa ja joustavaa hyödyntämistä. Fyysinen tila ei ole pedagogiikan määrittämisen lähtökohta vaan osa oppimisen ja opetuksen tueksi rakentuvaa oppimisympäristöä. Tilojen suunnittelua ja kehittämistä ohjaa pyrkimys tilojen monipuoliseen ja tehokkaaseen hyödyntämiseen, jolla tuetaan opetussuunnitelman tavoitteiden ja opetuksen järjestämiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilas ja oppiminen ovat tilankäytön keskeinen lähtökohta ja päämäärä.

Oulussa koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen lisää oppilaiden ymmärrystä ympäröivästä yhteiskunnasta ja siitä, miten koulussa opetettavat asiat ovat kytköksissä taitoihin, joita jokainen tarvitsee myöhemmin elämässä. Opetukseen sisällytetyt erilaiset oppimisympäristöt tuovat opetukseen monipuolisuutta. Opetus koulun ulkopuolisessa oppimisympäristössä edistää erilaisten oppijoiden vahvuuksien löytymistä ja tukemista. Esimerkiksi yritysvierailut voivat tuoda uutta näkökulmaa oppimiseen. Tutustuessaan työelämään osana perusopetusta oppilas näkee konkreettisesti, mihin oppiaineiden opiskelua tarvitaan. Työelämä sekä sen osaamistarpeet ja vaatimukset tulevat myös tällä tavoin oppilaille tutuksi.

Oulussa on käytössä Oulun kaupungin kulttuuriopetuksen suunnitelma (linkki liitteeseen) ja sitä täydentävä Kulttuuripolku (linkki tukimateriaaliin), jotka auttavat monipuolisten oppimisympäristöjen luomista ja hyödyntämistä. Näiden avulla tuetaan koulujen kulttuuriopetusta sekä yhteistyötä koulujen, kulttuurilaitosten ja -toimijoiden välillä.

Kirjastot ovat lukuharrastukseen innostavia ja monilukutaitoa kehittäviä oppimisympäristöjä. Koulujen yhteistyö Oulun kaupunginkirjaston kanssa luo hyvät puitteet myös oppimiskokonaisuuksien hallintaan. Koulukirjastojen toiminnan ja kirjastoyhteistyön tavoitteita sekä käytänteitä on kuvattu tarkemmin luvussa 5.

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen mediakulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Oulussa oppilas saa joka lukuvuosi kokemuksia tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämisestä kaikilta oululaisen tiedonhallinnan OPS-polun (linkki liitteeseen ja tukimateriaaliin)osa-alueilta:

- *käytännön taidot ja oma tuottaminen*
- *vastuullinen ja turvallinen toiminta*
- *tiedonhankinta sekä tutkiva ja luova työskentely*
- *vuorovaikutus ja verkostoituminen*

Tavoitteet ja sisällöt tarkentuvat vuosiluokkakohtaisissa osioissa.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet³⁷. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisista ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä³⁸. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaisen luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnon tunteiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista,

³⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³⁸ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämisellä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä.

Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Opetuksen eheyttämistä käsitellään seuraavassa alaluvussa 4.4.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojään ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa mm:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempikkestoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroitua kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimis-kokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja ne täsmennetään koulujen lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan paikallisesti ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

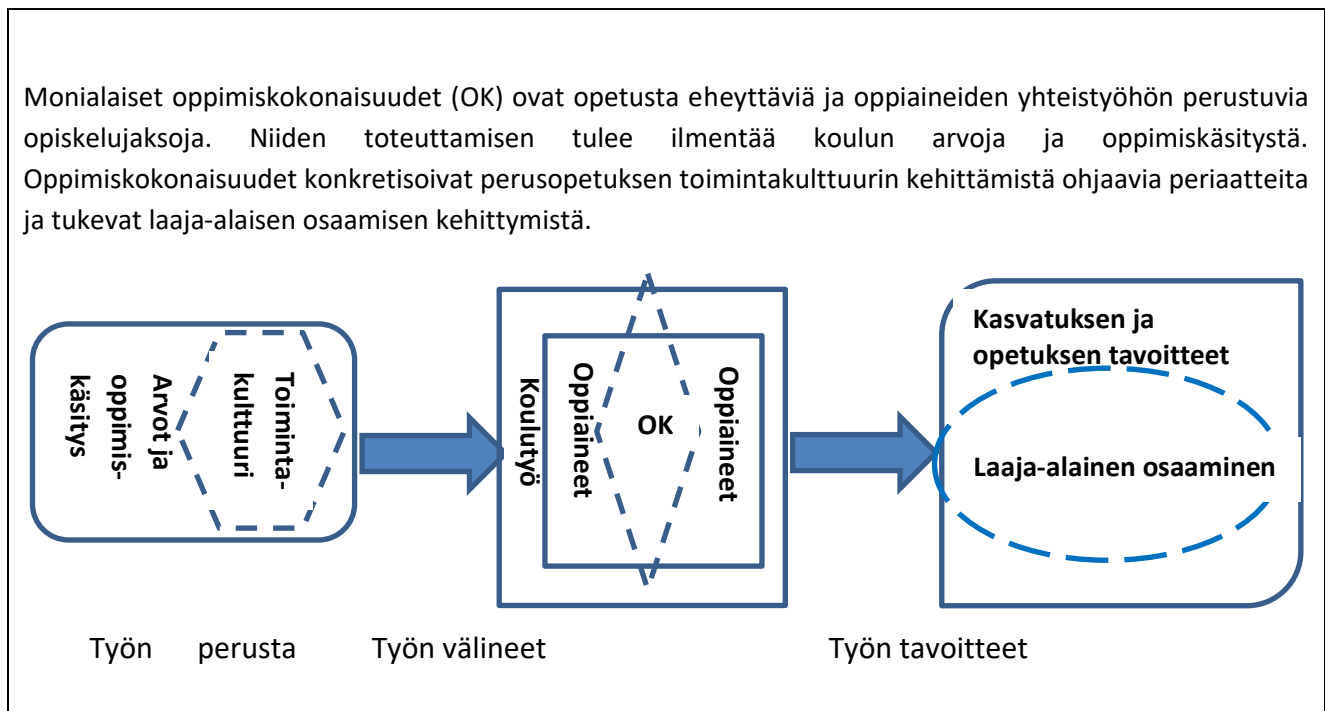
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki

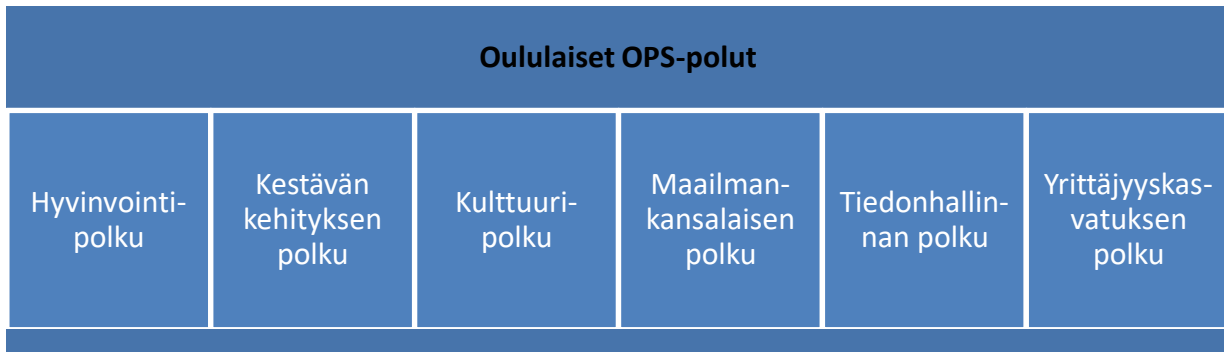
oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Oulussa koulukohtaiset monialaiset oppimiskokonaisuudet mahdollistavat koulujen erilaisuuden ja kunkin koulun oppilaiden kiinnostuksen aiheiden sekä ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien huomioimisen. Kouluilla on myös mahdollisuus ottaa paremmin huomioon yhteistyö alueen muiden kaupungin ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kouluille suositellaan alueellista yhteistyötä myös yhteisen pedagogisen keskustelun vuoksi. Kouluja kehoitetaan tekemään alueellisia ja koulukohtaisia ratkaisuja näkyviksi.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisen pääperiaatteet kirjataan Oulussa koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan. Opetussuunnitelman kirjauksissa kuvataan monialaisten oppimiskokonaisuuksien valintamalli, laajuus, koulukohtaiset järjestelyt (esim. eri-ikäisten oppilaiden yhteistyö), oppilaiden osallistuminen suunnitteluun sekä arvioinnin periaatteet. Koulut voivat hyödyntää monialaisten oppimiskokonaisuuksienkin suunnittelussa ja muussa eheyttämisessä oululaisia OPS-polkuja. (linkki tukimateriaaliin).

Kuvio 2. Oululaiset OPS-polut

Kaikilla kouluilla on käytössä samanmuotoinen monialaisen oppimiskokonaisuuden suunnittelupohja (liite). Koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan voidaan myös liittää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamista tukevia yhteistyösuunnitelmia koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.

Lukuvuosisuunnitelmaan kirjataan tarvittavat tarkennukset koulukohtaisten monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteisiin ja sisältöihin sekä toteuttamistapaan. Lisäksi lukuvuosisuunnitelmassa määritellään kussakin monialaisessa oppimiskokonaisuudessa mukana olevat oppiaineet ja yhteistyökumppanit.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnissa harjoitellaan yhteistyötaitoja. Oppilaan itsearviointi ja ryhmän vertaisarviointi korostuvat. Myös kouluyhteisön pitää arvioida omaa toimintaansa. Ennen seuraavaa lukuvuotta mietitään, miten koulukohtaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuminen on onnistunut eri luokka-asteilla. Pohdinnan tulokset vaikuttavat seuraavan lukuvuoden monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnitteluun ja niiden kirjauksiin lukuvuosisuunnitelmaan.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet kirjataan koulun lukuvuosisuunnitelmaan. Kirjattavat tiedot ovat: oppimiskokonaisuuksien nimet, kokonaistuntimäärä vuosiluokittain, mukana olevat oppiaineet, toteuttamisajankohta/-kohdat, yhteistyökumppanit ja toteutuksen arvioinnin tapa/tavat.

Monialaisen oppimiskokonaisuuden laajuus on vähintään oppilaan vuosiviikkotuntimäärää vastaava, ja kokonaisuus toteutetaan yleisimmin yhden kalenteriviikon aikana, mutta tunteja on mahdollista jakaa myös eri viikoille.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemat perustuvat oppiaineiden opetussuunnitelmiin. Aine-OPSien koulukohtaista tukimateriaalia (Pöllönkankaan opetussuunnitelman liitteissä) hyödynnetään monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa. Toteutuksessa huomioidaan laaja-alaisen osaamisen kaupunkikohtaiset painopisteet.

Opettajat arvioivat oppimiskokonaisuuksien aikana tapahtunutta oppimista osana kokonaisuudessa mukana olleiden oppiaineen arviointia.

Pääperiaatteena on, että luokka-asteikohtaiset teemat toistuvat eri vuosina eri luokka-asteilla/luokka-astekokonaisuuksilla. Pöllönkankaalla jätetään kuitenkin väljyyttä monialaisten oppimiskokonaisuuksien teemoihin niin, että on mahdollista reagoida ajankohtaisiin aiheisiin, teemavuosiin tai oppilaiden osoittamaan kiinnostukseen tutkia heidän ehdottamiaan asioita. Tällöin oppilaat asettavat tutkimuskysymyksen ikätaso huomioiden tai valitsevat itse tai luokan kanssa kiinnostavan

aihepiirin/tutkimuskohteen.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun aikana oppilaat voivat olla sekaryhmissä, joissa voi olla oppilaita sekä eri luokilta että eri luokkatasoilta. Oppilaat harjoittelevat monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin liittyviä suunnittelun, oppimaan oppimisen taitoja ja vuorovaikutusta mm. miettimällä oman tai ryhmän tuotoksen käytännön toteutusta tai valitsevat sen annetuista vaihtoehdoista.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien aikana pyritään yhteistyöhön koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Jokaisessa oppimiskokonaisuudessa on toiminnallinen osuus, joka voi olla myös vierailu. Monialainen oppimiskokonaisuus mahdollistaa myös esim. kilpailuun tai kansalliseen tai paikalliseen tapahtumaan osallistumisen.

Pöllönkankaan koululla oppilaat tekevät itsearviointia sekä vertaisarviointia monialaisten oppimiskokonaisuuksien yhteydessä. Arvioinnissa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan sähköistä kyselyä.

Vuosittaisten oppimiskokonaisuuksien jälkeen oppilaat ja opettajat arvioivat monialaisten oppimiskokonaisuuksien onnistumista kokonaisuutena koulukohtaisella (sähköisellä) kyselyllä. Vastausten pohjalta kehitetään koulun oppimiskokonaisuuksien toteuttamista edelleen.

Oppimiskokonaisuuksien toteutuksien arviointeja tarkastellaan opettajakokouksissa vuoden mittaan. VESO-päivänä katsotaan monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointien kokonaisuus koko koulun osalta.

4.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Luku 5 Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen

(Luvut 4 -5 sivistys- ja kulttuurilautakunta 15.10.2015 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014)

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, oppilashuolto ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, oppilashuollon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla

ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti oppilashuollon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Oulussa oppilaan mielekäs ja hyvä koulupäivä muodostaa ehjän ja katkeamattoman kokonaisuuden, jossa jokainen koulun toimija kantaa kasvatusvastuun. Eheä koulupäivä on keskeinen elementti sujuvan arjen rakentumisessa. Eheä koulupäivä on toimintamalli, jonka oppilaat, koulun aikuiset ja muut toimijat suunnittelevat ja rakentavat yhdessä. Toimintamalli koostuu muun muassa työtavoista, menetelmistä, aikatauluista ja rytmittämisestä. Eheässä koulupäivässä hyödynnetään monipuolisesti koulun ja lähiympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

Oppilaan eheä koulupäivä toteutuu vuorovaikutteisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä, mikä mahdollistaa oppilaan oppimisen ja kasvun hänen omien vahvuksiensa kautta. Tämä edellyttää, että aikuinen näkee lapsen ja nuoren kokonaisuutena, persoonallisena yksilönä, arjen keskipisteenä. Työyhteisön aikuiset auttavat ja tukevat arjen rakentumista muodostamalla monialaisen tiimin, joka jakaa tehtäviä ja vastuita lapsen kasvun ja opetuksen osalta. Aikuiset tekevät suunnitelmallista yhteistyötä.

Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluissa tehdään kehittämistyötä hyvän ja turvallisen koulupäivän takaamiseksi. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden turvallisuusjohtamisen tiimi koordinoi koulujen turvallisuusjohtamista. Tiimi tekee yhteistyötä palo- ja pelastusviranomaisen ja poliisin kanssa. Tiimin tehtäviin kuuluu järjestää säännöllistä turvallisuusjohtamisen koulutusta.

Tavoitteena ovat terveelliset ja turvalliset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset olosuhteet kouluilla. Yhteistyötä tehdään kaupungin tasolla turvallisuudesta vastaavien toimijoiden kanssa. Toimintaan sisältyy jatkuva seuranta ja nopea tilanteisiin reagointi.

Jokaisella koululla toimii turvallisuustiimi tai pienillä kouluilla työsuojelupari. Koulujen turvallisuusjohtamista ohjaa turvallisuuden vuosikello (linkki tukimateriaaliin). Turvallisen ja hyvän koulupäivän varmistamiseksi on laadittu suunnitelmia, jotka löytyvät tukimateriaalista (linkki tukimateriaaliin).

Lukuvuoden alussa Pöllönkankaan koulun henkilökuntaa muistutetaan turvallisuuteen liittyvistä toimintatavoista ja uudet henkilökunnan jäsenet perehdytetään koulukohtaisiin turvallisuusasioihin. Perehdytyksestä vastaa Pöllönkankaan yksikössä apulaisjohtaja ja Kuivasjärven yksikössä vastuopettaja.

Koululle on laadittu turvallisuuskansio, jota ylläpitää turvallisuusvastaava yhdessä rehtorin kanssa. Turvallisuusvastaava tarkastaa kansion säännöllisesti ja päivittää sitä tarpeen mukaan. Kansio on ladattu

sähköiseen muotoon, ja se löytyy myös paperiversiona koulun opettajainhuoneesta. Turvallisuusvastaava järjestää yksikkökohtaiset turvallisuuskävelyt. Poistumisharjoitukset järjestetään henkilökunnalle säännöllisesti turvallisuusvastaavan toimesta.

Kansio pitää sisällään seuraavat dokumentit:

1. Kriisisuunnitelma
2. Pelastussuunnitelma
3. Perehdytyskansio
4. Kiusaamisen vastainen malli
5. Kasvatuskeskustelumalli
6. Koulun järjestyssäännöt
7. Välituntivalvontaan liittyvät ohjeet
8. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden turvallisuusorganisaatio ja yhteystiedot
9. Turvallisuuden vuosikello
10. Ohjeita häiriötilanteisiin
11. Oulun kriisiryhmän kokoonpano
12. Kaupungin mallit eri poikkeustilanteisiin
13. Tietoturva- ja viestintäohje
14. Vaaratilanneilmoituksen tekeminen

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista. Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Oulun kaupungin peruskoulut tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa koulun tasolla oppilaskuntatyössä. Laajemmalla tasolla voi toimia Oulun kaupungin organisoimissa erilaisissa osallisuusryhmissä, lasten ja nuorten kaupunkikouksessa ja nuorten vaikuttajapäivillä.

Oulun kaupungissa on kehitetty lasten ja nuorten osallisuus- ja vaikuttamismalli. Lasten ja nuorten edustuksellinen osallisuus on vastuutettu perusopetus- ja nuorisopalveluiden tehtäväksi. Malli rakentuu alueellisten osallisuusryhmien pohjalle, ja ne kattavat koko kaupungin. Alueoryhmissä on edustus kaikista alueen kouluista sekä nuorisotiloilta. Oppilaskunnat ja alueelliset osallisuusryhmät toimivat saumattomassa yhteistyössä, ja koulut mahdollistavat oppilaiden osallistumisen ryhmien toimintaan.

Oppilaskunnilla on nimetyt ja koulutetut ohjaavat opettajat, jotka vastaavat oppilaskuntatyön lisäksi yhteistyöstä erilaisten osallisuusryhmien kanssa. Osallisuusryhmien käytännön toiminnasta vastaavat nuorisopalveluiden työntekijät. Oppilaskuntien hallitusten ja alueellisten osallisuusryhmien edustajat valitaan demokraattisesti niin, että oppilaiden oma rooli korostuu. Kouluissa kehitetään myös uusia osallisuus- ja vaikuttamismalleja, jotka voivat liittyä muun muassa kouluun, kaupungin muihin toimintoihin, lähiympäristöön ja vapaa-aikaan alueen lasten ja nuorten tarpeista riippuen. Näin varmistetaan, että jokainen oululainen nuori saa tilaisuuden osallistua haluamallaan tavalla.

Oululainen lasten ja nuorten osallisuuden malli on koko ajan kehittyvä jatkumo, jossa nuorella on tilaa kasvaa, kehittää ja laajentaa osallisuustaitojaan yhdessä muiden nuorten ja heidän kanssaan tekemisissä olevien aikuisten kanssa niin koulussa kuin lähiympäristössä.

Kaikki koulun oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan. Jokainen koulun luokka valitsee keskuudestaan varsinaisen jäsenen ja hänelle varajäsenen edustamaan luokkaa oppilaskunnan hallitukseen. Oman edustajansa kautta jokainen oppilas voi tuoda ajatuksiaan ja ideoitaan oppilaskunnan kokouksissa esille. Oppilaskunnalla on käytössä postilaatikko, jonne voi jättää myös nimettömänä kirjallista palautetta, kehitysideoita yms. oppilaskunnalle käsiteltäväksi kokouksissaan.

Pöllönkankaan oppilaskunnan hallitus koostuu oppilaista, joilla on omien luokkatovereiden mielestä edellytykset toimia luokan edustajana hallituksessa. Ala- ja yläluokkalaisilla on omat hallituksensa, jotka tekevät yhteistyötä keskenään. He toimivat esimerkkinä koulun muille oppilaille ja kiusaamista havaitessaan puuttuvat siihen välittömästi. Koko oppilaskunnalla on nollatoleranssi kiusaamiseen. Oppilaiden velvollisuus on ilmoittaa kaikista havaitsemistaan kiusaamistapauksista koulun henkilökunnalle.

Oppilaskunta itse suunnittelee omaa vuositoimintaansa ja asettaa sille tavoitteet lukuvuoden alussa hallituksen aloituskokouksessa. Lukuvuoden teemapäivät ja tavoitteet kirjataan. Oppilaskunnan ohjaava opettaja toimii oppilaskunnan hallituksen vastuuhenkilönä, joka kutsuu kokoukset koolle ja ohjaa sekä valvoo oppilaskunnan hallituksen toimintaa.

Oppilaskunnan hallitus tiedottaa lukuvuoden alussa koko oppilaskuntaa oppilaiden mahdollisuuksista vaikuttaa koulussa. Info pitää sisällään muun muassa tiedon siitä, miten oppilaskunta voi saada haluamiaan asioita hallituksen käsiteltäväksi. Lisäksi infossa kerrotaan, minkälaisiin asioihin oppilaskunta saa mahdollisuuden vaikuttaa lukuvuoden aikana. Jokainen opettaja vastaa osaltaan tiedottamalla oppilaita vaikutusmahdollisuuksista lukuvuoden aikana.

Oppilaskunnan eri tapahtumilla on yhtenä perustavoitteena lisätä oppilaiden tutustumista toisiinsa ja hyväksymään kaikki sellaisina kuin ovat. Tapahtumat edistävät moninaisuutta koululla ja kehittävät koulun yhteishenkeä.

Lukuvuosisuunnitelman toteuttamiseen oppilaskunta osallistuu järjestämällä perinteisiä yhteisiä tilaisuuksia ja teemapäiviä yhteisen hyvinvoinnin ja kouluviihtyvyyden edistämiseksi. Järjestämällä koko koulun tilaisuuksia jo heti lukuvuoden alussa oppilaskunta edesauttaa oppilaita tutustumaan toisiinsa ja koulun henkilökuntaan myös muissa merkeissä kuin oppitunneilla. Oppilaskunta huomioi myös kalenterivuoden juhlia valitsemallaan tavalla. Suunnittelusta vastaa oppilaskunnan hallitus. Lisäksi oppilaskunta on mukana päivittämässä koulun järjestyssääntöjä.

Taksvärkki on koulun perinteinen tapa tuottaa hyvää muille. Oppilaskunnan hallitus valitsee taksvärkkikohteen sopivista vaihtoehdoista. Oppilaskunta osallistuu mahdollisuuksien mukaan myös esimerkiksi liikuntapäivien sisältöjen ja muiden tapahtumapäivien suunnitteluun. Suunnittelusta vastaa oppilaskunnan hallitus.

Oppilaskunta tekee yhteistyötä Pöllö- ja Kuikkuklubien eli vanhempaintoimikuntien kanssa. Oppilaskunta on tarvittaessa yhteistyössä myös lähiympäristön yhteisöjen kanssa.

Pohjoisen Oulun Fiksut (POF) on lasten ja nuorten osallisuusryhmä, joka tuo heidän äänensä kuuluville alueen asioissa. Alueelliset osallisuusryhmät ovat perusopetus- ja nuorisopalveluiden yhteistyötä. POF kokousta useita kertoja lukuvuoden aikana. Pöllönkankaan koulun yläluokkien oppilaskunta osallistuu POF-työhön mahdollisuuksien mukaan. Yläluokkien oppilaskunnan hallituksen jäsenillä on lisäksi mahdollisuus osallistua Nuorten Vaikuttajapäiville.

Tukioppilaiden tehtävä on edistää kouluviihtyvyyttä ja ehkäistä koulukiusaamista. Kummioppilastoiminta opettaa isommille oppilaille vastuuta pienemmistä. Tukioppilaat suunnittelevat toimintansa syksyn alussa ja ilmoittavat toiminnastaan opettajakunnalle esim. vuosikellon muodossa. Tukioppilaat osallistuvat seitsemäsluokkalaisten ryhmäytykseen. Tukioppilaat esittelevät seitsemäsluokkalaisten toimintaansa tammikuussa ja osallistuvat myös tukioppilaiden valintaan. Uudet tukioppilaat koulutetaan kevätlukukauden aikana.

Sekä ala- että yläluokkalaisten tekevät yhteistyötä Vihreä lippu -ohjelmaan liittyvässä Ympäristöraadissa. Ympäristöraadissa oppilaat ovat mukana vaikuttamassa koulun kestävä kehityksen käytäntöihin ja edistämässä vihreitä arvoja. Toiminta tähtää henkilöstön ja oppilaiden osallistamiseen käytännön toimenpiteissä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja oppilashuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista

oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

*Oulussa vanhemmat ja huoltajat nähdään merkittävänä voimavarana lasten ja nuorten hyvän kasvun ja oppimisen tukemisessa. Kodin ja koulun yhteistyötä kehitetään osana koulun toimintakulttuuria. Huoltajalla on erilaisia tapoja osallistua lapsen kasvun ja oppimisen tukemiseen yhteistyössä koulun kanssa. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja järjestetään myös eri paikkakunnalla asuville vanhemmille tilaisuuksia osallistua lapsen koulunkäyntiin (etävanhempainillat ja -keskustelut). Tärkeä yhteistyömuoto on oppilaan, huoltajan ja opettajan yhteiset arviointi- ja kehityskeskustelut. Arviointikeskustelun pohjana toimii keskustelurunko, johon oppilas ja huoltaja sekä opettaja ovat tutustuneet / tehneet kirjauksia etukäteen. Arviointikeskustelussa oppilaan edistymistä opinnoissa havainnollistetaan oppilaan töillä ja suorituksilla eri oppiaineista.*³⁹

Huoltajat saavat mahdollisuuksia osallistua myös koulun kehittämiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen koulun henkilökunnan, oppilaiden ja koulun muiden sidosryhmien kanssa. Kodin ja koulun yhteistyötä voidaan kehittää myös luokka- ja/tai luokka-astekohtaisesti.

Jokaisella koululla toimii huoltajista koostuva koti-koulutoimikunta (tai vanhempainyhdistys tai muu vastaava yhteistyöryhmä). Koti-koulutoimikunnassa on huoltajia, joiden lapset ovat eri luokka-asteilla, koulun henkilökuntaa ja oppilaita. Koti-koulutoimikunta edistää oppilaiden hyvinvointia ja koulutyön kehittämistä oman toimintasuunnitelmansa (linkki tukimateriaaliin) mukaisesti. Koti-koulutoimikunnan puheenjohtaja vastaa siitä, että ajantasaiset toimintasuunnitelmat löytyvät koulujen kotisivuilta osiosta Kodin ja koulun yhteistyö. Toimintasuunnitelmista näkyvät koti-koulutoimikunnan jäsenet, jäsenten vastuut sekä kunkin lukuvuoden toiminnan tavoitteet ja käytännön toiminta luokka- ja/tai luokka-astekohtaisesti sekä koko koulun toiminnan tasolla.

Kouluissa kannustetaan aktiivisesti huoltajia mukaan kodin ja koulun yhteistyöhön ja tuetaan koti-koulutoimikunnan muodostamista ja toimintaa. Koti-koulutoiminnan kautta lisätään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta kodin ja koulun yhteisessä ympäristössä. Yhteistyö on arkea, yhteisiä tapahtumia ja teemapäiviä, kuten valtakunnallinen Kodin ja koulun päivä (linkki tukimateriaaliin).

Perusopetus- ja nuorisopalvelut edistää kodin ja koulun yhteistyötä. Kaikkien koulujen koti-koulutoimikuntien edustajat kutsutaan 2–3 kertaa vuodessa Vanhempainfoorumiin. Myös alueellinen vanhempainyhdistys, kOuluvanhemmat, vahvistaa vanhempien ja vanhempainyhdistysten toimintaa ja yhteistyötä lasten kasvuympäristöön vaikuttamisessa. Vanhempaintoimijoiden verkostoituminen auttaa jakamaan hyviä yhteistyökäytänteitä, monipuolistaa toimintaa ja parantaa vanhempien vaikutusmahdollisuuksia lasten kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Vanhempainfoorumin ja alueyhdistyksen kautta koti-koulutoimikunnat saavat yhteyden myös valtakunnallisiin kodin ja koulun yhteistyötä edistäviin toimijoihin ja vanhempien verkostoihin.

Vanhempainfoorum järjestää yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tiedotustilaisuuksia ja koulutustapahtumia ajankohtaisista perheiden arkeen sekä lasten kasvuun ja oppimiseen liittyvistä aiheista.

³⁹ Arviointikeskustelu ja kehityskeskustelu määritellään luvussa 6.4.1

Vanhempainfoorumissa on työstetty kodin ja koulun yhteistyön tueksi koulutasokohtaiset vuosikellot, joihin on kerätty ajankohtaiset kodin ja koulun arkea koskettavat tapahtumat (linkki tukimateriaaliin).

Kodin ja koulun yhteistyön välineenä käytetään pääasiallisesti Wilma – järjestelmää tai opettajan ja vanhempien suoraan yhteydenpitoa puhelimitse. Koulun kotisivuilta löytyy ajankohtaisia asioita koulun arjen tapahtumista ja Pöllönkankaan koulun vuosikello.

Huoltajat voivat seurata Wilman kautta oppilaan päivittäistä koulunkäyntiä, opiskelua ja oppimistuloksia. Oppilaan ja huoltajien kanssa käydään kehitys- arviointi- ja nivelvaiheen keskusteluja. Keskusteluista on tarkempi kuvaus Oulun kaupungin opetussuunnitelmasivustolla. Nivelvaiheissa ensimmäisellä ja seitsemännellä vuosiluokalla on käytössä Lapset Puheeksi – keskustelu.

Koulumme oppimisen tuen ja oppilashuollon käytänteet on kuvattu luvuissa 7 ja 8.

Vanhempainillat pidetään pääsääntöisesti heti lukuvuoden alkupuolella. Tilaisuudet pidetään yleensä luokka-asteittain.

Kodin ja koulun yhteistyö on erityisen tärkeää nivelvaiheissa, jotta oppilaan kasvulle, koulunkäynnille ja oppimiselle rakennetaan mahdollisimman vahva pohja. Keväällä järjestetään tuleville ekaluokkalaisille huoltajineen tutustumistukio, jonka aikana on mahdollisuus tutustua kouluun ja opettajiin.

Yläluokille siirryttäessä luokanopettaja, huoltajat ja oppilas kirjaavat arviointikeskustelussa tiedonsiirtokaavakkeeseen oppilaan koulutyön järjestämiseen ja oppimiseen liittyvät keskeiset asiat. Seiskalla-illassa ovat keväällä mukana sekä kuudennen luokan oppilaat, opettajat että huoltajat. Lisäksi järjestetään syksyllä lukuvuoden alussa seiskalla-ilta 7.lk oppilaiden huoltajille.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö on ensiarvoisen tärkeää nivelvaiheessa yhdeksänneltä luokalta toiselle asteelle. Wilman lisäksi toisen asteen opiskelumahdollisuuksista tiedotetaan syksyn jatko-opintoillassa, jossa ovat mukana sekä huoltajat että oppilaat. Lisäksi tammikuussa järjestetään huoltajille yhteishakuun liittyvä info-ilta.

Opinto-ohjaaja, luokanvalvoja ja tarvittaessa erityisopettaja järjestävät 9.luokalla oppilaan opiskelun tukemiseksi sekä oppilaan jatko-opintoihin useitakin ohjauskeskusteluja huoltajan ja oppilaan kanssa. Huoltajille ja oppilaalle voidaan sopia myös tutustumisia toisen asteen oppilaitoksiin yhdessä erityisopettajan ja opinto-ohjaajan kanssa. Myös toisen asteen oppilaitosten kanssa järjestetään nivelpalavereita, jotta 9. luokalta lähtenyt nuori saisi riittävän tuen toisella asteella.

Luontaisia kohtaamisia kodin ja koulun välillä ovat joulu- ja kevätjuhlat sekä mahdolliset muut eri teemoihin liittyvät juhlat ja tapahtumat kouluvuoden kierrossa.

Koulullamme järjestetään myös erilaisia teematapahtumia, joihin kodit kutsutaan mukaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yhteiset liikuntapainotteiset tapahtumat tai vanhempaintoimikuntien järjestämät tapahtumat.

Yleensä vuosiluokilla kuusi ja yhdeksän järjestetään leirikoulu tai luokkaretki. Retkelle lähtevän luokan vanhemmista valitaan luokkatoimikunta, joka organisoii varainkeruun. Opettajan rooli on toimia retkillä kasvattajan ja valvojan roolissa. Retkiohjelma laaditaan yhteistyössä koulun ja kotien kanssa.

Koulussamme toimivat yksikkökohtaiset vanhempaintoimikunnat: Pöllöklubi ja Kuikkuklubi. Niiden toimintaan pyritään saamaan jokaiselta luokalta huoltaja. Koulun edustajina klubeissa ovat opettajajäsenet (kaksi opettajaa /kokouskerta). Klubeissa tuodaan esille koulun tärkeitä asioita, joihin vanhemmat voivat esittää mielipiteensä. Klubeilla on mahdollisuus suunnitella ja organisoida toimintaa.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä oppilashuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

Oulussa sivistys- ja kulttuuripalvelut edistää sekä koulun sisäistä että yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä huomioiden alueellisuuden. Oulun kaupungissa koulujen ja muiden toimijoiden välinen yhteistyö toteutetaan kaupungin strategian, palvelujen järjestämishjelman ja alueellisen yhteistyön tavoitteiden pohjalta. Sivistys- ja kulttuuripalveluiden eri toimijoiden, hyvinvointipalveluiden ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä kehitetään koulun toimintakulttuurin mukaisesti koulu- ja/tai luokka-astekohtaisesti. Yhteisöllisyyden lisäämiseksi toiminnassa otetaan huomioon erilaiset paikalliset suunnitelmat ja toimintamallit sekä lähialueiden kanssa tehtävä yhteistyö. Koulun toiminnan tueksi sivistys- ja kulttuuripalveluissa on luotu OPS-polkuja (linkki tukimateriaaliin), jotka osaltaan helpottavat yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien löytämistä ja heidän kanssaan toimimista.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi Oulussa on työstetty prosessikuvaukset nivelvaiheisiin. Nivelvaiheyhteistyö kuvataan kunkin nivelvaiheen kohdalla luvuissa 13–15.

Oulussa yhteistyö nähdään tärkeänä voimavarana lasten ja nuorten hyvän kasvun ja oppimisen tukemisessa. Sekä koulun sisäistä että eri yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään osana koulun toimintakulttuuria. Yhteistyökumppaneilla on erilaisia tapoja osallistua lapsen kasvun ja oppimisen tukemiseen yhteistyössä koulun kanssa. Toiminnassa otetaan huomioon erilaiset paikalliset suunnitelmat ja toimintamallit (mm. Kulttuuripolku, Kestävän kehityksen polku, nivelvaiheisiin- ja oppilashuoltoon liittyvät suunnitelmat), alueellisuus ja koulun mahdolliset omat painotukset.

Yksi tärkeä yhteistyömuoto on koulun ja lähialueen yhteistyö. Jokaisella alueella on omaleimainen järjestöjen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden joukko, joiden kanssa tehtävä yhteistyö tuo oman arvokkaan lisänsä koulun ja oppilaan arkeen. Yhteistyön kautta lisätään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta niin koulun sisällä kuin koulun ja eri toimijoiden välillä. Yhteistyö on osa koulun arkea, yhteisiä tapahtumia ja teemapäiviä.

Koulu toimii tiiviissä yhteistyössä alueen muiden lasten ja nuorten palveluja järjestävien tahojen kanssa. Nämä palvelut sijaitsevat joko samassa tilassa koulun kanssa tai sen välittömässä läheisyydessä, mikä helpottaa yhteistyön käytännön toteuttamista. Lisäksi kouluterveydenhuoltoa ja alueen muita hyvinvointipalveluja tarvitaan koulun perustehtävän toteuttamiseen tai oppilaan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiseen. Verkostoyhteistyön käytännöistä sovitaan yhdessä hyvinvointipalvelujen toimijoiden kanssa.

Oulussa kulttuuriopetusta ja siihen liittyvää koulun ja kulttuuritoimijoiden välistä yhteistyötä on kehitetty pitkäjänteisesti paikallisuus huomioiden. Oulussa keskeiset kulttuuriopetuksen tavoitteet ja sisällöt on kirjattu Kulttuuriopetuksen suunnitelmaan (linkki liitteeseen) sekä sitä täydentävään Kulttuuripolkuun (linkki tukimateriaaliin). Kulttuuriopetuksen suunnitelman ja Kulttuuripolun myötä kulttuuriopetus on suunnitelmallista ja monipuolista. Nämä asiakirjat auttavat kouluja kulttuuriopetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä ohjaavat yhteistyöhön eri kulttuuritoimijoiden kanssa. Koulut saavat polun avulla tietoa myös valtakunnallisista verkostoista kulttuuriopetuksen edistämiseksi.

Kulttuuripolun yksi osa on Oppilaan kulttuuripolku (linkki tukimateriaaliin), jossa on määritelty tietty kulttuurisisältö jokaiselle peruskoulun luokka-asteelle. Tällä tuetaan koulujen monipuolista kulttuuriopetusta oppilaiden ikätaso huomioiden.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla

oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatustietokeskustelua käytetään.

Kurinpäidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatustietokeskustelujen ja kurinpäidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista. Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatustietokeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

Oulun kaupungin perusopetukseen on laadittu yhteinen ohjeistus kasvatustietokeskusteluista ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista (koulurauhapaketti). Koulut täsmenävät kuntakohtaisia ohjeistusta ottaen huomioon koulun toimintaympäristön.

Kurinpitotoimet kirjataan sähköisessä järjestelmässä oleville lomakkeille. Toteutuneista kurinpitotoimista raportoidaan säännöllisesti sivistys- ja kulttuurilautakunnalle kaupungin tasolla.

Koulukohtainen suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaiden, henkilökunnan, huoltajien ja muiden sidosryhmien kanssa. Sitä tarkastellaan osana yhteisöllistä oppilashuollon suunnitelmaa. Suunnitelma päivitetään vuosittain.

PÖLLÖN

KANGAS

Pöllökankaan koululla on käytössä kasvatustietokeskustelu (kaketus) kurinpidollisena toimena. Kasvatustietokeskustelun pitämisestä vastuu on luokanvalvojalla/luokanopettajalla. Huoltajille kerrotaan vanhempainilloissa kasvatustietokeskusteluiden menettelyistä. Koulun kotisivulle ladatussa lukuvuosiedotteessa on kerrottu perusperiaatteet menettelyistä.

Kaikenlainen kiusaaminen on koulussamme kiellettyä. Kiusaamistapauksiin puututaan välittömästi, ja huoltajiin ollaan yhteydessä. Tätä varten koulussamme on käytössä kiusaamisen vastainen toimintamalli.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain tiettyjen vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määräytyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltujen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Oulun kaupungin kaikissa kouluissa ja kaikilla luokka-asteilla voidaan oppilaalle tarjota mahdollisuus edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaan. Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain. Näiden pohjalta muodostuvat vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen opintokokonaisuudet.

Päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta voidaan tehdä koko opetusryhmän osalta. Tätä voidaan hyödyntää esim. yhdysluokkaopetuksessa. Tällöin koulu kirjaa vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen osallistuvat luokka-asteet, ryhmät ja oppiaineet lukuvuosisuunnitelmaan.

Yksittäistä oppilasta koskeva päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta tehdään oppilaskohtaisesti moniammatillisessa oppilashuoltotyössä, jolloin oppilas ja huoltaja ovat luontevasti mukana. Opintokokonaisuudet, aikataulutus, tavoitteet ja sisällöt kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Opintojen etenemistä ja

opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppilas, joka etenee vuosiluokkiin sitomattomasti, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle ja saa lukuvuositodistuksen, kun hän on suorittanut opetussuunnitelman mukaiset opintokokonaisuudet. Lukuvuoden päätteeksi oppilas saa lukuvuositodistuksen, jossa suoritettut opintokokonaisuudet on arvioitu. Lukuvuositodistusta voidaan tarvittaessa täydentää liitteellä, jossa kuvataan oppiaineen osasuorituksia.

Yhdysluokkaopetus

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Oulun kaupungissa yhdysluokkia toimii pienissä kouluissa vähäisen oppilasmäärään vuoksi, mutta yhdysluokkia voidaan perustaa myös pedagogisista tai muista syistä. Oulussa yhdysluokkaopetusta toteutetaan luokkapareina perusopetuksen vuosiluokilla 1-9. Pienluokilla tai valmistavassa opetuksessa yhdysluokkarakenne voi sisältää useita luokka-asteita. Koulun luokkarakenteesta päättää rehtori.

Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa:

- kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti.
- osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.
- vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti. Oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opetus voi koskea kaikki koulun oppilaita, nimettyä yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita. Eri oppiaineiden vuosiviikkotuntien jakautuminen tai tapa jakaa oppimäärä opintokokonaisuuksiin määritellään opetuksen järjestämistä koskevassa vuosisuunnitelmassa. Oppilas voi opiskella kaikki oppiaineet tai vain osan oppiaineista vuosiluokkiin sitomattomassa opetuksessa. Vuosiluokkiin sitomattomasti opiskeltavat oppiaineet määritellään koulun vuosisuunnitelmassa.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia

mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin - tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntemusta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Oulun kaupungin kieliohjelman (liite) tavoitteena on taata oppilaille laaja ja monipuolinen kielitaito tasapuolisesti kaupungin eri alueilla. Etäopetus antaa teknologiaorientoituneille oppilaille mahdollisuuden hyödyntää osaamistaan kielenopiskelussa. Se kasvattaa kykyä itsenäiseen työntekoon ja ongelmanratkaisuun ja aktivoi oppilasta. Kielten etäopetus mahdollistaa omaa tahtia etenemisen opinnoissa ja lisää yhteistyötä eri kouluista tulevien oppilaiden välillä. Etäopetustunneilla kehitetään myös jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia, koska myös niissä tarvitaan verkko-opiskelun taitoja.

Oulun kaupungin kieliohjelman mukaisesti toisen vieraan kielen opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena. Etäopetusryhmiä voidaan perustaa myös yläluokkien valinnaisiin kieliin. Täydentävänä opetuksena järjestettävä pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetus on mahdollista toteuttaa etäopetuksena perusasteella oppilaiden ikä ja muut edellytykset huomioiden. Oulun kieliohjelman mukaan kielikerhot täydentävät kielivalikoimaa. Myös niitä voidaan järjestää etäyhteyksiä hyödyntäen.

Etäopetusta voidaan ja tulee hyödyntää myös sairaalaopetuksen toteuttamisen yhtenä väylänä etenkin silloin, kun oppilaan koulunkäynti tapahtuu kotona hoidollisista syistä. Sairaalan lapsen etäopetuksessa on syytä korostaa myös lapsen ja nuoren oikeutta kuulua opetusryhmään sairaudestaan huolimatta, jolloin opetuksessa hyödynnetään luonnollisia vuorovaikutustilanteita etäyhteyden molemmissa päissä. Etäopetuksen onnistuminen vaatii tarkan suunnittelun ja sitoutumisen kaikilta osapuolilta. Etäopetus kotiin tai sairaalaan toimii kontaktiopetuksen rinnalla ja sitä täydentäen.

Joustava perusopetus

Perusopetuslain mukaan kunta voi järjestää päättämässään laajuudessa perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien yhteydessä annettavaa joustavan perusopetuksen toimintaa. Tässä käytetään joustavan perusopetuksen toiminnasta nimitystä joustava perusopetus. Opetus toteutetaan perusopetusta koskevien säädösten ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Joustavalla perusopetuksella pyritään vähentämään perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen

oppimäärän suorittamisen lisäksi oppilaita tuetaan, kun he siirtyvät seuraavaan koulutusvaiheeseen ja edistetään heidän valmiuksiaan menestyä opiskelussa.

Joustava perusopetus on tarkoitettu niille 7–9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja heikko opiskelumotivaatio sekä oppilaille, joiden arvioidaan olevan vaarassa syrjäytyä jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Opetuksessa korostuu moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö.

Yhteistyöhön voivat osallistua myös ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpajat. Joustavaa perusopetusta suunnittelemaan ja organisoimaan voidaan muodostaa ohjausryhmä.

Koulun toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään niin, että ne vastaavat joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla lisätään oppilaiden osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta kouluyhteisössä sekä vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä. Opetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Joustava perusopetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä ammattilainen. Opetusta voidaan tarvittaessa antaa osittain myös muun opetusryhmän yhteydessä.

Opetus toteutetaan lähiopetuksena koulussa sekä ohjattuna opiskeluna työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä. Opiskelu koulun ulkopuolella on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Näiden jaksojen aikana oppilailla on oikeus opettajan antamaan ohjaukseen ja opetukseen. Oppilaille annetaan opetussuunnitelman mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen oppimistehtävistä otetaan huomioon oppilaan arvioinnissa. Työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä oppilaiden kanssa työskentelevä henkilöstö tulee perehdyttää työturvallisuuteen, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin sekä muihin tarvittaviin säädöksiin.

Oppilas valitaan joustavaan perusopetukseen oppilaan tai huoltajan hakemuksesta. Oppilaita valittaessa heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Opetuksen järjestäjä päättää oppilasvalinnan perusteista ja valintamenettelystä. Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös joka valmistellaan moniammatillisesti. Jos yksittäinen oppilas siirtyy pois joustavasta perusopetuksesta ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään joustavan perusopetuksen päättymisestä hallintopäätös.

Joustavan perusopetuksen oppilaalla on oikeus säädösten mukaiseen oppimisen ja koulunkäynnin tukeen, ohjaukseen ja oppilashuoltoon. Oppilas voi tarvitessaan saada yleistä tai tehostettua tukea. Poikkeuksellisesti joustavaan perusopetukseen voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan opetuksessa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan pitää oppilaan edun mukaisena.

Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Se sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi oppimissuunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetukseen liittyvät erityispiirteet, kuten opetuksen järjestäminen koulun ulkopuolisissa oppimisympäristöissä. Mikäli oppilas saa erityistä tukea, joustava perusopetus kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa eli HOJKSissa.

Oulun kaupungissa joustava perusopetus on osa alueellisia tuen järjestelyjä. Ryhmien muodostamisessa huomioidaan sekä koulun että alueen tarpeet. JOPO -luokille järjestetään keväisin haku, jossa hakijat

huoltajineen haastatellaan. JOPO-luokalla opiskelu vaatii perheen sitoutumista toimintaan. Oppilaaksiottopäätös jopo-luokkien osalta tehdään voimassaolevan delegointisäännön mukaisesti.

Oppilasvalinta JOPO-luokalle tapahtuu seuraavien kriteerien mukaisesti:

- *heikentynyt motivaatio opiskella tavallisilla oppitunneilla*
- *vaara saada hylättyjä tai heikkoja arvosanoja*
- *paljon poissaoloja ja ongelmia elämänhallinnassa*
- *oma motivaatio korottaa arvosanoja*
- *sosiaalinen kyky toimia pienryhmässä ja työpainotteisesti*

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistuslaitoksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle. Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus. Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

Oulussa sairaalaopetusta voidaan toteuttaa oppilaan kotikoulussa sairaalaopetuksen konsultaatiota hyväksikäyttäen tai sairaalakoulussa. Avo-oppilaana olemisen edellytyksenä on hoidollisesti riittävän tiivis erikoissairaanhoidon hoitokontakti sekä hoidon sitoutuminen koulun kanssa tehtävään yhteistyöhön. Sairaalaopetus on aina vähintään tehostettua tukea, mutta myös tarvittaessa erityistä tukea. Oppilaalle laaditaan moniammatillisesti opetussuunnitelma/HOJKS sairaalaopetuksen ajalta hoidon, koulunkäynnin ja opinnoissa etenemisen tueksi.

Sairaalakoulussa olevan oppilaan koulupaikka säilyy kotikoulussa, ja kotikoulu tarjoaa oppilaan koulunkäyntiin liittyvät oppilashuollolliset tukipalvelut. Yhteistyö sairaalakoulun ja kotikoulun välillä alkaa, kun hoitava taho määrittelee oppilaan hoidon kannalta koulunkäynnin mahdolliseksi. Sairaalakoulu ilmoittaa kotikoulun yhdyshenkilölle oppilaan sairaalaopetuksen alkamisesta, oppilaan opintojen etenemiseksi tarvittavasta tiedosta sekä opintojen etenemisestä ja sairaalaopetuksen päättymisestä. Sairaalakoulussa saadun sairaalaopetuksen jälkeen kotikoululla on mahdollisuus käyttää sairaalakoulun konsultaatiota nivelvaiheessa ja oppilaan palattua kotikouluunsa.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet. Koulukohtaisesta järjestämisestä päätetään lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisulla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukevaksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Oulussa koulu, aamu- ja iltapäivätoiminta sekä kerhotoiminta muodostavat kokonaisuuden. Tavoitteena on jokaisen oppilaan kasvun ja oppimisen edistäminen eri toimijoiden välisellä suunnitelmallisella yhteistyöllä.

Koulujen kerhotoiminnalla on tärkeä rooli oppilaiden hyvinvoinnin, turvallisen ja eheän koulupäivän rakentamisessa. Kerhotoiminta on suunnitelmallista ja sitä ohjataan keskitetysti. Koulun tasolla kerhotoiminnan koordinoinnista vastaa kerhoyhdyshenkilö. Kerhotoimintaan liittyvien ulkopuolisten avustusten hakemisesta ja sen jakamisesta vastaa sivistys- ja kulttuuripalveluiden asiantuntija. Kerhosuunnitelmat kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan. Toiminnasta tiedotetaan huoltajille sähköisesti.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvat- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleissivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktiivisia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Oulun koulukirjaston toimintaa kehitetään niin keskitetysti, alueellisesti kuin koulujen tasolla. Koulukirjasto on yksi koulun oppimis- ja työskentely-ympäristö, joka tarjoaa puitteet yksilölliseen, pari- ja ryhmätyöskentelyyn ja yhdessä oppimiseen ja jossa on tarjolla hyvää, monipuolista, moniaistista ja monikielistä luettavaa kaikenikäisille oppilaille.

Koulukirjastojen hoidossa huomioidaan lasten osallisuus: kirjaston hoito ja eri ikäluokkien yhteistyö sekä koulukirjasto-TETit. Koulukirjastoilla on erityinen rooli 1.-2. luokilla, koska näiden vuosiluokkien jälkeen kaupunginkirjaston rooli kasvaa.

Oulun koulukirjastolla on toimipiste jokaisessa koulussa. Koulujen kirjastot toimivat oman koulun rehtorin alaisuudessa, ja kukin koulu vastaa oman koulukirjastonsa kehittämisestä. Koulukirjastotoiminta voi olla myös osittain tai kokonaan yhdistetty samassa talossa toimivan kaupunginkirjaston toimipisteen kanssa.

Oulun koulukirjastot tekevät yhteistyötä Oulun kaupunginkirjaston kanssa. Oulun koulujen ja kaupunginkirjaston yhteistyön pedagogisen rungon muodostaa esiopetuksesta lukio-opintoihin jatkuva Kirjastoreitti, joka tutustuttaa oppilaat kaupunginkirjaston kokoelmiin ja palveluihin, edistää lukutaitoja, opettaa tiedonhakua ja tiedonhallintataitoja sekä innostaa oppilaita kirjallisuuden pariin mm. kirjallisuudiplomin avulla. (linkki tukimateriaaliin)

PÖLLÖN

Pöllönkankaan koulun koulukirjastovastaavat valitaan lukuvuosittain syksyn aloituskokouksessa.

KANGAS

Koulukirjasto-opettajien vastuulla on yhteydenpito kirjastoautoon sekä lähialueen kirjastoon. Kirjastovastaavat informoivat koulun muuta henkilökuntaa ajankohtaisista kirjastoasioista ja muistuttavat Kirjastoreitti-käynneistä. Vastaavien työnkuvaan kuuluu myös osallistua koulutuksiin ja perehtyä uuteen lasten- ja nuortenkirjallisuuteen. Yhteistyö Oulun kaupunginkirjaston kanssa on tässä tärkeä. Kirjastovastaavat tekevät vuosittain aineistohankintoja koulukirjastoon. Päivittäiseen kirjastovastaavan työhön kuuluvat kirjojen palautus, lainaus, hyllytys ja poistojen tekeminen.

Tavoitteenamme on, että koulukirjasto on luonnollinen ja jokapäiväinen osa oppimisympäristöä (esitystila, ryhmätyötila, rauhoittumistila). Koulukirjaston tulisi olla avoin, ajantasainen sekä esteetön tila, mihin oppilaan olisi helppo tulla. Yhteinen kirjastojärjestelmä Oulun kaupunginkirjaston kanssa helpottaa myös e-kirjojen lainaamista.

Toimintatapoja:

Ekaluokkalaiset perehdytetään syksyn aluksi koulukirjastovierailuihin: käyttäytyminen kirjastossa, kirjojen löytäminen, lainaaminen ja palauttaminen. Oppilaat lainaavat kirjoja joko viikoittaisen kirjastotunnin aikana, oppitunnilla opettajan kanssa tai itsenäisesti.

Kirjastoauto vierailee koululla joka toinen viikko pitkän välitunnin aikana ja oppilaat saavat käydä kirjastoautossa itsenäisesti.

Jokainen opettaja sopii itse Kirjastoreitti-vierailut lähikirjaston kanssa. Opettajat hoitavat myös luokkansa tai ryhmänsä lukudiplomisuoritukset sekä niiden merkitsemisen.

Koulukirjastomme pyrkii innostamaan oppilaita tutustumaan kirjoihin erilaisten tapahtumien ja näyttelyiden kautta. Näyttelyn aiheina ovat esimerkiksi kirjailijan esittelyt, eri kirjallisuuden lajit, ajankohtaiset asiat sekä teema- ja juhluvuodet. Kirjastomme kautta myös järjestetään vuosittaisia lukuintoa herättäviä lukutempauksia, joilla voidaan samalla kerätä rahaa koulun ulkopuolisille organisaatioille (esim. Punainen Risti). Yhteisillä lukemaan innostavilla projekteilla toteutetaan koti-koulu –yhteistyötä. Kirjastomme toimii yhteistyössä myös viereisen päiväkodin kanssa. Kutsumme esikoululaisia näyttelyvierailulle ja yhteiseen lukuhetkeen.

Oppilaita pyritään osallistamaan koulukirjastotoimintaan ja eri luokka-asteiden yhteistyöhön myös seuraavilla tavoilla: Oppilaille annetaan mahdollisuus esittää toiveita kirjahankinnoista. Oppilaiden kanssa ideoidaan yhdessä kirjastonkäytön toimintatapoja ja mahdollisia tapahtumia.

Yläluokkalaiset tai kummioppilaat lukevat ja tekevät pieniä esityksiä alakoululaisille. Isommat oppilaat ohjaavat pienempiä esimerkiksi tiedonhankinnassa.

Kirjastoreitti luokka-asteittain:

- 1. -luokkalaiset vierailevat lähikirjastossa ja tutustuvat kirjaston toimintaan.*
- 3.-luokkalaiset saavat kirjavinkkausta joko lähikirjastossa tai koulussa*
- 5.-luokkalaiset harjoittelevat tiedonhakua OUTI-verkkokirjastosta.*
- 7.-luokkalaiset syventävät tiedonhaun taitojaan kirjastovierailulla tai koululla kirjastovirkailijan opastamana.*

Muillekin luokka-asteille tarjotaan kirjastokäyntejä sekä kirjavinkkauksia. Koulu kannustaa oppilaita myös omatoimisiin kirjastokäynteihin.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn sekä ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna. Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävästä elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa.

Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.

Oulussa totutetaan oppilasta monipuolisesti suomalaisen ja oululaisen ruokakulttuurin makuihin, huomioiden vuodenaikaisuus, sesonginmukaisuus, kalenterivuoden juhlat ja erilaiset ruokakulttuurit. Kouluruoan tulee olla virallisten ravitsemussuosittelujen mukaista.

Kouluruokailun tavoitteena on oppilaan ruokasivistys, joka on ohjauksen ja kasvatuksen kautta opittuja tietoja, taitoja ja asenteita. Oppilas ymmärtää ruoan terveyttä ja jaksamista edistävän merkityksen, osaa kunnioittaa ruokaa ja sen tekijöitä. Ruokasivistykseen kuuluvat myös hyvät ruokailutavat ja huomaavaisuus. Ruokasivistys tukee oululaisen ekososiaalisen sivistyksen pyrkimyksiä. Ekososiaalinen sivistys auttaa ottamaan ekologiset ja sosiaaliset kysymykset huomioon jokapäiväisessä toiminnassa ja auttaa siten rakentamaan kestäväää tulevaisuutta.

Ravitsemuksellisten erityisruokavalioiden lisäksi kouluruokailussa otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan oppilaan eettiset ja vakaumukselliset ravitsemukselliset erityistarpeet. Tavoitteena on lisätä kasvisruoan osuutta kouluruokailussa.

Oulussa tuetaan myös kouluruokailussa kaupunkimme kestävän kehityksen periaatteita. Kouluruokailussa suositetaan mahdollisuuksien mukaan paikallisia ja luonnonmukaisesti tuotettuja tuotteita. Näin kestävän kehityksen tavoitteet voidaan tuoda ruoan kautta käytännöllisesti lähelle oppilaiden arkea.

Kouluruokailua tulee arvioida ja kehittää koulussa oppilaita osallistavalla tavalla. Oppilailla on oltava mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailuun säännöllisesti yhdessä vanhempien, keittiöhenkilökunnan ja opettajien kanssa. Koulujen on huolehdittava, että myös kouluruokailuhenkilökunnalla on mahdollisuus osallistua yhteiseen kasvatustehtävään.

Pöllönkankaan koulun oppilailla ja vanhemmilla on mahdollisuus tutustua ruokalistoihin Oulun kaupungin internetsivulla. Oppilailla ja vanhemmilla on mahdollisuus antaa palautetta kouluruoasta ruoan valmistajalle kaupungin internetsivulla.

Pöllönkankaan koululla toimii yksiköittäin oppilaskunnan hallitukset, joiden kautta oppilailla on mahdollisuus antaa palautetta kouluruoasta sekä tehdä ehdotuksia ruokatuotteista ja ruoista sekä ruokasalin toimivammasta käytöstä ruokailutilanteissa.

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin. Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Opetuksen järjestäjällä on paljon harkintavaltaa sen suhteen, miten koulupäivä jaetaan opetusjaksoihin ja välitunteihin, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet.

Koulupäivä alkaa yleensä luokkakohtaisella päivänavauksella, jonka pitää ensimmäisen oppitunnin opettaja. Päivänavaus voidaan pitää myös keskusradiosta kaikille yhteisenä. Oppilaat voivat pitää päivänavauksia opettajan avustuksella. Esimerkiksi tukioppilaat tai oppilaskunnan hallituksen edustajat voivat tuoda päivänavauksessa esille tärkeänä pitämiään aiheita tukioppilaiden vetäjän tai oppilaskunnan ohjaavan opettajan avustuksella.

Koulumme kuuluu Tuuran seurakunnan alueeseen, ja seurakunnan edustaja käy pitämässä päivänavauksia koululla noin kerran kuukaudessa. Seurakunnan pitämät päivänavaukset pidetään yleensä ala- ja yläluokille erikseen, mutta suurimpiin kirkkopyhiin liittyvät päivänavaukset voidaan pitää myös koko koulun yhteisinä salitilaisuuksina. Seurakunnan päivänavauksille järjestetään aina vaihtoehtoinen ohjelma.

Myös muut tahot voivat vierailla koululla pitämässä päivänavauksia eri teemojen puitteissa.

Pöllönkankaan koulun vuoteen kuuluu useita juhlia ja tapahtumia. Vuosittaisia tapahtumia voivat olla joulu- ja kevätjuhla, joulu- ja kevätkirKKo vaihtoehto-ohjelmiseen, itsenäisyyspäivän juhla, Lucia-juhla, joululaulutilaisuus, kulttuurijuhla ja ysien juhlapäivä. Tämän lisäksi koulullamme järjestetään erilaisia teemapäiviä, tapahtumia ja konsertteja. Koulullamme käy myös vuosittain vierailevia esiintyjä eri taiteen aloilta.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Koulun tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta tai häirinnästä tekoihin syyllistyneiden sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille ja tarvittaessa tukea huoltajia asian selvittämisessä.

Oulun kaupungin koulukuljetusten järjestämisessä noudatetaan Perusopetuslakia (POL 32 §) sekä yhdistymishallituksen päätöstä esi- ja perusopetuksen kuljetusperiaatteista (21.8.2012, § 64). Onnistunut kuljetus edellyttää hyvää yhteistyötä koulujen, liikennöitsijöiden ja oppilaiden huoltajien kanssa.

Koulukuljetuksia koskevat periaatteet ja käytännöt on kirjattu Oulun kaupungin esi- ja perusopetuksen koulukuljetusoppaaseen (linkki tukimateriaaliin). Oppaasta lasten huoltajat saavat tietoa Oulun kaupungin koulukuljetusetuudesta ja periaatteista, joilla maksuton koulukuljetus Oulun kaupungissa myönnetään. Opas päivitetään vuosittain.

Pöllönkankaan koulun oppilaaksiottoalueen rajat ovat niin lähellä koulua, että oppilailla ei ole oikeutta koulukuljetukseen koulumatkan pituuden perusteella. Oppilaiden harkinnanvaraiset kuljetukset sovitaan liikennöitsijän ja huoltajien kanssa tapauskohtaisesti. Lukuvuoden aikana vastuutettu koulunkäynninohjaaja toimii linkkinä ja vastaa tiedottamisesta huoltajille ja liikennöitsijälle. Kuljetusaikataulut pyritään rakentamaan siten, että oppilaille tulee mahdollisimman vähän odotteluajoja ennen ja jälkeen koulupäivän. Odotusaikana oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus tehdä koulutehtäviä valvotusti.

LUKU 6 OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

Perusopetuslain mukaan oppilaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.⁴⁰ Nämä tehtävät ovat perusopetuksen arviointikulttuurin kehittämisen lähtökohta. Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.

Koulu vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen käsityksen oppilaat muodostavat itsestään oppijana ja ihmisenä. Erityisen suuri merkitys on opettajien antamalla palautteella. Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen ovat opettajien keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa.

Suuri osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä vuorovaikutusta. Opettajat huolehtivat siitä, että oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa palautetta sekä tietoa edistymisestään ja osaamisestaan. Onnistumisen kokemukset kannustavat oppimaan lisää, mutta myös epäonnistumiset tai virheelliset ratkaisut ovat osa oppimisprosessia. Niitä hyödynnetään opetuksessa oppimista edistävällä ja oppilaita kunnioittavalla tavalla. Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.

Yhteistyö kotien kanssa on osa hyvää arviointikulttuuria. Huoltajien kanssa keskustellaan koulutyön tavoitteista ja koulun arviointikäytännöistä. Oppilaan opintojen edistymisestä sekä oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä annetaan riittävän usein tietoa oppilaalle itselleen ja huoltajalle. Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.⁴¹ Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. Tukea tarvitsevien oppilaiden huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen tärkeää.

Arviointi on myös opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline. Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Se luo perustaa opetuksen eriyttämiselle ja auttaa oppilaiden mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

⁴⁰ Perusopetuslaki 22 §

⁴¹ Perusopetusasetus 10 § ja 13 §

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana sekä päättöarviointiin. Sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa noudatetaan arvioinnin yleisiä periaatteita.

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arvioinnin sekä palautteen antamisen oppilaille tulee aina perustua opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelvaiheeseen sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä.

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt

Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen tulee suunnitella ja toteuttaa oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Palautetta annettaessa kiinnitetään huomiota oppilaiden onnistumisiin ja oppimisen edistymiseen suhteessa aiempaan osaamiseen.

Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa. Tällöin on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä sekä huolehtia siitä, ettei edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ole esteitä. Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että kukin oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävän suorittamiseen. Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tarvittaessa tieto- ja viestintätekniikkaa ja antaa suullisia näyttöjä. Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan. Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/ suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Itsearviointin edellytysten kehittäminen

Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja. Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Tarkoitus on, että opettajat auttavat oppilaita ymmärtämään tavoitteet ja etsimään niiden saavuttamiseksi parhaita toimintatapoja.

Alemmilla vuosiluokilla itsearviointitaitoja kehitetään auttamalla oppilaita tunnistamaan onnistumisiaan ja vahvuuksiaan koulutyössä sekä tulemaan tietoisiksi työlle sovitavista tavoitteista. Opetusryhmän yhteistä arviointikeskustelua käytetään paljon, annetaan myönteistä palautetta ja osoitetaan, miten monenlaisin tavoin jokainen voi onnistua työssään. Ylemmillä luokilla huomion kiinnittäminen onnistumisiin ja vahvuuksiin on edelleen tärkeää, mutta oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää. Se ohjaa oppilaita toimimaan yhä itseohjautuvammin. Myös tällöin opettajien on tärkeä kehittää oppilaiden keskinäistä arviointikeskustelua eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä. Näin oppilailla on mahdollisuus oppia antamaan ja saamaan rakentavaa palautetta. Itsearviointin ja vertaisarviointin avulla jokainen oppilas voi tulla tietoisiksi edistymisestään ja ymmärtää, miten itse voi vaikuttaa oppimiseensa ja koulutyössä onnistumiseen.

Oulussa arviointia kehitetään oppimisprosessin näkökulmasta. Oppimisprosessissa korostuvat tavoitteet, arviointikriteerit sekä jatkuva arviointi monipuolisin menetelmin. On tärkeää, että oppilaat tietävät jo työskentelyn alkaessa, mitä työskentelyltä ja oppimiskokonaisuudelta odotetaan ja että oppilaat voivat itse vaikuttaa oppimisprosessiinsa ja asettaa omia tavoitteita. Tavoitteet asetetaan oppilaan omien taitojen mukaan. Tällöin myös itse- ja vertaisarviointia on helpompi harjoitella. Koulun yhteisesti sovitut käytännöt, menetelmät ja dokumentointi tekevät oppimisprosessin näkyväksi. Opettajan ja oppilaiden yhteinen tavoitteiden asettaminen osa jokapäiväistä toimintaa, ja arviointikriteerit ovat kaikkien tiedossa.

Oulussa arvioinnin lähtökohtia ovat oppilaan osallistaminen, oppilaan vahvuuksien tunnistaminen sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien arvioinnin kehittäminen. Arviointikriteerit ja taitotasot auttavat oppimisen näkyväksi tekemisessä ja omien vahvuuksien tunnistamisessa [Tähän tulee linkki tukimateriaaliin]. Oppilaita ja huoltajia osallistetaan oppimisprosessiin arviointikeskusteluissa ja kehityskeskusteluissa (ks. luku 6.4.1).

Tavoitteiden asettamisessa, arviointikriteereissä ja palautteen annossa otetaan huomioon Oulun painopisteiksi valitsemat laaja-alaisen osaamisen alueet: Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Osallistuminen ja vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7). Painopisteiksi valittujen laaja-alaisen osaamisen alueiden tulee näkyä myös myös opettajan ja koulun itsearviointissa (ks. luku 4.4).

6.3 Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Oppiminen arvioinnin kohteena

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamista niistä. Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin. Oppimisen edistymisen huolellinen seuranta on tarpeen koko perusopetuksen ajan, jotta opetuksen, ohjauksen ja tuen keinoin voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

Osaamisen tasolla tarkoitetaan oppilaan eri tavoin osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella. Osaamisen tason arvioimiseksi oppilaan työn tuloksia tai suorituksia tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti. Tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä. Osaamisen kehittyminen nähdään koko perusopetuksen ajan vahvistuvana, kumuloituvana prosessina.

Oppilaita ohjataan sekä itsenäisesti että ryhmänä tarkastelemaan edistymistään ja työnsä tuloksia suhteessa tavoitteisiin ja niihin onnistumisen kriteereihin, joista on yhdessä keskustellen sovittu työtä aloitettaessa.

Työskentely arvioinnin kohteena

Oppilaiden työskentelytaitojen kehittäminen on yksi perusopetuksen keskeisistä tavoitteista. Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja. Työskentelytaitoihin sisältyvät myös taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään, taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa. Opettajat ohjaavat oppilaita sekä yksilöinä että ryhmänä suunnittelemaan työtään ja käyttämään oppimista edistäviä työskentelytapoja. Oppilaita ohjataan myös tarkastelemaan suunnitelmien toteutumista sekä arvioimaan työskentelyn onnistumista ja siihen vaikuttaneita tekijöitä.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin. Työskentelyä koskeva monipuolinen palaute kaikissa opiskelutilanteissa edistää oppilaiden mahdollisuuksia tarkastella omaa työskentelyään ja kehittyä työskentelytaidoissa.

Käyttäytyminen arvioinnin kohteena

Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää. Oppilaita ohjataan ottamaan huomioon muut ihmiset ja ympäristö sekä noudattamaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja sääntöjä. Heille opetetaan koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiallista, tilannetietoista käyttäytymistä ja hyviä tapoja.

Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaille annetaan käyttäytymisestä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Käyttäytymien tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin. Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.

Käyttäytymisen arvioinnissa erityisen tärkeä on huolehtia, että arviointi ei kohdistu oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Päättö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.

Oulussa käyttäytymisen arvioinnissa noudatetaan samaa periaatetta kuin muussa arvioinnissa: Arviointi on sanallista arviointia luokilla 1–4. Viidenneltä luokalta lähtien käyttäytymistä arvioidaan numeroin ja arviointiin on työstetty arviointikriteerit. Arviointikriteereissä kuvataan arvosanat 4–10. Käyttäytymisen arviointikriteerit ovat opetussuunnitelman liitteenä (Käyttäytymisen arviointikriteerit tuodaan lautakuntakäsittelyyn yhdessä todistus pohjien kanssa syksyllä 2016). Käyttäytymisen arviointikriteereissä on otettu huomioon myös sosiaalisten taitojen ja itsetuntemuksen vahvistaminen.

Käyttäytymisen arvioinnissa huomio kiinnitetään tavoiteltuun käyttäytymiseen. Tavoitteet perustuvat koulun yhteisiin järjestyssääntöihin ja toimintatapoihin. Koululla oppilaat ja huoltajat sekä koulun muut sidosryhmät osallistuvat yhdessä koulun henkilökunnan kanssa koulun kasvatustavoitteiden, toimintatapojen ja sääntöjen työstämiseen ja kehittämiseen.

6.4 Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja tukea oppimista sekä edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Siihen sisältyy myös oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävän usein.⁴²

⁴² Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

Oulussa oppilaat ja huoltajat saavat säännöllisesti tietoa oppilaan edistymisestä, kasvusta ja osaamisen tasosta. Jatkuva palautetta saadaan eri oppiaineiden, oppimiskokonaisuuksien ja vuosiluokkien arvioinnista sekä oppilasta ja huoltajaa osallistavista arviointikeskusteluista ja kehityskeskusteluista [Tähän tulee linkki tukimateriaaliin]. Jokainen opettaja käsittelee yhdessä oppilaiden kanssa oppimiskokonaisuuden, oppiaineen ja vuosiluokan arviointia ja arvioinnin kirjaamista. Oppilaat osallistuvat tavoitteiden määrittelyyn, tutustuvat arviointikriteereihin, kuten hyvän osaamisen kuvaukset, ja pohtivat yhdessä opettajan ja ryhmän kanssa erilaisia tapoja näyttää osaamista kyseisen arviointikokonaisuuden osalta.

*Oppilas ja huoltajat kutsutaan lukuvuoden aikana kehityskeskusteluun ja arviointikeskusteluun (Tarkemmin luvussa 6.4.1). Oppilas on arviointikeskustelussa ja kehityskeskustelussa keskiössä. **Kehityskeskustelussa** käydään läpi edellisessä keskustelussa asetettuja tavoitteita ja asetetaan yhdessä uusia tavoitteita. Kehityskeskustelu on tärkeää nivelvaiheessa ja opettajan vaihtuessa. Vuosiluokilla 1 ja 7 tarjottava Lapset puheeksi -menetelmä luo hyvän pohjan yhteistyölle. Lapset puheeksi -menetelmä toimii vaihtoehtona kehityskeskustelulle muillakin vuosiluokilla.*

Arviointikeskustelun tavoitteena on edistää oppilaan itsearviointitaitoja, arvioidan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja tehdä näkyväksi oppimisprosessia. Opettajan tukemana oppilas valitsee arviointikeskustelun pohjaksi näyttöjä, kuten portfolioon kerättyjä töitä, todentamaan edistymistään koulutyössä. Oman työskentelyn ja oppimisen arviointia harjoitellaan perusopetuksen ensimmäiseltä luokalta lähtien. Oman oppimisen arviointi nähdään perusopetuksessa kumuloituvana taitona, josta on hyötyä toisen asteen opinnoissa ja työelämässä.

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on luonteeltaan formatiivista. Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Se ottaa huomioon oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä. Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan edistymisensä ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi. Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Opettajan antaman, oppimisprosessia näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään

- mitä heidän on tarkoitus oppia
- mitä he ovat jo oppineet
- miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi sekä kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Oulussa perusopetuksen oppilas, huoltajat ja opettaja tapaavat strukturoiduissa keskustelutilaisuuksissa. Arviointikeskustelu ja kehityskeskustelu ovat merkittävä osa arviointia lukuvuoden aikana.

Arviointikeskustelu

Arviointikeskustelulla ja kehityskeskustelulla on omat tehtävänsä. Arviointikeskustelulla tarkoitetaan välitodistuksen korvaavaa keskustelua, jonka luokanopettaja/luokanvalvoja käy oppilaan ja huoltajan kanssa. Arviointikeskustelussa voi olla mukana myös joku muu oppilaan opettajista. Huoltajan luvalla keskustelussa voi olla mukana myös koulunkäynninohjaaja, erityisopettaja tai oppilaanohjaaja.

Väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna vuosiluokilla 1–5, jolloin erillistä välitodistusta ei anneta. Vuosiluokilla 6–9 annetaan väliarviointitodistus, jossa oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroin. Myös vuosiluokilla 6–9 voidaan antaa sanallista arviointia ja/tai käydä arviointikeskustelu numeroarvioinnin tukena. Väliarvioinnin korvaava arviointikeskustelu käydään tammikuun loppuun mennessä.

Arviointikeskustelussa tuodaan esille oppilaan vahvuuksia rohkaisevassa ja kannustavassa ilmapiirissä. Keskustelussa annetaan palautetta oppimistavoitteiden saavuttamisesta, tehdään näkyväksi oppimisprosessia ja asetetaan uusia tavoitteita. Arviointikeskustelu auttaa oppilasta hahmottamaan ja ymmärtämään: mitä oppilaan on tarkoitus oppia, mitä hän on jo oppinut ja miten hän voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.

Arviointikeskustelussa merkitään oppiainekohtainen arviointi arvosanalla "a". Arviointikeskustelun sisältö kirjataan Wilman kautta oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS).

Kehityskeskustelu

Kehityskeskustelulla tarkoitetaan oppilaan, huoltajan ja opettajan välistä keskustelua, joka käydään pääsääntöisesti lukuvuoden alussa. Keskustelussa käsitellään muun muassa oppilaan vahvuuksia, oppimis- ja työskentelytaitoja sekä ajankohtaisia opiskeluun ja ikävaiheeseen liittyviä kysymyksiä.

Kehityskeskustelu perustuu strukturoituun keskustelurunkoon, johon oppilas, huoltaja ja opettaja tutustuvat ennen keskustelua. Keskustelurunko on huoltajille näkyvässä Wilman kautta. Keskustelun pohjalta kirjataan yhteisesti sovitut tavoitteet oppimissuunnitelmaan. Kehityskeskustelun tavoitteena on varmistaa, että oppilas, huoltaja ja opettaja asettavat yhdessä tavoitteita oppimiselle ja koulun käynnille sekä pohtivat, miten oppilaan on mahdollista saavuttaa asetetut tavoitteet. Keskustelussa käsitellään myös tuen tarpeita ja mahdollisuutta edetä opinnoissa nopeammin. Keskusteluun sisältyy lapsen ja nuoren elämään kuuluvia hyvinvoinnin näkökulmia, joilla voidaan vahvistaa kasvua ja oppimista.

Kehityskeskustelu voidaan toteuttaa myös *Lapset puheeksi* -menetelmällä, jonka runko annetaan huoltajille tiedoksi ennen keskustelua. Keskustelussa sovitut tavoitteet kirjataan Wilman oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS).

Kehityskeskustelukäytänteistä, -aikataulusta ja -materiaaleista kerrotaan huoltajille syksyn vanhempainillassa, koulun tiedotteissa ja/tai nettisivulla. Koululla järjestetään oppilaille ja huoltajille Wilma-tunnukset ja perehdytetään tarvittaessa Wilma-käyttöliittymään. Koulun kehityskeskustelujen toteutus kirjataan vuosittain lukuvuosisuunnitelmaan.

LUKUVUODEN ALUSSA OPPILAS, HUOLTAJA JA OPETTAJA KÄYVÄT KEHITYSKESKUSTELUN, JOSSA KÄSITELLÄÄN MM. OPPILAAN VAHVOUKSIA, OPPIMIS- JA TYÖSKENTELYTAITOJA SEKÄ MUITA AJANKOHTAISIA OPISKELUUN JA IKÄVAIHEESEEN LIITTYVIÄ ASIOITA.

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia, jonka tulokset välitetään oppilaille todistuksissa tai arviointitiedotteissa. Perusopetusasetus velvoittaa antamaan kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle lukuvuositolodistuksen, joka sisältää sanallisesti tai numeroin ilmaistut arviot siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa tai opintokokonaisuuksissa. Lukuvuositolodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁴³ Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarvio

⁴³ Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta. Lukuvuositoldistus on myös päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Vuosiluokilla 1–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Vuosiluokkien 8–9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia. Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. **Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.**

Numeroarvosana kuvaa keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa. Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta. Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan. Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.

Oulun peruskouluissa arviointi on sanallista lukuvuositoldistuksessa vuosiluokilla 1–4. Viidennen luokan lukuvuositoldistuksessa kaikki yhteiset aineet ja vapaaehtoinen A2-kieli arvioidaan numeroin. Numeroarviointia voidaan täydentää sanallisella arvioinnilla. Viidennellä ja kuudennella luokalla opiskeltavat valinnaiset aineet ovat yhden vuosiviikkotunnin laajuisia, ja ne arvioidaan sanallisesti arvosanalla ” hyväksytty” .

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan. Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella riittävän ajoissa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan. Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.

Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas, joka on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion, siirtyy seuraavalle vuosiluokalle.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on

hylätty. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen koe voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita näyttömahdollisuuksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritushenkilö annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan koulutyön päätyttyä tehdä lukuvuositolustuksessa ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁴⁴

Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan vuosiluokkiin sitomattomasti

Perusopetuksen opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaisesti vuosiluokkiin sitomattomasti⁴⁵. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositolustuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytty suorittamistaan opinnoista ja siirtyy lukuvuoden koulutyön päätyttyä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä luokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötolustuksen tai hän eroaa koulusta.

6.4.4 Arviointi nivelvaiheissa

Valtioneuvoston asetuksessa säädetty tuntijako määrittää nivelkohdat, joiden mukaisesti perusopetus jakautuu vuosiluokkien 1-2, 3-6 sekä 7-9 muodostamiin kokonaisuuksiin.

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on oppimisen edistymisen arvioinnissa. Oppilaalle annetaan lukuvuositolustuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteena on tuoda esille oppilaan vahvuuksia oppijana ja vahvistaa itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Usein on tarpeen arvioida ja suunnitella yhdessä myös oppilaan tarvitsemaa ohjausta ja tukea. Nivelvaihetta lähestyttäessä korostuu opettajan, oppilaan ja huoltajan välinen vuorovaikutus. On tärkeää, että oppilaan omat arviot ja toiveet sekä huoltajan näkemykset tulevat kuulluiksi.

⁴⁴ Perusopetusasetus 11 §

⁴⁵ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan siitä palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:

- edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti
 - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
 - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
- edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti
 - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
- edistyminen taidossa huolehtia omista ja yhteisesti sovituista tehtävistä

Lisäksi annetaan palautetta oppilaan opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa. Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.

Kuudennen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi

Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Palautteessa kiinnitetään huomiota erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen. Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa. Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että oppilas ja huoltaja saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä. Erityistä huomiota kiinnitetään opiskelumotivaation tukemiseen.

Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8). Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan opettajan arvioinnin apuvälineitä. Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin. Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallisen arvion tai numeroarvosanan kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen. Oppilas saa hyvää osaamista kuvaavan sanallisen arvion tai arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oulussa on työstetty yhtenäisen perusopetuksen jatkumon tueksi ohjauspolku alkuopetuksesta perusopetuksen päättövaiheeseen (Ohjauspolku tulee lautakunnan käsittelyyn syksyllä 2016). Ohjauspolun alussa kuvataan siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen, ja perusopetuksen päättyessä kuvataan siirtymä perusopetuksesta toiselle asteelle. Näihin nivelvaiheisiin on myös työstetty prosessikuvaukset, joiden kautta havainnollistuu kunkin toimijan vastuut nivelvaiheyhteistyössä. Myös siirtymä kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle on erityisen merkittävä nivelvaihe, jos oppilas joutuu

vaihtamaan koulua. Myös vuosiluokkien kuusi ja seitsemän välinen nivelvaiheyhteistyö on kuvattu prosessimuotoon.

Arvioinnin osalta nivelvaiheet merkitsevät usein toimintakulttuurista toiseen siirtymistä, mikä tarkoittaa muutosta arviointikriteereissä. Perusteissa on kuvattu arviointikriteerit, jotka perustuvat kunkin nivelvaiheen; vuosiluokkien 1–2⁴⁶, 3–6 ja 7–9, oppimisessa ja kasvussa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioinnin tehtävään. On tärkeää, että arviointikriteerejä sekä palautteen antamisen käytäntöjä avataan yhteisesti koulun vanhempainilloissa sekä arviointikeskusteluissa ja kehityskeskusteluissa oppilaille ja huoltajille. Koululla keskustellaan nivelvaiheiden arviointikriteerien merkityksestä oppimisen arvioinnissa ja kunkin opettajan velvollisuudesta toteuttaa perusteissa kuvattua nivelvaiheiden arviointia. Oulun ohjauspolussa muistutetaan opettajia nivelvaiheiden arviointikriteereistä ja ohjataan opettajaa avaamaan arviointikriteerejä oppilaille ja huoltajille.

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmaratkaisusta riippuen vuosiluokille 7, 8 tai 9. Päättöarviointiin johtavien arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet. Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin lähestyessä opettajien tehtävänä on lukuvuoden vielä ollessa käynnissä antaa oppilaille paitsi tietoa suoriutumisen nykytilasta ja -tasosta myös oppimista eteenpäin ohjaavaa arviointipalautetta. Samoin tulee huolehtia siitä, että oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä. Palautteen ja ohjauksen tulee olla riittävän yksityiskohtaista ja yksilöllistä. Mikäli ennakoidaan, että 9. luokan oppilas ei tukitoimista huolimatta suoriudu opinnoistaan ja on vaarassa jäädä luokalle, voidaan oman opinto-ohjelman mukaiseen etenemiseen siirtymisellä ehkäistä oppilaan kaikkien suoritusten raukeaminen. Oman opinto-ohjelman mukaan etenevää, vuosiluokkiin situmatonta opiskelua käsitellään tarkemmin luvussa 5.

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Perusopetuksen päättöarvosanojen tulee olla annettu yhdenvertaisin perustein. Päättöarvosanan muodostamista varten on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin

⁴⁶ Vuosiluokan 2 jälkeen on kuvattu kunkin oppiaineen oppimisprosessin kannalta tärkeimmät sisällöt.

sekä vapaaehtoisen kielen A-oppimäärään valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit sekä päättöarvosanan muodostamisen periaatteet.

Perusopetuksessa oppilaan päättöarvosanaa ei muodosteta suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuovuositoluiden arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella. Koska osaamisen kehittyminen on aina kumulatiivista, päättöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5) mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista. Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti. Arvosanan muodostaminen perustuu myös tässä tapauksessa oppilaan osoittamaan keskimääräiseen osaamiseen, eli välttävän tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida hylätyn (4) suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen näissä opetussuunnitelman perusteissa määriteltyä oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus- oppiaineen oppimäärät.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida⁴⁷.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päättöarvioinnin kriteerejä. Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin perustuen. Silloin arviointia ei tehdä suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

⁴⁷ Perusopetuslaki 18 §, 2 ja 3 mom.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota myös päättöarvioinnissa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointi annetaan sanallisena.

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumisesta kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää osaamisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Päättöarvioinnin kriteerejä tulee käyttää yhteisten oppiaineiden arvioinnissa myös silloin, kun oppilas on suorittanut opintonsa erityisen koulutustehtävän mukaisesti järjestetyssä opetuksessa.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat:

1. Lukuvuositolistus
2. Välitolistus
3. Erotolistus
4. Päättötolistus

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

Lukuvuositolistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositolistus lukuvuoden päättyessä. Todistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Sanallista arviota voidaan käyttää todistuksissa vuosiluokilla 1-7. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa. Merkittäessä arvio todistukseen numerona, todistukseen merkitään myös perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Muissa todistuksissa kuin päättötolistuksessa voidaan numeroarvosanaa aina

täydentää sanallisilla arvioilla ja näin antaa palautetta sekä osaamisen tasosta että edistymisestä.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, arvio annetaan aina todistuksen liitteellä.

Uskonnon ja elämänskatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämänskatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25 % on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla. Toiminta-alueittain opiskeltaessa käytetään sanallista arviointia kaikilla vuosiluokilla. Sanallisesta arviosta on käytävä ilmi, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty. Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Välitodistus

Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Välitodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, käyttäytymisen arviointimerkintää, uskonnon ja elämänskatsomustiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten. Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa. Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Oulussa väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna vuosiluokilla 1–5, jolloin erillistä välitodistusta ei anneta. Vuosiluokilla 6–9 annetaan väliarviointitodistus, jossa oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroin. Myös vuosiluokilla 6–9 voidaan antaa sanallista arviointia ja käydä arviointikeskustelua väliarvioinnin tukena. Väliarvioinnin korvaava arviointikeskustelu käydään tammikuun loppuun mennessä. (Ks. luku 6.4).

Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus koskien sanallisen tai numeroarvosanan käyttöä, uskonnon ja elämäntiedon arviointimerkintää, opetuskieltä sekä yksilöllisten oppimäärien mukaista opiskelua. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät

- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin muihin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin täsmennyksin:

- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5-10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään 25% on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita käytetty kieli.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään todistukseen numeroarvosana. Numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään todistukseen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan

suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” riippuen siitä, minkä laajuiseksi kyseinen valinnainen aine on koulun opetussuunnitelmassa määritelty sekä merkintä opetussuunnitelman mukaisesta tuntimäärästä.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvioidaan numeroin.

Uskonnon ja elämäntutkimustiedon arvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntutkimustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

6.7 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa erityisessä tutkinnossa⁴⁸. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat:

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä

⁴⁸ Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

(Luvut 7–8 sivistys- ja kulttuurilautakunta 26.11.2015 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014))

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Oppilashuolto sisältyy lukuun 8⁴⁹.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁵⁰. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

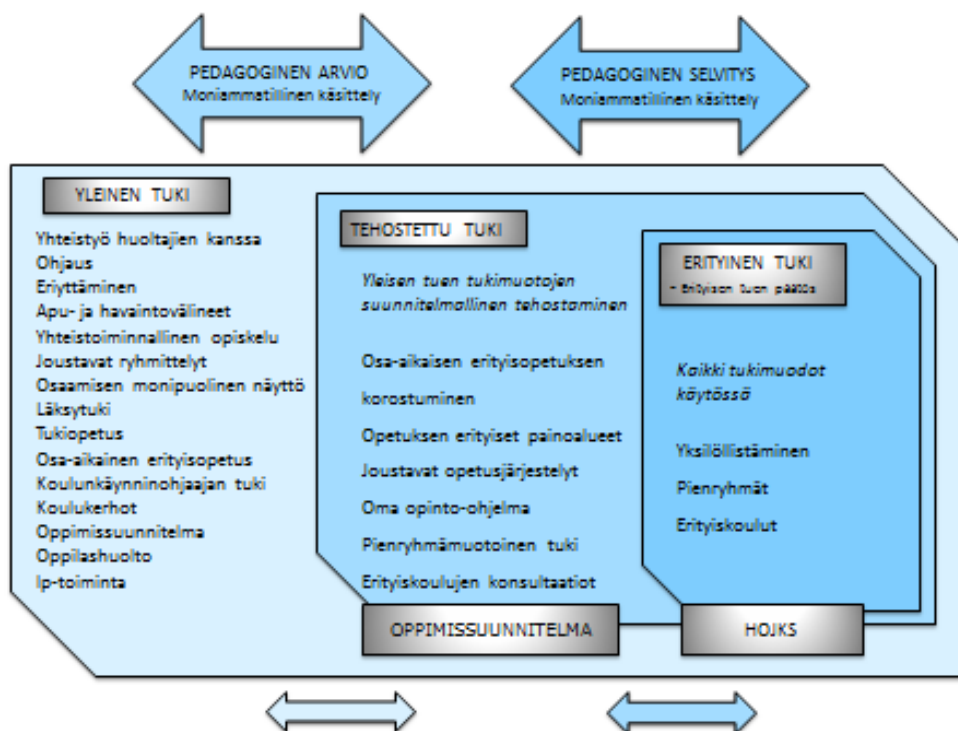
Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)

⁵⁰ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

Oulun kaupungissa oppimisen ja koulunkäynnin tuki järjestetään sivistys- ja kulttuuripalveluiden palvelurakenne ja alueellinen malli huomioiden. Yhteistyö varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalveluiden sekä kolmannen sektorin kanssa kuuluu luontevana osana arjen koulutyöhön. Opetuksen suunnittelun ja toteuttamisen lähtökohtana on riittävän varhainen tuen tarpeen tunnistaminen ja varhainen puuttuminen. Näillä turvataan alueellisesti eheä oppimispolku esiopetuksesta perusopetukseen ja edelleen jatko-opintoihin.

Koulujen välisellä yhteistyöllä vahvistetaan pedagogisen tuen joustavia järjestelyitä. Yhteisvastuullinen välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri sekä oppimisvalmiuksien ja opiskelutaitojen huomioon ottaminen edistävät lapsen kasvua ja oppimista. Jokaisella lapsella on oikeus osallistua ja kuulua ryhmään mahdollisimman täysipainoisesti omien vahvuuksien ja valmiuksien mukaisesti. Oppilaan osallisuuden vahvistamisessa tulee huomioida erityisesti koulun yhteistoiminnallinen kulttuuri, erilaiset joustavat pedagogisen tuen ratkaisut sekä kiinteä yhteistyö huoltajien kanssa. Oulun kaupungin perusopetuksen kolmiportaisen tuen ratkaisut ja toimintamallit on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Kuvio 3. Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki Oulun kaupungin perusopetuksessa.

Oulun kaupungin perusopetuksessa pedagogisia tuen tarpeita voidaan seuloa suunnitelmallisesti tukimateriaalissa olevaa ”Oppimisen tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi” -materiaalia hyödyntäen (linkki tukimateriaaliin). Mikäli oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellyttää oppilaan siirtämistä toiseen

opetusryhmään tai kouluun, ohjautuminen tapahtuu huoltajien, opettajien sekä oppilashuollon moniammatillisen verkoston yhteistyönä. Ohjautumisessa otetaan huomioon oppilaan eheä ja tarkoituksenmukainen koulupolku. Oulun kaupungissa tuen järjestämiseen liittyvät hallintopäätökset tehdään voimassaolevan ohjeistuksen ja delegointisäännön mukaan.

Jokainen Pöllönkankaan koulun opettaja tekee jatkuvaa havainnointia ja arviointia oppilaan oppimisesta ja koulunkäynnistä. Tuen tarpeen arvioimiseksi on apuna Oulun kaupungin ”Oppimisen tuen tarpeen seulonta –ohjeistus”. Siinä jokaiselle vuosiluokalle on suositeltu tietyt äidinkielen ja matematiikan testit ja seurat, joiden avulla oppilaan oppimista voidaan seurata koko perusopetuksen ajan. Näitä suositeltuja tai vastaavia testejä tekee opettaja tai erityisopettaja. Lisäksi tarvittaessa tehdään muitakin luokka- tai yksilökohtaisia lisäkartoituksia.

Tuen tarpeen tason ja tukitoimien miettiminen tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa. Oppilas on mukana palaverissa kuultavana ja suunnittelemassa omia tukitoimia ikäkaudelleen sopivalla tavalla. Tarvittaessa mukana suunnittelussa tai tuen tarpeen selvittelyssä käytetään oppilashuollon asiantuntijoita tai muita yhteistyötahoja. Tukisuunnitelma kirjataan ja niitä arvioidaan Wilmaan kolmiportaisen tuen mallin mukaisesti.

Koulunkäynninohjaajien työajan käyttö suunnitellaan yhteistyössä opettajien, erityisopettajan, ohjaajien ja johtoryhmän kanssa. Ohjaajaresurssin käyttöä ja riittävyttä arvioidaan syyslukukaudella luokkakohtaisissa yhteisöllisissä oppilashuoltopalavereissa ja joustavasti koko kouluvuoden aikana.

Esiopetusvuoden syksyllä alkaa yhteistyö koulun erityisopettajan, lastentarhanopettajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajien välillä. Tarvittaessa kutsuttuna erityisopettaja käy päiväkodilla mukana yksittäisen oppilaan tuen tarpeen suunnittelussa. Tällöin mukana ovat myös huoltajat. Vuosittain alueen koulujen edustajia kokoontuu yhteen suunnittelemaan hakemusten pohjalta esitystä alueellisten pienryhmien kokoonpanosta. Alueella toimivat yhdyserityisopettajat jakavat tietoa muille erityisopettajille. Koululta käy edustaja myös alueellisissa oppilashuoltoryhmien kokouksissa.

Hyvinvointikyselyjen, yhteisöllisten oppilashuoltopalavereiden tai oppilaskohtaisten palavereiden kautta saamien tietojen pohjalta otetaan tarvittaessa yhteyttä eri yhteistyötahoihin. Tarvittaessa resurssien mukaan järjestetään tukikerhoja.

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa

mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Oulun kaupungissa ohjaus toteutetaan koko kouluyhteisön jäsenten suunnitelmallisena, joustavana ja moniammatillisena yhteistyönä. Tavoitteena on, että oppilas saa riittävästi ja varhain sekä tukea että ohjausta. Ohjaustoiminta muodostaa koko esi- ja perusopetuksen ajan kestävän ja toisen asteen opintoihin ohjaavan jatkumon. Ohjauksen merkitys korostuu nivelvaiheissa, uuden oppiaineen alkaessa, oppiaineiden nivelkohdissa sekä opettajan ja koulun vaihtuessa. Erityistä ohjauksellista huomiota kiinnitetään niihin oppilaisiin, joilla on opiskeluun liittyviä haasteita, tehostetun tai erityisen tuen tarve tai jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa on yksi ohjauksen perusedellytyksistä. Ohjauksen järjestämisessä keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö. Opettajien ohjauksellisia tehtäviä tuen eri vaiheissa on koottu tukimateriaaliin (linkki) ” Ohjaustehtävät pedagogisen tuen järjestämisessä” .

Perusopetuksen nivel- ja siirtymävaiheiden ohjaukselliset toimenpiteet ja käytännöt kuvataan tarkemmin luvuissa 13, 14 ja 15, joissa kuvataan myös tukea tarvitsevien oppilaiden siirtymiseen liittyvät toimintatavat.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁵¹. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla

⁵¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen oppilashuollon tukea. Yksilökohtaisen oppilashuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 Oppilashuolto).

Oulun kaupungissa yhteistyön merkitys huoltajien kanssa korostuu muutosvaiheissa, kuten opettajan tai koulun vaihtuessa, tuen tarpeen selvittämisessä sekä opetusjärjestelyjen suunnittelussa.

Huoltajille tarjotaan aina mahdollisuus osallistua lapsensa tuen suunnitteluun.

Koulun tehtävänä on ohjata ja tiedottaa huoltajia ja oppilaita tuen järjestämisen periaatteista, toteuttamistavoista ja vastuista, jotta huoltajat voivat seurata ja edistää lapsensa koulunkäyntiä ja oppimista. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajien kanssa keskustellaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja tuen jatkumosta toiselle asteelle.

Kodin ja koulun välisen yhteistyön käytännön toteuttamisesta sovitaan oppilaskohtaisesti ja yhteistyötavat kirjataan tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden suunnitelmiin. Kaikenlaisessa yhteydenpidossa ja tiedottamisessa otetaan huomioon oppilaan vahvuudet, onnistumiset sekä myönteisen palautteen antamisen merkitys. Kodin ja koulun yhteistyötä on kuvattu myös muiden lukujen yhteydessä.

Pöllönkankaan koulun oppilaiden huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön liittyvistä säädöksistä ja määräyksistä tiedotetaan opettajia opettajainkokouksissa ja veso-päivien yhteydessä. Kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon asiat ovat koottuna oppilashuoltokansioon, joka on opettajien saatavilla.

Huoltajat voivat tutustua Wilmassa koulun oppilashuoltosuunnitelmaan. Koulutulokkaiden tutustumispäivänä huoltajille esitellään kolmiportainen tuki ja koulun tukitoimet.

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Oulun kaupungissa pedagoginen suunnittelu koko kouluyhteisössä on tuen toteuttamisen näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää. Tuen järjestelyissä, kuten muutoinkin opetuksessa ja ohjauksessa, otetaan huomioon sekä yksittäisen oppilaan että koko ryhmän valmiudet, vahvuudet ja tuen tarpeet: monenlaiset oppijat, oppimisen erilaiset lähtökohdat ja erilaiset tavat oppia sekä lasten kulttuuristausta. Tämä mahdollistuu koulun yhteistoiminnallisella toimintakulttuurilla, koulupäivän ja opetuksen strukturoinnilla sekä erilaisilla joustavilla järjestelyillä. Toimintamallina tämä tarkoittaa esimerkiksi tiimiopettajuutta, samanaikaisopetusta ja tarkoituksenmukaista ryhmittelyä. Työjärjestyksiä laadittaessa tulee ennalta huomioida näiden toimintatapojen mahdollistuminen. Oppimisympäristöön liittyvillä ja rakenteellisilla ratkaisuilla voidaan vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja mahdollistaa oppijälähtöinen pedagogiikka. Yksittäisen oppilaan ja ryhmän opetuksen eriyttämiseen, strukturointiin ja tuen järjestämiseen liittyviä käytänteitä on avattu tukimateriaaleissa. Pedagogisen tuen opetusryhmäkohtaiseen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen voidaan hyödyntää ”Eriyttävän opetuksen tukimateriaalia” (linkki tukimateriaaliin).

Käytettävien tukijärjestelyjen suunnittelua ja vaikuttavuutta voidaan tarkastella tukimateriaalissa olevan ”Tarkistuslista pedagogisia tukijärjestelyjä varten”-ohjeistuksen avulla.

- *Tukimateriaali: Eriyttävän opetuksen tukimateriaali*
- *Tukimateriaali: Tarkistuslista pedagogisia tukijärjestelyjä varten*

Pöllönkankaan koululla opettajien saatavilla olevassa oppilashuoltokansiossa (Sharepointissa) on tukimateriaalia liittyen eriyttämiseen ja pedagogisen tuen järjestämiseen.

Tuen kirjaamisen Wilmaan tekee oppilaan opetuksesta vastaava opettaja/opettajat. Erityisopettajat auttavat tarvittaessa.

Työjärjestysten suunnittelussa tiettyjä oppiaineita pyritään sijoittamaan samaan ajankohtaan, jotta joustavat ryhmittelyt mahdollistuvat. Työjärjestyksiä laadittaessa pyritään saamaan oppilaille tasainen kuormitus koulupäivinä.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti ⁵². Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Oulun kaupugissa tehostetun tuen tarpeen arvioiminen käynnistyy luokanopettajan, erityisluokanopettajan tai luokanvalvojan sekä oppilaan ja huoltajan yhteistyönä. Oppilaan tukemiseksi ja ohjaamiseksi on jo tätä ennen käytetty erilaisia yleisen tuen tukimuotoja ja annettu tuki on kirjattu sähköiseen järjestelmään. Tehostettua tukea voidaan antaa oppiaineiden lisäksi myös muihin asioihin, kuten toiminnanohjauksen tai sosiaalisten suhteiden vahvistamiseksi. Tehostettu tuki toteutetaan pääsääntöisesti muun opetuksen yhteydessä oppilaan omassa opetusryhmässä. Osa-aikaista erityisopetusta vahvistetaan ja lisätään tehostetun tuen vaiheessa. Tehostettua tukea voidaan antaa myös pienryhmämuotoisena. Luokanopettaja tai luokanvalvoja tiedottaa muita lasta opettavia opettajia tehostetun tuen aloittamisesta ja sovituista tukijärjestelyistä.

Pöllönkankaan koululla toimii 1.-9. -luokkien alueelliset pienryhmät. Kuivasjärven yksikössä toimii 1.-2.-luokkien pienryhmä, 3.-6. ja 7.-9. -luokkien Pöllönkankaan yksikössä. Kaikille pienryhmien oppilaille on nimetty oma kotiluokka. Integroitua toteutetaan oppilaalle laaditun suunnitelman mukaan. Oppilas ja huoltaja ovat mukana laatimassa omaa suunnitelmaa.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

⁵² Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

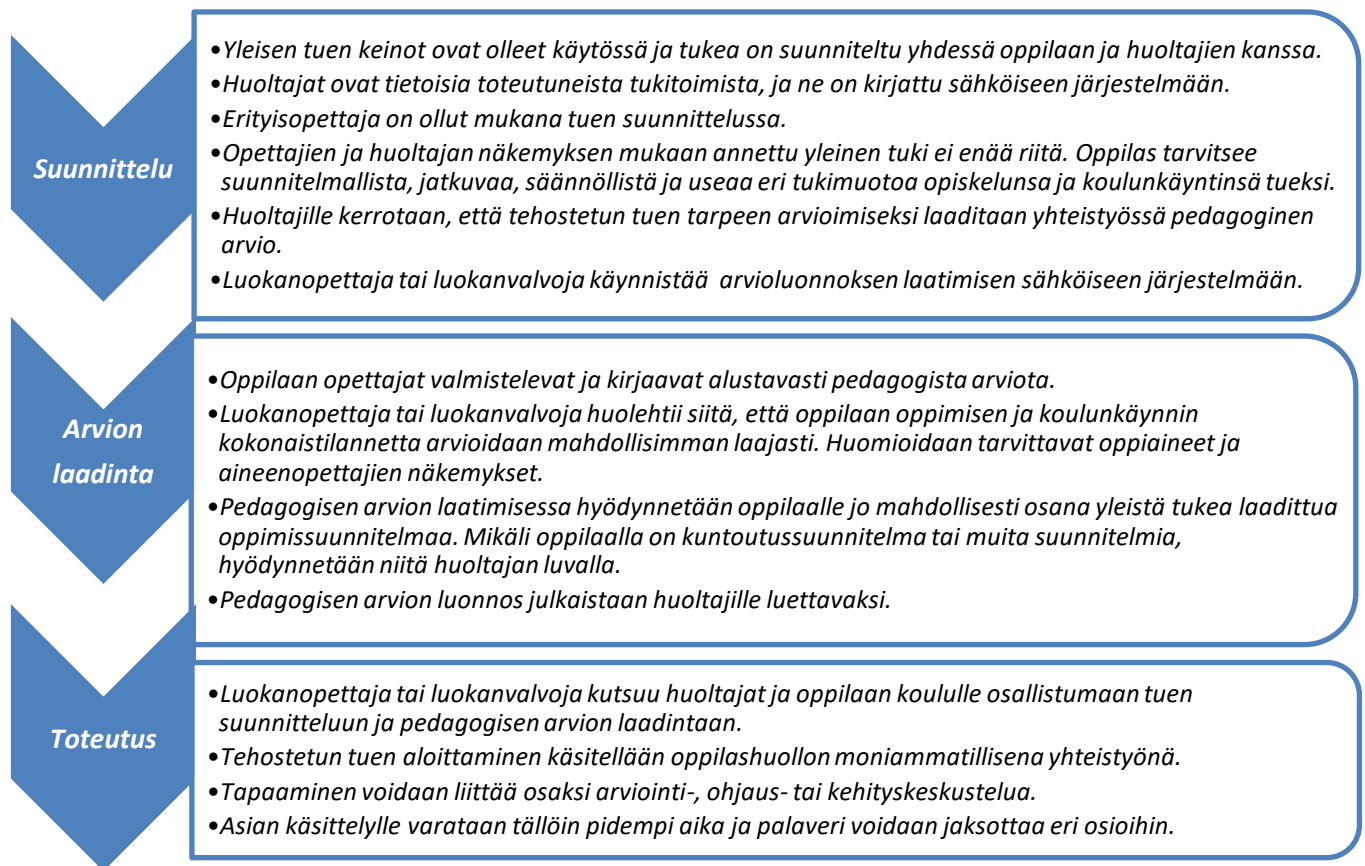
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa⁵³. Käsitelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

Oulun kaupungissa pedagoginen arvio laaditaan sähköiseen järjestelmään. Pedagogiseen arvioon kirjataan moniammatillisessa yhteistyössä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa tapahtuva käsittely, käsittelypäivä sekä arvio tehostetun tuen tarpeesta. Vaihtoehtoja tehostetun tuen aloittamisen käsittelyyn on kuvattu tukimateriaalissa (linkki tukimateriaaliin). Koulukohtaisesti sovitaan, miten tieto tehostetun tuen aloittamisesta siirtyy lasta opettaville opettajille sekä oppilashallinto-ohjelmiin.

⁵³ Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

Kuvio 4: Tehostetun tuen aloittaminen

Moniammatillisen yhteistyön toteuttamistapoja ja erilaisia vaihtoehtoja on kuvattu tukimateriaaleissa.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan⁵⁴. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁵⁵. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita

⁵⁴ Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

⁵⁵ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin

- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.
- Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Oulun kaupungissa oppimissuunnitelmat kirjataan sähköiseen järjestelmään. Asiakirjan vastuuhenkilönä toimii luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai luokanvalvoja. Hän huolehtii, että oppimissuunnitelma tulee laadittua ja kutsuu koolle huoltajat ja muut laatimiseen osallistuvat henkilöt. Jos oppimissuunnitelman tavoitteet koskevat useaa oppiainetta tai oppisisältöä, laatimiseen osallistuvat ne opettajat, jotka opettavat kyseisissä oppiaineissa tai sisällöissä. Huoltajalla tulee olla mahdollisuus ilmaista näkemyksensä oppimissuunnitelman laatimisen aikana. Pedagogisiin asiakirjoihin kirjataan vain pedagogiset, oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen liittyvät asiat eikä esimerkiksi yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvia asioita. Jos tehostetun tuen tukimuodot muuttuvat, oppilaalle annetaan uudenlaista tukea, tai jos hän tarvitsee tukea uuteen oppiaineeseen, riittää oppimissuunnitelman päivittäminen. Uudelle lukuvuodelle tehdään aina uusi oppimissuunnitelma.

Tehostettu tuki näkyy Pöllönkankaan koulun oppilaan kohdalla yleisen tuen keinojen tehostumisena tai niiden lisääntymisenä. Tehostettu eriyttäminen tai jopa painoalueittain opiskelu jossain aineessa johtaa monesti eriyttävän materiaalin käyttöön. Tehostetun tuen muoto on myös pienryhmässä opiskelu. Tehostetun tuen vaikutuksia ja tuen järjestelyjä seurataan ja arvioidaan oppilaskohtaisissa palavereissa.

7.4 Erityinen tuki

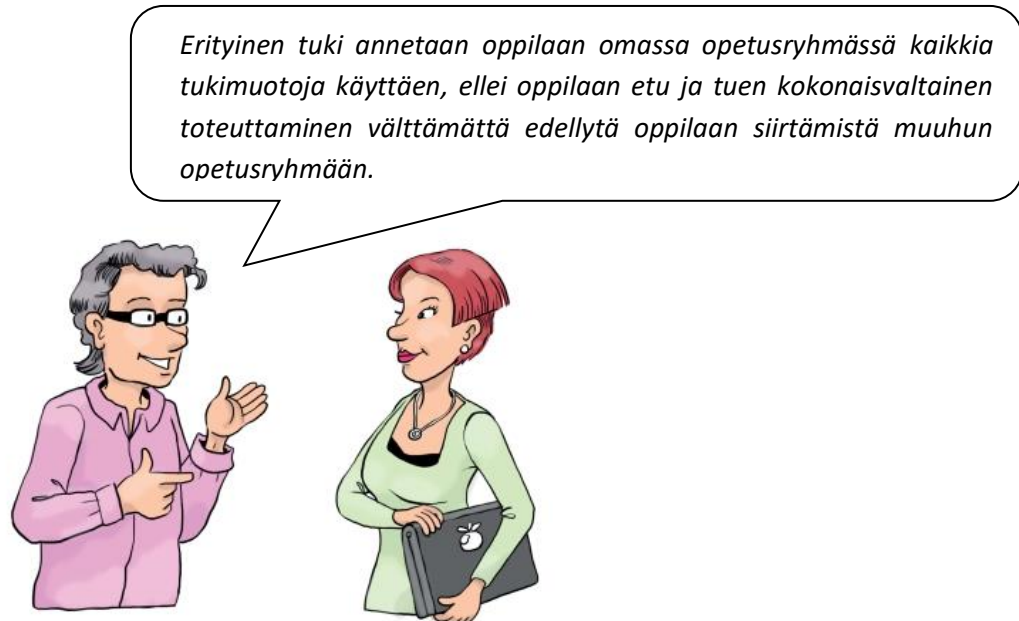
Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta⁵⁶. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat

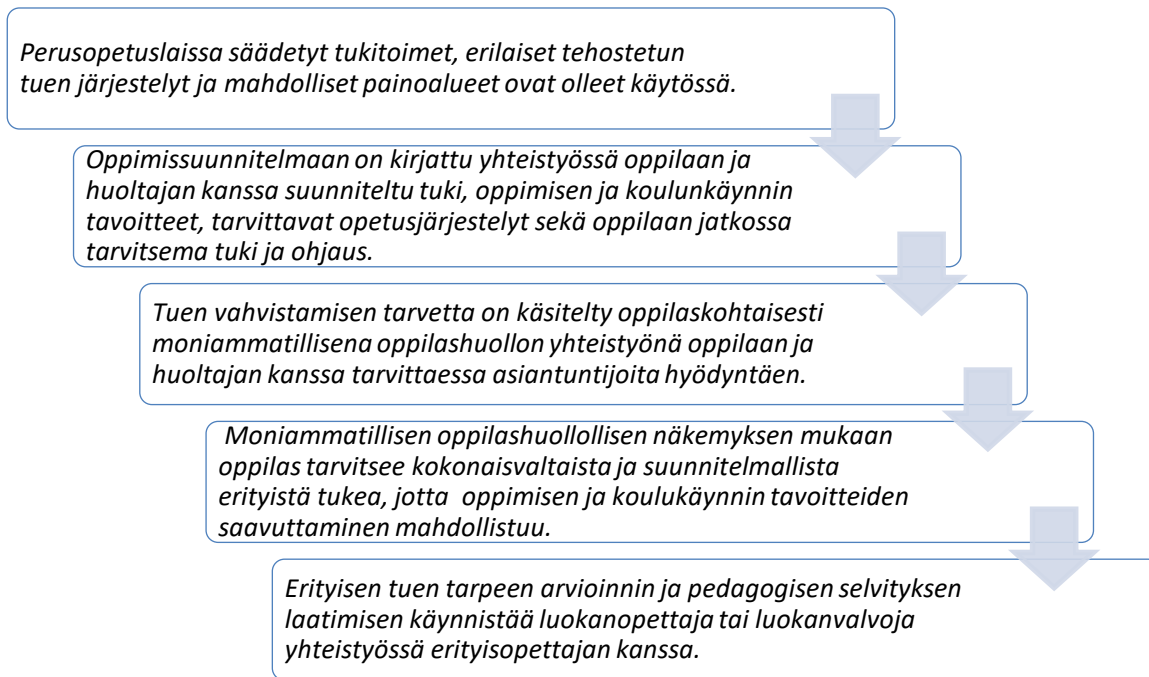
⁵⁶ Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

Oulun kaupungissa erityisen tuen aloittaminen pohjautuu aina oppilaskohtaiseen monipuoliseen ja tarkkaan selvitykseen oppilaan kokonaistilanteesta. Kolmiportaisen tuen periaatteen mukaisesti erityiseen tukeen ohjaututaan tehostetun tuen vaiheen jälkeen. Tällöin yhteistyössä huoltajien, oppilaan opetuksesta vastaavien opettajien ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä todetaan tehostetun tuen riittämättömyys ja päädytään laatimaan pedagoginen selvitys, joka on kuvattu tarkemmin luvussa 7.4.1. Erityisen tuen aloittaminen ilman tehostetun tuen vaihetta perustuu aina psykologiseen tai lääketieteelliseen arvioon.

Kuvio 5. Erityisen tuen prosessin eteneminen.

Yksityiskohtainen kuvaus erityiseen tukeen siirtymisen prosessista ja huoltajien kuulemisesta löytyy tukimateriaaleista (linkki tukimateriaaliin).

- [Tukimateriaali: Ohjeet - erityisen tuen prosessi](#)
- [Tukimateriaali: Vaihtoehtoja kuulemisen toteuttamiseksi](#)

Pöytäkirja KANGAS Esikoulusta kouluun siirtyessä erityisen tuen oppilaasta pidetään siirtopalaveri, jossa koulusta on ainakin erityisopettaja, ja mahdollisuuksien mukaan myös tuleva luokanopettaja, mukana. Koulussa tehostetusta tuesta siirrytään erityiseen tukeen, kun tehostetun tuen toimenpiteet eivät riitä. Toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan oppimissuunnitelmapalavereissa yhdessä huoltajan kanssa. Erityiseen tukeen siirtymisessä toimitaan Oulun kaupungin ohjeistuksen mukaan. Ohjeistus löytyy oppilashuoltokansiosta, joka on opettajien saatavilla. Koulussamme ei ole erityisluokkia, joten tällaisessa tilanteessa koulupaikka mietitään yhteistyössä erityisopetuksen koordinaattorin kanssa.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys⁵⁷. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä

⁵⁷ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

- oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁵⁸

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Oulun kaupungissa pedagogisen selvityksen vastuuhenkilönä toimii luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai luokanvalvoja. Selvitys laaditaan huoltajien ja oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä. Moniammatillisuus toteutuu, kun mukana on opettajan tai opettajien lisäksi vähintään yksi oppilashuollon toimija: koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja tai koululääkäri. Pedagoginen selvitys tehdään sähköiseen järjestelmään. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan vain oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät asiat. Huoltajalla ja oppilaalla on kuulemisen yhteydessä mahdollisuus ilmaista näkemyksensä pedagogiseen selvitykseen liittyen. Aikaisemmin tehtyä erityisen tuen päätöstä tarkistettaessa toimitaan samojen periaatteiden mukaisesti.

Erityisen tuen prosessiohjeistus löytyy Pöllönkankaan koululta oppilashuoltokansiosta. Pedagogisen selvitys laaditaan yhteistyössä oppilasta opettavien opettajien, erityisopettajan ja huoltajien kanssa. Pedagogiseen selvitykseen tulee huoltajien allekirjoitukset. Pedagoginen selvitys lähetetään aluepäällikölle päätöstä varten.

⁵⁸ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti⁵⁹. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen⁶⁰. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla⁶¹. Päätös on aina perusteltava⁶². Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten⁶³. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä⁶⁴. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

Oulun kaupungissa erityisen tuen päätöksen valmistelu käynnistyy oppilaan, huoltajien ja opettajan tai luokanvalvojan keskustelulla. Erityisen tuen päätös pohjautuu pedagogiseen selvitykseen, joka on kuvattu luvussa 7.4.1. Oulun kaupungissa erityisen tuen hallintopäätös tehdään voimassaolevan ohjeistuksen ja delegointisäännösten mukaan.

Erityisen tuen päätöksen vaikutuksista keskustellaan pedagogista selvitystä täytettäessä. Tällöin huoltajien kanssa käydään asiaa esim. jatko-opintojen näkökulmastakin. Luokanopettajan ja yläluokilla luokanvalvojan/erityisopettajan vastuulla on informoida oppilaan kohdalla erityisestä tuesta oppilasta opettavia opettajia.

⁵⁹ Hallintolaki (434/2003)

⁶⁰ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

⁶¹ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

⁶² Hallintolaki 45 § 1 mom.

⁶³ Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

⁶⁴ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.⁶⁵ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä⁶⁶. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa

⁶⁵ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

⁶⁶ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi⁶⁷. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

⁶⁷ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

Oulun kaupungissa HOJKS kirjataan sähköiseen järjestelmään. Vastuuhenkilönä toimii luokanopettaja, erityisluokanopettaja tai luokanvalvoja. Hän kutsuu koolle huoltajat ja muut laatimiseen osallistuvat henkilöt sekä huolehtii siitä, että HOJKS tulee asianmukaisesti laadittua. Kun HOJKSin tavoitteet ja sisällöt koskevat useaa oppiainetta tai oppisisältöä, laatimiseen osallistuvat kyseisten oppiaineiden opettajat. Huoltajalla ja oppilaalla tulee olla mahdollisuus ilmaista oma näkemyksensä HOJKSin laatimisen yhteydessä. HOJKSiin, kuten muihinkin pedagogisiin asiakirjoihin, kirjataan vai pedagogisia, oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyviä asioita. Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että kaikki oppilasta opettavat ovat tietoisia oppilaan pedagogisen tuen tarpeista.

HOJKS-palaverin kutsuu kokoon luokanopettaja/luokanvalvoja ja laadintaan osallistuvat ne opettajat, joita asia koskee. Mukana ovat huoltaja ja oppilas ikäkaudelleen sopivalla tavalla.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin⁶⁸. Ensijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskeluteknikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittelyä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla

⁶⁸ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä⁶⁹. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa⁷⁰.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Oulun kaupungissa oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen on merkittävä ratkaisu myös jatko-opintojen kannalta. Ennen yksilöllistämistä tulee kaikkien tehostetun tuen tukimuotojen olla monipuolisesti käytössä. Ne kirjataan sähköisen järjestelmän oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin, jos oppilaalle on jo aikaisemmin tehty erityisen tuen päätös. Oppilaalle ja huoltajalle selitetään, mitä yksilöllistäminen käytännössä tarkoittaa. Mikäli päädytään oppiaineen oppimäärän yksilöllistämiseen, siirretään toteutetut tehostetun tai erityisen tuen toimenpiteet pedagogiseen selvitykseen, jonka laatiminen on kuvattu luvussa 7.4.1. Pedagogisessa selvityksessä perustelut yksilöllistämiseksi avataan erikseen jokaisen yksittäisen oppiaineen kohdalla.

Ennen ensikertaista oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä tai mahdollisen myöhemmän uuden oppiaineen oppimäärän yksilöllistämistä opetuksessa huomioidaan mm. seuraavat tuen järjestelyihin liittyvät toimenpiteet:

⁶⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

⁷⁰ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

Monipuolinen eriyttäminen ja eheyttäminen: sisällöt, materiaalit, apuvälineet, työtapo, menetelmät, koulu- ja kotitehtävien määrä, aika/aikataulutus, erilaiset näytöt ja koejärjestelyt

Tukiopetus ja ennakoiva tukiopetus: suunnittelu opettajien yhteistyönä yksittäisen oppilaan tarve huomioiden

Osa-aikainen erityisopetus ja erityisopettajan antama samanaikaisopetus, väliaikaiset "oppiainekohtaiset tasoryhmät", esim. matikkapajat tai kielten pajat

Koulunkäynninohjaajan tuki: ohjaus tuntityöskentelyssä, siirtymissä ja päivittäisissä toiminnoissa

Oman opinto-ohjelman mukaan eteneminen, oppiainekohtaisten painoalueiden käyttöönottoaminen (oppiainekohtaisten ydinsisältöjen määrittely)

Kuvio 6. Uuden oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen

Mikäli toteutetut tukitoimet eivät riitä vaan oppiainekohtaisia tavoitteita joudutaan madaltamaan ja samalla siirrytään alempien vuosiluokkien tavoitteisiin pysyvämmiin, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään.

Erityisen tuen aloittaminen ja/tai oppiaineen yksilöllistäminen ei aina edellytä psykologista, lääketieteellistä asiantuntijalausuntoa tai vastaavaa sosiaalista selvitystä. Esimerkiksi psykologisen tutkimuksen tarpeellisuus yksilöllistettäessä oppiainetta on harkinnanvarainen. Arvio sen tarpeesta tehdään oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä.

Oppiaineen yksilöllistäminen ei myöskään edellytä oppilaan siirtämistä pienryhmään tai erityisryhmään, vaan opetus voidaan toteuttaa muun opetuksen yhteydessä omassa opetusryhmässä tarvittavin erityisjärjestelyin. Pienryhmän tai erityisryhmän tukea voidaan hyödyntää oppilaan kokonaistilanteen arvioon pohjautuen.

Erityisen tuen toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan ja arvioidaan oppilaskohtaisissa palavereissa.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin⁷¹. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta⁷². Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta⁷³. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.⁷⁴ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta⁷⁵. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.⁷⁶

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös

⁷¹ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

⁷² Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

⁷³ Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

⁷⁴ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

⁷⁵ Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

⁷⁶ Perusopetuslaki 27 §

pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Oulun kaupungissa päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta ja erityisestä tuesta tehdään voimassa olevan delegointisäännöksen mukaisesti. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen opetus järjestetään esiopetuksen aikana päiväkodissa tai koulun esiopetusryhmässä. Opetus toteutetaan aina esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Pidennettyä oppivelvollisuutta edeltävä 5-vuotiaana alkava esiopetus järjestetään aina päiväkodissa. Opetuksen järjestämispaikka määritellään osana erityisen tuen päätöstä.

Kun lapsella on pidennetty oppivelvollisuus, hänet kirjataan oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen alkaessa (6-vuotiaana) lähikouluun tulevaksi oppilaaksi. Päiväkodista otetaan syyslukukauden aikana yhteyttä lähikoulun tai erityiskoulun erityisopettajaan ja sovitaan yhteistyön aloittamista, tuen toteuttamisen käytänteistä ja perusopetukseen siirtymisestä. Erityisopettaja osallistuu verkostoyhteistyöhön ja esim. HOJKSin laadintaan. Konsultoiva opetus ei tarkoita säännöllistä, viikoittaista opetusta vaan päävastuu lapsen esiopetuksesta on päiväkodissa.

Erityinen tuki tarkistetaan ennen perusopetuksen alkamista. Tarkennuksia paikallisiin käytänteisiin pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisestä, moniammatillisesta yhteistyöstä ja vastuista löytyy tukimateriaalista.

- [Tukimateriaali: Tuetusti eskarista kouluun - toimintaohje](#)
- [Tukimateriaali: Prosessikuvaus IMS](#)

Pöllönkankaan koulussa noudatetaan Oulun kaupungin "Tuetusti eskarista kouluun" -toimintaohjetta. Alaluokkien erityisopettaja toimii yhteyshenkilönä esiopetukseen.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain⁷⁷. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain⁷⁸. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä⁷⁹. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan

⁷⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

⁷⁸ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

⁷⁹ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyys ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekkin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation,

tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisenä. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

Oulun kaupungissa oppimisympäristöä laajennetaan koulun ulkopuolelle ja opeteltavia asioita harjoitellaan mahdollisimman paljon luonnollisissa ympäristöissä ja käytännön tilanteissa. Tämä mahdollistaa opittujen taitojen yleistymisen oppilaan arkeen ja tukee näin mahdollisimman itsenäistä suoriutumista. Koulupäivistä suunnitellaan kokonaisuuksia siten, että jokaisen toiminta-alueen yksilölliset tavoitteet yhdistyvät oppilaan kaikessa tekemisessä.

Toiminta-alueittain opiskelevien oppilaiden oppimisessa ja kokonaiskuntoutuksessa korostuu huoltajien, oppilashuollon ja eri verkostojen kanssa tehtävä tiivis yhteistyö. On tärkeää, että eri toimijoiden yhteistyönä laatimia tavoitteita tuetaan oppilaan kaikissa toimintaympäristöissä.

Nivelvaiheissa korostuu tiivis yhteistyö huoltajien ja eri toimijoiden kesken. Perusopetuksen alkaessa varhaiskasvatuksessa yhdessä huoltajan kanssa laadittuja suunnitelmia voidaan hyödyntää oppilaan kokonaiskehityksen, koulunkäynnin ja oppimisen tukena.

Päättöluokilla korostuu sekä oppilaiden perusopetuksen jälkeisen elämän että jatko-opintojen yksilöllinen suunnittelu. Toiminta-alueittain opiskelevien osalta on tärkeää, että oppilaan siirtymistä perusopetuksen jälkeiseen elämänvaiheeseen ryhdytään valmistelevaan riittävän varhain yhdessä huoltajien ja muiden tarvittavien toimijoiden kesken. Tässä vaiheessa huomioidaan aina oppilaan kokonaistilanne mm. jatko-opinnot, mahdollinen päivätoimintaan osallistuminen ja asumispalvelujen järjestäminen.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan arviointi pohjautuu aina oppilaskohtaisesti eri toiminta-alueille asetettuihin tavoitteisiin. Arviointia käsitellään tarkemmin luvun 6 yhteydessä ja erityisen tuen tarkistaminen tapahtuu luvun 7.4.2 luvun mukaisesti.

7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta⁸⁰. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

⁸⁰ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Oulun kaupungissa koulukohtaisesti sovitaan rehtorin johdolla ja opettajien yhteistyönä tukiopetuksen järjestämisen periaatteet ja toimintamallit. Lähtökohtana tulee olla aina oppilaan yksilöllinen tarve joko ennakoivaan tai korjaavaan tukiopetukseen. Tukiopetus voi olla myös syventävää ja kertaavaa. Tukiopetus voi kohdentua oppimisen taitojen harjoitteluun, ja sitä voi antaa muukin kuin oma opettaja. Oppilaille tarjottu ja oppilaan saama tukiopetuksen sisältö, määrä ja vaikuttavuus kirjataan sähköiseen järjestelmään.

Pöllönkankaan koululla järjestetään tukiopetusta, kun oppilas, opettaja tai huoltaja havaitsee tarvetta siihen. Tehostetun tai erityisen tuen oppilaiden tukiopetusjärjestelyt kirjataan oppilaan suunnitelmaan ja toteutetaan sen mukaisesti. Pyrkimyksenä on järjestää aste- ja ainekohtaisesti tukiopetusryhmiä. Annettu tukiopetus kirjataan Wilmaan tukitoimena.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa⁸¹. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun

⁸¹ Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Oulun kaupungissa erityisopetuksella huolehditaan siitä, että oppilaan on mahdollista saavuttaa peruskoulun tavoitteet. Osa-aikaisen erityisopetuksen toimintamuotoina kaikilla tuen tasoilla on samanaikais-, pienryhmä- ja/tai yksilöopetus sekä muita koulun opettajia konsultoiva tuki. Erityisopettajan työhön kuuluu oppimisvalmiuksien ja oppimisvaikeuksien kartoittaminen sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tuen tarpeiden arviointi yhteistyössä huoltajien sekä muun opetushenkilöstön kanssa. Erityisopettaja osallistuu kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön, oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelyistä tiedottamiseen sekä koulun moniammatilliseen työskentelyyn. Erityisopettaja suunnittelee oppilas-, ryhmä- ja koulukohtaisen tuen järjestelyjä yhdessä opettajien ja koulunkäynninohjaajien kanssa.

PÖLLÖN

KANGAS

Koulullamme on kolme laaja-alaista erityisopettajaa. Kuivasjärven yksikössä yksi luokille 1.-6. ja Pöllönkankaan yksikössä yksi luokille 1.-5. ja toinen 6.-9.-luokille.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla⁸². Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

⁸² Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Eriyisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Eriyistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

Oulun kaupungissa opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut järjestetään oppilaskohtaisen moniammatillisen oppilashuollon yhteistyön arvioon pohjautuen. Palvelut toteutetaan pääsääntöisesti kaupungin omana toimintana. Moniammatilliseen pedagogiseen harkintaan perustuen voidaan erityisestä syystä oppilaskohtaisesti hyödyntää valtakunnallisten oppimis- ja ohjaus-keskusten palveluja.

Opetushallituksen toimialaan kuuluva valtakunnallinen oppimis- ja ohjauskeskus Valteri tukee lähikouluperiaatteen toteutumista tarjoamalla palveluja yleisen, tehostetun ja erityisen tuen tarpeisiin. Valterin palvelut täydentävät kunnallisia ja alueellisia oppimisen ja koulunkäynnin tuen palveluja, ja ne voivat kohdistua yksittäisten lasten ja nuorten tai koko työyhteisön, kunnan tai alueen tarpeisiin.

LUKU 8 OPPILASHUOLTO

(Luvut 7–8 sivistys- ja kulttuurilautakunta 26.11.2015 (OUKA/237/12.00.01/2014))

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta perusopetuksen opiskeluhuollosta nimitystä oppilashuolto, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä⁸³.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus⁸⁴.

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää⁸⁵. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko kouluyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.⁸⁶ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tässä luvussa määrätään oppilashuollon keskeisistä periaatteista, opetustoimeen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista sekä paikallisen opetussuunnitelman ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laatimisesta. Opetuksen toteuttamiseen kuuluvasta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta määrätään perusteiden luvussa 7⁸⁷.

Oulun kaupungin perusopetuksessa oppilashuollolla edistetään välittämisen, huolenpidon ja myönteisen vuorovaikutuksen toimintakulttuuria ja varmistetaan kaikille tasavertainen kasvamisen ja oppimisen mahdollisuus, jota koulun toimintatavat ja käytännöt tukevat. Oppilashuollon tavoitteena on oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä koulunkäyntiin liittyvien muiden ongelmien ehkäiseminen, tunnistaminen, lieventäminen ja poistaminen mahdollisimman varhain.

Oppilashuoltotyötä ohjaavia periaatteita ovat:

- *oppilashuoltotyön suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi yhteistyössä koko koulun henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien kanssa*
- *huoltajien ja oppilaiden osallisuuden vahvistaminen*
- *koko kouluyhteisön hyvinvoinnin sekä turvallisen ja terveellisen kasvuympäristön seuraaminen ja ylläpitäminen yhteisöllisen oppilashuollon keinoin*
- *myönteisen vuorovaikutuksen ja keskinäisen huolenpidon ilmapiirin edistäminen sekä avoimen ja kaikkia osapuolia kunnioittavan työskentelytavan tukeminen huomioiden lapsen eri kehitysympäristöjen merkitys kasvuille ja kehitykselle*

⁸³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

⁸⁴ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

⁸⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

⁸⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁸⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

- varhaisen tuen tarpeen tunnistamisen, huolen puheeksi ottamisen ja tarkoituksenmukaisen puuttumisen vahvistaminen sekä uusien toiminta- ja ratkaisumallien kehittäminen
- monialaisten asiantuntijaverkostojen toimintatapojen kehittäminen sellaisiksi, että oppilasta tuetaan konkreettisesti hänen kehitysympäristöissään.

Tuen tarpeen varhainen toteaminen edellyttää jatkuvaa oppilaan kehityksen, kasvun ja oppimisen arviointia ja havainnointia, jotta tuki kohdentuu mahdollisimman oikea-aikaisesti. Varhain aloitettu tuki ja mahdollinen kuntoutus ennaltaehkäisevät muiden ongelmien syntymistä tai syvenemistä, kuten oppilaan sosiaalisten suhteiden vaikeutumista tai kognitiivisen oppimisen rajoittumista. Tärkein arjen linkki oppilaan näkökulmasta koulussa on opettaja. Oppilaan kehitysympäristönä koululla on merkittävä rooli yhdessä kodin ja vapaa-ajan kehitysympäristöjen kanssa.

Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kouluterveydenhuolto ja kuraattori- ja psykologipalvelut. Palveluiden järjestämisestä vastaa oppilaitoksen sijaintikunta eli Oulun kaupunki oppilaiden kotipaikkakunnasta riippumatta. Koulussa oppilashuollon kokonaisuudesta vastaa rehtori.

Opetussuunnitelman lisäksi Oulun kaupungin yleisiä toimintaperiaatteita linjataan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa (linkki). Koulutasolla oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään koulun omat toimintaperiaatteet ja sopimukset yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon toteutustavoista ja -periaatteista sekä yhteistyöstä eri osapuolten kesken. Koulun oppilashuoltosuunnitelmassa kuvattua oppilashuoltotyötä johtaa rehtori. Yksittäisen oppilaan osalta oppilashuollon toteuttamisen suunnitelma, toimintatapa, yhteistyö ja toteutumisen seuranta kirjataan oppilashuoltokertomukseen. Alla olevassa taulukossa 2 on kuvattu oppilashuoltotyötä ohjaavat asiakirjat vastuutahoineen eri tasoilla. Asiakirjojen tavoitteena on osaltaan varmistaa koulun konkreettisen oppilashuoltotyön ja sen suunnitelmallisen kehittämisen ja arvioinnin edellytykset.

Oppilashuoltoa ohjaavat asiakirjat	Vastuutaho
Valtakunnallinen opetussuunnitelma	Opetushallitus
Kuntakohtainen opetussuunnitelma	Opetuksen järjestäjä, lautakunta
Koulukohtainen opetussuunnitelma	Koulu
Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma	Kunta, valtuusto
Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma	Koulu, oppilashuoltoryhmä
Oppilashuoltokertomus	Monialainen yksilökohtainen asiantuntijaryhmä

Taulukko 2. Oppilashuoltoa ohjaavat asiakirjat ja vastuutahot.

Oulun kaupungin perusopetuksen oppilashuollon opas

Oulun kaupungin perusopetuksen kouluille on laadittu oppilashuollon opas oppilas- ja opiskelijahuoltolain velvoitteiden täytäntöönpanon tukemiseksi. Opas toimii samalla Oulun kaupungin opetussuunnitelman oppilashuoltoa käsittelevän luvun tukimateriaalina ”Oppilashuolto perusopetuksessa” (linkki).

Oppaassa tarkastellaan koulujen oppilashuollon toiminnan perusteita ja lähtökohtia, kuvataan toteuttamisen tapaa ja rakenteita, selvennetään oppilashuollon kirjaamiskäytäntöjä ja salassapidon merkitystä osana yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuutta. Oppaassa nostetaan esille oppilaiden osallisuuden tärkeys ja huoltajien näkyvä rooli oppilashuollon toteuttamisessa kouluyhteisössä. Opasta päivitetään esimerkiksi lain tai toimintaympäristön muutosten ja velvoitteiden edellyttämällä tavalla. Oppaan päivittämisestä vastaa sivistys- ja kulttuuripalvelujen opetuksen ja opiskelun tuen kehittämisestä vastaava yksikkö.

8.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁸⁸. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.⁸⁹ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁹⁰ Oppilashuollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁹¹. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla⁹². Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräjassa⁹³.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja⁹⁴. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää oppilashuollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia⁹⁵.

Oppilashuoltoryhmät ⁹⁶

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella

⁸⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

⁸⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

⁹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

⁹² Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

⁹⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

⁹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

⁹⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kun käsiteltävä asia edellyttää.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon yhteinen, jolloin ryhmästä on perusteltua käyttää nimitystä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa koulun oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Sitä johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu⁹⁷. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Oppilashuollon monialaisuus

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden perusopetuksessa oppilashuoltotyötä tehdään aina monialaisesti. Monialaisuus oppilashuollossa toteutuu silloin, kun koulun johdon ja henkilöstön edustajien lisäksi työskentelyssä ovat mukana oppilashuollon palveluiden sekä oppilaiden ja huoltajien edustus. Monialaiseen oppilashuollon ryhmään voi kuulua myös muita sosiaali- ja terveydenhuollon sekä nuorisopalveluiden tai kulttuurialojen edustajia. Yhteisöllinen monialainen oppilashuolto on koko yhteisön yhteinen tehtävä. Yksittäisten oppilaiden oppilashuoltoasiassa monialaisuus tarkoittaa sitä, että pedagogisen asiantuntijuuden lisäksi työskentelyssä on mukana oppilashuoltopalveluiden työntekijöitä: kouluterveydenhoitaja, -lääkäri, koulukuraattori tai -psykologi. Oppilashuoltotyö on koululla toteutettavaa, lakiin perustuvaa oppilaan koulunkäynnin edellytysten tukemista erona muihin lasten, nuorten ja perheiden käyttämiin kunnallisiin tai yksityisiin sosiaali- ja terveystyöpalveluihin.

Oppilashuollon palvelut

Oppilashuollon palveluilla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määriteltyjä psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä terveydenhuoltolaissa määriteltyjä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin oppilaaseen, kouluyhteisöön kuin eri tahojen ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa. Konsultaatiolla pyritään lisäämään ymmärrystä oppilaiden tarpeista, laajentamaan omaa näkemystä tilanteista toisten toimijoiden asiantuntemuksen kautta, tukemaan työssä

⁹⁷ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

jaksamista ja edistämään kouluyhteisön toimintaa. Asiantuntijat voivat hyödyntää toistensa osaamista oppilaiden erilaisten tuen tarpeiden järjestämisessä.

Niin kouluterveydenhuollon palvelut kuin myös psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee olla lähellä oppilaita ja siten helposti ja nopeasti saavutettavissa myös nuorempien oppilaiden osalta. Jokaisen koulun velvollisuutena on huolehtia, että oppilailla ja huoltajilla on tieto käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja siitä, kuinka koulun oppilashuolto toimii. Oppilashuoltolailla on haluttu turvata se, että tuki ja apu ovat oppilaille helposti saatavilla, matalan kynnyksen palveluina. Tuen oikea-aikaisuuden turvaamiseksi on oppilashuoltotyöhön määritelty lakisääteisiä palvelujen määräaikoja. Oulun kaupungin perusopetuksen oppilashuollon oppaassa on kuvattu oppilashuoltopalvelujen toteuttamisen tapaa käytännössä.

- [Tukimateriaali: Oppilashuolto perusopetuksessa \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Lomake opiskeluhuollon ja sen johtamisen kehittämiseksi \(linkki\)](#)

Oppilashuoltoryhmät

1) Ohjausryhmä

Oulun kaupungissa oppilashuollon ohjausryhmänä toimii kaupungin opetuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon johtavista viranhaltijoista koostuva työryhmä. Ryhmä vastaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti koulutuksen järjestäjäkohtaisesta oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

2) Oppilashuoltoryhmä

Oulun kaupungissa jokainen koulu nimeää yhteisöllisistä asioista vastaavan monialaisen oppilashuoltoryhmän lukuvuodeksi kerrallaan ja rehtori vastaa oppilashuoltoryhmän toiminnasta. Ryhmän jäseniä ovat pääasiassa rehtori ja/tai apulaisjohtaja, erityisopettaja, koulukuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri ja kouluasteesta riippuen opinto-ohjaaja. Suositeltava käytäntö on, että oppilashuoltoryhmän kokoonpanossa on mukana myös oppilaiden ja huoltajien edustus. Oppilashuoltoryhmän tulee olla itse aktiivinen myös kuulemaan koulun toimintaympäristön muita asiantuntijoita yhteisöllisen oppilashuollon kohdentamiseksi oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla.

Oppilashuoltoryhmän toiminta koostuu pääasiallisesti seuraavista tehtäväkokonaisuuksista:

Hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien asiakokonaisuuksien hallinta

- oppilashuoltosuunnitelman laadinta, oppilashuollon järjestämiseen liittyvä työn- ja vastuunjako, aika- taulutus ja toiminnan arviointi
- koulukohtaisten toimintamallien kehittäminen ja niiden toteuttamisen seuranta ja arviointi
- huoltajien, oppilaiden sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön osallisuudesta huolehtiminen
- oppilashuoltoa koskevan tiedon kokoaminen eri lähteistä
- terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin kyselyihin, kuten kouluterveyskyselyihin, hyvinvointiprofiileihin ja muihin selontekoihin perehtyminen ja tarvittavien toimien suunnittelu kyselyiden pohjalta

Yhteisöllisen oppilashuollollisen tuen käytännön toteuttaminen

- oppilashuoltosuunnitelman käytännön toteutuksen koordinointi koululla
- oppilaiden kanssa tehtävä yhteistyö ja kuuleminen sekä yhteisöllisen työn suunnittelu ja toteutus

- luokkaa tai oppilasryhmää koskeva oppilashuollollinen konsultaatio, kuten ilmapiiriin, kaverisuhteisiin, kiusaamiseen tai ryhmäyttämiseen liittyvät asiat
- koulun yhteistyötahojen huomioiminen yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisessa
- toimintamallien suunnittelu koulussa ilmeneviin pulmatilanteisiin
- terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien teemapäivien suunnittelu ja koordinointi
- koulun oppilashuoltoa koskevien suunnitelmien yhteensovittaminen kaupungin muiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien kanssa

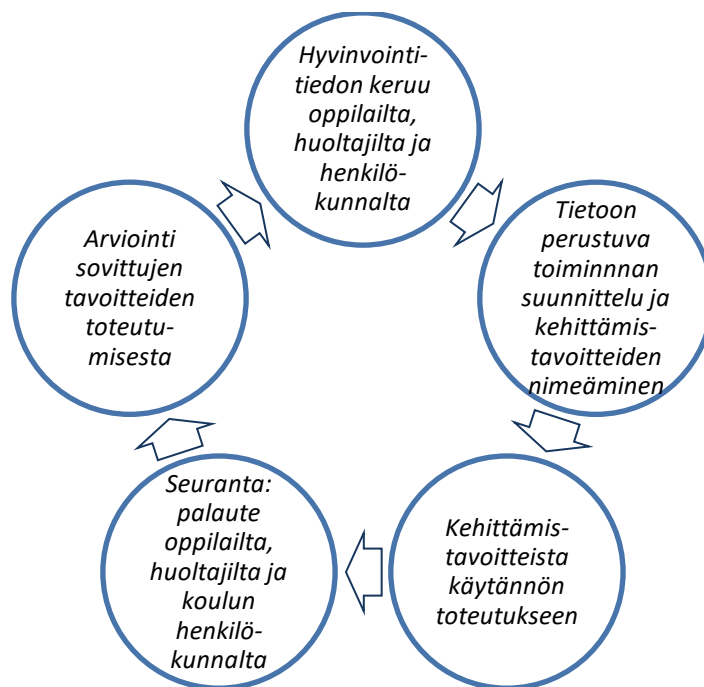
Konsultatiivinen työ oppilashuoltotyössä

- konsultaatio oppilaan ja ryhmien asioissa opetus- ja ohjaajahenkilöstölle ja huoltajille
- tiedottaminen koulun sisällä, kodin ja koulun välillä sekä koulun eri yhteistyötahojen kesken
- toimintamallien ja ohjeistusten päivittäminen ja tarvittavan informaation välitys eri tahoille
- oppilashuoltotyöhön perehdyttäminen
- tarvittava tiedonsiirto mm. nivelvaiheessa
- oppilashuollon toiminnasta ja palveluista tiedottaminen mm. vanhempainilloissa, sähköisissä koulun ja kodin välisissä järjestelmissä

Taulukko 3. Oppilashuoltoryhmän toiminta

Koulun oppilashuoltoryhmä määrittelee ja kuvaa omassa koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassaan ryhmän toiminnan periaatteet, työmuodot ja tehtävät. Oppilashuoltoon liittyvien asioiden lisäksi kouluissa joudutaan käsittelemään myös muita asioita, kuten pedagogiseen tukeen, kurinpitoon ja työrauhaan tai turvallisuuteen liittyviä asioita erilaisissa ryhmissä. Nämä asiat eivät ole oppilashuollollisia, joten niitä ei käsitellä koulukohtaisessa oppilashuoltoryhmässä eikä oppilaskohtaisessa monialaisessa asiantuntija-ryhmässä.

Oppilashuoltosuunnitelman tavoitteet perustuvat kouluyhteisöstä, oppilailta ja huoltajilta kerättyyn tietoon. Oulun kaupungin perusopetuksen kouluissa hyvinvointitiedon keruun avulla kartoitetaan oppilaiden ja huoltajien kokemusta opetuksesta sekä fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista. Tietoa voidaan kerätä erilaisin osallistavin menetelmin. Kuviossa 7 on kuvattu koulussa kerätyn hyvinvointitiedon hyödyntämisen vaiheita.

Kuvio 7. Hyvinvointitiedon hyödyntäminen oppilashuoltosuunnitelman laadinnassa.

3) Monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäistä oppilasta tai tiettyä oppilasryhmää koskevan asian käsittelemiseksi kootaan tapauskohtaisesti oppilaskohtainen monialainen asiantuntijaryhmä huoltajan ja/tai oppilaan suostumuksella. Ryhmän kokoaa koulun henkilökunnasta se henkilö, jolla huoli oppilaan tilanteesta on herännyt. Ryhmä kootaan yhteis-työssä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilaan ikä ja kehitystaso huomioiden hänet otetaan mukaan oman asiansa käsittelyyn. Ryhmään kuuluu aina sekä pedagogiikan edustaja/edustajia että oppilashuoltopalvelujen työntekijöitä huoltajan ja oppilaan lisäksi. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Taulukkoon 4 on koottu oppilashuoltoa ohjaavat ryhmät ja niiden vastuutahot.

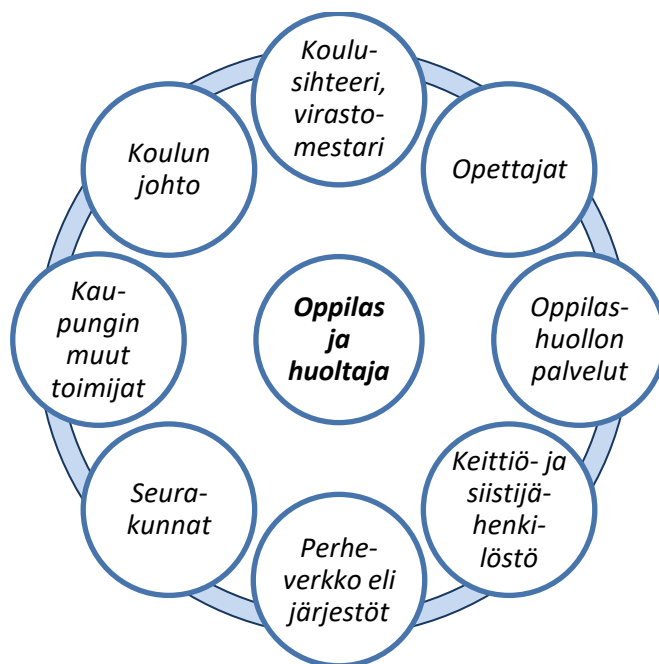
Oppilashuoltoa ohjaavat monialaiset työryhmät	Toiminnan vastuutaho
Oppilas- ja opiskelijahuollon ohjausryhmät	Koulutuksen järjestäjä
Oppilashuoltoryhmä	Koulu
Monialainen oppilaskohtainen asiantuntijaryhmä	Ryhmän nimeämä vastuuhenkilö

Taulukko 4. Oppilashuoltoa ohjaavat työryhmät ja vastuutahot.

8.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.⁹⁸ Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä

⁹⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

Kuvio 8. Yhteisöllinen oppilashuolto kuuluu kaikille.

Yhteisöllisen oppilashuollon edistäminen ja toteuttaminen kuuluu kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville osana heidän päivittäistä toimintaansa (kuvio 8). Tämä tarkoittaa terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien näkökohtien huomioon ottamista opetuksen sisällöissä, menetelmissä ja järjestelyissä ja muussa toiminnassa. Monien oppiaineiden sisältö tukee lähtökohtaisesti yhteisöllisen oppilashuollon tavoitteita.

Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu yhteistoiminnan vahvistaminen kodin ja koulun kesken sekä koulujen ulkopuolisten tahojen kanssa. Kouluyhteisössä tapahtuvaa ennaltaehkäisevää oppilashuollollista työtä voivat olla muun muassa hyvin toimivien ryhmien ja luokkien muodostaminen sekä niiden toiminnan suunnittelu sekä yhdessä laaditut koulun järjestyssäännöt. Vanhempaintoimikuntatyöskentely, vanhempainillat sekä erilaiset luento- ja keskustelutilaisuudet vahvistavat kodin ja koulun vuoropuhelua.

Hyvinvointia ja oppimista edistävät myös lasten ja oppilaiden käyttäytymisen ja poissaolojen seuranta sekä varhainen ongelmien tunnistaminen ja niissä tukeminen. Terveystarkastukset sekä kouluterveys- ja hyvinvointikyselyt kouluyhteisön hyvinvoinnista tarjoavat arvokasta tietoa. Oppilaskunta-, kummi- ja tukioppilas- sekä kerhotoiminta pyrkivät osaltaan edistämään lasten ja nuorten turvallisuutta ja hyvinvointia.

Yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseksi on tarjolla runsaasti käyttökelpoisia toimintatapoja ja -malleja. Osallisuutta ja myönteistä vuorovaikutusta ja tunneilmastoa tukevat ja samalla ongelmia ehkäisevät keinot ovat ensisijaisia. Ne kohdistuvat usein luokkiin tai muihin ryhmiin. Myönteisen ryhmädynamiikan tukeminen hyvän luokkahengen edistämiseksi ja varhainen puuttuminen ryhmien toiminnan kielteisiin piirteisiin ovat tärkeitä yhteisöllisen oppilashuollon tehtäviä. Hyviä keinoja ovat esimerkiksi sosiaalisten taitojen oppimista ja ryhmäytymistä tukevat toimintatavat. Erilainen vertaistoiminta tukee oppilaiden osallisuutta ja tuottaa hyviä tuloksia.

Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluu fyysiseen oppimisympäristöön sekä arjen työrytmiin, työkuormitukseen, lepoon ja virkistykseen sekä työergonomiaan kuuluva ohjaus ja seuranta. Mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailuun ja välituntien suunnitteluun tukee oppilaiden hyvinvointia. Välituntitoimintaa kehittämällä voidaan vähentää oppilaiden tupakointia ja lisätä oppilaiden fyysistä aktiivisuutta. Terveellinen koulu-ympäristö mahdollistaa terveellisten valintojen tekemisen ja tukee terveyttä edistäviä elintapoja. Myös turvallisuuteen liittyvien riskien ennakointi ja toimintamallien suunnittelu ovat luonteeltaan yhteisöllistä toimintaa, jota tulisi kehittää yhdessä kaikkien kouluyhteisön jäsenten kanssa. Turvallisuuteen liittyviä toimintamalleja on myös tarpeen harjoitella yhdessä.

Jokainen osaltaan edistää oppilaan ja kouluyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja koulujen välistä yhteistyötä. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista, ja henkilöstön myönteinen asenne oppilaita ja yhteisöllistä toimintakulttuuria kohtaan on ratkaisevaa. Yhteisölliseen oppilashuoltoon kuuluvia osa-alueita kuvataan lisää myös luvuissa 4-7.

- [Tukimateriaali: Oppilashuolto perusopetuksessa \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Lomake opiskeluhuollon ja sen johtamisen kehittämiseksi \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Koulujen turvallisuuskansioiden ohjeet \(linkki\)](#)

8.3 Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista oppilashuoltoa¹⁰⁴. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilashuoltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa.

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen¹⁰⁵. Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti¹⁰⁶. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilashuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.¹⁰⁷ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta¹⁰⁸.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot oppilashuoltokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:¹⁰⁹

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

¹⁰⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

¹⁰⁵ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹⁰⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

¹⁰⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

¹⁰⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

¹⁰⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

Jos sivulliselle annetaan oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu¹¹⁰.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.¹¹¹

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.¹¹²

Oppilaan yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi¹¹³. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot¹¹⁴. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta¹¹⁵. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.¹¹⁶

Lainsäädännön velvoittamana myös Oulun kaupungin perusopetuksessa jokaisella oppilaalla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon, millä tarkoitetaan oppilashuollon palveluita sisältäen kouluterveydenhuollon ja koulukuraattori- ja psykologipalvelut sekä monialaista oppilaskohtaista opiskeluhoitoa. Oppilas-huollollisten asioiden työstäminen tapahtuu aina yhteistyössä huoltajien ja oppilaiden kanssa. Tavoitteena on tukea oppilasta varhaisessa vaiheessa niin, että tuen järjestämistä suunnitellaan ja sen toteutumista seurataan. Opettaja huomaa usein ensimmäisenä oppilashuollon tarpeen. Opettajan ei tarvitse kuitenkaan tehdä oppilashuoltotyötä yksin, vaan asioita työtetään monialaisessa

¹¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

¹¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

¹¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

¹¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

¹¹⁴ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

¹¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

¹¹⁶ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

oppilaskohtaisessa asiantuntija-työryhmässä. Asiantuntijaryhmä kootaan huoltajan ja/tai oppilaan luvalla tapauskohtaisesti oppilaan asioita hoitamaan. Ryhmässä arvioidaan avun ja tuen tarpeet sekä sovitaan vastuunjaosta, eli mitä tukitoimia oppilaalle tarjotaan ja kuka niistä vastaa.

Oppilashuoltoa toteutetaan myös kouluterveydenhuollon, kuraattori- ja psykologipalveluiden kautta pelkästään huoltajien ja oppilaiden kanssa, esimerkiksi huoltajan yhteydenoton perusteella. Oppilaalla on aina oikeus oppilashuoltoon ja oppilashuollon palveluihin, vaikka huoltajat kieltäytyisivät oppilashuollollisesta yhteistyöstä.

Kouluterveydenhoitaja ja koululääkäri toimivat kouluyhteisössä terveydenhuollon edustajana. Terveydenhoitajan työ muodostuu kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden edistämisestä, yhteistyöstä muun opetus- ja oppilashuollon henkilöstön kanssa, koulun ja kodin välisestä yhteistyöstä sekä oppilaan terveyden seuraamisesta ja edistämisestä. Psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan oppilashuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joilla edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä perheiden ja muiden läheisten kanssa sekä tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Koulukuraattorit ovat sosiaalialan ammattihenkilöitä, ja he edustavat sosiaalityön asiantuntemusta oppilashuollossa sekä koulun opetus- ja kasvatustyön suunnittelussa ja kehittämisessä. Koulupsykologit ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä, joiden työskentely perustuu lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/94). Oppilashuollon psykologityön keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden hyvinvointia, tervettä kasvua ja kehitystä sekä ennaltaehkäistä ja vähentää oppimis- ja sopeutumisvaikeuksia. Psykologityön tavoitteena on myös edistää koko kouluyhteisön psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia.

Oppilas ohjautuu psykologi- ja kuraattoripalveluihin omasta, huoltajan, koulun henkilöstön tai muiden toimijoiden aloitteesta. Jos koulun työntekijä arvioi, että oppilaan sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi tarvitaan oppilashuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä oppilashuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä oppilaan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Keskusteluaikaa ei kuitenkaan välttämättä tarvitse varata, jos huoltajan tai opettajan yhteydenoton tarkoituksena on ainoastaan saada ohjausta tai neuvontaa tietyn tilanteen selvittämiseen tai jos yhteydenoton aikana muutoin käy ilmi, ettei keskustelun järjestämiselle ole tarvetta. Esimerkiksi vanhemmat ottavat usein yhteyttä kuraattoriin tarvittaessaan neuvontaa ja ohjausta erilaisissa kasvatuskysymyksissä. Vanhemmille annettu neuvonta voi olla riittävä toimi. Myös opettajat ottavat usein yhteyttä kuraattoriin tai psykologiin saadakseen ohjausta tai neuvontaa tietyn tilanteen hoitamiseen ilman, että tilanne edellyttäisi muita toimenpiteitä. Asiakastyön ohella kuraattorien ja psykologien tehtäviin kuuluu konsultaatiokeskustelujen käyminen sekä koulun henkilökunnan että koulun ulkopuolisen tukiverkoston kanssa.

Monialaisen oppilashuollon suostumus ja salassapito

Monialainen oppilaskohtainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen oppilaan tai tietyn oppilasryhmän tueksi. Oppilaskohtainen oppilashuolto perustuu huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön ja suostumukseen. Monialaisessa asiantuntijaryhmässä noudatetaan salassapitoon sekä tietojen luovuttamiseen liittyvää lainsäädäntöä sekä perusopetuslain että oppilashuoltolain mukaisesti. Asiantuntijaryhmän jäsen ei saa käyttää ryhmän jäsenenä saamiaan salassa pidettäviä tietoja muuhun kuin oppilashuoltoon liittyvään tehtävään. Ryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Oppilas voi painavasta syystä kieltää huoltajansa tai muun laillisen edustajansa osallistumisen itseään koskevan asian käsittelemiseen oppilashuollossa. Arvion oppilaan edun toteutumisesta

ko. tilanteessa tekee oppilashuollon henkilöstöön kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattilainen, ei opettaja, rehtori tai muu pedagogiikan edustaja.

Oppilaskohtaisessa työssä asioiden varhainen havaitseminen on oleellista, jotta oppilas ja perhe saavat ajoissa heille kuuluvan tuen ja ohjauksen. Tämä edellyttää oppilaan tuntemista ja hänen toimintansa seuraamista. Työntekijän omakohtainen huoli oikeuttaa ottamaan asian puheeksi lapsen ja huoltajien kanssa. Valmiita ratkaisuja tilanteeseen ei tarvitse olla, vaan asioita voidaan ratkaista yhdessä miettien. Puheeksi ottamisen täytyy perustua tosiasioille, ei oletamuksille tai tulkinnoille.

Oulun kaupungin perusopetuksessa oppilaskohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan laissa termillä yksilökohtainen oppilashuolto olevaa asiaa. Oppilaskohtaisissa tapaamisissa hyvän yhteistyön ja luottamuksellisen ilmapiirin rakentumisen perustana on lapsen ja hänen perheensä kunnioitus. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Tapaamisissa tulee huomioida oppilaan tilanne kokonaisuutena ja myös mahdollinen huoltajien tarvitsema tuki. Oppilasta itseään tulee kuulla häntä koskevassa asiassa ja hänen osallisuuttaan vahvistaa. On tärkeää, että oppilas voi osallistua häntä koskevan asian käsittelyyn sillä edellytyksellä, että sitä ei arvioida hänelle haitalliseksi. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Oppilaan osallisuutta tuettaessa tulee ottaa huomioon hänen ikänsä, kehitystasonsa sekä hänen muut edellytyksensä ja tarpeensa.

Oppilashuoltokertomus

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan oppilashuoltokertomus. Oppilashuollon kertomukset koskevat monialaisen yksilökohtaisen asiantuntijaryhmän toiminnassa laadittuja kirjauksia. Kertomukseen kirjataan tiedot, jotka kuvaavat yksittäisen oppilaan oppilashuollon tarvetta sekä suunniteltuja ja toteutettuja yksilöllisiä oppilashuollon tukitoimia. Kirjauksia laativat asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö tai muu asiantuntijaryhmän jäsen.

Oppilashuoltokertomukseen kootaan oppilaan oppilashuollon tuen suunnitelmat ja sovitut toimenpiteet sekä niiden toteutuminen ja seuranta

Oppilashuoltokertomukseen kirjaamisesta vastaa asiantuntijaryhmässä sovittu henkilö, mutta myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet voivat kirjata kertomukseen oppilaan tuen järjestämiseen liittyviä tärkeitä tietoja.

Oppilashuoltokertomus säilytetään koululla manuaalisissa muodossa oppilashuollon arkistossa. Tietoja oppilaasta saa luovuttaa tietojen luovutussäännösten mukaisesti.

Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi. Oppilashuoltokertomukset säilytetään asianmukaisesti arkistointisäännöksiä noudattaen. Säilytysajan päätyttyä dokumentit tuhotaan. Oppilashuoltokertomukset muodostavat oppilashuollon rekisterin. Rekisteristä laaditaan asianmukainen

rekisteriseloste. Oulun kaupungissa on sovittu, että oppilashuoltokertomus on manuaalissa muodossa ja niistä muodostuvaa rekisteriä säilytetään kouluilla oppilashuoltoarkistossa.

Koulukuraattorin, koulupsykologin ja kouluterveyshuollon asiakasrekisterit ovat sähköisessä muodossa asiakastietojärjestelmässä ja erillään oppilaskohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän dokumentoinnista. Em. ammattiryhmien toimintaa säätelevät ammattialakohtaiset sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädökset koskien asiakaskirjojen laadintaa, säilytystä ja arkistointia. Oppilailla ja huoltajilla on oikeus nähdä itseään koskevat asiakirjamerkinnot.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi. Oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot esim. tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä ovat salassa pidettäviä.

Oppilaskohtaisten oppilashuoltoasioiden käsittely ja tiedonsiirto

Oppilashuoltolain mukaan yksilökohtaiseen oppilashuoltoon liittyvät tiedot siirtyvät vain, mikäli siihen on oppilaan ja huoltajan suostumus (kirjallinen, yksilöity suostumus). Tuolloinkin luovutetaan vain ne tiedot, jotka ovat oppilashuollon jatkuvuuden kannalta tarpeellisia. Hyvää käytäntöä on käydä huoltajan ja oppilaan kanssa läpi eri siirtovaiheissa se, mitkä tiedot siirtyvät, mitkä arkistoidaan ja mitkä hävitetään kokonaan. Asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön tehtävänä on huolehtia tiedon siirtymisestä asianmukaisesti.

Oppilashuoltolain mukaista tietoa voidaan luovuttaa ilman suostumusta vain, jos tiedon luovuttamiseen oikeuttava lain säännös on määritelty muussa laissa. Perusopetuslain 40 §:n mukaisesti oppilashuollosta voidaan opetuksen järjestäjälle siirtää vain opetuksen asianmukaisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Lisäksi oppilashuollon salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa ilman asianosaisen suostumusta mm. lastensuojelulain ja lain sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeudesta annetun lain (sosiaalihuollon asiakaslaki) nojalla.

- [Tukimateriaali: Oppilashuolto perusopetuksessa \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon ohjautumisen prosessi \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Opiskelun tuen lomakkeet - Oppilashuoltokertomus ja huoltajan suostumus \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Lomake opiskeluhuollon ja sen johtamisen kehittämiseksi \(linkki\)](#)

8.4 Oppilashuoltosuunnitelmat

Opetussuunnitelma tulee oppilashuollon osalta laatia yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹¹⁷. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.¹¹⁸ Valmistelutyössä tehdään yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

¹¹⁷ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹⁸ Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

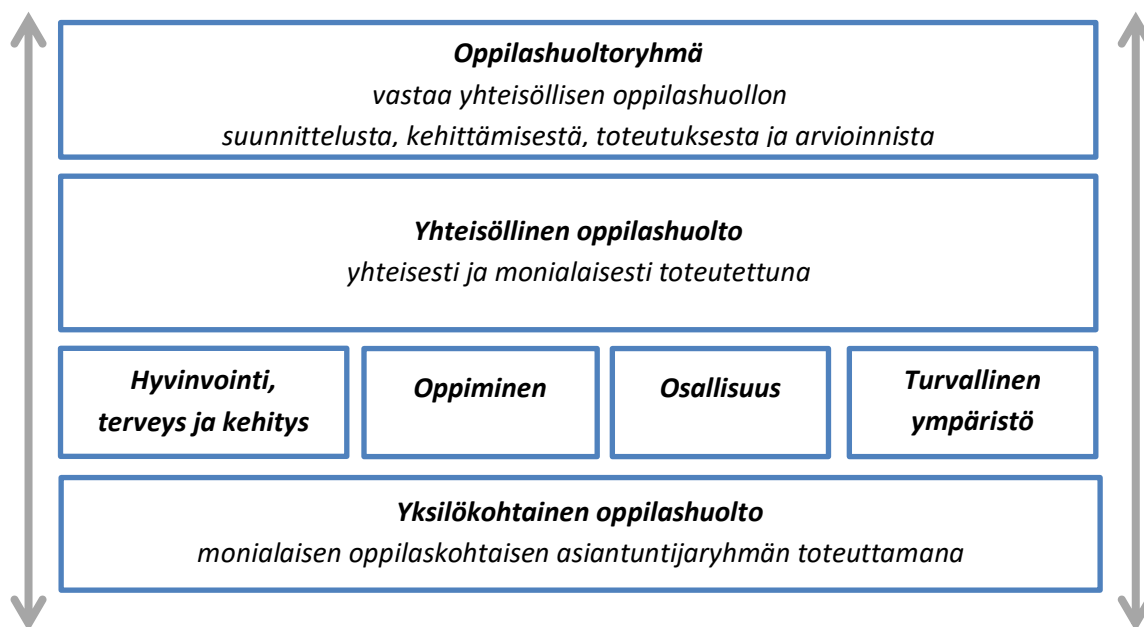
Paikallisella tasolla oppilashuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat oppilashuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan oppilashuoltoa koskeva osuus¹¹⁹
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta¹²⁰
- koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹²¹.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman oppilashuoltoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia oppilashuoltosuunnitelmia.

Oulun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan (linkki) on kirjattu oppilashuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta. Siihen kirjataan myös toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä oppilashuoltoa ja oppilaiden varhaista tukea sekä tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä oppilashuollon laadunarvioinnista. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tarkistetaan valtuustossa vähintään kerran neljässä vuodessa.

Lain voimaantulon jälkeen Oulun kaupungin kouluissa on laadittu koulukohtainen oppilashuolto-suunnitelma. Suunnitelmassa arvioidaan oppilashuollon kokonaistarvetta sekä määritetään koulun käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon toimintatavat sekä yhteistyö oppilaiden ja huoltajien kanssa. Suunnitelmaan kuvataan myös oppilashuollon seurantaan ja arviointiin sisältyvät käytännön toimintaperiaatteet. Oppilashuoltosuunnitelmaan kirjattavan koulun oppilashuoltotyön kokonaisuutta voi hahmottaa myös kuvion 9 mukaisesti.

Kuvio 9. Oppilashuollon kokonaisuus oppilashuoltosuunnitelmassa.

¹¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

¹²⁰ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

¹²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

Oulun kouluissa koulukohtainen suunnitelma päivitetään lukuvuosittain oppilashuoltoryhmän koordinoimana yhteistyössä henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien kanssa sekä alueella toimivien koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa. Lisäksi on sovittu, että oppilashuoltosuunnitelmat toimitetaan hyväksyttäviksi kaupungin linjauksen mukaisesti sovitulle perusopetuksen alueen vastuuhenkilölle.

Oppilashuoltosuunnitelmaa voi sisältää osioita, jotka on laadittu useamman koulun kanssa yhdessä edellyttäen, että kaikki oppilashuollon toimijat ovat samat. Mikäli esiopetusta järjestetään koulun kanssa samoissa tiloissa, esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelma voi olla koulun oppilashuoltosuunnitelman kanssa yhteinen. Tuolloin on otettava huomioon erikseen myös esiopetuksessa olevien oppilaiden oppilashuollon tarve ja toteuttaminen. Suunnitelma voi sisältää osioita myös alueellisesti sovitusta toimintamalleista ja toimintaperiaatteista. Oppilashuoltosuunnitelma kirjataan koulun sähköiseen järjestelmään, ja se on julkinen asiakirja. Koko kaupungin tasolla oppilashuoltosuunnitelmat tarkistetaan vuoden kuluessa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkistamisesta.

- [Tukimateriaali: Oppilashuoltosuunnitelman laadinta -prosessi \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Yksilökohtaisen oppilashuoltoon ohjautumisen prosessi \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Oppilashuolto perusopetuksessa \(linkki\)](#)
- [Tukimateriaali: Lomake opiskeluhuollon ja sen johtamisen kehittämiseksi \(linkki\)](#)

8.5 Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta

Opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta

Opetussuunnitelmassa kuvataan perusopetuksen oppilashuollon paikallisen toteuttamisen tavoitteet ja toimintatavat. Siinä määritellään opetussuunnitelman yhteys lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan sekä koulukohtaisten oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaavat linjaukset. Oppilashuoltosuunnitelmien laadintaa ohjaaviin linjauksiin on tarkoituksenmukaista sisällyttää suunnitelmien perusrakenne ja osa suunnitelmiin sisältyvistä asioista, jolloin turvataan suunnitelmien riittävä yhdenmukaisuus kaikissa kouluissa. Yhteisiä osuuksia täsmennetään ja täydennetään koulukohtaisesti.

Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma¹²²

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilashuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten laaditaan koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma on laadittava yhteistyössä koulun henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla myös kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma tarkistetaan vuoden kuluessa siitä, kun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on tarkistettu. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa¹²³.

Oppilashuoltosuunnitelmaa laadittaessa sovitaan menettelytavoista, joilla koulun henkilöstö, lapset ja huoltajat sekä tarvittavilta osin yhteistyötahot perehdytetään suunnitelmaan. Samalla sovitaan suunnitelmasta tiedottamisesta edellä mainituille.

¹²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

¹²³ Lastensuojelulaki 12 § 1 mom.

Pöllönkankaan koulun oppilashuoltosuunnitelma on koulun sähköisessä Wilma-käyttöliittymässä. Oppilashuoltoryhmä koordinoi ja vastaa rehtorin johdolla oppilashuoltosuunnitelman laadinnasta, toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista. Koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma tarkistetaan lukuvuosittain oppilashuoltoryhmän johdolla.

Koulukohtaiseen oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään seuraavat asiat:

1. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut ¹²⁴

Oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään arvio koulun oppilashuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista niiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi ja toiminnan tarkoituksenmukaiseksi kohdentamiseksi. Oppilashuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevien oppilashuolto-palvelujen määrä ilmoitetaan sen mukaisena, mitä ne ovat suunnitelmaa valmisteltaessa. Arviota voidaan tarpeiden muuttuessa tarkistaa.

Arvio oppilashuollon kokonaistarpeesta tukee koulun käytettävissä olevien resurssien kohdentamista yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen oppilashuoltotyöhön sekä oppilashuollon yhteistyöhön. Arviossa otetaan huomioon oppilashuollon seurannassa, kehittämisessä ja toteuttamisessa vaadittava opetushenkilöstön ja oppilashuollon palveluiden asiantuntijoiden työpanos. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti lasten ja nuorten terveyttä ja hyvinvointia sekä elinoloja koskevaa seurantatietoa. Lisäksi huomioidaan kouluyhteisön ja -ympäristön tarpeet, asuinalueen erityispiirteet sekä tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden määrä koulussa. Arvion valmistelussa otetaan huomioon myös oppilailta ja huoltajilta sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä saatava tieto.

¹²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 1-kohta

Oppilashuoltosuunnitelmaan sisällytetään arvio koulun käytettävissä olevista oppilashuoltopalveluista, joita ovat kouluterveydenhuolto- sekä psykologi- ja kuraattoripalvelut. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan

- oppilashuollon palveluiden järjestäminen ja sen edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä palvelujen toteuttamisessa tarvittava yhteistyö
- oppilashuollon palveluiden kohdentaminen yksittäisiin oppilaisiin, kouluyhteisöön ja yhteistyöhön liittyviin tehtäviin sekä oppilashuollon kehittämiseen ja seurantaan.

Tarkastelkaa koulun oppilashuollon kokonaistarvetta seuraavien kysymysten kautta. Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

- Miten käytännössä oppilashuoltosuunnitelma laaditaan ja ketkä osallistuvat suunnitelman laadintaan?
- Miten opettajien, oppilaiden ja huoltajien sekä oppilashuollossa toimivien eri tahojen näkemykset oppilashuollon ja kouluyhteisön kehittämistarpeista ja -ideoista otetaan huomioon?
- Miten saadaan oppilashuoltosuunnitelman laadinnassa tarvittava koulukohtainen tieto?
- Mitä jo olemassa olevia kansallisia ja paikallisia seuranta- ja arviointimenetelmiä on mahdollista hyödyntää alueen ja kouluyhteisön hyvinvointitiedon kokoamiseksi? Minkälaisia arviointi- ja seurantamenetelmiä olisi mahdollista kehittää myös kouluyhteisön omaa osaamista hyödyntäen?
- Miten tiedonkeruu on koordinoitu, kuka / ketkä vastaavat tiedon kokoamisesta, muokkaamisesta ja välittämisestä oppilashuollon suunnitelmaa varten?
- Kenen kanssa tieto ja tulokset käsitellään ja miten ne käsitellään?

Tarkastelkaa koulun käytettävissä olevia oppilashuoltopalveluita seuraavien kysymysten kautta. Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

- Miten eri ammattiryhmien tarjoamat oppilashuoltopalvelut ovat työajallisesti saatavilla ja käytettävissä koululla?
- Miten oppilashuoltopalveluiden resurssien jakaantumisessa ja käytössä vahvistetaan oppilashuollon päätehtävää ja tarkoitusta: ennalta ehkäisevää ja yhteisöllistä hyvinvointityötä?
- Millä tavoin työajallisesti ja työmuodoiltaan oppilashuoltopalveluiden edustajat ovat mukana oppilashuoltotyön kehittämisessä, toiminnan seurannassa ja arvioinnissa?

2. Yhteisöllinen oppilashuolto ja sen toimintatavat ¹²⁵

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yhteisöllisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yhteisöllisen oppilashuollon järjestäminen ja sen toimintatavat kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- koulukohtaisen oppilashuoltoryhmän toimintatavat ja käytännöt
- yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen oppilashuollon kehittämisessä
- yhteistyö oppilaan ohjauksessa, koulutuksen siirtymävaiheissa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

¹²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa
- yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä
- järjestyssäännöt
- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- koulukuljetusten odotusaikojen ja turvallisuutta koskevat ohjeet
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Seuraavassa määritellään kahden viimeksi mainitun suunnitelman tarkempi sisältö:

a. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä¹²⁶

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä laaditaan suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa. Suunnitelmassa kuvataan

- kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen ja siihen puuttuminen
- edellä mainittujen asioiden käsittely yhteisö-, ryhmä- ja yksilötasolla
- yksilöllinen tuki, tarvittava hoito, muut toimenpiteet ja jälkiseuranta sekä teon tekijän että sen kohteena olevan osalta
- yhteistyö huoltajien kanssa
- yhteistyö tarvittavien viranomaisten kanssa
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- suunnitelman päivittäminen, seuranta ja arviointi.

b. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara- ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma¹²⁷. Suunnitelmassa kuvataan

- kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat äkillisissä kriisitilanteissa
- johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako kriisitilanteissa ja niihin varautumisessa
- sisäisen ja ulkoisen sekä koulun ja opetuksen järjestäjän välisen tiedottamisen ja viestinnän periaatteet
- psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestäminen
- suunnitelmaan perehdyttäminen ja siitä tiedottaminen henkilöstölle, oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille
- toimintavalmiuksien harjoittelu
- suunnitelman arviointi ja päivittäminen.

¹²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2. mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 mom. (1267/2013)

¹²⁷ Pelastuslaki (379/2011) 15 § ja valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011) 1 ja 2 §

Tarkastelkaa koulun yhteisöllistä oppilashuoltoa seuraaviin alakohtiin (a-c) liittyvien kysymysten kautta. Koulukohtaisten kuvausten (a-c) lisäksi suunnitelmaan on mahdollista liittää kaupunkikohtaiset prosessikuvaukset seuraavista:

- poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen
- tapaturmien ehkäiseminen sekä ensiavun järjestäminen ja hoitoonohjaus
- tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
- suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa.

Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

a) Kouluyhteisön hyvinvointi

- Miten arvioidaan ja edistetään kouluviihtyvyyttä ja oppilaiden hyvinvointia?
- Millä konkreettisilla tavoilla ja toimenpiteillä toteutetaan, seurataan ja arvioidaan koko yhteisön hyvinvointia?
- Miten ja missä arjen tilanteissa erityisesti huomioidaan oppilaiden hyvinvointia edistäviä ja suojaavia tekijöitä?
- Mitä tehdään päivittäin, viikoittain, kuukausittain, lukukausittain ja -vuosittain tai suunnitellusti sovituin aikatauluin?
- Miten yhteistyöverkostot ovat mukana yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä? Miten yhteistyö konkreettisesti käynnistetään ja toteutetaan? Miten yhteistyön toimivuutta arvioidaan ja kehitetään yhdessä?
- Miten koulun toimintakulttuuri tukee terveyttä edistävien valintojen tekemistä? Miten koulun toimintakulttuuri tukee esim. päihteettömyyttä? Minkälaisia terveellisiä elintapoja tukevia ryhmiä ja yhteistoimintamuotoja koululla järjestetään?

b) Oppilashuoltoryhmän toiminta

- Mitkä ammattiryhmät ja tahot ovat edustettuina oppilashuoltoryhmässä? Mitkä ryhmän tehtävät ovat? Mihin tietoon perustuen ryhmän tehtävät ja tavoitteet asetetaan?
- Miten oppilashuoltoryhmä on organisoinut toimintansa? Millä keinoin ryhmä ohjaa, tukee ja organisoii koulun oppilashuollon suunnittelua, kehittämistä, seuranta ja arviointia? Miten huolehditaan oppilashuollossa toimivien eri tahojen mahdollisuus vaikuttaa yhteisössä?
- Miten ryhmä toimeenpanee oppilashuoltosuunnitelmassa määrätyt tehtävät ja yhteistyön eri asiayhteyksien osalta?
- Miten jaetaan vastuut ja hyödynnetään eri ammattiryhmien osaamista oppilashuoltotyön kehittämisessä?
- Miten ryhmä tiedottaa toiminnastaan?

c) Suunnitelmat

- Miten varmistetaan, että koululla on ajantasainen suunnitelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi?
- Miten varmistetaan, että koululla on ajantasainen toimintaohje äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa?

- Miten huolehditaan, että kaikki koululla työskentelevät sekä oppilaat ja huoltajat tuntevat edellä mainitut toimintasuunnitelmat ja toimintaohjeet? Miten oppilaat ja huoltajat otetaan mukaan suunnittelemaan ja toteuttamaan keinoja kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemiseksi tai em. puuttumiseksi?
- Miten varmistetaan muiden koulukohtaisesti laadittavien ohjeistusten ja toimintamallien ajantasaisuus? Miten oppilaat ja huoltajat otetaan mukaan koulukohtaisten käytänteiden luomiseen eri toimintaohjeistuksissa?

Tukimateriaalit: Oulun kaupungin prosessikuvaukset seuraavista: (linkit)

- [Poissaolojen seuraaminen, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen](#)
- [Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen](#)
- [Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä](#)
- [Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa](#)

3. Yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen ¹²⁸

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan yksilökohtaisen oppilashuollon kokonaisuus, josta ilmenee

- yksilökohtaisen oppilashuollon järjestäminen lapsen ja nuoren kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä yksilöllisen tuen toteuttamiseksi.

Tämän lisäksi oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan

- yhteistyö kouluterveydenhuollon laajoissa terveystarkastuksissa
- oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa
- yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen sekä sairaalaopetuksen yhteydessä
- oppilashuollon tuki kurinpitörangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- asiantuntijaryhmän kokoaminen ja suostumuksen hankkiminen sekä ryhmän yhtenäiset menettelytavat yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelyssä
- oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys
- yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi.

Tarkastelkaa koulun yksilökohtaista oppilashuoltoa seuraavien kysymysten kautta. Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

- Miten kouluterveydenhuolto- ja kuraattori- ja psykologipalvelut käytännössä toteutetaan? Miten palveluista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille? Miten palveluiden saatavuutta, käyttöä ja vaikuttavuutta arvioidaan ja seurataan? Miten oppilaiden ja huoltajien osallisuus otetaan huomioon palveluja toteutettaessa ja kehitettäessä?
- Miten huolehditaan, että henkilöstö tuntee oppilashuollon palveluihin ohjautumisen? Miten tuetaan henkilöstön osaamista huolen puheeksi ottamisessa?
- Miten palvelut järjestetään niin, että ne tukevat tuen tarpeen tunnistamista ja tuen saamista varhain?

¹²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 2-kohta

- *Miten asiantuntijaryhmän kokoaminen oppilaan ja huoltajan tieteen ja suostumuksen mukaisesti toteutetaan? Miten oppilaille ja huoltajille annetaan riittävästi tietoa ryhmän kokoamisen tarpeesta ja sen työskentelyperiaatteista? Miten varmistetaan oppilaan mielipiteiden kuuleminen?*
- *Miten huolehditaan oppilashuoltoon osallistuvan henkilöstön riittävä tieto henkilötietoja koskevan lainsäädännön sisällöistä, velvoitteista ja toimintaperiaatteista?*
- *Miten varmistetaan lain edellyttämät toimintatavat oppilashuoltokertomuksiin tehtävistä kirjauksista ja pääsystä oppilashuoltokertomukseen?*
- *Miten huolehditaan oppilaiden ja huoltajien tietoisuus tietojen luovuttamiseen liittyvistä käytännöistä ja omista oikeuksista?*
- *Minkälaista oppilashuollon konsultatiivista toimintatapaa toteutetaan koululla ja eri yhteistyötahojen kanssa?*
- *Miten koululla toteutetaan pedagogisen tuen eri muotojen tarpeen arviointi ja tuen suunnittelu? Mitä toiminta- ja menettelytapoja on yhteisesti sovittu moniammatillisen yhteistyön toteutumisen varmentamiseksi? Miten konsultaatiota hyödynnetään pedagogisten arviointien ja selvitysten yhteydessä?*

4. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa ¹²⁹

Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien kanssa. Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan oppilashuollon toimintatavat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistämiseksi sekä yhteistyön järjestämiksi. Suunnitelmassa kuvataan

- *oppilaan ja huoltajan osallisuus yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa*
- *yhteisöllisen ja yksilökohtaisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja yhteistyötahoille.*

Tarkastelkaa yhteistyötä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa seuraavien kysymysten kautta. Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

- *Miten oppilaat ja huoltajat saavat tietoa mahdollisuuksistaan osallistua oppilashuollon kehittämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen? Miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat käytännössä oppilashuollon suunnitteluun ja kehittämiseen?*
- *Miten oppilaiden ja huoltajien esiin tuomat tarpeet kootaan ja otetaan huomioon?*
- *Miten osallisuuden toteutumista seurataan ja arvioidaan? Millaista yhteistyötä tehdään oppilaskunnan ja vanhempaintoimikunnan kanssa?*
- *Miten oppilailta ja huoltajilta kerätään palautetta oppilashuollon toimivuudesta ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan?*

5. Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen ¹³⁰

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista¹³¹.

¹²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 3-kohta

¹³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 5-kohta

¹³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 4 mom.

Oppilashuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi¹³². Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun oppilashuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen oppilaille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Oppilashuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta¹³³.

Tarkastelkaa oppilashuoltosuunnitelman toteuttamista ja seuranta seuraavien kysymysten kautta. Kirjaukset päivitetään Wilmassa olevaan koulun oppilashuoltosuunnitelmaan:

- *Millä konkreettisilla keinoilla seurataan suunnitelman toteutumista ja sovittujen tehtävien toimeenpanoa?*
- *Miten tuetaan säännösten ja määräysten mukaisen monialaisen oppilashuollon toteutumista?*
- *Miten varmistetaan, että yhteisöllisessä ja yksilökohtaisessa oppilashuoltotyössä sovelletaan ja käytetään vaikuttavia työmenetelmiä ja hyviksi arvioituja toimintatapoja?*
- *Miten varmistetaan koulukohtaisten ja tarvittaessa alueellisten oppilashuollon toimintatapojen ja -kulttuurin yhteneväisyys ja yhdenvertaisuus? Miten em. seurataan, arvioidaan ja kehitetään?*

¹³² Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 26 § 1 mom.

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

(Luvut 9–10 sivistys- ja kulttuurilautakunta 21.1.2016 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014))

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuurista otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.¹³⁴

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹³⁵

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja.

9.1. Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹³⁶. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

¹³⁴ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹³⁵ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

¹³⁶ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Yhdenvertaisuusperiaatteiden mukaisesti saamelaistaustaisilla lapsilla ja nuorilla on yhdenvertainen oikeus opiskella sukunsa kieltä, vaikka oppilaat eivät asukaan saamelaisten kotiseutualueella. Saamelainen kulttuuriperintö elää kaupunkisaamelaisten keskuudessa vahvana ja rikastuttaa Oulun koulujen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Saamelaiseen kulttuuriperintöön kuuluu yhteisöllisyys, joka huomioidaan Oulussa saamen opetuksen järjestelyissä yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Oulussa tuetaan sujuvilla käytännön järjestelyillä oppilaiden mahdollisuutta osallistua pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin täydentävään opetukseen. Opetusryhmien muodostamisessa otetaan huomioon oppilaiden kielen taitotaso (saame toisena kielenä taso/saame vieraana kielenä taso), ikä ja oman koulun sijainti. Perusasteen opetus on jatkumo oululaiselle saamenkieliselle varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle. Tavoitteena on, että perusasteen saamen opetus mahdollistaa opiskelun jatkumisen toisella asteella ja myös korkea-asteella.

Saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetus on Oulussa vuosiluokkiin sitomatonta opetusta. Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämisen yleisperiaatteet on kuvattu Oulun kaupungin opetussuunnitelmassa luvussa 5.2. Opetuksessa noudatetaan saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin oululaista opetussuunnitelmaa (liite). Koulut kirjaavat lukuvuosisuunnitelmiin saamen kieltä ja kulttuuria täydentävinä opintoina suorittavien oppilaiden opintojen järjestämisen tavan ja menettelyt.

Jokaiselle pohjoissaamea opiskelevalle 1. luokan oppilaalle tehdään erillinen oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelmaan kirjataan vain saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opintoihin liittyviä asioita. Oppimissuunnitelma on voimassa vuosiluokilla 1-9, ja sitä tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa. Jos oppilaalla on HOJKs, vastaavat asiat kirjataan siihen.

9.2. Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

Oulussa perusopetuksen romanikielen opetus muodostaa jatkumon varhaiskasvatuksen kanssa. Jokaiselle romanikieltä ja -kulttuuria opiskelevalle 1. luokan oppilaalle tehdään erillinen oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelmaan kirjataan vain romanikielen ja -kulttuurin opintoihin liittyviä asioita.

Oppimissuunnitelma on voimassa vuosiluokilla 1-9, ja sitä tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa. Jos oppilaalla on HOJKs, vastaavat asiat kirjataan siihen.

Opetuksen aihepiirit valitaan läheltä oppilaan arkipäivän elämäntilanteita. Kielenopetuksen lisäksi opetuksen sisältöihin kuuluvat aineellinen ja henkinen kulttuuriperintö, romanien historia ja nykykulttuuri, tapakulttuurin erityispiirteet alueellisine eroineen ja muutoksineen. Romanimusiiikin, kirjallisuuden, suullisen kerrontaperinteen, runouden ja käsityöperinteen eri muodoilla on tärkeä rooli opetuksessa. Romanilasten ja -nuorten kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan tarjoamalla romanitautaisille oppilaille perustietoja romanikielestä, -kulttuurista ja historiasta sekä romaniyhteisössä toimimisen taidoista. Koulussa opetettavaa kirjakieltä ja pääosin kotona opittua puhekieltä käsitellään toisiaan täydentävinä elementteinä. Kielen käyttöalojen laajentumiseksi hyödynnetään kodin ja koulun sekä eri tahojen välistä yhteistyötä sekä monimediaisia oppimisympäristöjä, minkä kautta oppilasta rohkaistaan käyttämään romanikieltä.

9.3. Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä¹³⁷. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä¹³⁸. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

Oulussa kuulovammaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä on huomioitu, että osalle kuulovammaisia ensisijainen kieli ei ole puhuttu kieli, vaan viittomakieli. Huoltajat voivat valita lapsensa äidinkielen. Tällöin oppilaan ensisijaisena kielenä ja opetuskielenä voi olla viittomakieli. Tarvittaessa pyritään järjestämään oppilaalle viittomakielen taitoinen opettaja. Oulun kaupungissa kuulovammaiset oppilaat käyvät pääosin lähikoulua. Pieni joukko kuulovammaisia käy kouluaan Oulussa valtion erityiskoulussa.

Suurin osa kuulovammaisista oppilaista on huonokuuloisia, puheella kommunikoivia oppilaita, jotka käyttävät kuulokojeita tai sisäkorvaistutetta. Lisäksi on hyvin pieni joukko kuuroja, jotka eivät koe hyötyvänsä kuulokojeista tai istutetta ei ole asennettu muista syistä.

¹³⁷ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹³⁸ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

Kommunikaatiotavan ja ensisijaisen kielen valinta on hyvin monisyinen prosessi, jonka tulee perustua lapsen tarpeisiin. Tavoitteena on kieli, joka toimii ajattelun ja kommunikaation välineenä.

Osa oppilaista tarvitsee puheen ja kielen oppimisen tueksi vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, kuten tukiviittomia tai viitottua puhetta. Osa huonokuuloisista ja sisäkorvaistutetta käyttävistä oppilaista tarvitsee apuvälineistä huolimatta tehostettua tai erityistä tukea suoriutuakseen opinnoistaan oman taitotasonsa mukaisesti.

Jokaiselle viittomakieltä opiskelevalle 1. luokan oppilaalle tehdään erillinen opetussuunnitelma, johon kirjataan vain viittomakieleen ja kulttuuriin liittyviä asioita. Opetussuunnitelma on voimassa vuosiluokilla 1-9 ja sitä voidaan täydentää tarvittaessa. Jos oppilaalla on HOJKS, vastaavat asiat kirjataan siihen.

Oulussa menettelyt myös kuulovammaisten oppilaiden osalta on kirjattu lukuun 7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.

9.4. Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamiaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹³⁹. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

Oululainen oppilas, jolla ei ole riittävää suomen kielen taitoa yleisopetuksen ryhmässä opiskelemiseen, aloittaa noin vuoden kestävässä perusopetukseen valmistavassa opetuksessa. Tämän jälkeen oppilas opiskelee oman kotiosoitteensa mukaisessa koulussa. Oppilas saa suomi toisena kielenä -opetusta. Kaikessa

¹³⁹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

opetuksessa otetaan huomioon kunkin oppilaan suomen kielen taso. (linkki taitotasoihin). Mikäli oppilas tarvitsee tukea, edetään luvun 7 kirjausten mukaisesti. Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnin periaatteet on kirjattu lukuun 6.2.

Kaikissa Oulun kaupungin kouluissa ja kaikilla luokka-asteilla voidaan oppilaalle tarjota mahdollisuus edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaan. Päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta tehdään oppilaskohtaisesti moniammatillisessa oppilashuoltotyössä, jolloin oppilas ja huoltaja ovat luontevasti mukana. Opintokokonaisuudet, aikataulutus, tavoitteet ja sisällöt kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain. Näiden pohjalta muodostuvat vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen opintokokonaisuudet. Opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oulun kaupunki järjestää oman äidinkielen ja uskonnon opetusta huoltajien sitä pyytäessä ja ryhmäkokoheitojen täytyessä. Kaikissa oppiaineissa toteutetaan kielitietoista opetusta. Oppiaineelle tyypillisen sanaston ja terminologian ymmärtämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Oppilasta rohkaistaan opiskelemaan oman kielen avulla sekä käyttämään omaa kieltä mahdollisuuksien mukaan eri tilanteissa koulussa.

Pedagogisen tuen järjestelyissä noudatetaan kolmiportaisen tuen periaatteita, jotka on kuvattu luvussa 7 (Oppimisen ja koulunkäynnin tuki). Kaikissa tilanteissa varmistetaan tarvittaessa tulkkipalveluja hyödyntäen, että oppilas ja huoltaja ymmärtävät tuen järjestämisen periaatteet ja käytännön toimet. Tiiviillä yhteistyöllä, oppilaantuntemuksella sekä ohjauksella varmistetaan, että puutteet kielitaidossa eivät vaikuta esim. oppilaan nopeampaan ohjautumiseen erityiseen tukeen.

Oulun perusopetuksen kouluissa oppimissuunnitelmaa käytetään oppimisen tukena kaikilla suomi toisena kielenä -oppimäärää opiskelevilla oppilailla. Oppimissuunnitelmat kirjataan sähköiseen järjestelmään. Oulun kansainvälisellä koululla on oma menettelynsä suomi toisena kielenä oppilaiden opiskelujen tueksi. Linjaus niistä on kirjattu lukuun 10.1.1.

Koulujen toimintakulttuuria ohjaa kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus (luku 4.2, Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet). Oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen kannalta oman kielen ja uskonnon opetus on tärkeää. Oman kielen ja uskonnon opetus sekä eri oppiaineissa toteutettava kieli- ja kulttuuritietoinen opetus antavat oppilaille pohjan oman kulttuuriin rakentamiseen kriittisen tarkastelun kautta. Koulu oppivana yhteisönä ohjaa oppilaita tunnistamaan oman kulttuurinsa tyypillisiä toimintatapoja ja havaitsemaan niitä myös muiden toiminnassa sekä keskustelemaan näistä piirteistä ja luomaan uusia yhteisiä toimintatapoja.

9.5 Paikallisesti päätettävät asiat

Ohje koulukohtaiseen työskentelyyn: [Tähän tulee koulukohtainen teksti. Ohjeet poistetaan.]

1. Koululla keskustellaan kielikasvatuksesta (linkki lukuun 13.4.1, jossa käsite ja siihen liittyvät toiminnot kuvataan). Jokainen opettaja vastaa kielikasvatuksesta. Koululla kirjataan, miten opetettavat kielet ja oppilaiden äidinkielet ja niiden arvostus näkyy koulussa eri tilanteissa.

2. Miten kielellisiä ja kulttuurisia ominaispiirteitä käsitellään eri oppiaineissa? (esim. tukimateriaali ”Maailmankansalaisen polku”)
3. Koululla kirjataan, miten erilaisia omakielisiä lähteitä, tukimateriaaleja ja -välineitä käytetään oppimisen ja arvioinnin tukena.
4. Koululla pohditaan ja kirjataan, miten yhteistyötä tehdään koulun arjessa oppilaiden omien kieli- ja kulttuuriryhmien sekä muiden yhteistyötahojen (esim. järjestöjen) kanssa kieleen ja kulttuuriin liittyvissä asioissa.
5. Koululla mietitään, minkälaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen voisi rakentua (vrt. Oulun OPS, luku 4.4). Koululla valitaan mahdollinen aiheeseen liittyvä kokonaisuus ja kirjataan se ohjeiden mukaan (vrt. luku 4.4).

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

(Luvut 9–10 sivistys- ja kulttuurilautakunta 21.1.2016 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014))

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁴⁰

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan¹⁴¹. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti¹⁴². Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoiltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäjänteisenä tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä

¹⁴⁰ Perusopetuslaki 10 §

¹⁴¹ Perusopetuslaki 12 §

¹⁴² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekielellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa¹⁴³. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellä.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan

¹⁴³ Opetushallituksen määräys 25/011/2005

kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä oppilashuollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävää ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovaikutusta varsinkin kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lukemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu 1.-2.- luokilla ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Oulun kaupungissa laajamittaista kaksikielistä opetusta järjestetään Oulun kansainvälisessä koulussa luokille 1-9. Koulu noudattaa kansallisen opetussuunnitelman lisäksi kansainvälisiä IB PYP- ja MYP-ohjelmia

(Primary & Middle Years Programme), joiden vaatimuksiin sisältyy myös opetus- ja kohdekielen käytänteiden (language policy) luominen. Kansainvälisen koulun kaksikielinen (opetuskieli suomi, kohdekieli englanti) opetus on tarkoitettu suomalais- ja ulkomaalaistaustaisille lapsille ja nuorille, jotka hyötyvät kaksikielisestä opetuksesta. Oppilasaines koostuu kielellisesti heterogeenisestä oppilasaineksesta, joilla on useita eri äidinkieliä ja joilla esimerkiksi suomen kielen taito on eri tasolla kouluun tullessa. Koulun tehtävänä on taata joustava siirtyminen joko suomenkielisiin toisen asteen opintoihin tai englanninkielisiin toisen asteen opintoihin, esimerkiksi IB-lukiassa tai ammatillisessa IBCP-ohjelmassa. Jokaisen koulun oppilaan tulee saada päättötodistus, jolla haetaan yhteishaussa jatko-opintoihin.

Oulun kansainvälisen koulun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen pääsevät kaikki ne, jotka ovat suorittaneet soveltuvuuskokeen hyväksytysti ja jotka ovat Oulun kaupungin alueella asuvia tai maksusitoumuksen tehneen lähikunnan alueella asuvia oppilaita. Soveltuvuuskokeella mitataan ensisijaisesti englannin kielen eri osa-alueiden taito, mutta pyrkijöiltä kartoitetaan myös suomen kielen osaaminen taitotason ja opetusryhmien määrittelemiseksi. Soveltuvuuskoe järjestetään kahdesti vuodessa: helmikuussa niille, jotka asuvat Oulussa, ja elokuussa niille, jotka ovat kesän aikana muuttaneet Ouluun muualta Suomesta tai ulkomailta. Soveltuvuuskokeen hyväksytysti suorittaneet oppilaat sijoitetaan pääsääntöisesti syntymävuotensa mukaisesti ikäryhmäänsä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa noudatetaan Oulun kaupungin koulujen tuntijakoa, mutta opetuskielen ja kohdekielen tuntimäärissä poiketaan hieman tästä jaosta niin, että päästään opetussuunnitelmien mukaisiin tavoitteisiin sekä englannin että suomen kielessä. Tarkempi opetuskielen ja kohdekielen vuosiluokittainen tuntimäärä käy esille Oulun kaupungin kieliohjelmassa (liite).

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa kaikki oppiaineet, lukuun ottamatta äidinkieltä ja kirjallisuutta, suomea toisena kielenä ja valinnaiskieliä, opetetaan kohdekielellä englanniksi. Oppiaineiden opetussuunnitelmiin on merkitty ainekohtaiset keskeiset käsitteet ja ilmaisut, jotka tulee opettaa myös suomeksi. Samoin niihin on kirjattu eri oppiaineiden keskeiset sisällölliset ja kielelliset tavoitteet. Opetussuunnitelmaan on kirjattu myös ne oppiainesisällöt, jotka opetetaan suomeksi suomalaisessa yhteiskunnassa toimimisen varmistamiseksi. Suomen kielen kehittymistä ikätason mukaiseksi seurataan eri oppiaineissa myös jatko-opintokelpoisuuden varmistamiseksi. Tässä voidaan käyttää eurooppalaista kielen taitotasojen viitekehystä.

Kohdekielen (englanti) sisällölliset ja kielelliset tavoitteet on kuvattu taitotasoin portaittain ja vuosiluokittain eurooppalaisen viitekehyksen kielen taitotasojen avulla käyttäen ja IB-arviointikriteereihin tukeutuen. Tavoitteet ovat vaativammat kuin A1-englannin tavoitteet. Päättöarvioinnissa englanti arvioidaan A1-kielen kriteereiden mukaisesti ja päättötodistukseen tulee liite englannin arvioinnista. Englannin taitojen edistymistä seurataan systemaattisesti 2, 4 ja 6 luokan keväällä pidettävillä testeillä.

Niiden lyhytaikaisesti Suomessa asuvien niiden oppilaiden, jotka eivät pysty opiskelemaan opetuskielellä (suomi, ruotsi) eivätkä kohdekielellä (englanti), opetus tarkastellaan tapauskohtaisesti. Tällaisia oppilaita ovat esimerkiksi Oulussa tilapäisesti ja lyhytaikaisesti asuvat oppilaat, jotka eivät ole Suomen kansalaisia, jotka eivät ole syntyneet Suomessa, joiden englannin taito ei ole ollut riittävä läpäisemään soveltuvuuskoea ja joilla ei ole suomen tai ruotsin kielen taitoa opiskella suomenkielisessä koulussa.

Laajamittaisen kaksikielisten koulujen suomi toisena kielenä -oppimäärän päättöarvioinnissa käytetään samoja tavoitteita ja arviointikriteereitä kuin muissakin perusopetuksen kouluissa riippumatta siitä, missä

vaiheessa perusopetusta oppimäärän opiskelu on aloitettu ja mikä määrä koulun opetuksesta annetaan opetuskielellä (suomi) tai kohdekielellä (esim. englanti). Oulun kansainvälisen koulun soveltuvuuskokeessa kartoitetaan suomen taidot, jotta oppilaat pystytään sijoittamaan tasoltaan sopiviin ryhmiin. Suomen kielen taitojen kehittymistä seurataan säännöllisesti eurooppalaisen kielen taitotasojen viitekehysten avulla sekä IB-taitotasopohjaisella arvioinnilla. Mikäli oppilaan kielitaitotaso on B1.1–B1.2 hänet integroidaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetusryhmään, mutta hänet arvioidaan S2-oppimäärän kriteerein.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi sekä kannustaa kieliopintoihin ja kielivalintoihin.

opetusta,
muulla kuin

jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

Oulussa kielirikasteinen opetus on tarkoitettu koulukohtaisesti toteutettavaksi tavaksi lisätä oppilaiden kielipääomaa sekä kannustaa kieliopintoihin ja monipuolisiin kielivalintoihin. Toteutuksen suunnittelusta vastaavat luokan- ja aineenopettajat yhdessä kielenopettajien kanssa.

Mikäli koululla halutaan toteuttaa opetus suunnitelman mukaista kielirikasteisuutta, koululla voidaan joko valita oululaisista toteutusmalleista koululle sopivin (tukimateriaali) tai kehittää oma malli OPS-perusteet huomioiden. Kielirikasteisuutta voidaan toteuttaa ennen kaikkea englannin ja/tai ruotsin kielillä monipuolistamaan ja vahvistamaan ko. kielten osaamista ja pohjustamaan muiden kielten valintoja ja opiskelua. Valittu tai kehitetty kielirikasteisen opetuksen malli ja kielirikasteisessa opetuksessa käytettävä kieli/kielet kirjataan koulun opetussuunnitelmaan. Mikäli tilanne on tarpeen tarkistaa kunkin lukuvuoden osalta erikseen, opetussuunnitelmassa määritellään, miten tarkistus tehdään ja miten asia kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa.

Kouluilla kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan tarkemmat tavoitteet ja sisällöt. Kirjaukset sisältävät kielillä rikastettavien oppiaineiden nimet, sisällöt, kielelliset tavoitteet sekä yhteistyön muodot (esimerkiksi lähialueen esiopetusryhmien kanssa).

10.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Ohje koulukohtaiseen työskentelyyn: [Tähän tulee koulukohtainen teksti. Ohjeet poistetaan.]

Laajamittainen kaksikielinen opetus

1. *Mitkä ovat kunkin oppiaineen keskeiset käsitteet ja ilmaisut, jotka tulee opettaa myös suomeksi?*
2. *Mitkä ovat eri oppiaineiden keskeiset kielelliset tavoitteet kohdekielen osalta (englanti)?*
3. *Miten seurataan, että suomen kieli kehittyy eri oppiaineissa ikätason mukaisesti?*

Suppeampi kaksikielinen opetus

1. *Millä kielellä tai kielillä kielirikasteisuutta toteutetaan?*
2. *Mitkä oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet opetetaan kielirikaaisesti?*
3. *Millainen on opetuksen toteuttamismalli?*
4. *Millaista yhteistyötä koululla tehdään kielirikasteisen opetuksen toteuttamisessa ja jatkumoiden muodostamisessa?*
5. *Miten koululla muokataan lukuvuosisuunnitelmaan mahdolliset suunnitelmien muutokset?*
6. *Miten mahdollinen lukuvuosittainen tarkistus suunnitelmiin tehdään?*

LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

11.1 Opetuksen järjestämisen periaatteet

Valtioneuvosto voi myöntää rekisteröidylle yhdistykselle tai säätiölle luvan perusopetuksen järjestämiseen. Järjestämisluvassa opetuksen järjestäjälle voidaan määrätä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva erityinen koulutustehtävä.

Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvassa perusopetuksessa toiminnan, kasvatuksen ja opetuksen tulee noudattaa perusopetukselle asetettuja yleisiä kasvatustavoitteita ja opetukselle asetettuja tavoitteita. Opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita sitouttamatta oppilaita tiettyyn opetuksen taustalla olevaan maailmankatsomukseen tai kasvatusjärjestelmän taustalla olevaan arvo- tai kasvatusfilosofiseen näkemykseen. Poikkeamista ja painotuksista määrätään järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksessa¹⁴⁴.

11.2 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen paikallinen opetussuunnitelma voi olla järjestäjäkohtainen tai yksikkökohtainen tai näiden yhdistelmä opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuva paikallinen opetussuunnitelma voi olla omaleimainen opetuksen järjestämisluvassa ja valtioneuvoston asetuksen määrittämässä rajoissa. Opetussuunnitelma ei voi olla ristiriidassa perusopetuslain ja -asetusten, tavoitteita ja tuntijakoa koskevan valtioneuvoston asetuksen tai perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kanssa.

Opetuksen järjestäjän tulee päättää ja kuvata opetussuunnitelmassa sen lisäksi mitä tämän perusteasiakirjan muissa luvuissa määrätään

- Erityiseen maailmankatsomukseen perustuva opetuksen osalta
 - o mitkä ovat erityiseen maailmankatsomukseen perustuvat, perusopetuksen arvoperustaa sekä tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä täydentävät näkökulmat
 - o miten nämä näkökulmat näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa
 - o miten ko. maailmankatsomukseen perustuvia arvoja, tietoja, taitoja ja valmiuksia painottavaa opetusta toteutetaan läpäisyperiaatteella eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.
- Erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen osalta
 - o mitkä ovat erityiseen kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvat näissä opetussuunnitelman perusteissa määritellyt perusopetuksen pedagogisia linjauksia täydentävät pedagogiset periaatteet ja ratkaisut
 - o miten nämä näkyvät toimintakulttuurissa ja työskentelytavoissa sekä eri oppiaineiden ja oppimiskokonaisuuksien opetuksessa.

¹⁴⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 § ja 10 §

LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

(Luku 12 sivistys- ja kulttuurilautakunta 30.3.2016 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1-6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

Oulun kaupungissa¹⁴⁵ vuosiluokkien 1–6 taide- ja taitoaineiden valinnaiset kuusi tuntia on sijoitettu yhteisinä oppiaineina opetettavien musiikin, kuvataiteen ja käsityön opetustunteihin vuosiluokille 3–6 (ks. LIITE 6). Kaupungin erikoisluokkien tuntijaossa alakoulun taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit hyödynnetään painotetun oppiaineen eli musiikin, kuvataiteen ja liikunnan opetuksessa.

Oulun kaupungin peruskouluissa vuosiluokkien 7–9 taide- ja taitoaineiden viidestä valinnaisesta tunnista yksi on sijoitettu seitsemännen luokan yhteisenä oppiaineena opetettavan käsityön opetukseen. Oulussa käsityötä opiskellaan seitsemännellä luokalla kolme vuosiviikkotuntia valtioneuvoston asetuksessa osoitetun kahden vuosiviikkotunnin asemesta.

Neljä yläkoulun taide- ja taitoaineiden valinnaisesta tunnista on sijoitettu oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi valinnaisten aineiden tuntikiintiöön. Yläkoulun valinnaisten aineiden kokonaistuntimäärä on näin kymmenen vuosiviikkotuntia. Näiden valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille on paikallisessa opetussuunnitelmassa laadittu oma suunnitelma, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.

¹⁴⁵ Sivistys- ja kulttuurilautakunta 17.12.2016/21.1.2016 (§ 170)

Kunkin taide- ja taitoaineen paikallisessa opetussuunnitelmassa oppiaineen tavoitteet ja sisällöt on määritelty oppiaineen paikallisen kokonaistuntimäärän ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyn oppiaineen rakenteen perusteella.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9.

Oulussa valinnaisten aineiden opiskelu alkaa viidennellä luokalla. Valinnaisten aineiden tunteja on osoitettu kaksi vuosiviikkotuntia vuosiluokalle viisi ja kaksi vuosiluokalle kuusi. Viidennen luokan tuntimäärä sisältää yhden ylimääräisen valinnaisten aineiden tunnin. Tällä on saatu täyteen viidennen vuosiluokan kokonaistuntimäärä 25, koska yksi A1-kielen tunneista vuosiluokalta viisi on siirretty toiselle luokalle mahdollistamaan varhennettu A1-kielen opiskelu.

Yläkoulun puolella valinnaisten aineiden tuntimäärässä on neljä tuntia taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja, kuten luvussa 12.1 kuvattiin. Valinnaisten aineiden kokonaistuntimäärä Oulun perusopetuksessa on näin 14 vuosiviikkotuntia.

Erikoisluokkien ja kansainvälisen koulun tuntijako poikkeaa kaupungin tuntijaosta valinnaisaineiden osalta. Kansainvälisen koulun tuntijakoa ja sen vaikutusta valinnaisiin aineisiin on kuvattu luvuissa 9 ja 10.

Oulussa alakoulun valinnaiset aineet ovat yhden vuosiviikkotunnin laajuisia, ja ne arvioidaan sanallisesti. Vuosiluokille 5 ja 6 valitaan kummallekin kaksi valinnaista ainetta. Tavoitteena on, että alakoulun oppilas löytää valinnaisten aineiden kautta omia vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita sekä saa kokemusta eri valinnaisista aineista yläkoulun laajempien valinnaisainevalintojen perustaksi. Yläkoulun valinnaiset aineet ovat pääsääntöisesti yli kahden vuosiviikkotunnin laajuisia, numeroin arvioitavia valinnaisia. Tarjolla on myös yhden vuosiviikkotunnin mittaisia syventäviä, sanallisesti arvioitavia valinnaisia aineita. Niiden tavoitteena on vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin oppiaineen syventäväksi opinnoksi, se voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁴⁶ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

¹⁴⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁴⁷.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1–9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

Oulussa tarjotaan valinnaisina aineina perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja. Syventävä valinnainen aine nimetään sen oppiaineen mukaan, jonka sisältöjä ja tavoitteita valinnainen aine syventää, esimerkiksi käsityön syventävät opinnot. Soveltavat opinnot nimetään niin, että nimi kuvaa mahdollisimman tarkasti valinnaiseen aineeseen sisältyviä aineksia eri oppiaineista, laaja-alaisesta osaamisesta tai muista perusteissa mainituista opinnoista.

Oulun paikallisen opetussuunnitelman luvussa 14.4.15 kuvataan vuosiluokilla viisi ja kuusi tarjottavat valinnaiset aineet ja luvussa 15.4.20 vuosiluokkien kahdeksan ja yhdeksän valinnaiset aineet¹⁴⁸. Kunkin valinnaisen aineen osalta kuvataan vuosiluokakohtaiset tavoitteet ja sisällöt sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Valinnaisten aineiden arvioinnista

Opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Jos sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity yksittäiseen yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten

¹⁴⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

¹⁴⁸ Seitsemännellä vuosiluokalla ei tarjota valinnaisia aineita, koska lähes puolet yhteisten oppiaineiden tunneista koostuu taide- ja taitoaineiden opinnoista.

ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Oulun perusopetuksen paikallisessa opetussuunnitelmassa vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät kuvataan Oulun kaupungin kieliohjelmassa (ks. LIITE 7). Kieliohjelma muodostaa jatkumon varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Oulussa vapaaehtoisen A2-kielen opiskelu alkaa viidennellä vuosiluokalla. Vuosiluokilla 5–7 A2-kieltä opiskellaan kullakin luokalla kaksi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokilla 8–9 kullakin kolme vuosiviikkotuntia. Alakoulun puolella vapaaehtoisen A2-kielen järjestämiseen käytetään valinnaisiin aineisiin varatut vuosiviikkotunnit. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla vapaaehtoisen A2-kielen tunnit sisältyvät osittain valinnaisina aineina tarjottaviin ja osittain perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviin vuosiviikkotunteihin. Kummallakin vuosiluokalla kaksi A2-kielen vuosiviikkotunneista sisältyy valinnaisten aineiden tuntikiintiöön ja yksi ylittää perusopetuksen vähimmäistuntimäärän. Näin myös A2-kielen valinneille oppilaille jää valittavaksi enemmän valinnaisia aineita. Seitsemännellä luokalla A2-kielen tunteja on kaksi. Koska seitsemännellä luokalla ei ole käytettävissä valinnaisia tunteja, A2-kielen tunnit järjestetään vuosiluokan vähimmäistuntimäärän ylittävinä tunteina.

Oulussa tarjottavat vapaaehtoiset A-kielet ja valinnaiset B-kielet löytyvät Oulun kaupungin kieliohjelmasta (ks. LIITE 7). Vapaaehtoisen A-kielen laajuus Oulussa on 12 vuosiviikkotuntia ja valinnaisen B-kielen (B2-kieli) neljä vuosiviikkotuntia.

Ohje koulukohtaiseen työskentelyyn: [\[Tähän tulee koulukohtainen teksti. Ohjeet poistetaan.\]](#)

Koulussa tutustutaan luvun 12 perusteteksteihin ja tekstejä täydentäviin paikallisiin linjauksiin ja kuvataan koulun valinnaisaineoprosessi. Kuvauksessa mainitaan, muun muassa miten ja milloin eri luokkien oppilaille ja heidän huoltajilleen tiedotetaan valinnaisista aineista, miten valinnat käytännössä toteutetaan ja miten huolehditaan siitä, että valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaalle mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa, vahvistaa opiskelumotivaatiotaan ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

PÖLLÖN

KANGAS

Pöllönkankaan koulun 5.- ja 6.-luokan oppilaille tarjotaan vuosittain valinnaisaineita, joista he valitsevat kaksi koko lukuvuoden kestävä (1h/vko) valinnaisaineopetusta. Tiedottaminen tapahtuu Wilman (ja tarvittaessa myös paperiversion) kautta. Valinnaisaineiden valinta tehdään Wilmaan luodun valinnaisainetarjottimen avulla. Tiedottaminen ja valinta tapahtuvat edellisellä kevätlukukaudella (4.- ja 5.- luokan keväällä). Seitsemännen luokan oppilaat saavat valinnaisaineoppaan, jonka sisällöstä ja valinnaisaineiden valitsemisperiaatteista tiedotetaan huoltajia Wilman välityksellä.

12.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää valinnaisuudesta opetuksessa siten, että tarjonta toteuttaa perusopetukselle asetettuja tavoitteita ja vastaa oppilaiden tarpeisiin. Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

- miten taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit käytetään
 - o mikäli opetuksen järjestäjä päättää tuntien jakamisesta eri taide- ja taitoaineiden kesken, laaditaan opetussuunnitelma kunkin taide- ja taitoaineen osalta ottaen huomioon ko. oppiaineen paikallinen kokonaistuntimäärä ja opetussuunnitelman perusteissa määritelty oppiaineen rakenne
 - o mikäli opetuksen järjestäjä päättää, että kaikkien tai joidenkin valinnaisten tuntien käyttö perustuu oppilaan valintaan, laaditaan valinnaisten tuntien muodostamille syventäville opinnoille oma suunnitelmansa, jossa määritellään opintojen nimi, laajuus, tavoitteet, sisällöt, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet sekä vuosiluokat, joilla valinnaista ainetta tarjotaan.

Valinnaiset aineet

- mitkä ovat oppilaille tarjottavat valinnaiset aineet
 - o mikä on kunkin valinnaisen aineen nimi ja laajuus sekä vuosiluokat, joilla kutakin valinnaista ainetta tarjotaan
 - o miten vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - o mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

- mitkä ovat oppilaille mahdollisesti tarjottavat vapaaehtoiset ja valinnaiset kielet
 - o miten niiden vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokittain
 - o mitkä ovat opetussuunnitelman perusteiden pohjalta määritellyt tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

Opetus vuosiluokilla 1-2

Ensimmäisen ja toisen luokan kaupunkikohtaiset OPSit ovat luettavissa Oulun [OPS-portaalissa](#).

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1-2

(Luku 13 sivistys- ja kulttuurilautakunta 25.2.2016 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1-2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1-2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1-2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1-2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeitä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1-2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestävään elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeätä, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevaisuutta kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestävään elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämiseksi korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistetaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeää on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisia esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsityöllisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaan ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehittyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien

eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä esiopetuksesta perusopetukseen sekä toiselta kolmannelle vuosiluokalle
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 1-2 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1-2 (perusteiden tavoitekuvaus voidaan hyödyntää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 1-2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokalla 1 ja vuosiluokalla 2
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokkakokonaisuudessa 1-2.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1-2

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukossa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukossa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

Pöllönkankaan koululla on tehty opettajien käyttöön omaa tukimateriaalia eri oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen opettamisen avuksi. Tukimateriaali on ladattu opettajien yhteiseen tallennustilaan (Sharepoint).

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8§:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan oman äidinkielen opetusta. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

13.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se

vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden

ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen laajentavat oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan

oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, monilukusekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3
T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan-lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstien suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa	S4	L2, L3, L4

luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön		
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä erilaisissa kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Havainnoidaan erilaisia viestintätapoja. Käsitellään erilaisten vuorovaikutusharjoitusten, keskustelujen ja draaman avulla lastenkirjallisuutta, satuja, kertomuksia, loruja, tietotekstejä, mediatekstejä ja pelejä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä äänne, kirjain, tavu, sana, virke, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita. Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia ympäristön tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Pohditaan sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä sananvalintoja teksteissä ja laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika ja juoni. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi ja harjoitellaan tekstin suunnittelua. Tutustutaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiin tekstuaalisiin ja kielellisiin piirteisiin, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoihin ja kertomuksen perusrakenteeseen, ja harjoitellaan niiden käyttämistä omissa teksteissä. Opetellaan isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtämistä sekä niillä kirjoittamista ja näppäintaitoja. Tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan käyttämään omissa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita ja joitakin kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia, kuten sanaväli, tavutus, virke ja sen lopetusmerkit, iso alkukirjain virkkeen alussa ja tutuissa erisnimissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä ja tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Pohditaan yhdessä sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja, leikitellään kielellä loruja, runoja ja sanaleikkien avulla. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa ja herätetään kiinnostusta lukuharrastukseen. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan

yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön. Tutustutaan lastenkulttuuriin ja tapakulttuuriin omassa lähiympäristössä, juhlaperinteisiin sekä joihinkin kansanperinteen muotoihin ja osallistutaan yhdessä esitysten tai muiden kulttuurituotteiden tekemiseen.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus - oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus

-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 1–2 saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa painopiste on oppilaiden rohkaisemissa ja innostamisessa käyttämään saamen kieltä sekä kehittämään itseilmais- ja vuorovaikutustaitoja yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia kielellisen tietoisuuden, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon kehittymisestä. Opetuksessa otetaan huomioon erityisesti kuuntelutaitojen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen, kielen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun ja draamaan sekä monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta alkuopetukseen niin saamen kielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta kehittämään taitoaan esittää ajatuksia, kokemuksia ja mielipiteitä sekä kysyä ja kuunnella	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja vahvistamalla kielellistä ja kehollista ilmaisua ja mielikuvitusta sekä ohjata osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti myös draaman keinoin	S1	L2
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan saamen kielellä erilaisissa viestintätilanteissa ja ymmärtää ihmisten viestivän eri tavoin	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T6 herättää oppilaan kiinnostus omaehtoista lukemista kohtaan tarjoamalla saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä, luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonjonon tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L1, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 ohjata oppilasta tuottamaan monimuotoisia tekstejä eri tarkoituksiin ja luoda edellytyksiä myönteisille tekstien tuottamisen, yhdessä tekemisen ja tekstien jakamisen kokemuksille	S3	L2, L5, L1, L4,
T8 tarjota oppilaalle tilaisuuksia kertoa ja kuvata asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja rakentamaan omia tekstejä, harjaannuttamaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta löytämään käyttämästään sähköisestä välineestä saamen kielen fontit	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta tekemään havaintoja sanojen ja ilmaisujen merkityksistä, kielenkäytöstä, kielestä ja saamen kielen varianteista	S4	L2, L1, L4,
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen saamelaiseen kulttuuriin ja saamen kieleen liittyviä piirteitä	S4	L1, L2
T12 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen lastenkirjallisuuteen, erilaisiin saamelaisiin perinteisiin ja oman alueen kulttuurimuotoihin ja -tarjontaan sekä ohjata häntä arvostamaan omaa kieltä ja kulttuuria sekä kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta	S4	L1, L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä ja hyödyntämään äidinkielen taitoa kaikessa oppimisessa	S5	L1, L4
T14 tukea oppilasta omaksumaan tiedonhaluinen tapa opiskella	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia ihmetellä, kertoa ja keskustella ryhmässä muun muassa perinteenmukaisen muistelun ja draaman avulla monipuolisesti erilaisissa rooleissa. Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Harjoitellaan ryhmäviestinnän käytänteitä kasvokkain tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa tarjoamalla kokemuksia erilaisista viestintätilanteista. Mahdollisuuksien mukaan tarjotaan myös tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten saamen kieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Osallistutaan draaman sekä muiden vuorovaikutusharjoitusten ja keskustelujen avulla lastenkirjallisuuden, saamelaisen tarinoiden ja lyriikan, satujen, kertomusten, lorujen, tietotekstien, mediatekstien ja pelien käsittelyyn.

S2 Tekstien tulkitseminen: Havainnoidaan ja tulkitaan monimuotoisia kertovia ja kuvaavia tekstejä, niiden merkityksiä ja rakenteita sekä työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Opetellaan lukemaan ja harjoitellaan siinä tarvittavia käsitteitä. Tuetaan tekstinymmärtämisen taitoja ja harjoitellaan ymmärtämisen strategioita kuten ennen kuuntelua/lukemista, kuuntelun/lukemisen aikana ja sen jälkeen. Keskustellaan teksteistä, pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä sekä laajennetaan käsitevarantoa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä sekä opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä. Jaetaan lukukokemuksia eri tavoin, keskustellaan tekstien sisällöistä ja harjoitellaan tekstin kertomista omin sanoin. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Tarjotaan saamelaiseen kulttuuriin liittyviä virikkeitä oppilaita tarinoiden ja tekstien tuottamisen pohjaksi.

S3 Tekstien tuottaminen: Tarkastellaan puhutun kielen muuntamista kirjoitetuksi kieleksi, harjoitellaan tekstin suunnittelua ja tuetaan oikeinkirjoitustaidon kehittymistä fonologisen tietoisuuden harjoitteiden ja lukemisen avulla. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omissa teksteissä. Opetellaan isot ja pienet tekstauskirjaimet ja niillä kirjoittamista sekä näppäintaitoja. Harjoitellaan tuottamaan tekstejä, käyttämään mielikuvitusta, kertomaan tarinoita ja mielipiteitä sekä kuvaamaan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla yksin ja yhdessä. Opetellaan kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä tekstuaalisia ja kielellisiä perusrakenteita, esimerkiksi ajan ja paikan ilmaisutapoja, sekä opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Vahvistetaan kielellistä tietoisuutta tekemällä havaintoja puhutusta kielestä sekä tutustumalla kirjoitettuun kieleen kuunnellen ja lukien. Tällöin otetaan huomioon oppilaan rinnakkais- ja monikielisyys. Havainnoidaan ja pohditaan saamen kielen piirteitä, sanoja, sanontoja ja ilmaisutapoja sekä niiden merkityksiä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla esillä olevista kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Harjoitellaan erityisesti sukulaismimityksiä oppilaan läheisen sukuyhteisön sisältä. Leikitellään kielillä lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla tutustuen myös muihin saamen kieliin. Tarjotaan runsaasti tilaisuuksia kuulla tarinointia (*mainâstem*, *mainstem*, *máinnasteapmi*) sekä osallistua saamenkieliseen keskusteluun ja saamelaiseen kontekstiin liittyviin tapoihin ja toimintoihin vanhojen ja nykyisten perinteiden, tapakulttuurin ja juhlaperinteiden kautta. Harjoitellaan kertomaan ja kuvaamaan asioita puhuen ja monimuotoisin tekstein. Etsitään itseä kiinnostavaa

luettavaa. Tutustutaan kuunnellen ja lukien monimuotoisiin teksteihin, kuten lapsille suunnattuun kirjallisuuteen ja mediateksteihin, ja käytetään niitä ilmaisun virikkeenä ja keskustellaan niiden merkityksestä omassa arjessa. Tutustutaan yhdessä kirjastoon ja sen käyttöön.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Kartutetaan ja harjoitellaan eri oppiaineiden sanastoa. Huomioidaan tulevien luokka-asteiden ja oppiaineiden kielelliset haasteet ja tutustutaan käsitteiden muodostamiseen.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 1–2 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on rohkaista ja innostaa oppilaita käyttämään romanikieltä sekä edistää heidän ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan yksilöllisten edellytysten pohjalta. Keskeistä on huolehtia lukemisen ja kirjoittamisen perustaitojen sekä monilukutaidon ja kielellisen tietoisuuden kehittymisestä. Opetuksessa huomioidaan erityisesti kuuntelemisen ja kuullun ymmärtämisen merkitys puheen sekä luku- ja kirjoitustaidon perustana.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään romanikielellä yksin ja yhdessä	S1	L1, L2
T2 ohjata oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L2, L7
T3 tukea oppilaan viestijäkuvan rakentamista siten, että oppilas oppii toimimaan romanikielellä erilaisissa viestintätilanteissa hyödyntäen kieliyhteisön osaamista	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata ja innostaa oppilasta romanikielen lukutaidon oppimisessa ja tekstien ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L4
T6 rohkaista oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja tiedonhaluiseen tapaan opiskella sekä ohjata häntä hankkimaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 rohkaista ja innostaa oppilasta kuvaamaan asioita puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L2, L4
T8 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä yhdessä ja yksin, myös monimediaisissa oppimisympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T9 ohjata oppilasta tutustumaan romanikielen kirjoitustapaan ja erikoismerkkeihin sekä innostaa häntä harjoittelemaan käsinkirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta arvostamaan romanikieltä ja vahvistaa hänen tietämystään romanien kerronta- ja kulttuuriperinteestä	S4	L2, L7
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja ymmärtämään monimuotoiseen romanikulttuuriin ja romanikieleen liittyviä piirteitä rinnakkais- ja monikielisyyttä hyödyntäen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta arvostamaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuutta, tutustumaan lastenkulttuuriin ja tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kuuntelemista, ääntämistä ja suullista ilmaisua nimeämällä ympäristöä, esineitä ja asioita romanikielellä. Harjoitellaan vuorovaikutus- ja draamataitoja pareittain ja ryhmissä. Tarjotaan kokemuksia monikielisistä viestintätilanteista sekä mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia vierailuihin ja kanssakäymiseen eri-ikäisten romanikieltä puhuvien kanssa. Opetellaan käyttämään kieltä kohteliaasti ja tilanteen mukaisesti. Hyödynnetään satuja, kertomuksia, loruja, tieto- ja mediatekstejä ja pelejä, myös draaman keinoin.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan lukemista tutustumalla erilaisiin teksteihin ja keskustellaan niistä. Laajennetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. Pohditaan sanavalintoja, sanojen ja sanontojen merkityksiä ja opitaan käyttämään kerronnan peruskäsitteitä, kuten päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika sekä juoni. Harjoitellaan tiedon etsintää tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä. Hyödynnetään puhuttujen tekstien tulkitsemisessa mahdollisuuksien mukaan romaniyhteisön osaamista.

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan romanikielen kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja opitaan tuottamaan isot ja pienet kirjaimet. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja opitaan käyttämään niitä omista teksteissä. Harjoitellaan tekstin tuottamista yksin ja yhdessä sekä keskustellaan teksteistä harjoitellen palautteen antamista ja saamista. Opetellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Kuvataan omia kokemuksia, havaintoja ja ajatuksia puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla. Tarjotaan romanikulttuuriin liittyviä virikkeitä tarinoiden ja tekstien tuottamisen innostamiseksi.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan romanikielen merkitystä itselle, perheelle, lähipiirille ja koululle. Tutustutaan romanien kerronta- ja kulttuuriperinteeseen hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan paikallista romaniyhteisöä. Tehdään havaintoja eri puhetavoista, koulussa ja vapaa-ajalla käytetyistä kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksesta muihin. Tarjotaan tilaisuuksia kuulla romanikielistä kerrontaa ja musiikkia.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien

yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁴⁹. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁵⁰. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁵¹. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja

¹⁴⁹ Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012.

¹⁵⁰ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §.

¹⁵¹ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §.

kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei anna vielä edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei anna vielä edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		

T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen		
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, kysymistä, vastaamista, pyytämistä, kertomista, mielipiteen ilmaisua ja tunteista kertomista arjen ja koulun kielenkäyttötilanteissa. Opetellaan huomaamaan, miten kieli toimii eri tilanteissa: kohteliaat ilmaukset, mielipide- ja tunneilmaukset, kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa. Harjoitellaan ääntämistä, kuullun ymmärtämistä, toisten kuuntelemista ja toisilta viestijöiltä oppimista. Hyödynnetään rooli- ja teatterileikkejä sekä muita vuorovaikutusharjoituksia satujen, tarinoiden, lorujen ja tietotekstien käsittelyssä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Edistetään lukemaan oppimista ja tekstin merkitysten ymmärtämistä hyödyntäen käsitteitä teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain ja äänne Harjoitellaan yhteisten ja oman kiinnostuksen mukaisten kaunokirjallisten ja tietotekstien lukemista, tutkitaan niiden merkityksiä ja rakenteita, luetun liittämistä omiin kokemuksiin sekä lukukokemusten jakamista.

Työskennellään muun muassa kuvien, lastenkirjallisuuden, yksinkertaisten tietotekstien ja mediatekstien parissa. Tutustutaan erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, laajennetaan sana- ja käsitevarantoa sekä opitaan tunnistamaan kerronnan peruskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).

S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin, kuten sanastoon ja fraseologiaan sekä kielipillisiin rakenteisiin. Harjoitellaan erilaisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstilajien tuottamista yksin ja ryhmässä. Harjoitellaan käsin kirjoittamista ja näppäintaitoja.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kielen ja kulttuurin merkitystä erilaisissa koulun vuorovaikutustilanteissa ja monenlaisissa kuulluissa ja luetuissa teksteissä ja havainnoidaan eri kieliä ja puhetapoja koulussa, medioissa ja vapaa-ajan tilanteissa. Opiskellaan keskustelussa tarvittavia kielitiedon käsitteitä. Etsitään itseä kiinnostavaa luettavaa. Tutustutaan eri kulttuurien kertomuksiin, leikkeihin ja juhliin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tarjotaan erilaisia malleja kouluun ja oppimiseen liittyvistä kielenkäyttötilanteista ja tutustutaan eri oppiaineiden teksteihin. Tehdään yksinkertaisia eri oppiaineisiin liittyviä tiedonhankintatehtäviä itsenäisesti ja ryhmässä tekemällä havaintoja ympäristöstä ja tulkitsemalla kuvia ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjoitellaan tiedon kertomista toisille. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa. Hyödynnetään oppilaan oman äidinkielen taitoa oppimisen tukena.

13.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISKELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomen-keskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Paikalliseen opetussuunnitelmaan laaditaan tällöin kielikohtainen sovellus näiden opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Englantiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii paikallisen opetussuunnitelman noudattaen näitä opetussuunnitelman perusteita soveltuvin osin.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Ruotsin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, esimerkiksi ruotsiin. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Äidinkielenomaisen ruotsin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. Äidinkielenomaisen oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan äidinkielenomaisen ruotsin oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen äidinkielenomaisen oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti ruotsinkielisiin teksteihin. Oppilaat kehittävät tällöin ruotsin kielen taitoaan laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI (DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET FINSKA)

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i finska är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska finskspråkiga miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i finska ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera muntligt med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska finskspråkiga situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna ska uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i A-lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för A-lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i A-lärokursen inleds kan eleverna preliminärt stifta bekantskap med finska, i första hand genom hörförståelse. Sådan verksamhet kallas ofta för språkdusch. Eleverna lär sig grunderna i språket samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån elevernas intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. Språkdusch kan också ordnas i högre årskurser.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 1–2

Studierna i det första främmande språket eller det andra inhemska språket inleds oftast i årskurs 3. Undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen kan dock påbörjas redan före årskurs 3. I det fallet följs grunderna för läroplanen för den modersmålsinriktade lärokursen med hänsyn till elevernas ålder.

Redan innan undervisningen i den modersmålsinriktade lärokursen inleds i åk 3 kan eleverna stifta bekantskap med finska texter av olika slag. Eleverna utvecklar sitt språk och sitt kunnande i finska samtidigt som de sjunger, leker, spelar och rör på sig. Innehållet väljs tillsammans med eleverna utifrån deras intressen. Undervisningen kan genomföras i samband med andra lektioner, som en del av den helhetsskapande undervisningen och de mångvetenskapliga lärområdena eller under särskilda lektioner eller undervisningspass. I den modersmålsinriktade lärokursen ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språkets och den finska kulturens särdrag.

13.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ

ENGLANTI, MUU VIERAS KIELI, SAAMEN KIELI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Englannin/muun vieraan kielen/saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Koulussa ensimmäinen vieras kieli tai toinen kotimainen kieli alkaa useimmiten 3. vuosiluokalla. A-oppimäärän opetus voidaan kuitenkin aloittaa jo ennen 3. vuosiluokkaa. Tällöin noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelman perusteita ottaen huomioon oppilaiden ikä.

Jo ennen A-oppimäärän opetuksen alkamista voidaan oppilaita tutustuttaa alustavasti joihinkin kieliin, kuten englantiin, saameen tai muuhun kieleen. Tällaista toimintaa kutsutaan kielisuihkuksi. Kielen tai kielten alkeita opitaan siinä laulaen, leikkien, pelaten ja liikkuen. Aiheet valitaan oppilaita kiinnostavista asioista yhdessä oppilaiden kanssa. Opetus voidaan toteuttaa muiden oppituntien yhteydessä, osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai sille voidaan varata omia oppitunteja tai opetustuokioita. Kielisuihkua voidaan järjestää myös ylemmillä vuosiluokilla.

Englannin kielen tavoitteet ja sisällöt toisella luokalla sekä linjaukset opintojen aikaisesta arvioinnista on kirjattu vuosiluokkien 3-6 yhteydessä.

13.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri aisteja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisilla välineillä, suullisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1-S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1-S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1-S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1-S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä-laskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaihteellaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Ajattelun taidot: Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Vertaillaan, luokitellaan ja asetetaan järjestykseen sekä havaitaan syy- ja seuraussuhteita. Harjoitellaan tarkastelemaan matemaattisia tilanteita eri näkökulmista. Tutustuminen ohjelmoinnin alkeisiin alkaa laatimalla vaihteellaisia toimintaohjeita, joita myös testataan.

S2 Luvut ja laskutoimitukset: Laskutoimituksissa käytetään luonnollisia lukuja. Varmistetaan, että oppilaat hallitsevat lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välisen yhteyden. Ymmärrystä luvuista laajennetaan laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä. Harjoitellaan lukujonotaitoja sekä taitoa vertailla ja asettaa lukuja järjestykseen. Tutkitaan lukujen ominaisuuksia kuten parillisuutta, monikertoja ja puolittamista. Perehdytään lukujen 1 – 10 hajotelmiin.

Ohjataan oppilaita käyttämään lukuja tarkoituksenmukaisella tavalla eri tilanteissa, lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa sekä laskutoimituksissa.

Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.

Kehitetään oppilaiden yhteen- ja vähennyslaskutaitoja ensin lukualueella 0 – 20 ja sitten lukualueella 0 – 100. Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi. Yhteen- ja vähennyslaskut konkretisoidaan erilaisissa sovellustilanteissa. Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskussa.

Ohjataan oppilaita ymmärtämään kertolaskun käsite konkretian avulla ja opetellaan kertotaulut 1-5 ja 10. Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.

Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin.

S3 Geometria ja mittaaminen: Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteiden käyttöä.

Tutkitaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Tunnistamisen lisäksi rakennetaan ja piirretään. Ohjataan oppilaita löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan.

Harjoitellaan mittaamista ja ohjataan oppilaita oivaltamaan mittaamisen periaate. Käsitellään suureita pituus, massa, tilavuus ja aika sekä harjoitellaan niihin liittyvien mittayksiköiden käyttöä. Keskeisiä mittayksiköitä ovat metri ja senttimetri, kilogramma ja gramma sekä litra ja desilitra. Harjoitellaan kellonaikoja ja ajanyksiköitä.

S4 Tietojenkäsittely ja tilastot: Pohjustetaan oppilaiden taitoja kerätä ja tallentaa tietoja kiinnostavista aihepiireistä. Laaditaan ja tulkitaan yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1-2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1-2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

13.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁵² ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen

¹⁵² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuun.

Vuosiluokilla 1-2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1-S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1-S6	L1, L6
T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja kouluyhteisössä	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2-S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1-S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3 L1

T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1-S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1-S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1-S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Kasvu ja kehitys: Sisältöjä valitaan siten, että oppilaalle muodostuu ymmärrys ihmisen kehon osista ja elintoiminnoista sekä elämäncyklistä ja oman ikäkauden kasvusta ja kehityksestä pääpiirteissään. Harjoitellaan tunnetaitoja ja mielen hyvinvoinnin edistämistä kuten itsensä ja muiden arvostamista ikäkauden mukaisesti.

S2 Kotona ja koulussa toimiminen: Oppimistehtäviä ja sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät kotona ja koulussa toimimiseen. Havainnoidaan oppimisympäristöjä turvallisuuden kannalta. Harjoitellaan turvallista toimimista lähiympäristössä ja liikenteessä. Perehdytään turvataitoihin sekä turvallisuusohjeisiin ja niiden perusteluihin. Käytetään ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteitä kuvaamaan ilmiöitä ja teknologiaa sekä arjen tilanteita ja toimintaa kuten säänmukaista pukeutumista. Harjoitellaan yhteistyötaitoja ja erilaisissa ryhmissä toimimista. Lisäksi harjoitellaan arjen käyttäytymistapoja erilaisissa tilanteissa, fyysisen koskemattomuuden kunnioittamista, kiusaamisen ehkäisyä, arjen pieniä itsehoitotaitoja ja avun hakemista.

S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi: Havainnointia ja luonnossa tutkimisen ja toimimisen taitoja harjoitellaan koulun lähellä erilaisissa luonnonympäristöissä ja rakennetuissa ympäristöissä. Tunnistetaan maastossa yleisimpiä eliölajeja ja niiden elinympäristöjä sekä rakennetun ympäristön kohteita. Havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina. Ympäristöä ja sen ilmiöitä kuten säätä kuvataan ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla. Harjoitellaan pihakartan laatimista tutusta ympäristöstä sekä opitaan ymmärtämään kartan idea.

S4 Tutkiminen ja kokeileminen: Sisällöksi valitaan luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Arjen pulmiin kokeillaan ja keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja. Havainnoidaan liikettä ja pohditaan syitä liikkeen muutoksiin. Pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia tehdään myös lähiympäristössä sekä kasveja kasvattamalla.

S5 Elämän perusedellytysten pohtiminen: Perehdytään elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön ja huolenpidon osalta. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja juomaveden alkuperään. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja harjoitellaan niihin liittyviä taitoja. Pohditaan, mitkä asiat tuottavat ihmiselle hyvää mieltä ja iloa. Koulupäivän toimintatapoja kehitetään yhdessä terveyden, hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta.

S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu: Sisältöjä valitaan monipuolisesti kestävän kehityksen eri osa-alueilta. Omista ja yhteisistä tavaroista huolehtimista harjoitellaan. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä sekä opitaan kierrättämään tavaroita ja lajittelemaan jätteitä. Tutustutaan omaan kotiseutuun ja sen merkitykseen. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseen. Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle.

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1-2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa

oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

13.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetus aloitetaan tutustumalla oppilaan perheeseen: suku, historia, uskonto tai katsomus sekä erilaiset perheet. Tärkeitä opetuksen sisältöjä ovat oman uskonnon juhlat ja pyhät ajat sekä erilaisten juhlien sisältö, merkitys ja viettotavat. Opetuksen sisällöksi valitaan myös oman uskonnon kertomuksia, perinteitä ja tapoja. Tarkastellaan oman uskonnon keskeisiä käsitteitä ja symboleita sekä uskonnon monimuotoisuutta.

S2 Uskontojen maailma: Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaan kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskonnot ja niiden keskeiset tavat ja juhlat. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon myös uskonnottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan ihmisen syntymään ja kuolemaan liittyviä elämänkysymyksiä sekä elämän kunnioittamista. Keskeisiä sisältöjä ovat oppilaan omat teot ja niiden seuraukset, vastuu toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta sekä toisen asemaan eläytyminen, ihmisarvo ja yksilöllisyys. Tutustutaan

alustavasti lapsen oikeuksiin ja merkitykseen. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Sisällöt tukevat oppilaan tunnetaitojen kehittymistä.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat, toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia aistejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita ja vierailuja eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 1-2

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdiskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa lähdetään liikkeelle oppilaan perheen ja suvun historiasta, uskonnoista ja katsomuksista. Opetuksessa huomioidaan erilaiset perhemuodot. Tutustutaan kirkkovuoden keskeisiin juhliin joulun ja pääsiäiseen sekä niihin liittyviin Raamatun kertomuksiin ja perinteisiin. Opetuksessa käsitellään myös kristilliseen elämäntapaan liittyviä juhlia, niiden sisältöä ja merkitystä. Tarkastellaan perheiden erilaisia tapoja viettää vuodenkiertoon ja elämäntapaan liittyviä juhlia. Opiskellaan kirkkovuoteen ja lapsuuteen liittyviä virsiä ja musiikkia. Tutustutaan kristinuskoon ja seurakuntaan liittyviin keskeisiin käsitteisiin ja symboleihin. Tutustutaan kristilliseen jumalakäsitykseen ja kirkkorakennukseen.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden keskeisiin juhliin ja tapoihin. Otetaan huomioon myös kristinuskon monimuotoisuus sekä uskonottomuus.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa käsitellään elämän kunnioittamisen, ihmisarvon ja lasten oikeuksien merkitystä. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämäntapaan pohdinta ja avataan kristillistä näkökulmaa niihin. Keskeisiä sisältöjä ovat eettinen pohdinta, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus ja Kultainen sääntö. Pohditaan oppilaiden arjesta nousevia kysymyksiä ja yhdistetään niitä valittuihin Raamatun kertomuksiin. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta. Pohditaan omia tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta.

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yhteys ortodoksisuuteen ja muihin kirkkoihin tai katsomuksiin. Opetuksessa aloitetaan mysteeriodien tarkastelu osana perheen ja lapsen omaa elämää. Tutustutaan alustavasti oman uskonnon piirteisiin ja kirkon keskeisiin käsitteisiin, sanastoon ja symboleihin sekä erilaisiin jumalanpalveluksiin. Tutkitaan kirkkoa rakennuksena. Tutustutaan omaan seurakuntaan sekä ortodoksisen kirkkovuoden keskeisiin juhliin vuoden kristillisen juhlakierron mukaisesti. Tarkastelussa otetaan huomioon kirkkovuoden juhlien perinteet ja tavat sekä joitakin niihin liittyviä pyhiä ihmisiä. Tutustutaan oppilaan omaan nimikkopyhään.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan oman luokan oppilaiden, koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin ja uskonottomuuteen koulun arjen tapahtumien ja juhlien yhteydessä. Opetuksessa

huomioidaan juhlien sisällöissä tai kirkollisissa tapahtumissa mahdollinen ortodoksinen näkökulma. Tutustutaan oppilaan ortodoksiseen perinnetaustaan osana monikulttuurista ortodoksisuutta.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon ortodoksiseen ihmiskäsitykseen liittyvä opetus vapaudesta ja vastuusta sekä ihmisen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Perehdytään vastuuseen ympäristöstä ja luonnosta sekä tunnistetaan elämän ainutkertaisuus. Pyritään eläytymään toisen asemaan ja pohditaan ihmiselämään liittyviä kysymyksiä kuten toisesta välittäminen, anteeksiantaminen, rehellisyys, huolenpito, rakkaus niin perheessä kuin kouluyhteisössäkin. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Tarkastellaan elämää ja kuolemaa sekä eettisiä kysymyksiä Vanhan ja Uuden Testamentin kertomusten ja arjen esimerkkien avulla.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan katoliseen uskontoon oppilaan perheen kautta. Keskeisiä sisältöjä ovat kirkon jäsenyys, kaste ja pyhä messu, ristinmerkki, Pyhä Kolminaisuus, Jeesus Kristus ja Jeesuksen elämän pää tapahtumat. Tutustutaan keskeisiin katolisen uskonnon päivittäisiin rukouksiin. Tutkitaan Raamatun kuvausta elämän synnystä. Opetuksessa tutustutaan Raamatun asemaan pyhänä kirjana sekä kirkkovuoden suuriin juhliin. Tutustutaan omaan seurakuntaan ja kirkkorakennukseen sekä tarkastellaan Neitsyt Mariaa ja joitakin pyhiä ihmisiä.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma tausta ja sen mahdollinen monikulttuurisuus ja moniuskontoisuus. Tutustutaan oman luokan, oman koulun ja lähiympäristön uskontoihin, katsomuksiin sekä uskonnottomuuteen osana arkea ja juhlaa. Tutkitaan katolisen perinteen yhtäläisyyksiä muiden uskontojen ja katsomusten kanssa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa pohditaan Vanhan testamentin ja Uuden testamentin kertomusten avulla hyvän ja pahan tunnistamista ja erottamista. Pohditaan toisista välittämisen ja rehellisyyden merkitystä. Perehdytään vastuuseen luonnosta ja maailmasta sekä tarkastellaan vastuuta luomiskertomuksen antamana tehtävänä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Opiskellaan alustavasti uskonnon keskeiset käsitteet kuten syntiinlankeemus, anteeksisaaminen ja -antaminen, oma ja yhteinen hyvä sekä näihin liittyvät keskeiset käskyt.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan islamiin oman perheen kautta. Opiskellaan alustavasti islamilaisen kalenterin juhlat sekä ihmisen elämänsäareen liittyvät perinteet. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat islamin opin perusteet: Jumalan ykseys, profeetat, pyhät kirjat, usko näkymättömään. Tutustutaan alustavasti Koraaniin ja perimätietoon sekä Islamilaiseen yhteisöön. Tarkastellaan islamin monimuotoisuutta ilmiönä sekä moskeijan merkitystä muslimeille. Pohditaan muslimin uskonnollisia velvollisuuksia.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin, niiden pyhiin rakennuksiin, juhlaperinteisiin sekä uskonnotomaan tapakulttuuriin.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaari ja siihen liittyvät elämänkysymykset. Keskeisiä sisältöjä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja lasten oikeudet. Pohditaan toisen asemaan eläytymistä. Tutustutaan islamin oikeuksiin ja velvollisuuksiin perhe-elämässä. Selvitetään YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen merkitystä oppilaan omassa elämässä. Keskeisinä opittavina sisältöinä ovat hyvän elämän perusteet islamissa. Lisäksi tarkastellaan oman perheen tapakulttuuria ja pohditaan erilaisuuden hyväksymistä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Tutustutaan juutalaisuuteen oman perheen kautta. Sisältöjen valinnassa keskeisiä ovat juhlat, niiden suhde juutalaiseen kalenteriin, elämänkaareen liittyvät perinteet sekä juutalaisuuden opin perusteet: Jumalan ykseys, Toora, Tanach ja muut merkittävät uskonnolliset kirjat ja usko näkymättömään. Tutustutaan juutalaiseen seurakuntaan ja tarkastellaan juutalaisuuden monimuotoisuutta ilmiönä. Perehdytään synagogaan juutalaisten elämän keskuksena.

S2 Uskontojen maailma: Tutustutaan kouluyhteisössä ja koulun lähiympäristössä läsnä oleviin uskontoihin ja juhlaperinteisiin, oman alueen pyhiin rakennuksiin sekä uskonnotomuuteen perinteiden keskellä.

S3 Hyvä elämä: Sisältöjen valinnassa keskeistä on oppilaiden elämänkaareen liittyvät asiat. Opetuksessa aloitetaan oppilaan elämänkysymysten pohdinta ja avataan juutalaista näkökulmaa niihin. Tärkeitä pohdittavia kysymyksiä ovat elämän kunnioittaminen, ihmisarvo ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä toisen asemaan eläytyminen. Opetuksessa tutustutaan juutalaisuuteen perhe-elämässä sekä oman perheen tapakulttuuriin ja hyvän elämän perusteisiin juutalaisuudessa. Rohkaistaan oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan sekä eläytymään toisen asemaan ja hyväksymään erilaisuutta.

13.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämäkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 1-2 elämäkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveeseen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1-S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tunteitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perusteltuja väitteitä	S1-S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäiväisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulottuvuuksia	S1-S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1-S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuureja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän perusteita	S1-S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ympäristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitetaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua. Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän

merkityksiä ja niiden erottamista sekä ihmisen hyvyttä. Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Pohditaan kysymystä ”Kuka minä olen?” sekä erilaisia tapoja elää ja ajatella. Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi säännön, luottamuksen, rehellisyyden ja reiluuden merkityksiä erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä. Tutustutaan alustavasti lapsen oikeuksiin ja lapsen asemaan erilaisissa yhteisöissä.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla pohtien samalla elämän rajallisuutta. Perehdytään kertomuksiin maailman synnystä. Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä ja tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta siihen. Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Elämänkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevansa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

13.4.8 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvausta rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvisoinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintöönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1-S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1-S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1-S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisoinnissa kiinnitetään huomiota ryhmän jäsenenä toimimiseen ja myönteisen yhteishengen luomiseen. Keskeisenä sisältönä ovat ilmaisuun ja keksimiseen rohkaiseminen, luontevan hengityksen, äänenkäytön ja laulamisen harjoittaminen sekä käytössä olevien soittimien ja laitteiden tarkoituksenmukainen käsittely.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Opetuksessa keskitytään peruskäsitteiden taso, kesto, voima ja väri hahmottamiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteistöä laajennetaan musiikkikäsitteisiin rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia ja muoto.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja niin musiikista kuin arjen eri ääniympäristöistä. Pohditaan myös musiikin merkitystä omissa yhteisöissä.

S4 Musiikin opetuksen ohjelmisto: Musiikin opetuksessa käytetään lauluja, leikkejä, loruja, liikuntaa, soitto- ja kuuntelutehtäviä sekä luodaan tilaisuuksia luovaan toimintaan, jotka aihepiireiltään ja musiikillisilta ominaisuuksiltaan soveltuvat ikäkauteen ja koulun toimintakulttuuriin. Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota myös oppilaiden omiin kulttuureihin ja kulttuuriperinnön vaalimiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti erilaista musiikkia mukaan lukien lastenmusiikki sekä mahdolliset oppilaiden omat sävellykset ja musiikkikappaleet.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaitoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

13.4.9 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1-2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja

viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Kuvataiteen opetuksen tavoitteita lähestytään omia kuvakulttuureja, ympäristön kuvakulttuureja ja taiteen maailmoja tutkimalla. Sisältöalueet ovat toisiaan täydentäviä ja opetuksessa tarkastellaan myös niiden välisiä yhteyksiä. Sisältöjen valinnan lähtökohtia ovat oppilaille merkitykselliset taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin teokset, tuotteet ja ilmiöt. Sisällöt rakentavat yhteyksiä oppilaille tuttujen ja heille uusien

kuvakulttuurien välille. Oppilaita kannustetaan ottamaan osaa opetuksen sisältöjen, tarkasteltavien kuvastojen, työskentelymenetelmien ja välineiden valintaan. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia.

S1 Omat kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöiksi valitaan oppilaiden tekemiä kuvia ja kuvakulttuureja, joihin he osallistuvat omaehtoisesti. Oppilaita rohkaistaan tutustumaan toistensa kuvakulttuureihin. Omia kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään omien kuvakulttuurien merkitystä oppilaiden arjessa, lähiympäristössä ja vuorovaikutuksessa.

S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Opetuksen sisällöt valitaan erilaisista ympäristöistä, esineistä, mediakulttuureista ja virtuaalimaailmoista. Sisältöjä valitaan monipuolisesti rakennetuista ja luonnon ympäristöistä sekä mediasta. Ympäristön kuvakulttuureja käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa keskitytään oppilaiden lähiympäristön ja sen medioiden käsittelyyn.

S3 Taiteen maailmat: Opetuksen sisällöt valitaan eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotetusta kuvataiteesta. Oppilaat tutustuvat kuvataiteen maailmaan tarkastelemalla erilaisia teoksia, aihepiirejä ja ilmiöitä. Taideteoksia käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana. Opetuksessa käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisuilla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintätekniikan käyttöön sekä taiteidenväliseen toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäristöissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemisessä
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemisessä.

13.4.10 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsityön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsityön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsityön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsityö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsityön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1-S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1,L4,L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1-S5	L1,L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2-S4	L4,L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1-S6	L1,L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

S1 Ideointi: Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä. Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta. Tutkitaan liikettä ja tasapainoa. Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.

S2 Kokeilu: Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen. Kokeillaan erilaisia materiaaleja kuten esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta. Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.

S3 Suunnittelu: Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti. Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.

S4 Tekeminen: Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia. Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.

S5 Dokumentointi: Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.

S6 Arviointi: Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutustilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

13.4.11 LIIKUNTA

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1-2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1,L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1,L3,L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuimataito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6,L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan vuorovaikutuksellisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6,L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6,L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2,L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1,L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1-2

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan leikkejä ja tehtäviä sekä liikuntamuotoja, joissa harjoitellaan tasapaino- ja liikkumistaitoja (kuten kiipeilyä, juoksua ja hyppyjä) ja välineenkäsittelytaitoja (kuten tehtäviä erilaisilla välineillä ja palloleikkejä) erilaisissa oppimisympäristöissä (kuten salissa, luonnossa, lumella ja jäällä). Kehonhallintaa edistetään käyttämällä tehtäviä (kuten voimistelu- ja musiikkileikkejä), joissa harjaannutetaan kehonhahmotusta, ilmaisua ja rytmin mukaan liikkumista.

Tutustutaan monipuolisin ja turvallisin tehtävin liikkumiseen sisällä ja ulkona eri vuodenaikoina eri oppimisympäristöissä. Vesiliikunta ja uinti kuuluvat liikunnan opetukseen.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetus sisältää yksinkertaisia liikunnallisia sääntöleikkejä, tehtäviä ja pelejä, joissa oppilaat toimivat yhteistyössä muiden kanssa ja saavat kokemuksia muiden auttamisesta.

S3 Psyykinen toimintakyky: Opetukseen valitaan iloa ja virkistystä tuottavia leikkejä ja tehtäviä, joissa koetaan onnistumisia sekä kohdataan tuetusti emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita kuten leikeissä, kisailuissa tai peleissä koetut tilanteet.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 1-2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1-2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituksena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

13.4.12 OPPILAANOHAUS

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettamisessa sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan

oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammanteista.

Opetus vuosiluokilla 3-6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3-6

(Luku 14 sivistys- ja kulttuurilautakunta 30.3.2016 ja 28.4.2016 (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3-6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3–6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3-6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3-6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Oulussa kuvataan oppilaan ohjauksen polku vuosiluokilla 1–9. Ohjauspolussa kuvataan kullakin vuosiluokalla ajankohtaiset ohjaukseen liittyvät asiat sekä niveltävien yhteistyö.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvalliseksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3-6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3-6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tuleminen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäristöön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on näillä vuosiluokilla tärkeitä. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Oppilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kulttuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteisön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten turvallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yksityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen

suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toimintatapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa teknologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöön ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen - niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat

kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:t:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisten työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään itselle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heitä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heitä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammanteista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjäyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien

valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3. Paikallisesti päätettävät asiat

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa

- miten tuetaan oppilaiden siirtymistä toiselta kolmannelle vuosiluokalle sekä kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle
 - o toimintatavat siirtymävaiheessa
 - o tarvittava yhteistyö, työnjako ja vastuut
- mitkä ovat vuosiluokkakokonaisuuden 3-6 erityispiirteet ja tehtävät (perusteiden kuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niihin liittyvät paikalliset painotukset ja miten tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään
- mitkä ovat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3-6 (perusteiden tavoitekuvauksia voidaan käyttää sellaisenaan) sekä niiden mahdolliset paikalliset painotukset ja miten oppilaiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä tuetaan vuosiluokilla 3-6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen tavoitteet ja keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3, 4, 5 ja 6
- mitkä ovat kunkin oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyvät mahdolliset erityispiirteet vuosiluokilla 3-6.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3-6

Näissä opetussuunnitelman perusteissa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Pöllönkankaan koululla on tehty opettajien käyttöön omaa tukimateriaalia eri oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen opettamisen avuksi. Tukimateriaali on ladattu opettajien yhteiseen tallennustilaan (Sharepoint).

ÄIDINKIELEN JA KIRJALLISUUDEN ERI OPPIMÄÄRIEN JA TOISEN KOTIMAISEN KIELEN OPISKELU

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen on näissä opetussuunnitelman perusteissa määritelty kaksitoista eri oppimäärää, jotka ovat seuraavat: suomen kieli ja kirjallisuus, ruotsin kieli ja kirjallisuus, saamen kieli ja kirjallisuus, romanikieli ja kirjallisuus, viittomakieli ja kirjallisuus, muu oppilaan äidinkieli, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus, suomi ja ruotsi saamenkielisille sekä suomi ja ruotsi viittomakielisille. Muuna oppilaan äidinkielenä on mahdollista opettaa opetuksen järjestäjän tarjoamana ja huoltajan valitsemana jotakin edellä mainitsematonta äidinkieltä koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä. Lisäksi erillisrahoitettuna voidaan tarjota oppilaan omaa äidinkieltä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin ja suomen kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät sekä kaksikielisille oppilaille tarkoitetut äidinkielenomaiset oppimäärät.

Oppilas opiskelee äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja toisessa kotimaisessa kielessä seuraavassa taulukossa mainittuja oppimääriä sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä tarjoaa ja oppilaan huoltaja valitsee. Taulukossa oppilaan äidinkielellä tarkoitetaan koulun opetuskieltä (suomi, ruotsi ja saame) tai muuta huoltajan ilmoittamaa kieltä.

Oppilaan äidinkieli	Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä	Toinen kotimainen kieli	
		yhteinen	valinnainen
suomi	suomen kieli ja kirjallisuus	ruotsi	-
ruotsi	ruotsin kieli ja kirjallisuus	suomi	-
saame	saamen kieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi saamenkielisille	-	suomi tai ruotsi
saame	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä saamen kieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	
romani	suomen tai ruotsin kieli ja kirjallisuus sekä romanikieli ja kirjallisuus	ruotsi tai suomi	-
viittomakieli	viittomakieli ja kirjallisuus sekä suomi tai ruotsi viittomakielisille	-	ruotsi tai suomi
muu äidinkieli	muu äidinkieli koko äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä tai VA 422/2012 8 §:n mukaisesti järjestettynä sekä suomi tai ruotsi toisena kielenä	-	ruotsi tai suomi

14.4.1 ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään

kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoisiksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Oulun kaupungin kouluissa hyödynnetään opetuksessa tarpeen mukaan kirjallisuudiplomia, Kulttuuripolkua sekä Kirjastoreittiä ja niiden tarjoamia työtapoja sekä oppimisympäristöjä. Kyseiset asiakirjat löytyvät paikallisen opetussuunnitelman tukimateriaaleista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oulun kaupungissa on laadittu ”Kielellisten ja matemaattisten taitojen arviointi ja seuranta esi- ja perusopetuksessa”-asiakirja, jossa on esitelty kartoitettavat taidot, kartoitustavat sekä vastuuhenkilöt vuosiluokittain. Asiakirja on nähtävillä paikallisen opetussuunnitelman tukimateriaaleissa.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomenkieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, monilukusekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden

keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteet, vuosiluokkaistetut sisällöt sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteet (L1-L7) vuosiluokilla 3–6

S1 VUOROVAIKUTUS- TILANTEISSA TOIMIMINEN	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T1 Opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä.	<i>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista.</i>	<i>Harjoitellaan omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista.</i>	<i>Harjoitellaan eri viestintäympäristöissä omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista, toisten mielipiteiden kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista.</i>	<i>Harjoitellaan eri viestintäympäristöissä omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista tavoitteellisesti, toisten mielipiteiden kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista.</i>	L1 L2 L7
T2 Ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa.	<i>Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja: esimerkiksi tapoja olla kohtelias, toimia sopimusten mukaan ja esittää oma mielipiteensä ottaen toiset huomioon.</i>	<i>Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta monipuolisissa viestintätilanteissa toiset huomioon ottaen.</i>	<i>Syvennetään omia vuorovaikutustaitoja ja taitoa huomioida toiset monipuolisissa viestintätilanteissa.</i>	<i>Syvennetään omia vuorovaikutustaitoja ja taitoa huomioida toiset monipuolisissa viestintätilanteissa.</i>	L1 L2 L3 L7
T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.	<i>Harjoitellaan ilmaisukeinoja ja hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisissa tilanteissa, esimerkiksi erilaisten teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</i>	<i>Harjoitellaan ilmaisukeinoja ja hyödynnetään draaman toimintamuotoja esimerkiksi erilaisten teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</i>	<i>Harjoitellaan puhetilanteita ja hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</i>	<i>Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä.</i>	L1 L2 L4 L7
T4 Kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös	<i>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja</i>	<i>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja</i>	<i>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja</i>	<i>Osallistutaan oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja</i>	L1 L2 L3 L4

monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa.	<i>toteutukseen (esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen).</i>	<i>toteutukseen (esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen).</i>	<i>toteutukseen (esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen).</i>	<i>toteutukseen (esimerkiksi Kulttuuripolun hyödyntäminen).</i>	
--	---	---	---	---	--

S2 TEKSTIEN TULKITSEMINEN	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T5 Ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan.	<i>Harjoitellaan erilaisten tekstien sujuvaa ja ymmärtävää lukemista (esimerkiksi kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvat ja mediatekstit). Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</i>	<i>Vahvistetaan erilaisten tekstien sujuvaa ja ymmärtävää lukemista (esimerkiksi kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvat ja mediatekstit). Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa.</i>	<i>Vahvistetaan ja arvioidaan erilaisten tekstien (esimerkiksi kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvat ja mediatekstit) lukutaitoa ja käytetään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Harjoitellaan tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä.</i>	<i>Syvennetään ja arvioidaan erilaisten tekstien (esimerkiksi kaunokirjallisuus, tietotekstit, kuvat ja mediatekstit) lukutaitoa ja käytetään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia tekstinymmärtämisen strategioita ja ajattelutaitoja. Vahvistetaan tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla tekstejä.</i>	L1 L4 L5
T6 Opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan.	<i>Harjoitellaan selittämään ja vertailemaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä. Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien piirteitä. Tutkitaan kielen piirteitä tekstien avulla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat: substantiivit, adjektiivit, pronominit, verbit).</i>	<i>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan ja tarkastelemaan kertovien, kuvaavien ja ohjaavien tekstien piirteitä. Laajennetaan oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat: adjektiivien vertailumuodot, verbin persoonamuodot,</i>	<i>Selitetään, vertaillaan ja pohditaan sanojen, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan ja tarkastelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Syvennetään oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (verbin</i>	<i>Selitetään, vertaillaan ja pohditaan sanojen, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan ja tarkastelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Syvennetään oppilaiden tietoja kielen piirteistä tekstejä tutkimalla. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sijamuodot).</i>	L1 L2 L4 L5

		<i>numeraalit, taipumattomat sanat).</i>	<i>aikamuodot, peruslauseenjäsenet: subjekti, predikaatti, objekti).</i>		
T7 Ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin.	<i>Harjoitellaan tiedonhankintaa painetuista lähteistä ja verkosta. Opetellaan arvioimaan tiedon luotettavuutta ja harjoitellaan lähteiden merkitsemistä. Tutustutaan nettietikettiin.</i>	<i>Harjoitellaan tiedonhankintaa painetuista lähteistä ja verkosta. Opetellaan arvioimaan tiedon luotettavuutta ja harjoitellaan lähteiden merkitsemistä. Tutustutaan nettietikettiin ja asialliseen toimimiseen verkossa.</i>	<i>Etsitään tietoa painetuista lähteistä ja verkosta ja opitaan hahmottamaan tiedonhankintaa prosessina. Harjoitellaan lähteiden merkitsemistä ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Perehdytään asialliseen toimimiseen verkossa ja tekijänoikeuksiin (esimerkiksi Kirjastoreitti: tiedonhaun opetus).</i>	<i>Etsitään tietoa painetuista lähteistä ja verkosta osana tiedonhankinnan prosessia. Harjoitellaan lähteiden merkitsemistä ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Perehdytään asialliseen toimimiseen verkossa ja tekijänoikeuksiin.</i>	L1 L4 L5
T8 Kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä.	<i>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia (esimerkiksi Kirjastoreitti: kirjavinkkaus). Kerrataan aiemmin opittuja kirjallisuuskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).</i>	<i>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Syvennetään aiemmin opittuja kirjallisuuskäsitteitä (päähenkilö, tapahtumapaikka, -aika ja juoni).</i>	<i>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Opitaan käyttämään kirjallisuuskäsitteitä kertoja, aihe ja teema.</i>	<i>Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittua lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Käytetään kirjallisuuskäsitteitä monipuolisesti.</i>	L1 L4 L5

S3 TEKSTIEN TUOTTAMINEN	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T9 Rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana.	<i>Harjoitellaan kirjoittamaan ja tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta.</i>	<i>Harjoitellaan kirjoittamaan ja tuottamaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen ja ajatusten pohjalta.</i>	<i>Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa.</i>	<i>Tuotetaan sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä monimuotoisia tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta. Pohditaan kirjoittamisen tarkoitusta ja sitä, miten se näkyy kielellisissä valinnoissa.</i>	L1 L2 L4 L7
T10 Kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä.	<i>Harjoitellaan käyttämään teksteissä kertomiselle ja kuvaamiselle tyypillisiä piirteitä ja elävöittämään tekstejä. Huomataan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja.</i>	<i>Harjoitellaan kirjoittamaan ja tuottamaan kertovia, kuvaavia ja ohjaavia tekstejä sekä elävöittämään niitä. Kiinnitetään huomiota kirjoitetun ja puhutun kielen eroihin sanavalinnoissa.</i>	<i>Tuotetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä sekä otetaan huomioon niiden kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä sekä tarkastellaan sanavalintojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin eri tilanteissa.</i>	<i>Tuotetaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja kantaa ottavia tekstejä sekä otetaan huomioon niiden kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä sekä tarkastellaan sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin eri tilanteissa.</i>	L1 L4 L5 L7
T11 Ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista	<i>Harjoitellaan ja sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja</i>	<i>Vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Opitaan</i>	<i>Vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Opitaan</i>	<i>Vahvistetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja.</i>	L1 L4 L5

ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa.	<i>näppäintaitoja. Opitaan käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan tekstien otsikointia. Opitaan tunnistamaan ja kirjoittamaan erilaisia lauseita ja virkkeitä.</i>	<i>käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Harjoitellaan tekstien otsikointia ja kappalejako. Opitaan tunnistamaan ja tuottamaan erilaisia lauseita ja virkkeitä ja harjoitellaan käyttämään verbin persoonamuotoja.</i>	<i>käyttämään omassa teksteissä oikeinkirjoituksen perusasioita. Syvennetään tietämystä tekstin rakentumisesta (otsikointi, lause- ja virkerakenteet sekä kappalejako). Opitaan tunnistamaan teksteistä lauseen pääjäsenet, lauselajit (päälause, yleisimmät sivulausetyypit) ja verbin aikamuodot sekä käyttämään niitä omassa teksteissä.</i>	<i>Syvennetään tietämystä oikeinkirjoituksen perusasioista sekä tekstin rakentumisesta (otsikointi, lause- ja virkerakenteet sekä kappalejako). Hyödynnetään aiemmin opittujen kielen rakenteiden tuntemusta omien tekstien tuottamisessa.</i>	
T12 Kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen.	<i>Harjoitellaan oman tekstin suunnittelua. Opitaan antamaan ja saamaan palautetta omista ja toisten teksteistä. Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä ja lähteiden käyttöä ja merkitsemistä. Tutustutaan nettietikettiin.</i>	<i>Suunnitellaan ja tuotetaan omaa tekstiä esimerkiksi ajatuskartan tai juonikaavion avulla. Opitaan arvioimaan omaa ja toisten tekstejä. Harjoitellaan muistiinpanojen tekemistä ja lähteiden käyttöä ja merkitsemistä. Tutustutaan nettietikettiin ja asialliseen toimimiseen verkossa.</i>	<i>Harjoitellaan tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä, tiivistämistä, tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja saamista. Opitaan monipuolista lähteiden käyttöä ja merkitsemistä sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen (esimerkiksi</i>	<i>Vahvistetaan tekstien tuottamisen taitoja, kuten muistiinpanojen tekemistä, tiivistämistä, tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja saamista. Opitaan monipuolista lähteiden käyttöä ja merkitsemistä sekä tiedostetaan, miten verkossa tulee toimia eettisesti yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.</i>	L2 L4 L5 L6

			<i>Kirjastoreitti: tiedonhaun opetus).</i>		
--	--	--	--	--	--

S4 KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T13 Ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia.	<i>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroihin.</i>	<i>Havainnoidaan aiheen, vastaanottajan ja tilanteen vaikutusta kielenkäyttöön.</i>	<i>Harjoitellaan aiheen, vastaanottajan ja tilanteen vaikutusta kielenkäyttöön ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin.</i>	<i>Tutkitaan aiheen, vastaanottajan, tilanteen ja tekstiympäristön vaikutusta kielenkäyttöön ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Vertaillaan suomea muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin ja tutustutaan Suomen murteisiin. Tutkitaan tekstienvälisyyttä monimuotoisissa teksteissä.</i>	L1 L2 L4
T14 Kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön.	<i>Luetaan monipuolista lapsille suunnattua kauno- ja tietokirjallisuutta (myös kokonaisteoksia) ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Opetellaan käyttämään kirjastoa monipuolisesti</i>	<i>Luetaan monipuolista lapsille suunnattua kauno- ja tietokirjallisuutta (myös kokonaisteoksia) ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Opetellaan käyttämään kirjastoa monipuolisesti</i>	<i>Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kauno- ja tietokirjallisuutta (myös kokonaisteoksia) ja pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Opetellaan käyttämään</i>	<i>Luetaan koti- ja ulkomaista lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta nykykirjallisuudesta klassikoihin (myös kokonaisteoksia) ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta ja</i>	L2 L4 L5 L7

	<i>ja etsimään itseä kiinnostavaa luettavaa (esimerkiksi Kirjastoreitti: kirjavinkkaus). Koulussa tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista (esimerkiksi Kirjallisuudiplomi).</i>	<i>ja etsimään itseä kiinnostavaa luettavaa. Koulussa tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista (esimerkiksi Kirjallisuudiplomi).</i>	<i>kirjastoa monipuolisesti (esimerkiksi Kirjastoreitti: tiedonhaun opetus) ja etsimään itseä kiinnostavaa luettavaa. Koulussa tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista (esimerkiksi Kirjallisuudiplomi).</i>	<i>pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä. Opetellaan käyttämään kirjastoa monipuolisesti ja etsimään itseä kiinnostavaa luettavaa. Koulussa tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista (esimerkiksi Kirjallisuudiplomi).</i>	
--	---	---	--	--	--

T15 Tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen.	<i>Tutustutaan oppilaan omaan kulttuuriin, kieleen ja kansanperinteeseen. Hyödynnetään lapsille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan median roolista oppilaan arjessa. Tutustutaan ja osallistutaan suomalaisen juhlaperinteen mukaisiin tapahtumiin.</i>	<i>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin, kieliin ja kansanperinteeseen. Hyödynnetään lapsille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan median roolista oppilaan arjessa. Tutustutaan ja osallistutaan suomalaisen juhlaperinteen mukaisiin tapahtumiin.</i>	<i>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin, kieliin ja kansanperinteeseen. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja sisältöjä sekä keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Tutustutaan ja osallistutaan suomalaisen juhlaperinteen mukaisiin tapahtumiin.</i>	<i>Tutustutaan oppilaan omaan ja muihin kulttuureihin, kieliin sekä kansanperinteeseen ja nykykulttuuriin. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museoita. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja sisältöjä sekä keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Tutustutaan ja osallistutaan suomalaisen juhlaperinteen mukaisiin tapahtumiin (esimerkiksi Oulun kaupungin kulttuuripolun hyödyntäminen).</i>	L2 L4 L6 L7
--	--	--	---	---	---------------------------------------

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaissukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen-ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheenvuoron tai esityksen-sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuva ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa

tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan			käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiaan ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.

T11 ohjata oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta. Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemistaan kirjoista.

rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön			
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitsemiaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

SAAMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (Ouka/237/12. 00. 01/2014))

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Saamen kielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhuttujen saamen kielten säilymistä elävänä ja vahvistaa niiden asemaa muiden kielten rinnalla. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, saamenkielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuri- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Saamen kieltä ja kirjallisuutta voidaan opettaa jollakin Suomessa puhutuista saamen kielistä: inarin-, koltan- tai pohjoissaamen kielellä. Kieli on sekä opetuksen kohde että väline. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus syntyvät, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Eri saamen kielet huomioidaan erityisesti saamelaiskulttuurien alueelliseen variaatioon tutustumisen yhteydessä. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Saamen kieli ja kirjallisuus

-oppimäärässä kulttuurisisällöistä keskeisiä ovat sanataiteen, teatteritaiteen ja draaman sekä median lisäksi kertomusperinne, saamelainen lyriikka (livde, leu'dd, luohiti), kieliyhteisön tavat, perinteet, taide, saamelainen elämäntapa ja historia.

Vuosiluokilla 3–6 saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellään erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Äidinkielen taitojen kehittämisessä ja oppimistaitojen monipuolistamisessa käytetään muun muassa oppiainerajojen ylittävää eheyttävää opetusta. Opetus kehittää oppilaiden taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		

T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	L1, L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	L2, L6, L3
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	L2, L6
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L2, L4
T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	L1, L2, L4, L6
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4
T8 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvuutta ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L1, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2
T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	L2, L4
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7, L1
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	L1, L2, L7

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista ja rakentavan palautteen antamista ja saamista eri viestintäympäristöissä. Harjoitellaan ja havainnoidaan omaa vuorovaikutusta erilaisissa viestintätilanteissa, esimerkiksi tapoja olla kohtelias, käyttää omaa ääntään, toimia tavoitteellisesti ja esittää oma mielipiteensä ja perustella se ottaen toiset huomioon. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan kuuntelemisen, ideoinnin, päätöksenteon, ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja sekä spontaania ja harjoiteltua puheviestintää tutulle yleisölle. Harjoitellaan ilmaisukeinoja erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa. Ohjataan kokonaisilmaisuun, hyödynnetään draaman toimintamuotoja erilaisten ajankohtaisten aiheiden, teemojen ja kirjallisuuden käsittelyssä. Tarjotaan mahdollisuuksia osallistua oman luokan ja kouluyhteisön kulttuuritoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Harjoitellaan toimimista erilaisissa saamenkielissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Syvennetään erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien sekä kuvaa ja tekstiä yhdistävien mediatekstien lukutaitoa, tekstin ymmärtämisen ja lukemisen strategioita ja tulkinnan taitoja. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä sekä harjoittelemalla käsitteiden, kuten aiheen ja teeman, ymmärtämistä ja käyttämistä. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien, kuten mielipidetekstien ja mainosten, kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Laajennetaan tekstejä tutkimalla oppilaiden tietoja kielen piirteistä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Tutkitaan tekstien yhteydessä kielen kuvallisuutta sekä puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Luetaan ja kuunnellaan yhteisesti ja itse valittuja lapsille ja nuorille suunnattuja tekstejä ja kirjallisuutta, myös kokonaisia teoksia. Aiemmin opittujen käsitteiden lisäksi opitaan käyttämään käsitteitä kertoja, aihe ja teema. Etsitään tietoa eri lähteistä ja laajennetaan tietämystä luetun avulla. Harjoitellaan arvioimaan tekstien ja lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä omien kokemusten, havaintojen, ajatusten ja mielipiteiden sekä toisten tekstien pohjalta sujuvoittaen käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Tutkitaan ja harjoitellaan kertomista, kuvaamista sekä ohjaavaa ja kantaa ottavaa ilmaisua. Harjoitellaan otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja oman tekstin tuottamisessa. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit sekä lauseke ja lauseen pääjäsenet, ja käyttämään tietoa apuna oman tekstin tuottamisessa. Opitaan käyttämään oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista, omien tekstien tarkastelua ja arviointia sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, kuten tiivistämistä ja muistiinpanojen tekoa sekä

lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä. Tarjotaan monipuolisesti tilaisuuksia kertoa, selostaa ja kuvata tapahtumia ja ilmiöitä sekä esittää omia näkemyksiään puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla myös monimediaisissa ympäristöissä. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä. Tutkitaan tekstienvälisyyttä (intertekstuaalisuus) monimuotoisissa teksteissä. Tutustutaan saamelaisen kulttuurin lisäksi muihin kulttuureihin ja kieliin ja vertaillaan omaa saamen kieltä muiden, oppilaille tuttuun kielten piirteisiin: Saamen kielen piirteistä tutustutaan teksteissä esiintyviin johdoksiin, luokitteluun lauseyhteyden ja merkityksen perusteella (sanaluokat) sekä pohditaan ja harjoitellaan sanojen taipumista. Havainnoidaan äänne- ja astevaihtelun esiintymistä. Tutustutaan eri saamen kieliin ja niillä julkaistuun lasten- ja nuortenkirjallisuuteen sekä kansanperinteeseen ja sen nykytulkitsijoihin. Opitaan tuntemaan perinteistä saamelaista elämää ja elinkeinoja sekä vapaa-ajan viettotapoja. Opitaan ymmärtämään saamen kielen käytön vaikutuksia omaan elämään ja ympäristöön. Hyödynnetään lapsille ja nuorille suunnattua media- ja kulttuuritarjontaa, esimerkiksi kulttuuritapahtumia, kirjastoa, elokuvia, teatteria ja museota. Tarkastellaan mediakulttuurin ilmiöitä ja ikäkaudelle tarkoitettuja sisältöjä ja keskustellaan median roolista oppilaan arjessa. Suunnitellaan ja toteutetaan omia esityksiä myös yhteistyössä saamelaisyhteisön eri toimijoiden kanssa. Kannustetaan kirjaston aktiiviseen ja monipuoliseen käyttöön, etsitään itseä kiinnostavaa omakielistä luettavaa ja tuetaan omaehtoista lukemisen ja kirjoittamisen harrastamista. Luetaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta ja ikäkaudelle suunnattua tietokirjallisuutta sekä pohditaan kirjallisuuden herättämiä kysymyksiä.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

Saamen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja eettisten kysymysten pohdintaan	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa vuorovaikutustilanteissa.

T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sanallisesti ja ei-sanallisesti sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita ja omien kielellisten valintojen vaikutusta	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan vuorovaikutustilanteissa ja antaa palautetta muille.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja saamen kielen taidon hyödyntäminen	Oppilas havainnoi itseään kielenkäyttäjänä ja viestijänä ja asettaa ohjatusti itselleen tavoitteita hyödyntää saamen kielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta lukutaidon sujuvoittamiseen ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä havainnoimaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Lukutaidon sujuvuus	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä sekä havainnoi ja arvioi omaa lukemistaan.
T5 ohjata oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoa sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita
T6 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin sekä kiinnittämään huomiota saamenkielisten alkuperäistekstien kulttuurisidonnaisiin ominaispiirteisiin	S2	Tiedonhankinta- taidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			

T7 kannustaa oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaiheittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja, ohjata tunnistamaan tilaisuudet käyttää saamen kieltä ja ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.

T11 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja oman perinteen arvostamisessa sekä saamen kielen/kielten merkityksen ymmärtämisessä itselleen ja yhteisölleen	S4	Kulttuurintuntemuksen kehittyminen	Oppilas osaa kertoa saamelaisen elämän pääpiirteistä ja nimetä saamelaisen kulttuurin tavallisimpia ilmenemismuotoja.
T12 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja innostaa lukemaan ja arvostamaan saamenkielistä lasten- ja nuortenkirjallisuutta sekä ohjata media- ja kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Saamenkielisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden sekä media- ja kulttuuritarjonnan tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat ja tekstit, keskustelelee ja jakaa kokemuksiaan lukemastaan. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta kehittämään ja monipuolistamaan eri oppiaineissa tarvittavaa ja saamelaiseen kulttuuriin liittyvää kieltä sekä hyödyntämään taitoaan kaikessa oppimisessa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas tunnistaa eri oppiaineiden tapoja käyttää kieltä ja pystyy hyödyntämään kielitaitoaan oppimisessa.

ROMANIKIELI JA KIRJALLISUUS

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Romanikielen ja kirjallisuuden erityisenä tehtävänä on tukea Suomessa puhutun romanikielen säilymistä elävänä ja vahvistaa sen asemaa muiden kielten rinnalla. Oppimäärää voivat opiskella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on romanikieli. Opetus vastaa yhteistyössä kotien ja romanikielisen yhteisön kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyyttään hyödyntäen. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän.

Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle, yhteiskunnalle että muille vähemmistöille. Opetus ohjaa ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Oppilaiden romanikielen osaamisen lähtötaso otetaan huomioon kielellisesti virikkeisen oppimisympäristön rakentamisessa ja opetusmenetelmien valinnassa. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus muodostuvat, kun oppilas oppii käyttämään kieltä yhteisön tavoin. Kodin ja koulun yhteistyö sekä monimediaiset oppimisympäristöt antavat mahdollisuuden kielen käyttöalueen laajentumiseen koulun ulkopuolelle.

Kieltä opitaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden, tekstilajien ja sanaston avulla. Romanikielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on tukea, kehittää ja syventää kielitietoisuutta ja kielellisen havainnoinnin taitoja sekä vahvistaa oppilaiden kielellistä identiteettiä. Romanikulttuuriin kuuluu vahva kerronta-, musiikki- ja käsityöperinne, jota hyödynnetään opetuksessa.

Vuosiluokilla 3–6 romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksessa pyritään erityisesti rohkaisemaan oppilasta toimimaan aktiivisesti romanikielellä erilaisissa suullisissa ja kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään sanastoa ja käsitteistöä monipuolistamalla, ohjaamalla oppilaita tarkastelemaan kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä, vahvistamalla tekstin tulkinnan ja tuottamisen taitoja sekä tarjoamalla ikäkaudelle sopivaa kirjallisuutta ja työskentelytapoja monimediaisissa oppimisympäristöissä. Opetus kehittää oppilaan taitoa arvioida omaa oppimistaan.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	L2, L7
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita	S1	L2, L3, L7
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	L1, L4

T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	L1, L4
T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L4, L5
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	L2, L7
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	L1, L2
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L7

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Tarjotaan monipuolisia tilaisuuksia harjoitella omien kokemusten, ajatusten ja mielipiteiden jakamista, toisten kuuntelemista sekä rakentavan palautteen antamista ja saamista. Harjoitellaan positiivisen ja kohteliaan ilmaisun keinoja. Harjoitellaan ideoinnin, päätöksenteon ja ongelmanratkaisun sekä projektityöskentelyn taitoja. Harjoitellaan erilaisia viestintätapoja ja draaman

toimintamuotoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa romanikielisissä ja monikielisissä viestintäympäristöissä.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan erilaisten tekstien, kuten kaunokirjallisuuden, tietotekstien, kuvaa ja tekstiä yhdistävien ja mediatekstien lukutaitoa. Tarkkaillaan ja arvioidaan omaa lukutaitoa. Syvennetään tekstin tulkinnan taitoja tutkimalla ja vertailemalla monimuotoisia tekstejä. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien piirteitä. Tutkitaan puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja sanatasolla. Tutustutaan selostamisen, vertailun ja mielipiteen esittämisen keinoihin. Harjoitellaan muista teksteistä lainattujen tekstien tunnistamista. Etsitään tietoa eri lähteistä ja harjoitellaan arvioimaan lähteiden luotettavuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Tuotetaan monimuotoisia fiktiivisiä ja ei-fiktiivisiä tekstejä sujuvoittaen käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Harjoitellaan kertomisen, selostamisen, kuvaamisen ja mielipiteen ilmaisun piirteitä. Harjoitellaan tekstien otsikointia, rakenteita ja kappalejakoja, sekä opitaan käyttämään niitä omista teksteistä. Harjoitellaan tekstin elävöittämisen ja muuntelun keinoja sekä sanavalintojen, sanontojen ja sanajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Tarkastellaan kirjoitetun ja puhutun kielen eroja ilmaisutapojen tasolla. Opitaan käyttämään persoona- ja aikamuotoja sekä tunnistamaan tekstistä virke, päälause ja sivulauseiden perustyyppit. Harjoitellaan oikeinkirjoituksen perusasioita omassa tekstissä. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, jäsentämistä, muokkaamista sekä palautteen antamista ja vastaanottamista. Opitaan toimimaan verkkoympäristöissä eettisesti oikein yksityisyyttä kunnioittaen ja tekijänoikeuksia noudattaen.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan kielen vaihtelua tilanteen ja aiheen mukaan ja pohditaan sanojen, ilmaisutapojen ja tekstien merkityksiä sekä puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sanatasolla. Tutustutaan romanikielen piirteisiin ja murre-eroihin. Keskustellaan romanikielen kansainvälisestä asemasta ja merkityksestä. Etsitään romanikielillä julkaistua lasten- ja nuortenkirjallisuutta. Opitaan tuntemaan romanien kerronta-, käsityö- ja musiikkiperinnettä. Suunnitellaan ja toteutetaan omia romanikielisiä esityksiä.

Romanikieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			

T1 rohkaista ja ohjata oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen luomalla tilaisuuksia keskusteluun, arvostamaan omaa ilmaisuaan sekä antamaan ja vastaanottamaan palautetta	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa esittää ajatuksiaan ja hyödyntää kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä kykenee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan taitoa toimia rakentavasti erilaisissa viestintätilanteissa sekä ohjata oppilasta huomioimaan viestinnässään vastaanottajan tarpeita.	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä sekä osaa ottaa muiden näkökulmat huomioon.
T3 tukea oppilaan myönteisen viestijäkuvan rakentumista sekä ohjata oppilasta tunnistamaan tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan	S1	Oman viestinnän havainnointi ja romanikielen taidon hyödyntäminen	Oppilas osaa havainnoida itseään viestijänä ja tunnistaa tilaisuudet käyttää romanikielen taitoaan.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan, havainnoimaan lukemistaan ja tarkastelemaan monimuotoisia tekstejä, kehittämään kuullun ja luetun ymmärtämistä ja huomioimaan puhe- ja kirjakielen eroja	S2	Lukutaidon sujuvuus ja oman lukemisen havainnointi	Oppilas lukee sujuvasti sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T5 auttaa oppilasta laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä tekstin käsitteiden ymmärtämistä	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita.

T6 opastaa oppilasta hankkimaan romanikielistä tietoa ja käyttämään monipuolisia tiedonlähteitä sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankinta- taidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T7 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertovalle, kuvaavalle, ohjaavalle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä ja tuottaa fiktiivisiä ja asiatekstejä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sanavalintoihin.
T8 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen rakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T9 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaihteittain yksin ja muiden kanssa. Oppilas osaa antaa ja vastaanottaa palautetta, on tietoinen tekstin vastaanottajan merkityksestä sekä osaa merkitä lähteet tekstin loppuun ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

T10 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan havainnoida kieltä ja käyttää kieleen liittyviä käsitteitä	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimiaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T11 tukea oppilasta oman kulttuurisen ja kielellisen identiteetin vahvistamisessa ja romanien kulttuuriperinteen ja historian tuntemisessa sekä romanikielen merkityksen ymmärtämisessä oppilaalle itselleen ja yhteisölleen	S4	Romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian tuntemus	Oppilas osaa kertoa romanien kulttuuriperinteen, kielen ja historian pääpiirteistä.
T12 kannustaa oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin ja tarjota tilaisuuksia kulttuurin tuottamiseen	S4	Kulttuuritarjonnan hyödyntäminen ja tuottaminen	Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

VIITTOMAKIELI JA KIRJALLISUUS

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (Ouka/237/12. 00. 01/2014))

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Erityisenä tehtävänä on tukea suomalaisten viittomakielten säilymistä elävänä. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia. Oppilaat saavat pohjan kehittää ja käyttää kielellisiä taitojaan itsenäisesti läpi elämän. Opetus vastaa yhteistyössä kotien, viittomakielisen yhteisön ja muiden oppiaineiden opetuksen kanssa oppilaiden kielitaidon kehittymisestä sekä auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään rinnakkais- ja monikielisyytään hyödyntäen. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjaa heitä ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

Opetuksessa keskeisiä ovat kieli, kirjallisuus ja kertomusperinne, perinteet, tavat, taide ja historia. Opetuksessa huomioidaan myös osallisuus kansallisen ja kansainvälisen yhteisön asioihin. Oppimisen iloa tuottaa, kun oppilaat ovat aktiivisia toimijoita ja opetus ottaa huomioon myös heidän kielimaailmansa ja kokemuksensa. Pyrkimyksenä on, että oppilaat tulevat entistä tietoisimmaksi itsestään viittomakielen käyttäjinä ja ymmärtävät kielen sosiaalisen merkityksen yhteisölle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen laajuus. Opetussuunnitelman perusteet on laadittu viittomakielen ja kirjallisuuden opetukseen, jota annetaan äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärällä. Muun viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteiden ja sisältöjen määrittelyssä sekä oppimisen arvioinnissa huomioidaan opetuksen laajuus.

Vuosiluokilla 3–6 työskentelyn painopisteenä on oppia toimimaan aktiivisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa viittomakielellä. Oppilaiden kielitaitoa kehitetään viittomistoa ja käsitteistöä monipuolistamalla. Oppilaat pystyvät osallistumaan eri oppiaineisiin ja arjen tilanteisiin liittyviin keskusteluihin. Oppilaat tarkastelevat kielen keskeisimpiä ominaispiirteitä ja oppivat hyödyntämään kielitietoaan. Tavoitteena on oppia arvioimaan omaa oppimista.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	L1, L2
T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	L2, L5
Tekstien tulkitseminen		
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoaan laajentaen	S2	L1, L2, L4
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	L1, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S3	L1

T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L3, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	L1, L2
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	L4,L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S5	L3, L6, L7
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	L1

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Osallistutaan erilaisiin keskusteluihin, joissa harjoitellaan päätöksentekoa, ongelmanratkaisua ja pienimuotoista projektityöskentelyä. Tutustutaan viestinnän perustekijöihin ja sovelletaan tietoa käytännössä pienelle, tutulle yleisölle esiintyen. Havainnollistetaan esitystä ja harjoitellaan oman tuotoksen elävöittämistä ja kielen erilaisten ilmaisukeinojen tiedostamista tutustumalla improvisaation perusasioihin ja sovelletaan niitä aiempaa monipuolisemmin ajatusten ja ideoiden ilmaisemisessa. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan tulkitsemaan monipuolisesti esityksiä ja esitelmiä, erityyppisiä viitottuja, suomenkielisiä ja kuvallisia tekstejä eri medioista visuaalista lukutaitoa kehittäen. Harjoitellaan tekstinymmärtämisen strategioita, kuten ennustamista, tekstin silmäilyä, tiivistämistä ja kysymysten ja johtopäätösten tekemistä. Opetellaan tiedonhankinnan perusteita myös sähköisiä lähteitä käyttäen.

Ohjataan oman ymmärtämistavan tarkkailuun ja arviointiin. Harjoitellaan lähdetietoisuutta ja opastetaan erilaisten tietolähteiden käyttöön sekä arvioimaan lähteiden käyttökelpoisuutta.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sekä fiktiivisten että ei-fiktiivisten tekstien tuottamista ja esittämistä yleisölle. Tutustutaan kertomiselle, selostamiselle, kuvaamiselle ja mielipiteen ilmaisulle tyypillisiin piirteisiin. Tutkitaan tekstien rakenteita ja tauotusta sekä opitaan käyttämään niitä oman tekstin suunnittelussa ja tuottamisessa. Harjoitellaan tekstien elävöittämistä ja pohditaan viittomavalintojen, sanontojen ja viittomajärjestyksen yhteyttä tekstin merkityksiin. Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista sekä palautteen antamisen ja vastaanoton taitoa. Luomisprosessin eri vaiheita ja viittomista harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan opiskelussa tarvittavien tekstien tuottamista, esimerkiksi tiivistämistä sekä lähteiden käyttöä ja merkintää tekstissä.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Opitaan tarkastelemaan kielen ilmiöitä. Tutustutaan viittoman osiin, aikajanoihin ja muihin ajan ilmaisemisen tapoihin, roolinvaihtoon ja lukumäärien ilmaisemiseen. Syvennetään viittomakielisiä vuorovaikutustaitoja, ajatusten ja mielipiteiden perustelua sekä tutkitaan viittomakielisen yhteisön käyttäytymismenot ja tapoja. Osallistutaan aktiivisesti viittomakielisen yhteisön kulttuuriperinteeseen ja kulttuuritoimintaan. Opitaan etsimään erilaisia tekstejä internetistä. Tutustutaan muihin viittomakielisiin sekä verrataan viittomakieliä puhuttuihin kieliin. Vertaillaan suomalaisen viittomakielen erityispiirteitä muihin viittomakielisiin.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutkitaan ja käytetään materiaalina erilaisia tekstejä, kuvia ja taulukoita rikastuttaen viittomistoa ja antaen mahdollisuuksia hyödyntää viittomakieltä eri oppiaineissa.

Viittomakieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutuksessa toimiminen			
T1 ohjata ja rohkaista oppilasta vuorovaikutustaitojen kehittämiseen sekä toimimiseen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa toimia viittomakielisessä ja monikielisessä yhteisössä, myös draaman toimintamuotoja käyttäen	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas hallitsee viestin kohdentamisen, sujuvan kontaktin ottamisen ja sen ylläpitämisen taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

T2 rohkaista oppilasta monipuolistamaan ilmaisuaan ja kehittämään myönteistä viestijäkuvaansa sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa vuorovaikutus- ja ilmaisukykyään	S1	Ilmaisun kehittyminen	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisullisia keinoja itsensä ja ajatustensa ilmaisemiseen.
Tekstien tulkitseminen			
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään ja tulkitsemaan monimuotoisia tekstejä sekä ohjata keskustelemaan niistä käsite- ja viittomavarantoon laajentaen	S2	Tekstin ymmärtäminen ja tulkitseminen sekä käsite- ja viittomavarannon laajentuminen	Oppilas hallitsee kohtuullisen käsite- ja viittomavarannon ja käyttää tekstin käsitteiden ymmärtämistä ja tulkintaa edistäviä strategioita. Oppilas pystyy keskustelemaan teksteistä oma-aloitteisesti ja kysymään selitystä itselleen vieraista viittomista tai käsitteistä.
T4 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia tekstiympäristöjä tiedonhankinnassa ja tulkitsemisessa sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää erilaisia tietolähteitä ja osaa jossain määrin arvioida niiden luotettavuutta.
Tekstien tuottaminen			
T5 kannustaa oppilasta kehittämään kielen perusrakenteiden tuntemusta ja tekstin tuottamisen prosesseja	S2, S3	Kielenhallinta ja tekstin tuottaminen	Oppilas osaa muuttaa viittomistaan tilanteen mukaan käyttäen oikein käsimuotoja, orientaatiota, liikettä, paikkoja sekä ilmeitä ja käyttää omassa tuotoksessaan tekstin tuottamisen vaiheita: ideointia, suunnittelua, tekstin jäsentämistä ja muokkaamista.
T6 rohkaista oppilasta kokemusten ja ajatusten ilmaisemiseen erilaisissa viestintäympäristöissä, tarjota tilaisuuksia kertoa ja selostaa tapahtumia, kuvata ilmiöitä ja esittää omia näkemyksiään erilaisten esitysten ja esitelmien avulla yksin ja yhteisöllisesti	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista ajatuksiaan ja kokemuksiaan, kuvata ilmiöitä ja esittää näkemyksiään erilaisissa tilanteissa ja viestintäympäristöissä.

T7 ohjata oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	Verkkoviestintätaidot	Oppilas osaa viestiä verkossa ja harjoittelee toimimaan ja tuottamaan tekstiä eettisten periaatteiden mukaan.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa oppilasta käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista voidaan keskustella	S4	Kielen havainnointi ja käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa havainnoida kieltä ja keskustella kielestä käyttäen oppimiaan käsitteitä.
T9 rohkaista oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään ja ohjata arvostamaan muita kieliä ja kulttuureita, ohjata oppilasta monimuotoisen kulttuuritarjonnan pariin, tarjoten tilaisuuksia osallistua itse niiden tuottamiseen sekä innostaa oppilasta seuraamaan ja arvostamaan lasten- ja nuortenkulttuuria	S4	Kulttuurintuntemus ja oma ilmaisu	Oppilas osaa nimetä viittomakielistä kulttuuritarjontaa ja osallistuu omien esitysten tekemiseen.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T10 tarjota mahdollisuuksia harjoitella viittomakielen tulkin käyttöä	S4	Tulkin kanssa toimiminen	Oppilas osaa toimia viittomakielen tulkin kanssa tarvittaessa.
T11 rohkaista oppilasta kehittämään käsitteiden ymmärtämistään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas osaa havainnoida ja käyttää ohjatusti eri oppiaineissa tarvittavaa kieltä.

MUU OPPILAAN ÄIDINKIELI

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

Perusopetuslain 12 §:n nojalla äidinkielenä voidaan huoltajan valinnan mukaan opettaa suomen, ruotsin, saamen, romanikielen ja viittomakielen lisäksi myös muuta opetuksen järjestäjän tarjoamaa ja huoltajan valitsemaa oppilaan äidinkieltä. Tällöin mainittua äidinkieltä opetetaan valtioneuvoston asetuksen 422/2012 8 §:n määrittelemällä tuntimäärällä äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineena. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus tai ruotsin kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetuksen järjestäjä tai koulu laatii perusteiden pohjalta kielikohtaisen opetussuunnitelman. Kielikohtaiset opetussuunnitelmat voidaan laatia myös opetuksen järjestäjien yhteistyönä. Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan äidinkielen kehittymiselle.

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (OUKA/237/12. 00. 01/2014))

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁵³. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttölanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen,

¹⁵³ Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta 422/2012.

luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁵⁴. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁵⁵. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
----------------------	---------------------------------------	--

¹⁵⁴ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §.

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §.

Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramateriaalia ja taitojaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1; L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitojaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitojaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelämään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitojaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7
T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Oppilaan kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilas voi laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille.

S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modaalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja. Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.

S2 Tekstien tulkitseminen: Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanat ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät ja opitaan verbien taipuminen persoona- ja aikamuodoissa. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.

S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä-palautteen perusteella.

S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä. Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin. Opitaan päättelämään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taiputus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä. Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.

S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita. Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista. Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin. Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.

VUOROVAIKUTUS-TILANTEISSA TOIMIMINEN, S1	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuväriä ja taitoa ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta. Ohjataan kokonaisilmaisun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen). Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).</i> <i>Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).</i> <i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, ajan ilmaiseminen kerronnassa, modalisuus, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).</i> <i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	L1 L2 L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	<i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i>	<i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i>	<i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja eri tilanteissa ja eri medioita hyödyntäen.</i>	<i>Harjoitellaan kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja eri tilanteissa ja eri medioita hyödyntäen.</i>	L1 L2 L4

T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Rohkaistaan oppilasta osallistumaan aktiivisesti oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Harjoitellaan ääntämistä, kuuntelutaitoja ja kuullusta oppimisen taitoja.</i> <i>Rohkaistaan oppilasta osallistumaan aktiivisesti oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä.</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	<i>Harjoitellaan kertomista, mielipiteen ilmaisua ja kuvailua yhteisöllisesti erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.</i> <i>Ohjataan kokonaisilmaisuun ja hyödynnetään draamatyöskentelyä. ”</i> <i>Tutkitaan ja käytetään kieltä osana toimintaa (tilannesidonnaiset fraasit ja ilmaukset, vertaaminen kuvailussa sekä epäsuora esitys ja toisen puheeseen viittaaminen).</i> <i>Osallistutaan oman luokan sekä kouluyhteisön vuorovaikutus- ja kulttuuritoimintaan, niiden suunnitteluun ja niiden toteuttamiseen.</i>	L2
TEKSTIEN TULKITSEMINEN, S2	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta</i>	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta</i>	<i>Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten</i>	<i>Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten</i>	L1 L4

	<i>tarkastelemalla esimerkiksi sadun ja runon eroja ja yhtäläisyyksiä.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä piirteitä.</i> <i>Harjoitellaan mielipiteen erottamista teksteissä.</i>	<i>tarkastelemalla esimerkiksi sadun ja runon eroja ja yhtäläisyyksiä.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</i> <i>Harjoitellaan mielipiteen erottamista teksteissä.</i>	<i>kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta. Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde) tekstin ymmärtämisen tukena.</i> <i>Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.</i> <i>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.</i>	<i>kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</i> <i>Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.</i> <i>Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena.</i> <i>Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.</i> <i>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.</i>	
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Edistetään tekstilajien</i>	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i>	<i>Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien</i>	<i>Harjoitellaan käyttämään tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita.</i> <i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</i>	L1 L4

	<i>piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta. Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä piirteitä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat). Tutustutaan nominivartaloiden taivutukseen. Harjoitellaan verbien taipumista persoonamuodoissa.</i>	<i>Edistetään tekstilajien piirteiden sekä kirjallisuuden peruskäsitteiden tuntemusta.</i> <i>Opitaan tunnistamaan kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisiä piirteitä. Luokitellaan sanoja merkityksen ja muodon perusteella (sanaluokat).</i> <i>Harjoitellaan nominivartaloiden taivutusta, verbityyppejä ja verbien taipumista persoonamuodoissa.</i> <i>Tutustutaan verbien aikamuotoihin.</i>	<i>kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.</i> <i>Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde) tekstin ymmärtämisen tukena.</i> <i>Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.</i> <i>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.</i>	<i>Opitaan tunnistamaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä.</i> <i>Harjoitellaan mielipiteen ja arvottavien ilmausten erottamista teksteissä sekä selvittämään tiedon lähteen ja arvioimaan tiedon luotettavuutta.</i> <i>Harjoitellaan hahmottamaan virkkeen osien suhteita (lause, lausekkeen pääsanan ja määritteen suhde, lauseenvastike) tekstin ymmärtämisen tukena.</i> <i>Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät.</i> <i>Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita.</i>	
T6 ohjata oppilasta päättävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään</i>	<i>Harjoitellaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään</i>	<i>Vahvistetaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään</i>	<i>Vahvistetaan kaunokirjallisuuden ja erilaisten tieto- ja mediatekstien sujuvaa lukemista sekä käyttämään</i>	L1 L2 L4

	<i>tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</i>	<i>tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Harjaannutetaan havaitsemaan, miten persoonaa ja aikaa ilmaistaan tekstissä. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</i>	<i>tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</i>	<i>tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivia lukustrategioita. Pohditaan, millaisia merkityksiä eri sijamuodot sisältävät. Harjoitellaan selittämään, vertailemaan ja pohtimaan sanojen, niiden synonyymien, kielikuvien, sanontojen ja käsitteiden merkityksiä ja niiden hierarkioita. Laajennetaan sana- ja käsitevarantoa.</i>	
TEKSTIEN TUOTTAMINEN, S3	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	<i>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia ja kuvaavia tekstejä ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa. Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin.</i>	<i>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen normeja itsenäisesti ja ryhmässä. Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia ja kuvaavia tekstejä ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa. Harjoitellaan kirjoittamisprosessin eri vaiheita.</i>		<i>Etsitään tietoa painetuista lähteistä ja verkosta osana tiedonhankinnan prosessia. Harjoitellaan lähteiden merkitsemistä ja arvioidaan niiden luotettavuutta. Perekdytään asialliseen toimimiseen verkossa ja tekijänoikeuksiin.</i>	L1 L4 L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä			<i>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen</i>	<i>Harjoitellaan sujuvaa kirjoittamista, tekstien tuottamisen ja käsittelyn perustoimintoja ja yleiskielen</i>	L1 L2 L4

käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita			<i>normeja itsenäisesti ja ryhmässä.</i> <i>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.</i> <i>Tutustutaan kirjoittamisprosessin vaiheisiin ja muokataan tekstejä palautteen perusteella. Opetellaan verbien persoona- ja aikamuodot.</i> <i>Harjoitellaan nominivartaloiden taivutusta.</i>	<i>normeja itsenäisesti ja ryhmässä.</i> <i>Tuotetaan ikäkaudelle sopivia kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja yksinkertaisia kantaa ottavia tekstilajeja ja niissä käytettävää sanastoa ja fraseologiaa sekä kieliopillisia rakenteita.</i> <i>Vahvistetaan kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa ja muokataan tekstejä palautteen perusteella.</i> <i>Harjoitellaan verbien persoona- ja aikamuotojen sekä nominivartaloiden taivutusta.</i>	
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta			<i>Arvioidaan omia ja toisten tekstejä sekä muokataan tekstejä annetun palautteen perusteella.</i>	<i>Arvioidaan omia ja toisten tekstejä sekä muokataan tekstejä annetun palautteen perusteella.</i>	L1 L2 L4
KIELEN, KIRJALLISUUDEN JA KULTTUURIN YMMÄRTÄMINEN, S4	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita.</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita.</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan</i>	L2 L4

kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	<i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä.</i> <i>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</i>	<i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä.</i> <i>Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</i>	<i>moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</i> <i>Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.</i>	<i>vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä ja tapoja luokitella niitä. Tutustutaan puhutun ja kirjoitetun suomen piirteisiin.</i> <i>Opitaan pääättelemään keskeisiä säännönmukaisuuksia (sanaluokat ja lausetyypit, nominien ja verbien taivutus, sanojen yhdistäminen ja johtaminen) ja tapoja luoda merkityksiä.</i>	
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	<i>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Hyödynnetään esimerkiksi Oulun kaupungin Kulttuuripolkua ja Kirjastoreittiä.</i> <i>Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin</i>	<i>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Hyödynnetään esimerkiksi Oulun kaupungin Kulttuuripolkua ja Kirjastoreittiä.</i> <i>Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin</i>	<i>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Hyödynnetään Oulun kaupungin Kirjastoreittiä ja Kulttuuripolkua.</i> <i>Kannustetaan oppilasta lukuharrastuksen pariin ja</i>	<i>Tutustutaan lapsille ja nuorille suunnattuun kauno- ja tietokirjallisuuteen, elokuvaan ja mediateksteihin sekä kirjastoon niitä tarjoavana resurssina. Hyödynnetään Oulun kaupungin Kirjastoreittiä ja Kulttuuripolkua.</i>	L2

	<i>kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.</i>	<i>kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.</i>	<i>esimerkiksi kirjallisuudiplomin suorittamiseen.</i> <i>Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.</i>	<i>Kannustetaan oppilasta lukuharrastuksen pariin ja esimerkiksi kirjallisuudiplomin suorittamiseen.</i> <i>Perehdytään lasten ja nuorten maailmaan liittyviin kansanperinteen lajeihin ja nykyperinteeseen.</i>	
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä.</i> <i>Kannustetaan oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa ja hyödyntämään sen tuomia mahdollisuuksia. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä.</i> <i>Kannustetaan oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa ja hyödyntämään sen tuomia mahdollisuuksia. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä.</i> <i>Kannustetaan oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa ja hyödyntämään sen tuomia mahdollisuuksia. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	<i>Tutkitaan tilanteen ja aiheen mukaista kielen vaihtelua havainnoimalla koulun ja oppilaiden vapaa-ajan vuorovaikutustilanteita sekä moninaisia kuultuja ja luettuja tekstejä.</i> <i>Pohditaan sanojen, ilmausten ja tekstien ilmentämiä merkityksiä. Kannustetaan oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa ja hyödyntämään sen tuomia mahdollisuuksia. Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	L2 L4
KIELEN KÄYTTÖ KAIKEN OPPIMISEN TUkena, S5	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	

T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita.	<i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Autetaan oppilasta havaitsemaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan kielenoppijana ja asettamaan itselleen tavoitteita sekä pohtimaan keinoja saavuttaa asettamansa tavoitteet.</i>	<i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Autetaan oppilasta havaitsemaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan kielenoppijana ja asettamaan itselleen tavoitteita sekä pohtimaan keinoja saavuttaa asettamansa tavoitteet.</i>	<i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Autetaan oppilasta havaitsemaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan kielenoppijana ja asettamaan itselleen tavoitteita sekä pohtimaan keinoja saavuttaa asettamansa tavoitteet.</i>	<i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena. Autetaan oppilasta havaitsemaan ja hyödyntämään omia vahvuuksiaan kielenoppijana ja asettamaan itselleen tavoitteita sekä pohtimaan keinoja saavuttaa asettamansa tavoitteet.</i>	L1 L2 L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa .	<i>Opetellaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin sekä harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</i> <i>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa.</i>	<i>Opetellaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin sekä harjoitellaan erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</i> <i>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa ja oppimisessa.</i>	<i>Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</i> <i>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	<i>Opitaan jäsentämään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin ja harjoitellaan näitä osataitoja sekä erilaisia kirjoitus- ja kuuntelutekniikoita.</i> <i>Harjoitellaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten tunnistamista ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	L4 L7

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä			<i>Jäsennetään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin.</i> <i>Vahvistetaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten hallintaa ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin.</i> <i>Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.</i> <i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	<i>Jäsennetään lukemisen, kirjoittamisen, kuuntelun ja puhumisen prosesseja pienempiin osiin.</i> <i>Vahvistetaan eri oppiaineiden tärkeiden käsitteiden ja ilmausten hallintaa ja niiden omaan käyttöön ottamista.</i> <i>Hyödynnetään tieto- ja viestintätekniologiaa apuna eri tiedonalojen tiedonhankinnassa, oppimisessa ja oman oppimisen arvioinnissa suhteessa tavoitteisiin.</i> <i>Oppilasta ohjataan toimimaan eettisesti tekijänoikeuksia ja yksityisyyttä kunnioittaen.</i> <i>Vahvistetaan oppilaan taitoa käyttää omaa äidinkieltään ja muita osaamiaan kieliä kaiken oppimisen tukena.</i>	L1 L5 L6 L7
---	--	--	---	---	--

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota ”hyvä” / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramoan ja taitoan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaramo	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvaramoan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekuumpaninsa.
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinassa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinassa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoon	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelevä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kanta-aottavalle tekstile tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kielipillisiä rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.

rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön			
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietoaan ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavan hankkia tietoa.

SUOMI SAAMENKIELISILLE

Suomi saamenkielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat saamen kieltä ja kirjallisuutta. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja saamenkielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään tällöin suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI SAAMENKIELISILLE (SVENSKA FÖR SAMISKTALANDE)

Lärokursen svenska för samisktalande är avsedd för elever som studerar samiska och litteratur. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den samiska gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur. Läroplanen utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

SUOMI VIITTOMAKIELISILLE

Suomi viittomakielisille -oppimäärä on tarkoitettu niille oppilaille, jotka opiskelevat viittomakieltä ja kirjallisuutta suomenkielisissä kouluissa. Opetuksen tavoitteena on oppilaan korkeatasoiseen kaksikielisyteen kasvamisen tukeminen ja edellytysten luominen sille, että oppilas voi saavuttaa jatko-opinnoissa vaadittavan kielitaidon molemmilla kielillä sekä toimia tasavertaisena jäsenenä suomen- ja viittomakielisessä yhteisössä. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan ja opetuksen tavoitetaso määritellään suomen kieli ja kirjallisuus ja/tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää soveltaen. Tällöin myös oppilaan arviointi määräytyy sen mukaan, kumman oppimäärän pohjalta suomi viittomakielisille -oppimäärä on laadittu. Opetussuunnitelman laadinnassa huomioidaan oppilaiden kielellinen ja kulttuurinen tausta sekä perheen ja muun ympäristön tarjoaman tuen määrä oppilaan suomen kielen kehittymiselle.

RUOTSI VIITTOMAKIELISILLE (SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA)

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

14.4.2 TOINEN KOTIMAINEN KIELI

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

TOISEN KOTIMAISEN JA VIERAIDEN KIELTEN OPISELUN MAHDOLLISUUDET

Oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluu vähintään yksi pitkä ja yksi keskipitkä kielen oppimäärä. Näistä toinen on toinen kotimainen kieli (ruotsi tai suomi) ja toinen jokin vieras kieli tai saamen kieli. Pitkiä oppimääriä ovat A-oppimäärät sekä ruotsin ja suomen äidinkielenomaiset oppimäärät. Keskipitkiä oppimääriä ovat B1-oppimäärät. Lisäksi opetuksen järjestäjä voi tarjota oppilaille valinnaisina ja vapaaehtoisina kieliopintoina eripituisia kielten oppimääriä.

Toinen kotimainen kieli -oppiaineeseen on näissä perusteissa määritelty kuusi kolme oppimäärää: äidinkielenomainen suomi ja ruotsi, ruotsin ja suomen pitkä eli A-oppimäärä sekä ruotsin ja suomen-keskipitkä eli B1-oppimäärä.

Vieras kieli -oppiaineeseen on määritelty seitsemän eri oppimäärää: englannin, muun vieraan kielen ja saamen pitkät eli A-oppimäärät, vieraan kielen keskipitkä eli B1-oppimäärä sekä vieraan kielen, saamen ja latinan lyhyet eli B2-oppimäärät.

Vieraan kielen oppimääräkuvaukset soveltuvat kaikille niille kielille, joille ei ole kielikohtaista oppimääräkuvausta. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta näiden perusteiden pohjalta. Englantiin on laadittu vain A-oppimäärä. Jos on tarpeen, voidaan paikallisesti laatia englannin B1- tai B2- oppimääräkuvaus vieraan kielen B1- tai B2- oppimäärän perusteiden pohjalta. Perusteissa määritelty kehittyvän kielitaidon taso soveltuu eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osien.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Ruotsin kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ruotsinkielisissä ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään

kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Ruotsin kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

RUOTSIN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Ruotsin kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 5 ja 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L2	T1	S1 Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:

		Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	
Vuosiluokka 5	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	<i>Tarkastellaan, miten suomen- ja ruotsinruotsi poikkeavat toisistaan (esim. ääntäminen).</i>	
Vuosiluokka 6	T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lähiympäristön, Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta sekä suomen ja ruotsin asemasta kansalliskielinä	<i>Tutustutaan Pohjoismaiden kieliin harjoittelemalla tervehdyksiä ja lisäksi harjoitellaan esimerkiksi itsensä esittelyä tai numeroita.</i> <i>Tutkitaan oululaisia paikan- ja kadunnimiä sekä ruotsinkielisten sukujen merkitystä Oululle.</i>	Oppilas osaa kertoa syitä, miksi Suomessa puhutaan ruotsia, ja kuvailla Pohjoismaiden kielellistä moninaisuutta.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L2	T2	S1 Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Arviointi:

Vuosiluokka 5	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Tutkitaan oman luokan oppilaiden etu- ja sukunimiä ja niiden alkuperää tai yhtäläisyyksiä pohjoismaisiin nimiin.</i>	
Vuosiluokka 6	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Oppilaita rohkaistaan kertomaan omia kokemuksia ruotsin kielestä ja siitä, miten oppilaat ovat jo mahdollisesti käyttäneet sitä. Oppilaita pyydetään kertomaan omista ja/tai lähipiirin kontakteista Ruotsiin ja ruotsinkielisiin sekä pohtimaan kontaktien vaikutusta esimerkiksi omiin asenteisiin.</i>	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L1, L4	T3	S1 Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia	<i>Etsitään sanastollisia yhtäläisyyksiä ruotsin ja suomen kielen tai oppilaan muun</i>	

	ilmiötä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>äidinkielen ja Oulun murteen välillä. Pohditaan syitä ruotsista tulleisiin lainasanoihin.</i>	
Vuosiluokka 6	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiötä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Tarkastellaan yksinkertaisten virkkeiden avulla, miten suomi tai oppilaan muu äidinkieli ja ruotsi poikkeavat toisistaan rakenteellisesti.</i>	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L4, L5	T4	S1 Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	<i>Kerätään 5. luokan kuluessa yhdessä tietoa siitä, missä yhteydessä oppilaat kuulevat ja näkevät ruotsin kieltä. Mietitään oppilaiden kokemusten pohjalta, miten muiden Suomen paikkakuntien tilanne eroaa Oulun seudusta ja miksi.</i> <i>Mietitään, miten suomenruotsalainen ja</i>	

		<i>ruotsalainen lastenkulttuuri on ollut ja on läsnä oppilaiden lapsuudessa ja nuoruudessa.</i> <i>Ruotsinkielisen kulttuurin tunnettuutta lisätään esim. hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan paikallisia lasten- ja nuorten tapahtumia sekä vierailuita.</i>	
Vuosiluokka 6	T4 ohjata oppilasta löytämään ruotsinkielistä aineistoa	<i>Päätellään kuvista kieleen ja kulttuuriin liittyviä asioita.</i> <i>Tutustutaan ruotsinkieliseen mediaan Suomessa.</i>	Oppilas osaa kertoa, missä ruotsin kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
L1, L7	T5	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Mietitään, mitkä aiemmin opitut kielenopiskelutavat ovat hyviä käytettäväksi myös ruotsin opiskelussa.</i> <i>Pohditaan alusta alkaen, miten A-ruotsin opiskelu hyödyttää oppilasta myös jatko-opinnoissa ja työelämässä.</i>	
Vuosiluokka 6	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa	<i>Kannustetaan oppilaita huomaamaan kielenkäyttö- ja oppimismahdollisuudet myös vapaa-ajalla sekä jakamaan näitä</i>	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän

	tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>kokemuksia luokassa ja toisten kanssa työskennellessä.</i>	yhteisten tehtävien tekoon.
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
L5, L6	T6	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	<i>Viidennellä ja kuudennella luokalla pääpaino on puhutulla kielellä. Kielen käyttöön rohkaistaan esim. laulujen, helppojen dialogien ja draaman avulla. Harjoitellaan erilaisia työskentelytapoja pareittain ja ryhmissä.</i> <i>Pohditaan omaa roolia ja vastuun kantamista ryhmässä. Harjoitellaan palautteen vastaanottamista ja antamista luokkakavereille.</i> <i>Pohditaan omaa opiskelua ja oppimista: miten opin parhaiten?</i>	
Vuosiluokka 6	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja	<i>Harjoitellaan päättelyn taitoja erilaisten tekstien avulla. Mietitään, miten oppilaan osaamat muut kielet voivat tukea päättelyssä.</i> <i>Hyödynnetään aluksi Suomessa suunniteltuja digitaalisia materiaaleja ja huomioidaan esim.</i>	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa,

	myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat kullekin parhaiten	internetin mahdollisuudet sanavaraston monipuoliseen rakentamiseen oppilaiden kiinnostuksen mukaisesti. Verkossa olevia maksuttomia nettisanakirjoja ja/tai -pelejä hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan opiskelun tukena.	harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
--	--	---	------------------------------------

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

L2, L4, L5, L7	T7	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	Arviointi:
----------------	----	---	------------

Vuosiluokka 5	T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	<i>Oppilaita rohkaistaan ruotsin kielen käyttöön pelien, laulujen, lorujen ja helppojen dialogien avulla. Harjoitellaan erilaisia viestinnän tapoja. Pääpaino on kuvitteellisissa tilanteissa.</i> <i>Yksittäisistä äänteistä keskitytään niihin, jotka eivät ole oppilaan äidinkielestä tuttuja, ja niihin, jotka ovat puheen ymmärtämisen kannalta merkittäviä. Kiinnitetään alusta asti huomiota siihen, miten sanapaino ja puherytmi vaikuttavat ymmärtämiseen. Huomioidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin intonaatioon eli sävelkulkuun liittyvät erot.</i>	
Vuosiluokka 6	T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	<i>Harjoitellaan pyytämään viestintäkumppanilta apua viestintätilanteessa, kun kohdataan haasteita.</i> <i>Oppilaat tuottavat itse pieniä dialogeja ja esittävät niitä toisille. Tuottamistehtävien avulla oppilaita rohkaistaan käyttämään kieltä oppilaan omalla tasolla myös ylöspäin eriyttäen.</i>	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
L2, L4	L8	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa.	Arviointi:

		Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	
Vuosiluokka 5	T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		
Vuosiluokka 6	T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	<i>Mietitään yhdessä oppilaiden kanssa, miten erilaisista viestin perille saamisen haasteista voi selvitä (esimerkiksi toisto toisin sanoin, täytesanat, asioiden selittäminen toisin, toiston tai hidastuksen pyytäminen, elekieli).</i>	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
L2, L4	T9	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto	Arviointi:

		sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	
Vuosiluokka 5	T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	<i>Hyödynnetään kaikki mahdollisuudet harjoitella eri yhteyksissä tervehtimiseen, hyvästelyyn ja kiittämiseen liittyviä ilmauksia, jotta ne muodostuvat rutiineiksi.</i>	
Vuosiluokka 6	T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	<i>Hyödynnetään kaikki mahdollisuudet harjoitella eri yhteyksissä avun pyytämisen ja yksinkertaisen mielipiteen liittyviä ilmauksia.</i>	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			

L4	T10	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		
Vuosiluokka 6	T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	<i>Harjoitellaan sanojen päättelytaitoja ja vahvistetaan opittuja asioita käyttämällä niitä omassa ilmaisussa. Oppitunteja elävöitetään esim. elokuvien, kirjallisuuden, sähköisten materiaalien ja pelien avulla.</i>	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään

			tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
L3, L4, L5, L7	T11	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös	<i>Harjoitellaan puhumista ja kirjoittamista luokassa/ryhmässä.</i>	

	ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		
Vuosiluokka 6	T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	<i>Huomioidaan ruotsin kielen näkyminen myös koulun juhlissa ja muissa erityistilanteissa tai kouluympäristössä (esim. kouluruokat).</i> <i>Tarjotaan kiinnostuneille mahdollisuuksia harjoitella vaativampiakin kielenkäyttötilanteita.</i> <i>Oppilas voi hyödyntää oppimiaan foneettisia merkkejä uusien, itseä kiinnostavien sanojen ääntämisen opiskelussa.</i>	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia. (A1.2)

Ruotsin kielen A2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 5 ja 6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpanomisskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättämistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me

Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, jne. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomen kielestä poikkeavat foneettiset merkit ja niiden ääntäminen.

Ruotsin kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla vuosiluokilla 5-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Tutustutaan Oulun alueen ruotsinkieliseen historiaan: kieli ja kulttuuri sekä historian tapahtumat. Tutustutaan esimerkkien avulla ruotsin kielen vaikutukseen Oulun murteessa esimerkiksi päättelytehtävien avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 5-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia ruotsin opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää nopeammin etenevien tai ruotsia entuudestaan osaavien oppilaiden opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 5-6

Arviointi ja palaute ovat luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa. Se antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen A-oppimäärän valtakunnallisia

arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten on kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä (vrt. taulukko).

RUOTSIN KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokalla 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L1, L2, L4	T1	S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	<i>Tutkitaan oman luokan oppilaiden etu- ja sukunimiä ja niiden alkuperiä tai yhtäläisyyksiä pohjoismaisiin nimiin. Tutkitaan oululaisia paikan- ja kadunnimiä sekä ruotsinkielisten sukujen merkitystä Oululle. Oppilaita kannustetaan kertomaan omia kokemuksiaan ruotsin kielestä ja kontakteista Ruotsiin ja ruotsinkielisiin. Tutustutaan alustavasti Pohjoismaiden kieliin ja eri kielten sukulaisuussuhteisiin.</i>	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L2	T2	S1 Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin vaikutukseen suomen kieleen	S1 lisäys: Tavoitteeseen T2 pyritään käsittelemällä suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä sekä ruotsin sanojen lainautumista suomen kieleen.	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen

		<i>Tarkastellaan, miten suomen- ja ruotsinruotsi poikkeavat toisistaan (esim. ääntäminen). Etsitään yhtäläisyyksiä ruotsin ja suomen kielen ja Oulun murteen välillä. Pohditaan syitä ruotsista tulleisiin lainasanoihin.</i>	lainautuneita sanoja.
--	--	---	-----------------------

Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)

L1, L3, L5	T3	S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	Arviointi:
------------	----	---	------------

Vuosiluokka 6	T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	<i>Harjoitellaan erilaisia muistiinpainamiskeinoja ja kieltenopiskelutapoja. Mietitään, mitkä aiemmin opitut kieltenopiskelutavat ovat hyviä käytettäväksi myös ruotsin opiskelussa. Hyödynnetään aluksi Suomessa suunniteltuja digitaalisia materiaaleja ja huomioidaan esim. internetin mahdollisuudet esim. sanavaraston monipuoliseen rakentamiseen oppilaiden kiinnostuksen mukaisesti.</i>	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti
----------------------	---	--	--

Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)

L3, L5	T4	S2 Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.	Arviointi:
--------	----	---	------------

Vuosiluokka 6	T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivaroituksen kartoittamista ja	<i>Mietitään, miten suomenruotsalainen ja ruotsalainen lastenkulttuuri on ollut ja on läsnä oppilaiden lapsuudessa ja nuoruudessa. Ruotsinkielisen</i>	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
----------------------	---	--	---

	rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	<i>kulttuurin tunnettavuutta lisään esim. hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan paikallisia lasten- ja nuorten tapahtumia sekä vierailuita.</i>	
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
L4	T5	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	<i>Oppilaita rohkaistaan ruotsin kielen käyttöön pelien, laulujen, lorujen ja helppojen dialogien avulla. Harjoitellaan erilaisia viestinnän tapoja. Pääpaino on kuvitteellisissa tilanteissa.</i> <i>Yksittäisistä äänneistä keskitytään niihin, jotka eivät ole oppilaan äidinkielestä tuttuja, ja niihin, jotka ovat puheen ymmärtämisen kannalta merkittäviä. Kiinnitetään alusta asti huomiota siihen, miten sanapaino ja puherytmi vaikuttavat ymmärtämiseen. Huomioidaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin intonaatioon eli sävelkulkuun liittyvät erot.</i>	Taitotaso: A1.2: Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
L4	T6	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu,	Arviointi:

		harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	
Vuosiluokka 6	T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	<i>Mietitään yhdessä oppilaiden kanssa, miten erilaisista viestin perille saamisen haasteista voi selvitä (esimerkiksi toisto toisin sanoin, täytesanat, asioiden selittäminen toisin, toiston tai hidastuksen pyytäminen, elekieli).</i>	Taitotaso: A1.2: Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
L4	T7	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	<i>Hyödynnetään kaikki mahdollisuudet harjoitella tervehtimiseen, hyvästelyyn ja kiittämiseen liittyviä ilmauksia, jotta ne muodostuvat rutiininomaisiksi.</i>	Taitotaso: A1.2: Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			

L4	T8	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta ja kirjoitetusta tekstistä	<i>Harjoitellaan päättelyn taitoja myös muiden kuin kuvitteellisten tekstien avulla. Mietitään, miten oppilaan osaamat muut kielet voivat tukea päättelyssä.</i>	Taitotaso A1.1: Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
L4	T9	S3 Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.	Arviointi:
Vuosiluokka 6	T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista	<i>Harjoitellaan puhumista ja kirjoittamista luokassa/ryhmässä. Lisäksi huomioidaan ruotsin kielen näkyminen myös koulun juhlissa ja muissa erityistilanteissa tai</i>	Taitotaso A1.1: Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja

	puhumista kirjoittamista	ja	<i>kouluympäristössä (esim. kouluruokat).</i>	sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.
--	-----------------------------	----	---	---

Ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Tutustutaan Oulun alueen ruotsinkieliseen historiaan: kieli ja kulttuuri sekä historian tapahtumat. Tutustutaan esimerkkien avulla ruotsin kielen vaikutukseen Oulun murteessa esimerkiksi päättelytehtävien avulla.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia ruotsin opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää nopeammin etenevien tai ruotsia entuudestaan osaavien oppilaiden opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellesään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten on kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä (vrt. taulukko).

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6 (FINSKA SOM ANDRA INHEMSKA SPRÅK, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3-6)

I årskurs 3-6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3-6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2

M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv,

min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningsssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1

M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäakter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, SUOMI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (FINSKA SOM ANDRA INHEMSKA SPRÅK, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

12 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

13 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevernas lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.
Färdigheter för språkstudier			
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.

M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

RUOTSIN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN RUOTSI -OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Äidinkielenomaisessa ruotsin kielen opetuksessa kaksikieliset oppilaat saavat mahdollisuuden pohtia ja syventää ruotsin kielen taitoaan ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteiden tuntemustaan.

Äidinkielenomaisen ruotsin kielen opetus toteutetaan A1- tai A2- kielen opetuksena ja samoin vähimmäistuntimäärin kuin A1- ja A2- kieli. A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin	S1	L2

T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyystään ja kaksikulttuurisuuttaan kohtaan	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L2, L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiivkeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L2, L4
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	L4

Äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan ruotsin ja muiden pohjoismaisten kielten ja kulttuurien piirteisiin ja sukulaisuussuhteisiin. Vertaillaan suomenruotsin ja ruotsinruotsin varianttien eroja. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Pohditaan omaa kaksikielistä kulttuuri-identiteettiä. Hankitaan tietoa ja keskustellaan Suomen kansalliskielistä ja vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi käyttää ja kehittää omaa kielitaitoaan. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Ohjataan oppilaita huomaamaan ruotsin kieli ympärillään (esim. tiedotusvälineet, netti) hyödyntämään sitä ja kehittämään omaa ruotsin taitoaan sen avulla. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa,

muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä:

Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ruotsinkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on kiinnostus ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa ja Ruotsissa. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien yhteydessä. Sisältöjen valinnassa edistetään oppilaiden kielitaidon kehittymistä ottaen huomioon oppilaiden kaksikielinen ja kaksikulttuurinen tausta. Opetellaan löytämään ruotsinkielistä aineistoa ympäristöstä, verkosta, kirjastosta, ja niin edelleen.

Äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat saavat tilaisuuksia tutustua pohjoismaisiin verkostoihin. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan monipuolisesti ja rohkeasti, laajentamaan sanavarastoaan, omaksumaan uusia käsitteitä, pukemaan ajatuksiaan sanoiksi ja kehittämään vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita kannustetaan lukemaan kirjallisuutta ja muita omalle kielitaidon tasolleen sopivia tekstejä, heitä ohjataan soveltamaan luetunymmärtämisstrategioita, käyttämään sopivia opiskelustrategioita ja tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös nopeammin edistyneille.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin ja se kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa otetaan huomioon, että viitekehys on tarkoitettu vieraiden kielen osaamisen arviointiin ja että äidinkielenomaista oppimäärää opiskelevien oppilaiden ruotsin kielen suullinen taito on varsin hyvä jo koulun alkaessa, kun taas oppilaiden taidot muilla kielitaidon osa-alueilla voivat vaihdella paljonkin.

Äidinkielenomainen ruotsi -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 kannustaa oppilasta kiinnostumaan Suomen ja Pohjoismaiden kielellisestä ja kulttuurisesta runsaudesta, auttaa oppilasta löytämään omaa oppimistaan tukevaa ruotsinkielistä materiaalia sekä ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteisiin.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvailla Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja ruotsinkielisen kulttuurin erityispiirteitä. Oppilas osaa kertoa, mistä löytyy häntä kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa, suomen ja ruotsin asemaa kansalliskielinä ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä herättää oppilaan uteliaisuus omaa kaksi- tai monikielisyystään ja	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja ruotsin kielen ja äidinkielensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.

kaksikulttuurisuuttaan kohtaan.			
Kielenopiskelutaidot			
T4 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja suhtautuu myönteisesti ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T5 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan kielitaitoaan monipuolisesti ja aktiivisesti esimerkiksi etsimällä itseään kiinnostavaa ruotsinkielistä aineistoa	S2	Omien kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja hyvien opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä, huolehtii kotitehtävistään, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan sekä löytää omaa oppimistaan edistävää ruotsinkielistä aineistoa.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutus-tilanteissa			Taitotaso B1.1 T6 – T8
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaan ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä tilanteissa.
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin. Oppilas osaa kiertää tai korvata tuntemattoman sanan tai muotoilla viestinsä uudelleen. Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt. Oppilas pystyy ottamaan vuorovaikutuksessaan huomioon joitakin tärkeimpiä kulttuurisiin käytänteisiin liittyviä näkökohtia.

Karttuva kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso B1.1
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatuksia, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.
Karttuva kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A 2.2
T10 ohjata oppilasta tuottamaan jokapäiväiseen elämään liittyviä tekstejä ja opettelemaan myös tulkittavien tekstien käyttämistä tuottamiseen, jakamiseen ja julkaisemiseen, perustason ja hiukan vaativampienkin rakenteiden hallintaan	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa kuvata luettelomaisesti ikäkaudelleen tyypillisiä ja jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita käyttäen tavallista sanastoa ja joitakin idiomaattisia ilmauksia sekä perustason rakenteita ja joskus hiukan vaativampiakin.

SUOMEN KIELI, ÄIDINKIELENOMAINEN SUOMI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3–6 (FINSKA SOM ANDRA INHEMSKA SPRÅK, MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6)

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Målen för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli	I1	K2

förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen		
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hens åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	K2, K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	K2, K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att

aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevernas lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att

studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp

språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken		att hitta väl fungerande studiemetoder	av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att han behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för honom betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag och att med hjälp av strukturer på en	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar honom. Använder sig av

grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter			ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
---	--	--	---

14.4.3 VIERAAT KIELET

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

VIERAS KIELI ENGLANTI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalinen oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 2 ja 3-6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
L2	T1	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 2	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	<i>Aloitetaan eri kieliin tutustuminen oman luokan ja oman koulun kielistä. Voidaan esim. harjoitella jokaisesta kielestä tervehdys ja itsensä esittely.</i>	
Vuosiluokka 3	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	<i>Tutustutaan koulun lähiympäristössä ja laajemmin omassa kaupungissa puhuttaviin kieliin. Voidaan esim. harjoitella mahdollisimman monta erikielistä tervehdystä ja lisäksi itsensä esittely muutamalla eri kielellä.</i>	

Vuosiluokka 4	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	<i>Mietitään, missä maissa englantia puhutaan äidinkielenä ja mikä sen rooli on muissa maissa.</i>	
Vuosiluokka 5	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	<i>Tutustutaan Euroopan karttaan ja Euroopassa puhuttuihin kieliin. Pohditaan englannin kielen osuutta suhteessa muihin kieliin Euroopassa.</i>	
Vuosiluokka 6	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä	<i>Tarkastellaan, miten maantieteellinen sijainti vaikuttaa kirjoitettuun ja puhuttuun kieleen.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaan sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia			
L1 ja L2	T2	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä	Arviointi:

		vuorovaikutustilanteissa . Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	
Vuosiluokka 2	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Kuunnellaan englannin lisäksi muita kieliä.</i>	
Vuosiluokka 3	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Tutustutaan erilaisiin kirjoitusjärjestelmiin.</i>	
Vuosiluokka 4	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Keskustellaan oppilaiden kanssa siitä, miten muiden kielten ymmärtäminen auttaa arjessa. Pohditaan sitä, miksi lähiympäristössä puhutaan ja käytetään useita eri kieliä.</i>	
Vuosiluokka 5	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa	<i>Oppilaat pohtivat kieltenopiskeluaan ja sitä, kuinka yhden kielen osaaminen auttaa</i>	

	sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>toisen kielen omaksumisessa. Keskustellaan siitä, mihin kielellisiin ryhmiin oppilaat kuuluvat ja mitä kieliä he jo osaavat.</i>	
Vuosiluokka 6	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Pohditaan, missä tilanteissa kielten osaamisesta on hyötyä. Oppilaita johdatellaan miettimään, kuinka osallistua tilanteisiin, joissa käytetään useita kieliä.</i>	Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä			
L1 ja L2	T3	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:

Vuosiluokka 2	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Tutustutaan äänteisiin, jotka eroavat suomen kielestä. Pohditaan, mitä sanoja voidaan tunnistaa, vaikka osataan kieltä vasta vähän.</i>	
Vuosiluokka 3	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Vertaillaan englannin kieltä omaan äidinkieleen. Pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia kielissä on. Tarkastellaan puhutun kielen eroja.</i>	
Vuosiluokka 4	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Vertaillaan englannin kieltä omaan äidinkieleen. Pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia kielissä on. Tarkastellaan kirjoitetun kielen eroja.</i>	
Vuosiluokka 5	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Harjoitellaan erilaisia viestintää tukevia keinoja kuten esim. eleet, ilmeet, kehonkieli ja piirtäminen tai ympäristön hyödyntäminen (osoittaminen).</i>	
Vuosiluokka 6	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Tarkastellaan opiskeltavaa kieltä / opiskeltavia kieliä ja etsitään yhtäläisyyksiä sekä eroavaisuuksia esim. lainasanat ja rakenteet.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			

T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa

L2 ja L3	T4	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	<i>Pohditaan oppilaiden kanssa, missä muualla kieliä voi oppia kuin koulussa. Oppilaat voivat esimerkiksi esitellä, miten ja missä käyttävät vapaa-aikanaan englantia. Tarkastellaan omia kielenopiskelun tapoja ja mietitään, miten omaa opiskelua voisi kehittää.</i>	
Vuosiluokka 6	T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää,	<i>Mietitään oppilaiden kanssa, missä kaikkialla materiaalia kielten oppimista varten on ja onko kaikki materiaali kielen oppimisen kannalta tarkoituksenmukaista.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.

	sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa		
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
L1 ja L3	T5	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Arviointi:
Vuosiluokka 2	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Toisella ja kolmannella luokalla pääpaino on puhutulla kielellä. Kielen käyttöön rohkaistaan esim. laulujen, helppojen dialogien ja draaman avulla. Harjoitellaan erilaisia työskentelytapoja pareittain ja ryhmissä.</i>	
Vuosiluokka 3	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri,	<i>Toisella ja kolmannella luokalla pääpaino on puhutulla kielellä. Kielen käyttöön rohkaistaan esim.</i>	

	jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>laulujen, helppojen dialogien ja draaman avulla. Harjoitellaan erilaisia työskentelytapoja pareittain ja ryhmissä.</i>	
Vuosiluokka 4	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Harjoitellaan palautteen vastaanottamista ja antamista luokkakavereille.</i>	
Vuosiluokka 5	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Harjoitellaan ryhmätyötaitoja esim. keskustelutilanteissa, näytelmissä ja projektitöissä.</i>	
Vuosiluokka 6	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Pohditaan omaa roolia ja vastuunkantamista ryhmässä.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten			
L1, L4, L5 ja L6	T6	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja	Arviointi:

		rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	
Vuosiluokka 2	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<i>Toisella luokalla aloitetaan kielenopiskelutaitojen harjoittelu. Mietitään yhdessä esimerkiksi, kuinka sanat jäävät mieleen parhaiten ja kuinka omaa ääntämistään voi parantaa.</i>	
Vuosiluokka 3	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<i>Harjoitellaan erilaisia muistiinpainamiskeinoja ja kielenopiskelutapoja.</i>	
Vuosiluokka 4	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja	<i>Huomioidaan opiskelussa sähköisten ympäristöjen käyttö mahdollisuuksien mukaan.</i>	

	kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten		
Vuosiluokka 5	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<i>Suunnitellaan yhdessä toimintaa ja huomioidaan oppilaiden mielenkiinnon kohteet. Harjoitellaan sanojen päättelytaitoja ja vahvistetaan opittuja asioita käyttämällä niitä omissa ilmaisuissa. Oppitunteja elävöitetään esim. elokuvien, kirjallisuuden, sähköisten materiaalien ja pelien avulla. Kotikansainvälisyyttä harjoitetaan esim. eTwinningin avulla.</i>	
Vuosiluokka 6	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<i>Oppilaita rohkaistaan ottamaan yhä enemmän vastuuta omasta opiskelustaan ja oppimisestaan. Oppilas voi hyödyntää jo aiemmin oppimaansa päättelyssä. Hän voi esim. hyödyntää oppimiaan foneettisia merkkejä uusien sanojen ääntämisen opiskelussa. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään verkossa olevia maksuttomia nettisanakirjoja ja/tai -ohjelmia opiskelun tukena.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			

T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta

L2, L4, L5 ja L7	T2	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja	Arviointi:
---------------------	----	--	------------

		aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	
Vuosiluokka 2	T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	<i>Harjoitellaan helppoja fraaseja ja pieniä dialogeja.</i>	
Vuosiluokka 3	T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	<i>Harjoitellaan helppoja viestintätilanteita.</i>	
Vuosiluokka 4	T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	<i>Tuotetaan omia dialogeja opittua sanastoa ja rakenteita käyttäen.</i>	
Vuosiluokka 5	T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään	<i>Harjoitellaan erilaisia viestinnän tapoja esim. haastattelut, lyhyiden</i>	

	monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	<i>viestien ja tarinoiden kirjoittaminen.</i>	
Vuosiluokka 6	T7ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	<i>Käytetään mahdollisuuksien mukaan sähköisiä ympäristöjä monipuolisen viestinnän harjoittelussa.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia ja tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisinaan ylläpitämään viestintätilannetta. (A2.1)

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja

L4	T8	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen	Arviointi:
----	----	--	------------

		ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	
Vuosiluokka 2	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja		
Vuosiluokka 3	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja		
Vuosiluokka 4	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta		

	käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja		
Vuosiluokka 5	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja		
Vuosiluokka 6	T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	<i>Kiinnitetään huomiota kielellisiin ja muihin tekijöihin, jotka auttavat selviämään viestintätilanteessa esim. toistaminen, avunpyytäminen ja täytesanat sekä asioiden selittäminen toisin.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin ei-kielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään. (A2.1)

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita

L2 ja L4	T9	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämämpiiri,	Arviointi:
----------	----	--	------------

		kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	
Vuosiluokka 5	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia	<i>Harjoitellaan tilanteen mukaista intonaatiota (kysymykset, kohteliaat pyynnöt, ehdotukset).</i>	

	harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita		
Vuosiluokka 6	T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	<i>Harjoitellaan sana- ja lausepainoja. Pohditaan, miten sana- ja lausepainot vaikuttavat viestintään.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhuttelumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksi-pyyntöjä ja vastata sellaisiin. (A2.1)
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita			
L4	T10	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun	Arviointi:

		pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmia ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	
Vuosiluokka 6	T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	<i>Tutustutaan monipuolisesti englanninkielisiin teksteihin kuten esim. sanallisiin, kuvallisiin, äänellisiin ja graafisiin teksteihin sekä näiden yhdistelmiin. Oppilaalle annetaan mahdollisuus valita itseään</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa

		<i>kiinnostavia sisältöjä ja työtapoja.</i>	sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana. (A2.1)
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin			
L3, L4, L5 ja L7	T11	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan	Arviointi:

		mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.	
Vuosiluokka 2	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	<i>Toiselta luokalta lähtien harjoitellaan yksittäisten äänteiden ääntämistä sekä sana- ja lausepainoja, puherytmiä ja intonaatiota toiston ja matkimisen avulla esim. käyttämällä lauluja, dialogeja, loruja ja draamaa.</i>	
Vuosiluokka 3	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	<i>3. luokan aikana tutustutaan foneettisiin tarkekirjoitusmerkkeihin, erityisesti niiden äänteiden osalta, jotka eroavat suomen kielestä tai muusta äidinkielestä.</i>	

Vuosiluokka 4	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	<i>Vahvistetaan foneettisen merkkien tuntemusta. Ääntämisen, sana- ja lausepainon sekä puherytmin ja intonaation harjoittelu on edelleen keskeinen osa kielen oppimista.</i>	
Vuosiluokka 5	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin		
Vuosiluokka 6	T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	<i>Rohkaistaan käyttämään kieltä oppilaan omalla tasolla, myös ylöspäin eriyttäen. Harjoitellaan opitun soveltamista keskeisen sanaston ja rakenteiden sekä ääntämisen osalta. Tuodaan esille oppilaan kielenkäyttö vapaa-ajalla myös digitaalisen maailman osalta ja pohditaan, miten sitä voidaan hyödyntää opiskelussa.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmaisuissa. (A2.1)

Englannin A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 2 ja 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen sekä englannin levinneisyyteen mm. internetissä. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa.

Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan englantia monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä ja toiminta englanninkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään englanninkielistä aineistoa esimerkiksi ympäristöstä, verkosta ja kirjastosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon englannin kielen levinneisyys ja asema globaalin kommunikaation kielenä. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan englannin kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä.

Englannin A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 2 ja 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 2 ja 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsa viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Kieltenopiskelussa harjoitellaan monipuolisia työtapoja ja opiskelutekniikoita sekä otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli. Kieltenopiskelussa painotetaan toiminnallisuutta.

Oppilasta auttaa, kun opiskeltavia asioita ennakoidaan, havainnollistetaan, toistetaan ja kerrataan. Apuna voi käyttää myös mielikuvia, ryhmittelyä ja omaan äidinkieleen vertaamista.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia englannin opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää nopeammin etenevien tai englantia entuudestaan osaavien oppilaiden opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin A-oppimäärässä vuosiluokilla 2 ja 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

2. luokalla arvioinnissa painotetaan oppilaan motivaatiota ja rohkeutta käyttää kieltä. Oppilaan itsearviointissa keskitytään ääntämisen, sanojen tunnistamisen ja oman oppimisen reflektointiin.

Englannin kielen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten on kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä (vrt. taulukko).

MUU VIERAS KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3–6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1-kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu kehittyvän kielitaidon taso vuosiluokan 6 lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvien osin. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvien osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisnopeuteen.

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä			
L2	T1	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä		
Vuosiluokka 6	T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	<i>Aloitetaan eri kieliin tutustuminen oman luokan ja koulun ja lähiympäristön kielistä. Mietitään yhdessä, mitä kieliä omassa luokassa, koulussa ja lähiympäristössä puhutaan. Voidaan esim. harjoitella jokaisesta kielestä tervehdys ja</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä

		<i>itsensä esittely. Mietitään, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan äidinkielenä ja mikä sen rooli on muissa maissa.</i>	lähiympäristössä puhutaan.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia			
L1 ja L2	T2	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdä havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	<i>Pohditaan, mitä kieliä oppilaat kuulevat ja näkevät ympärillään ja ketkä niitä puhuvat. Keskustellaan oppilaiden kanssa siitä, miten muiden kielten ymmärtäminen auttaa arjessa. Pohditaan sitä, miksi lähiympäristössä puhutaan ja käytetään useita eri kieliä.</i>	

Vuosiluokka 6	T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä			
L1 ja L2	T3	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä	<i>Vertaillaan opiskeltavaa kieltä omaan äidinkieleen. Pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä ja</i>	

	sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>eroavaisuuksia kielissä on. Tarkastellaan puhutun kielen eroja.</i>	
Vuosiluokka 6	T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	<i>Vertaillaan opiskeltavaa kieltä omaan äidinkieleen. Pohditaan, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia kielissä on. Tarkastellaan kirjoitetun kielen eroja.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielenä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen (vrt. myös esim. toimintakulttuuri)			
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa			
L2 ja L3	T4	S1 Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	<i>Pohditaan oppilaiden kanssa, missä muualla kieliä voi oppia kuin koulussa. Tarkastellaan omia kieltenopiskelun tapoja ja mietitään,</i>	

		<i>miten omaa opiskeluaan voisi kehittää.</i>	
Vuosiluokka 6	T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	<i>Mietitään oppilaiden kanssa, missä kaikkialla materiaalia kielten oppimista varten on ja onko kaikki materiaali kielen oppimisen kannalta tarkoituksenmukaista.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä ja kuulla.
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
L1 ja L3	T5	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Viidennellä ja kuudennella luokalla pääpaino on puhutulla kielellä. Kielen käyttöön rohkaistaan esim. laulujen, helppojen dialogien ja draaman avulla. Harjoitellaan erilaisia työskentelytapoja pareittain ja ryhmissä. Harjoitellaan palautteen vastaanottamista ja antamista luokkakavereille.</i>	

Vuosiluokka 6	T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	<i>Harjoitellaan ryhmätyötaitoja esim. keskustelutilanteissa, näytelmissä ja projektitöissä. Pohditaan omaa roolia ja vastuunkantamista ryhmässä.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
Kielenopiskelutaidot (vrt. myös esim. oppimiskäsitys, arviointi)			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten			
L1, L4, L5 ja L6	T6	S2 Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.	Arviointi:
Vuosiluokka 5	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös	<i>Huomioidaan opiskelussa sähköisten ympäristöjen käyttö mahdollisuuksien mukaan.</i>	

	tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten		
Vuosiluokka 6	T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	<i>Suunnitellaan yhdessä toimintaa ja huomioidaan oppilaiden mielenkiinnon kohteet. Harjoitellaan sanojen päättelytaitoja ja vahvistetaan opittuja asioita käyttämällä niitä omissa ilmaisuissa. Oppitunteja elävöitetään esim. elokuvien, kirjallisuuden, sähköisten materiaalien ja pelien avulla. Kotikansainvälisyyttä harjoitetaan esim. eTwinningin avulla. Pohditaan omaa opiskelua ja oppimista.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta			
L2, L4, L5 ja L7	T7	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi	Arviointi:

		valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	
Vuosiluokka 5	T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia	<i>Harjoitellaan helppoja viestintätilanteita. Tuotetaan omia dialogeja</i>	

	harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	<i>opittua sanastoa ja rakenteita käyttäen.</i>	
Vuosiluokka 6	T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	<i>Harjoitellaan erilaisia viestinnän tapoja esim. haastattelut, lyhyiden viestien ja tarinoiden kirjoittaminen.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä			
L2 ja L4	T8	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia	Arviointi:

		harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	
Vuosiluokka 5	T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä		
Vuosiluokka 6	T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	<i>Kiinnitetään huomiota kielellisiin ja muihin tekijöihin, jotka auttavat selviämään viestintätilanteessa esim. toistaminen, avunpyytäminen ja täytesanat sekä asioiden selittäminen toisin.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmaisin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmaisujen tuntemustaan

L2 ja L4	T9	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti	Arviointi:
----------	----	---	------------

		ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	
Vuosiluokka 5	T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmaisujen tuntemustaan	<i>Harjoitellaan tilanteen mukaista intonaatiota (kysymykset, kohteliaat pyynnöt, ehdotukset).</i>	
Vuosiluokka 6	T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmaisujen tuntemustaan	<i>Harjoitellaan sana- ja lausepainoja. Pohditaan, miten sana- ja lausepainot vaikuttavat viestintään.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä			
L4	T10	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja	Arviointi:

		maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	
Vuosiluokka 5	T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		
Vuosiluokka 6	T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään	<i>Päätellään kuvasta kieleen ja kulttuuriin liittyviä asioita.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas ymmärtää yksinkertaista,

	kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä		tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä. (A1.3)
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin			
L3, L4, L5 ja L7	T11	S3 Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia	Arviointi:

		harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.	
Vuosiluokka 5	Til tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	<i>Tarkekirjoitukseen tutustutaan sanastojen avulla erityisesti kieleen liittyvien erityispiirteiden osalta. Kannustetaan käyttämään kieltä heti muuallakin kuin oppitunneilla.</i>	
Vuosiluokka 6	Til tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	<i>Rohkaistaan käyttämään kieltä oppilaan omalla tasolla, myös ylöspäin eriyttäen. Tuodaan esille oppilaan kielenkäyttö vapaa-ajalla myös digitaalisen maailman osalta ja pohditaan, miten sitä voidaan hyödyntää opiskelussa.</i>	Hyvän osaamisen kuvaus: Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat

			harjoitellut ilmaiset ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia. (A1.2)
--	--	--	--

Vieraan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan kielten ja kulttuurien monimuotoisuuteen sekä opiskeltavan kielen levinneisyyteen ja tarvittaessa päävariantteihin. Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutuksessa. Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan erilaisia tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen. Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja, tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen, avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään kohdekielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien

yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Kieltenopiskelussa harjoitellaan monipuolisia työtapoja ja opiskelutekniikoita sekä otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli. Kielenopiskelussa painotetaan toiminnallisuutta.

Oppilasta auttaa, kun opiskeltavia asioita ennakoidaan, havainnollistetaan, toistetaan ja kerrataan. Apuna voi käyttää myös mielikuvia, ryhmittelyä ja omaan äidinkieleen vertaamista.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia englannin opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää nopeammin etenevien tai englantia entuudestaan osaavien oppilaiden opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosituodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehukseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraiden kielten arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten on kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä (vrt. taulukko).

VIERAS KIELI, B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3-6 kaikilla oppilaille on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Vieraan kielen opetussuunnitelman perusteet on laadittu perusteiksi mille tahansa kielelle, jolle ei ole kielikohtaisia perusteita. Opetuksen järjestäjä huolehtii tällöin kielikohtaisen sovelluksen laatimisesta paikalliseen opetussuunnitelmaan näiden perusteiden pohjalta. Perusteissa kuvattu karttuvan kielitaidon taso 6.vuosiluokan lopussa ja perusopetuksen päättövaiheessa soveltuu parhaiten indoeurooppalaisiin kieliin sekä eurooppalaisiin kieliin, joissa käytetään aakkosiin pohjautuvaa kirjoitusjärjestelmää. Muihin opetuksen järjestäjän kieliohjelmaan sisältyviin kieliin opetuksen järjestäjä laatii opetussuunnitelman noudattaen näitä perusteita soveltuvin osin. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa ottaen huomioon esimerkiksi erilaisten kirjoitusmerkkien vaikutus kielen oppimisoopeuteen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	L4
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Vieraan kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan opiskeltavan kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja. Tutustutaan kielen levinneisyysalueeseen.

S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä opiskeltavan kielen taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita. Opetellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Vieraan kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Vieraan kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen monimuotoisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 auttaa oppilasta hahmottamaan opiskeltavan kielen asemaa maailmassa ja sen levinneisyyttä	S1	Kielen aseman tunteminen	Oppilas osaa kertoa, missä maissa opiskeltavaa kieltä puhutaan.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa, oman osaamisen arviointi	Oppilas harjaannuttaa kielitaitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida kielitaitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista löytämään ja hyödyntämään kohdekielisiä aineistoja myös koulun ulkopuolella	S2	Kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen	Oppilas osaa nimetä joitakin kyseisen kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa,	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä enimmäkseen viestintäkumppaniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnässään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja ja osaa pyytää toistamista tai hidastamista.

pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta			
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muutamia kaikkein yleisimpiä kielelle ominaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa sosiaalisissa kontakteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää harjoiteltua, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää muutaman sanan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.

SAAMEN KIELI, A-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Vuosiluokilla 3 – 6 kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä sekä B1- kielessä ja mahdollisesti myös A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä.

Nämä ovat yleiset saamen kielen opetuksen perusteet. Opetuksen järjestäjä laatii näiden perusteiden mukaan paikallisen sovelluksen pohjoissaameen, inarinsaameen tai kolttsaameen.

A2-kielen vuosiviikkotuntien jakamisessa eri vuosiluokille ei ole 6. vuosiluokan nivelvaihetta.

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellinen ja kulttuurinen runsaus, ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa kohtaan	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin.	S1	L2, L7

T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L4
T4 ohjata oppilasta löytämään saamenkielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L7
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Saamen kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutustutaan saamen kieliä sekä suomen kieltä ja joitakin muita suomalais-ugrilaisia kieliä yhdistäviin keskeisiin piirteisiin. Keskustellaan kielten sukulaisuussuhteista erityisesti luokassa tai koulussa puhuttujen tai opiskeltujen kielten osalta. Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. Hankitaan tietoa saamen kielten puhuma-alueesta ja saamen kielten asemasta. Tutustutaan paikalliseen saamelaiskulttuuriin. Kiinnitetään huomiota siihen, mikä on yhteistä kaikille kielille ja miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän. Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa.

S2 Kielenopiskelutaidot: Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä, antamaan ja ottamaan vastaan palautetta ja ottamaan vastuuta. Opetellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa, muistiinpainamiskeinoja ja tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä. Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua käyttäen. Ohjataan oppilaita huomaamaan saamenkielinen kieliympäristö.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstiä, taito tuottaa tekstiä: Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saamen kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä saamenkielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet ja ajankohtaisuus, näkökulmana minä ja me Suomessa sekä saamen kielen puhuma-alueella ja saamelaisten kotiseutualueella. Valitaan erilaisia

kielenkäyttötarkoituksia, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja avun pyytäminen tai mielipiteen ilmaiseminen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella vaativampia kielenkäyttötilanteita. Opetellaan löytämään saamenkielistä aineistoa. Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä ja puhumista.

Saamen kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saamen kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saamen kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 3-6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkua.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää saamen kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Saamen kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			

T1 virittää oppilaan kiinnostus lähiympäristön, saamelaisalueen, Suomen ja Pohjoismaiden kielellistä ja kulttuurista runsautta kohtaan ja herättää oppilaassa kiinnostusta hänen omaa kieli- ja kulttuuritaustansa kohtaan	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan saamen kielten asemaa alkuperäiskansan kielinä sekä tutustuttaa oppilasta paikalliseen, elävään saamelaiskulttuuriin	S1	Saamen kielten merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa kertoa, miksi Suomessa puhutaan saamea ja tuntee saamen kielten moninaisuutta
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S2	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja saamen kielen ja äidinkielsä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä saamen kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintä teknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan,	S2	Opiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan

millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten			
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutustilanteissa			Taitotaso A1.3
T7järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.

14.4.4 MATEMATIIKKA

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yksin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuva ja itseluottamusta	S1-S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1-S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1-S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushetken suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaus tuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 3	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 4	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 5	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 6
Merkitys, arvot ja asenteet T1	Merkitys, arvot ja asenteet T1	Merkitys, arvot ja asenteet T1	Merkitys, arvot ja asenteet T1

Työskentelyn taidot T2-T6	Työskentelyn taidot T2-T6	Työskentelyn taidot T2-T6	Työskentelyn taidot T2-T6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet T7-T14	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet T7-T14	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet T7-T14	Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet T7-T14
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 3	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 4	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 5	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 6

S1 Ajattelun taidot

Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.	Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa. Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.
--	--	--	--

S2 Luvut ja laskutoimitukset

Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertolaskun käsitteen	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Varmistetaan kertotaulujen 1-10	Syvennetään ja varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Harjoitellaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmeja sekä varmistetaan niiden osaaminen. Harjoitellaan kertolaskualgoritmia ja	Varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä. Käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta monipuolistetaan tutkimalla ja luokittelemalla lukuja. Harjaannutetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä. Varmistetaan yhteen-, vähennys- ja kertolaskualgoritmien sekä lukuyksiköittäin jakamisen osaaminen. Hyödynnetään laskutoimitusten
--	---	---	--

ymmärtäminen ja opitaan kertotaulut 6-9. <i>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia lukualueella 0-100.</i> Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Opitaan murtoluvun käsite. <i>Harjoitellaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja samannimisillä murtoluvuilla.</i>	osaaminen. <i>Harjoitellaan kertolaskualgoritmia lukualueella 0-1000.</i> Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Harjoitellaan lukuyksiköittäin jakamista. Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. <i>Varmistetaan murtoluvun käsitteen osaaminen ja harjoitellaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuja sekä samannimisillä että erinimisillä murtoluvuilla.</i> Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskuja.	<i>varmistetaan sen osaaminen lukualueella 0-1000.</i> Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. <i>Varmistetaan lukuyksiköittäin jakamisen osaaminen.</i> Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Varmennetaan negatiivisen luvun käsite ja laajennetaan lukualuetta negatiivisilla kokonaisluvuilla. <i>Varmennetaan murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskun osaaminen. Opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.</i> Perehdytään desimaalilukuihin osana kymmenjärjestelmää ja varmennetaan desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskun osaaminen. Opitaan desimaalilukujen kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla.	ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä. Oppilaita ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että he oppivat arvioimaan tuloksen suuruusluokan. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. <i>Varmistetaan murto- ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskujen osaaminen. Varmistetaan murto- ja desimaalilukujen kertomisen ja jakamisen osaaminen luonnollisella luvulla.</i> Perehdytään prosenttien käsitteeseen. Pohjustetaan prosenttiluvun ja -arvon ymmärtämistä ja harjoitellaan niiden laskemista yksinkertaisissa tapauksissa. Hyödynnetään murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttien välisiä yhteyksiä.
--	--	---	---

S3 Algebra

Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen. Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan. <i>Varmistetaan tuntemattoman käsitteen osaaminen.</i> Tutkitaan yhtälöä ja etsitään yhtälön ratkaisuja
--	--	---	---

		ratkaisuja päättelemällä ja kokeilemalla.	päättelemällä ja kokeilemalla.
S4 Geometria ja mittaaminen			
<i>Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kuvioita.</i> Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perekdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perekdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Perekdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. <i>Käsitellään koordinaatistosta ensimmäinen neljännes.</i> Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. <i>Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja.</i> Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Luokitellaan kappaleet lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. <i>Varmistetaan koordinaatiston ensimmäisen neljänneksen osaaminen ja laajennetaan sitten osaaminen kaikkiin neljänneksiin.</i> Tutustutaan mittakaavan käsitteeseen ja käytetään sitä suurennoksissa ja pienennöksissä. Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. <i>Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja.</i> Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita ja kuvioita. Tutustutaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin. Luokitellaan tasokuviot monikulmioihin ja muihin kuvioihin sekä tutkitaan niiden ominaisuuksia. Perekdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään. Harjoitellaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja luokittelemista. Tarkastellaan symmetriaa suoran suhteen. Ohjataan oppilaita havaitsemaan myös kierto- ja siirtosymmetrioita ympäristössä esimerkiksi osana taidetta. <i>Varmistetaan koordinaatiston kaikkien neljänneksien osaaminen.</i> Ohjataan oppilaita hyödyntämään mittakaavaa kartan käytössä. Harjoitellaan mittaamista ja kiinnitetään huomiota mittaustarkkuuteen, mittaustuloksen arviointiin ja mittauksen tarkistamiseen. Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja sekä suorakulmaisten särmiöiden tilavuuksia. Ohjataan oppilaita ymmärtämään, miten

		yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.	mittayksikköjärjestelmä rakentuu. Harjoitellaan yksikönmuunnoksia yleisimmin käytetyillä mittayksiköillä.
S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys			
Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä tietoa järjestelmällisesti kiinnostavista aihepiireistä. Tallennetaan ja esitetään tietoa taulukoiden ja diagrammien avulla. Käsitellään tilastollisista tunnusluvuista suurin ja pienin arvo, keskiarvo ja tyyppiarvo. Tutustutaan todennäköisyyteen arkitilanteiden perusteella päättämällä, onko tapahtuma mahdoton, mahdollinen vai varma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakkoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi arviota ”hyvä” / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta	S1-S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esimerkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1-S5	Kysymysten esittäminen ja päättelytaidot	Oppilas osaa esittää matematiikan kannalta mielekkäitä kysymyksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1-S5	Ratkaisujen ja päätelmien esittäminen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja päätelmiään eri tavoin.

T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5	Ongelmaratkaisutaidot	Oppilas käyttää ongelmanratkaisussaan erilaisia strategioita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1-S5	Taito arvioida ratkaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1-S5	Matemaattisten käsitteiden ymmärtäminen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöisesti oikeita käsitteitä ja merkintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	Kymmenjärjestelmän ymmärtäminen	Oppilas hallitsee kymmenjärjestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittymisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivisia rationaalilukuja ja negatiivisia kokonaislukuja
T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja peruslaskutoimitusten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsitteet ja geometrinen ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tunnistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaavaa sekä tunnistaa suoran ja pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushuhteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järkevyyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.

T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.
--	----	---	--

14.4.5 YMPÄRISTÖOPPI

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana¹⁵⁶ ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Vuosiluokilla 3-6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta

¹⁵⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 3 §

ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen	S1-S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja yhteisöissään kestävä kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävä kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1-S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	L2, L3, L5
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	L5, L4

Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1-S3, S6	L3

Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 3	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 4	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 5	Opetuksen tavoitteet vuosiluokalle 6
Merkitys, arvot ja asenteet T1-T2		Merkitys, arvot ja asenteet T2-T3	
Tutkimisen ja toimimisen taidot T4, T6-T11		Tutkimisen ja toimimisen taidot T5-T11	
Tiedot ja ymmärrys T12-T19			
Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 3	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 4	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 5	Tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokalle 6
S1 Minä ihmisenä			
Tunnistetaan omaa oppimista tukevia asioita. Käsitellään ikäkauden mukaisesti seksuaalista kehitystä.			
Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä <i>Ohjataan oppilasta kehittämään omia sosiaalisia taitojaan (yhteistyötaidot, vuorovaikutustaidot).</i>	Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Harjoitellaan tunnistamaan oman kehon ja mielen viestejä ja tiedostamaan omia ajatuksia, tarpeita, asenteita ja arvoja. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, arjen terveystottumuksiin, mielenterveystaitoihin, sairauksien ehkäisyyn ja itsehoitotaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden tunnistamista, ilmaisua ja säätelyä. <i>Ohjataan oppilasta vahvistamaan omia sosiaalisia taitojaan</i>	Sisältöjä valitaan siten, että ne liittyvät ihmisen rakenteeseen ja keskeisiin elintoimintoihin sekä ihmisen kasvun ja kehityksen eri vaiheisiin. Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ihmisen lisääntymistä. Perehdytään terveyden osa-alueisiin ja voimavaroihin, mielenterveystaitoihin ja sairauksien ehkäisyyn. Lisäksi harjoitellaan tunteiden ilmaisua ja säätelyä. <i>Ohjataan oppilasta tunnistamaan ravinnon, liikunnan ja unen merkitys mielen</i>	Sisällöissä kiinnitetään huomiota kehityksen ajankohtaisiin muutoksiin ja niiden yksilöllisen luonteen ymmärtämiseen. Käsitellään ihmisen lisääntymistä. Perehdytään arjen terveystottumuksiin ja mielenterveystaitoihin. Lisäksi harjoitellaan tunteiden ilmaisua ja säätelyä. <i>Oppilas kehittyy itsetuntemuksessa ja vahvistaa kaveritaitojaan. Ohjataan oppilasta tunnistamaan mielen hyvinvointia heikentäviä ja vahvistavia tekijöitä.</i>

	<i>(yhteistyötaitot, vuorovaikutustaidot).</i>	<i>hyvinvoinnin kannalta.</i>	
S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen			
Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla.			
Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan liikenneturvallisuuden edistämistä ja turvataitoja. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.	Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: palo- ja sähköturvallisuus, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.	Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: tapaturmat, myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa. Harjoitellaan toimimista erilaisissa yhteisöissä sekä pohditaan erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja yhteisöjen merkitystä hyvinvoinnille.	Harjoitellaan turvallisuuden edistämistä ja turvataitoja esimerkiksi seuraavilla osa-alueilla: myrkytykset, päihteet, kiusaamisen ehkäisy, fyysinen ja henkinen koskemattomuus sekä toiminta ensiapu- ja vaaratilanteissa.
S3 Löytöretkelle monimuotoiseen maailmaan			
Käytetään monipuolisesti alueellisia esimerkkejä ja ajankohtaisia uutisia alueellisessa hahmottamisessa.			
Hahmotetaan Suomen luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla. Geomedialla tarkoitetaan karttojen, paikkatiedon, diagrammien, kuvien, videoiden, kirjallisten lähteiden, median, suullisten esitysten	Hahmotetaan Suomen ja Pohjoismaiden luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään	Hahmotetaan Euroopan luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomedialla.	Hahmotetaan Suomen, Pohjoismaiden, Euroopan ja muiden maanosien luonnonympäristöä ja ihmisen toimintaa. Keskeisiä näkökulmia ovat luonnon ja kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä globaalin ymmärryksen vahvistaminen. Maailmankuvan ja sen alueellisen viitekehyksen rakentamisessa

sekä muiden maantieteellisten tiedonhankinta- ja esitystapojen monipuolista käyttöä. <i>Oppilas tutustuu oman lähiympäristönsä karttoihin ja tunnistaa erilaisia karttamerkkejä. Oppilas hahmottaa Suomen sijainnin maailmankartalla.</i>	monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala. <i>Oppilas osaa käyttää ilmansuuntia kuvaillessaan karttaa. Oppilas hahmottaa maailmankartan pääpiirteissään. Oppilas tuntee Itämeren ja erityisesti Perämeren erityispiirteet.</i>	<i>Oppilas osaa tulkita erilaisia karttoja sekä kuvata sen avulla alueen olosuhteita ja piirteitä. Oppilas osaa sijoittaa Euroopan maailmankartalle ja tietää muut maanosat ja valtameret.</i>	käytetään monipuolisesti karttoja ja muuta geomediala. <i>Oppilas osaa laatia erilaisia karttoja ja tuottaa muita geomedian sisältöjä. Oppilas kykenee hahmottamaan maailmankarttakuvan ja sijoittamaan sinne sekä luonnon- että ihmismaantieteellisiä ilmiöitä.</i>
S4 Ympäristön tutkiminen			
Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä. Tehtävien avulla harjoitellaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheita. Tunnistetaan eliöitä ja elinympäristöjä. Laaditaan ohjatusti kasvio.			
Elinympäristössä kiinnitetään huomiota rakennettuun ja sosiaaliseen ympäristöön sekä ympäristön ilmiöihin. Tutkitaan säätä. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin <i>Oppilas tutustuu veteen ja rantoihin ekosysteeminä. Oppilas aloittaa ohjatun kasvion laatimisen. Ohjataan oppilasta tutustumaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheisiin, painopisteenä tutkimuskysymysten muodostaminen.</i>	Elinympäristössä kiinnitetään huomiota ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tutkitaan maa- ja kallioperää. Tutkitaan kokeellisesti kasvien kasvua. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. <i>Tutustutaan niittyihin ja pientareihin ekosysteeminä. Oppilas jatkaa ohjatun kasvion laatimista. Ohjataan oppilasta tutustumaan tutkimuksen tekemisen eri vaiheisiin, painopisteenä tutkimuskysymysten käyttäminen toiminnan lähtökohtana. Oppilas ymmärtää virtapiirin rakenteen ja tunnistaa sen</i>	Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Tutkimalla kappaleiden liikkeen muutoksia tutustutaan voiman käsitteeseen. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. Tutustutaan ympäristössä toimimisen oikeuksiin ja velvollisuuksiin. <i>Tutustutaan metsiin ekosysteeminä. Oppilas jatkaa ohjatun kasvion laatimista. Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, havaintoja ja mittauksia.</i>	Elinympäristössä kiinnitetään huomiota elolliseen ja elottomaan luontoon sekä ympäristön ilmiöihin, materiaaleihin ja teknologisiin sovelluksiin. Kotiseudun erilaisten ympäristöjen merkitystä havainnoidaan myös hyvinvoinnin näkökulmasta. <i>Tutustutaan soihin ekosysteeminä. Oppilas jatkaa ohjatun kasvion laatimista. Ohjataan oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, havaintoja ja mittauksia.</i>

	<i>yksinkertaisia komponentteja</i>	<i>Tutustutaan voima- käsitteeseen. Ymmärretään voiman ja sen tekemän työn merkitys energiantuotannossa. Oppilas tunnistaa virran ja jännitteen käsitteet.</i>	
S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut			
Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Veden kiertokulku muodostaa pohjan aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. <i>Oppilas aloittaa tutustumisen luonnon rakenteisiin ja aineiden olomuotoihin tutkimalla veden ja ilman ominaisuuksia. Mitataan lämpötiloja. Aineen olomuodot liitetään vuoden kiertokulkuun. Luodaan oppijälähtöisesti malleja eri aistikanavia hyödyntäen, esimerkiksi draaman avulla.</i>	Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Tutustutaan kasvien lisääntymiseen, ravinnon tuotantoon ja ruoan reitteihin. <i>Oppilas tuntee paikallisia ravintokasveja ja ymmärtää lähiruoan käsitteen. Luodaan malleja eri materiaaleja hyödyntäen.</i>	Tutkitaan eliöiden ja niiden elinympäristöjen sekä ihmisen toiminnan vuorovaikutussuhteita. Tutustutaan ravintoketjuihin, eläinten lisääntymiseen sekä metsien hyötykäyttöön. Tutkitaan ääni- ja valoilmioita. <i>Oppilas jatkaa tutustumista luonnon ilmiöihin tutkimalla ääntä ja valoa liittyen myös ihmisen aistien toimintaan. Tutustutaan energian kiertoon metsäekosysteemissä. Mallien avulla tuetaan syy- ja seuraussuhteiden sekä laajempien kokonaisuuksien hahmottamista.</i>	Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia. Palaminen ja yhteyttäminen muodostavat pohjan aineen muutosten ja aineen säilymisen periaatteen hahmottamiselle. Lämpötilan mittaamisen, lämpöenergiaan perehtymisen ja energialajien muuntumisen avulla tutustutaan energian säilymisen periaatteeseen. Perehdytään lähiavaruuteen, vuodenaikoihin, päivän ja yön vaihteluun sekä maapallon rakenteeseen. <i>Sisällöissä huomioidaan pohjoisesta sijainnista johtuvat planetaariset ilmiöt. Tutustutaan paikallisiin energiatuotantomenetelmiin. Sovelletaan malleja syy-seuraussuhteiden ja olosuhteiden muuttuessa. Tutkitaan, miten muutos</i>

			<i>vaikuttaa mallien toimintaan.</i>
S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen			
Sisältöjä valittaessa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden vaaliminen, ilmastonmuutos ja sen hillitseminen, luonnonvarojen kestävä käyttö, terveyden edistäminen, oman kulttuuriperinnön vaaliminen, monikulttuurisessa maailmassa eläminen sekä ihmiskunnan globaali hyvinvointi nyt ja tulevaisuudessa.			
Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. <i>Tuetaan oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä herättämällä oppilaan kiinnostus lähiympäristöön. Oppilas harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa luokassa. Oppilas ymmärtää olevansa osa luontoa ja sen ilmiöitä. Oppilas ymmärtää, että kierrättäminen ja energian säästäminen liittyvät yhteen.</i>	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. <i>Vahvistetaan oppilaan ympäristöherkkyyttä. Oppilas harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa luokassa ja omissa yhteisöissään. Harjoitellaan energiakierron periaatteita esimerkiksi kierrätyksen avulla.</i>	Pohditaan oman toiminnan vaikutuksia itselle, toisiin ihmisiin, eläinten hyvinvointiin, luontoon ja yhteiskuntaan. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä sekä toisista huolehtimista. <i>Vahvistetaan oppilaan ympäristöherkkyyttä. Oppilas harjoittelee ympäristövastuullista toimintaa koulun ekoarjessa.</i>	Toteutetaan yhteinen vaikuttamisprojekti, jossa harjoitellaan osallistumista ja vaikuttamista paikallisella tai globaalilla tasolla. <i>Oppilas on mukana toteuttamassa yhteistä vaikuttamisprojektia. Vaikuttamisprojektin toteutuksessa voidaan tehdä yhteistyötä myös koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa.</i>

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten

yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3-6

Työskentelyn jäsentäminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsitteisiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaaminen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet ympäristöopissa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä	S1-S6	Ympäristöopin merkityksen hahmottaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen merkityksestä.

auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkityksellisiksi itselleen			
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1-S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppimaan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1-S6	Kestävän kehityksen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävän tulevaisuuden rakentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia keinoja lähiympäristön ja -yhteisöjen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamisprojektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi	S1-S6	Kysymysten muodostaminen	Oppilas osaa muodostaa aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joita voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1-S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1-S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2-S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1-S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2-S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1-S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1-S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä. Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1-S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1-S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.

T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1-S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3-S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasvilajeja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3-S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmottaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemissaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4-S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata olomuotoja ja tuttujen aineiden ominaisuuksia sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säilymisen periaatteen avulla esimerkiksi veden kiertokulkua tai kierrätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta	S1-S3, S6	Terveystiedon tiedonala: Terveyden osa-alueiden ja arjen terveystottumusten tuntemus sekä niiden merkityksen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan arjessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murrosikään liittyviä keskeisiä kasvun ja

harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.		pohtiminen, ikäkauteen liittyvän kasvun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	kehityksen tunnuspiirteitä ja niiden yksilöllistä vaihtelua.
--	--	---	--

14.4.6 USKONTO

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaan itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaalle aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3-6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseen oppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiä. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteisen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S3	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S3	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttamista. Sisältöjen valinnassa hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Suhde omaan uskontoon: Sisällöissä keskitytään uskonnon lähteisiin, pyhiin kirjoihin ja henkilöihin sekä musiikkiin, symboleihin, pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin. Tärkeitä sisältöjä ovat opiskeltavan uskonnon oppi, tavat, rituaalit ja yhteisöt sekä uskonnon sisäinen monimuotoisuus. Tarkastellaan uskonnon keskeisiä kertomuksia ja niiden vuorovaikutusta taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksen sisältöjä ovat kristinusko, muut uskonnot ja uskonottomuus suomalaisessa kulttuurissa ja arjessa. Tutustutaan erityisesti koulun lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja niiden pyhiin tiloihin. Opetuksessa tarkastellaan Suomen ja Euroopan katsomuksellista ja

uskonnollista taustaa ja nykytilaa. Sisällöt valitaan niin, että muodostuu kokonaiskuva Euroopan uskonnollisista juurista ja erityisesti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perussisällöistä ja merkityksestä. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskontoon liittyvien teemojen käsittely mediassa ja populaarikulttuurissa.

S3 Hyvä elämä: Keskeisiä sisältöjä ovat ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohdinnan kohteena ovat oppilaan omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot sekä globaali vastuu. Tärkeitä sisältöjä ovat elämäntaidot, itsetuntemus ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Tutustutaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin eettisiin opetuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten yhteisiin eettisiin käsityksiin. Käsitellään YK:n Lapsen oikeuksien sopimusta. Sisällöt antavat oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perusteleamiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Uskonnon eri oppimäärät vuosiluokilla 3-6

Perusopetuslain 11§:n mukaan perusopetuksessa oppiaineena on uskonto tai elämänkatsomustieto. Uskonto toteutetaan saman lain 13§:n mukaan oppilaiden uskonnollisen yhdyskunnan mukaisesti oman uskonnon opetuksena erillisten oppimäärien mukaan. Oppiaineen yhtenäisyyden takaamiseksi kaikille oman uskonnon opetuksen muodoille on laadittu yhteiset tavoitteet ja keskeiset sisällöt.

Eri uskontojen oppimääräkuvauksissa tarkennetaan kaikille yhteisiä sisältöjä oppilaan oman uskonnon luonteeseen mukaisesti. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan perusteiden yhteisten tavoitteiden, sisältökuvausten ja eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten pohjalta.

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvauksen perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon keskeisiä käsitteitä, symboleita ja oppia. Sisältöjen valinnassa huomioidaan kristinuskon moninaisuus ja erityisesti protestanttisuus osana kristinuskoa. Opetuksessa tutustutaan Martin Lutherin ja Mikael Agricolan merkitykseen uskonnon uudistajina. Perehdytään luterilaisuuden oppiin, sakramentteihin, rukouksiin, jumalanpalvelukseen ja seurakunnan toimintaan. Opetuksessa tarkastellaan Raamattua kirjana, sen erilaisia tyyliä ja uskonnon kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta. Opetuksessa perehdytään Jeesuksen elämään, opetuksiin ja merkitykseen kristinuskossa. Pohditaan Paavalin ja varhaisen kristillisyyden merkitystä kristinuskon kehittymiselle maailmanuskonnoksi. Tutustutaan Raamatun keskeisten kertomusten vuorovaikutukseen taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa sekä tarkastellaan kristinuskon näkymistä populaarikulttuurissa. Opetuksessa syvennetään tietoja kirkkovoudesta, elämänkaaren kristillisistä rituaaleista sekä niihin liittyvästä moninaisesta tapakulttuurista. Tutustutaan syvällisemmin kirkkoon uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuriin ja siihen liittyvään symboliikkaan. Opetuksessa otetaan huomioon virret ja muu hengellinen musiikki.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan, mitä merkitsee pyhyys uskonnoissa, oma ja toisen pyhä. Tutustutaan alustavasti juutalaisuutta, kristinuskoa ja islamia yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja kertomuksiin sekä Jeesuksen asemaan näissä uskonnoissa. Tärkeinä tarkastelun kohteina ovat koulun

lähialueilla vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt. Opetuksessa tutkitaan Suomen ja Euroopan uskonnollista ja katsomuksellista nykytilaa ja sen taustaa sekä uskonnottomuutta. Alustavasti tutustutaan ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä tarkastellaan uskontoja mediasta ja populaarikulttuurista otetuilla ajankohtaisilla esimerkeillä.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita: Kulusta sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Pohditaan Kulaisen säännön etiikkaa kristinuskossa ja eri uskonnoissa. Opetuksessa käsitellään keskeisiä elämänskysymyksiä, tunteita ja arvoja Vanhasta ja Uudesta Testamentista valittujen kertomusten avulla. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisoikeusetiikka, YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sekä ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Pohditaan oppilaan omia valintoja ja hänen toimintansa taustalla vaikuttavia arvoja sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä näkökulmia ovat elämäntaidot, itsetuntemus, tunnetaidot ja kokonaisvaltainen hyvinvointi. Opetukseen valittujen sisältöjen tulee antaa oppilaalle välineitä eettiseen keskusteluun ja omien näkemysten perustelemiseen sekä uskonnoista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet	Sisältöalueet	3.luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	Arvioinnin kohteet Laaja-alainen osaaminen
T1	S1 Suhde omaan uskontoon	Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: VT, 10 käskyä	Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: UT, Jeesuksen elämä ja opetukset, Kulainen sääntö, Rakkauden kaksoiskäsky	Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin sekä kirkkovuoden tapahtumiin.	Oppilas tutustuu Raamatun sisältöihin: Raamatun etiikka, diakonia, lähetyskäsky.	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito L1
T2	S1 Suhde omaan uskontoon	Oppilas tutustuu oman perheensä ja luokkansa kautta opiskelemaansa uskonnon rituaaleihin, juhliin ja	Oppilas perehtyy opiskelemaansa uskonnon keskeisiin rukouksiin ja rituaaleihin. Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla,	Oppilas perehtyy opiskelemaansa uskonnon kirkollisiin toimituksiin, sakramentteihin, seurakunnan toimintaan ja työmuotoihin.	Oppilas tarkastelee opiskelemaansa uskonnon ja suomalaisen kulttuurin suhdetta. Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla,	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito L1, L2

		<i>lähikirkkoon.</i> <i>Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla.</i>	<i>taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla</i>	<i>Opetusta elävöitetään aiheeseen sopivilla musiikilla, taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla.</i>	<i>taiteella ja muulla mediasisällöllä sekä vierailuilla/vierailijoilla.</i>	
T3	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskon to-jen maailma	<i>Oppilas tutustuu opiskelemaansa uskonnon symboleihin. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i> <i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa.</i>	<i>Oppilas tutustuu Raamatun vertauskuvalliseen kieleen. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i> <i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa.</i>	<i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus opiskeltavassa uskonnossa. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i> <i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa sekä niiden vuoropuhelu taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i>	<i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus opiskeltavassa uskonnossa. Opetuksessa huomioidaan Raamatun vuorovaikutus taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i> <i>Uskonnollisen kielen erityispiirteet ja vertauskuvallisuus maailmankatsomuksissa sekä niiden vuoropuhelu taiteen, tieteen ja kulttuurin kanssa.</i>	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi L2, L3, L4
T4	S1 Suhde omaan	<i>Oppilasta ohjataan etsimään tietoa</i>	<i>Oppilasta ohjataan etsimään tietoa</i>	<i>Oppilasta ohjataan etsimään tietoa</i>	<i>Oppilasta ohjataan etsimään tietoa useista</i>	Oppimaan oppimisen taidot

	uskontoon S2 Uskonto-jen maailma S3 Hyvä elämä	<i>useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon ja muiden maailmankatsomusten opiskelussa.</i> <i>Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa.</i>	<i>useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon ja muiden maailmankatsomusten opiskelussa.</i> <i>Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa.</i>	<i>useista lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon ja muiden maailmankatsomusten opiskelussa.</i> <i>Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa.</i>	<i>lähteistä, arvioimaan sitä kriittisesti ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla oman uskonnon ja muiden maailmankatsomusten opiskelussa.</i> <i>Oppilasta ohjataan käyttämään uskontoja koskevaa tietoa elämäntaitojen, itsetuntemuksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentamisessa ja pohtimisessa.</i>	uskonnon opiskelussa L4, L5, L6
T5	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskon	<i>Oppilas tutustuu oman lähipiiriin ja alueen uskonnollisiin perinteisiin.</i>	<i>Oppilas tutustuu opiskeltavan uskonnon perinteisiin suomalaisessa kulttuurissa</i>	<i>Oppilas perehtyy alkukirkon kehitykseen, kristinuskon historiaan ja perinteisiin ja erityisesti protestanttiseen uuteen meillä ja Euroopassa.</i>	<i>Oppilas perehtyy kristinuskon historiaan ja perinteisiin ja erityisesti protestanttiseen uuteen meillä ja Euroopassa.</i>	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto L1, L2

	-tojen maailma	<i>Oman koulun/lähi alueen uskonnolliset yhteisöt ja uskonnottomuus.</i>	<i>Oman koulun/lähialueen uskonnolliset yhteisöt ja uskonnottomuus.</i>	<i>Oppilas perehtyy katsomusperinteisiin ja uskonnottomuuteen Euroopassa.</i>	<i>Oppilas perehtyy katsomusperinteisiin ja uskonnottomuuteen Euroopassa. Oppilas tutustuu uskontojen nykytilaan Euroopassa.</i>	
T6	S2 Uskon-tojen maailma	<i>Oppilas tutustuu kristilliseen oppiin ja kirkkojen tulkintoihin siitä.</i>	<i>Oppilas tutustuu kristilliseen oppiin ja kirkkojen tulkintoihin siitä.</i>	<i>Oppilas perehtyy juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perusteisiin ja kulttuuriin, sekä niiden keskinäisiin suhteisiin.</i>	<i>Oppilas perehtyy juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin perusteisiin ja kulttuuriin, sekä niiden keskinäisiin suhteisiin.</i>	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto L2
	S3 Hyvä elämä	<i>Oppilas käyttää omaksumansa tietoa itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas käyttää omaksumansa tietoa itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas käyttää omaksumansa tietoa itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas käyttää omaksumansa tietoa itsetunnon ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	
T7	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä	<i>Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon ja muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen.</i>	<i>Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon ja muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen.</i>	<i>Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon ja muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen.</i>	<i>Ajatus pyhästä: oppilas perehtyy opiskeltavan uskonnon ja muiden maailmankatsomusten pyhiin asioihin ja paikkoihin sekä niitä kunnioittavaan käyttäytymiseen.</i>	Uskonnon monilukutaito L2, L5, L6

		<i>Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään.</i>	<i>Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään.</i>	<i>Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään.</i>	<i>Pyhän kunnioittaminen: oppilas pyrkii toimimaan omaa ja toisten pyhää kunnioittaen ja osoittamaan sen käyttäytymisellään.</i>	
T8	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskon to-jen maailma S3 Hyvä elämä	<i>Oppilas tutustuu Vanhan Testamentin eettisiin opetuksiin esim. kymmenen käskyä</i> <i>Oppilas tutustuu maailmankatsomusten etiikkaan</i> <i>Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas tutustuu Uuden Testamentin eettisiin opetuksiin, esim. kultainen sääntö ja Jeesuksen opetukset sekä pohtii niiden etiikkaa</i> <i>Oppilas tutustuu maailmankatsomusten etiikkaa</i> <i>Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas perehtyy kristinuskon eettisiin periaatteisiin .</i> <i>Oppilas perehtyy katsomusperinteiden yhteisiin eettisiin näkemyksiin.</i> <i>Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen.</i>	<i>Oppilas perehtyy kristinuskon eettisiin periaatteisiin.</i> <i>Oppilas perehtyy katsomusperinteiden yhteisiin eettisiin näkemyksiin.</i> <i>Opetuksen sisällöillä annetaan välineitä eettiseen keskusteluun ja hyvän elämän rakentamiseen .</i>	Etiikkaa koskeva tieto L7
T9	S2 Uskon	<i>Oppilas perehtyy</i>	<i>Oppilas perehtyy</i>	<i>Oppilas perehtyy</i>	<i>Oppilas perehtyy</i>	Ihmisoikeusetiikka

	to-jen maailma S3 Hyvä elämä	<i>ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa.</i> <i>Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa.</i>	<i>ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa.</i> <i>Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa.</i>	<i>ihmisoikeuksia koskeviin eettisiin näkemyksiin eri maailmankatsomuksissa.</i> <i>Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen avulla ikäkauteen sopivalla tavalla. YK:n Lapsen oikeuksien – viikko huomioidaan opetuksessa.</i>	L2
T10	S2 Uskonto-jen maailma S3 Hyvä elämä	<i>Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.</i> <i>Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta</i>	<i>Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.</i> <i>Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta</i>	<i>Oppilas perehtyy eri katsomusten eettisiin periaatteisiin niitä vertaillen.</i> <i>Oppilas pohtii omiin valintoihinsa vaikuttavia arvoja ja näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan.</i>	Eettinen pohdinta L1, L3, L6

		<i>näkökulmia sekä vastuuta valinnoistaan. Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen.</i>	<i>valinnoistaan . Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen.</i>	<i>valinnoistaan . Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen.</i>	<i>Oppilasta ohjataan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen sekä globaaliin vastuuseen.</i>	
T11	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskonto-jen maailma S3 Hyvä elämä	<i>Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.</i> <i>Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.</i>	<i>Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.</i> <i>Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.</i>	<i>Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.</i> <i>Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.</i>	<i>Opetus antaa välineitä rakentavaan, ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun.</i> <i>Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia ja hyväksymään eriäviä näkemyksiä.</i>	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot L1, L4, L6, L7
T12	S3	<i>Oppilasta ohjataan</i>	<i>Oppilasta ohjataan</i>	<i>Oppilasta ohjataan</i>	<i>Oppilasta ohjataan</i>	L1

	Hyvä elämä	<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.</i>	<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.</i>	<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.</i>	<i>pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia ja siten vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään.</i>	
--	-------------------	--	--	--	--	--

ORTODOKSINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan ortodoksisen uskonopin lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Keskeisiä sisältöjä ovat liturgisen elämän peruspiirteet, pyhät mysteerit ja kirkolliset toimitukset arjessa ja juhlassa. Perehdytään Vanhan Testamentin kirjallisuuteen ortodoksisen opetuksen näkökulmasta sekä Jeesuksen elämävaiheisiin ja opetukseen evankeliumeissa sekä kirkkovuoden tapahtumissa. Opetuksessa tarkastellaan kirkon syntyä sekä Paavalin ja muiden apostolien toimintaa. Tutkitaan Suomen ortodoksisen kirkon tunnuspiirteitä, kirkkoa uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuria ja siihen liittyvää symboliikkaa. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki, kirkkotaide sekä ortodoksisuuden vaikutus ja näkyminen medioissa kotimaassa ja maailmalla.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat, niiden arvostaminen sekä omassa että eri uskontojen kulttuureissa. Pohditaan ortodoksisen kirkon olemusta katolisena ja apostolisena, globaalina yhteisönä. Tutustutaan keskeisiin Euroopassa vaikuttaviin uskontoihin ja eurooppalaiseen uskontokarttaan. Perehdytään islamin ja juutalaisuuden yhteisiin piirteisiin ortodoksisen kristillisyyden kanssa. Tutkitaan koulun lähialueiden uskonnollisia yhteisöjä ja uskonnottomuutta elämäntapojen muotona. Tutustutaan alustavasti ekumeniaan ja uskontodialogiin sekä ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteeseen.

S3 Hyvä elämä: Keskeisinä sisältöinä opetuksessa ovat ortodoksisen kirkon opetus sekä Uuden Testamentin sanoma yksilön eettisten kysymysten ohjaajana ja tukijana omassa elämässä sekä vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Perehdytään Kymmeneen käsikyn ja pohditaan omia eettisiä valintoja ja niiden seurauksia sekä vaikutuksia itsetuntemuksen, elämäntaitojen ja myönteisen elämännäkemyksen muodostamiseen. Opetuksessa otetaan huomioon toisen ihmisen arvostaminen, huolenpito ympäristöstä ja luonnosta sekä elämän kunnioittaminen ja kestävä tulevaisuus. Pohditaan osallistuvaa globaalia vastuun kantamista kirkon

ja yksilön elämässä. Tutustutaan alustavasti eri uskontojen eettisten opetusten yhteisiin piirteisiin sekä eurooppalaisen ihmisoikeuskäsityksen ja kristillisten arvojen yhteisiin piirteisiin ja syvennetään käsitystä YK:n Lapsenoikeuksien sopimuksen merkityksestä.

KATOLINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan katolisen kirkon opetuksen lähteisiin ja peruskäsitteisiin. Tutustutaan oman seurakunnan elämään, messuun ja sakramenttien viettoon sekä liturgian vietoissa käytettäviin paramenteihin ja sakraaliesineisiin. Opetuksessa otetaan huomioon kirkkomusiikki ja kirkkotaide. Perehdytään Vanhan ja Uuden testamentin päätaphtumiin sekä muun uskonnollisen kirjallisuuden eri lajeihin sekä niiden käyttöön katolisen kirkon elämässä. Opetuksessa käsitellään esimerkkejä Jeesuksen ja ihmisten kohtaamisesta. Tutustutaan omaan suojeluspyhään ja oman seurakunnan suojeluspyhään sekä joidenkin pyhien ihmisten elämään.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa tutkitaan katolisen kirkon ja muiden kristittyjen kohtaamista eri aikoina. Opetuksessa otetaan huomioon myös uskonnottomuus. Keskeisinä sisältöinä ovat pyhyys, juhlat ja erilaiset tavat harjoittaa uskontoa lähialueen kirkkoissa, uskonnollisissa yhteisöissä ja eri uskontojen parissa. Perehdytään alustavasti juutalaisuuteen, islamiin ja kristinuskoon sekä niiden yhteisiin piirteisiin. Pohditaan uskonnonvapauslain vaikutusta uskontojen ja kirkkojen asemaan Suomessa. Tutustutaan ihmisoikeuksiin eri uskonnoissa, ekumeeniseen ajatteluun ja uskontodialogiin sekä Kirkkojen maailmanneuvostoon ja Suomen ekumeeniseen neuvostoon ja katolisen kirkon suhteeseen niihin.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan mitä ovat katolinen ihmiskuva ja ihmisoikeudet. Perehdytään katolisen kirkon moraaliopetukseen perusteisiin yksilöä koskevissa ja yhteiskuntamoraalia koskevissa yhteyksissä. Syvennetään Kymmenen käskyn, Vuorisaarnan, Rakkauden kaksoiskäskyn ja katolisen kirkon käskyjen tuntemista. Pohditaan käskyjä moraalisen kasvamisen perustana, omantunnon tutkistelua ja parannuksen tekoa sekä niiden seurauksia. Tärkeitä opetuksessa huomioitavia asioita ovat elämän kunnioittaminen, omat valinnat ja vastuu sekä huolenpito luonnosta. Opetuksessa keskeistä on eri uskontojen eettisten opetusten yhteisten piirteiden tutkiminen.

ISLAM

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Islamin opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat Koraani, perimätieto ja islamin opillinen perusta. Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen tradition vaikutusta kulttuuriin, arkkitehtuuriin ja islamilaiseen taiteeseen. Tutustutaan Islamin maailmanlaajuiseen vaikutukseen Antiikin kirjallisuuden ja kommentaarien kautta. Opetuksessa otetaan huomioon Islamin pyhät paikat ja niiden merkitys. Sisältöjen valinnassa tärkeitä ovat islamilaisen perinteen ikäkauteen sopivat uskonnolliset opetukset ja kertomukset.

Tutustutaan uskonnollisiin symboleihin, juhliin ja islamilaiseen kalenteriin. Sisältöjen valinnassa otetaan huomioon uskonnollisen kielen erityispiirteet, islamilainen terminologia ja sen yhdistävä vaikutus islamilaisessa maailmassa. Perehdytään islamin monimuotoisuuteen ja tutkitaan tarinoita profeetoista islamin opin kehityksen näkökulmasta. Opetuksessa tutustutaan islamin historiaan Euroopassa ja islamiin Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään niitä yhdistäviin profeettoihin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin. Tutkitaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin vaikutusta eurooppalaiseen kulttuuriin. Opetuksessa otetaan huomioon Suomessa vaikuttavat uskonnolliset yhteisöt ja uskontodialogin merkitys sekä uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa sekä uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksessa tarkastellaan islamilaisen etiikan perusteita ja elämän arvoja. Perehdytään käsitykseen kielletystä ja sallitusta islamissa sekä syntikäsitteeseen. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalivastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta, islamilaisia käytöstapoja, myötäelämisen taitoa ja oppilaiden elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä.

JUUTALAINEN USKONTO

Tässä oppimääräkuvauksessa tarkennetaan kaikille yhteisiä uskonnon sisältöjä. Paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan uskonnon yhteisten tavoitteiden ja sisältökuvausten sekä eri uskontojen tarkennettujen oppimääräkuvausten perustalle.

S1 Suhde omaan uskontoon: Opetuksessa paneudutaan Tooraan, Tanachiin, perimätietoon ja juutalaisuuden opilliseen perustaan. Perehdytään juutalaisen tradition vaikutukseen eurooppalaiseen kulttuuriin ja tieteisiin. Opetuksessa tarkastellaan juutalaisuuden pyhiä paikkoja ja niiden merkitystä. Opetukseen valitaan juutalaisen perinteen ikäkauteen sopivia uskonnollisia opetuksia ja kertomuksia. Pohditaan uskon ja tekojen välistä suhdetta sekä Tooran erityisasemaa. Perehdytään uskonnollisiin symboleihin ja juutalaisen kalenterin juhliin, juutalaisuuden monimuotoisuuteen sekä juutalaisuuteen Suomessa.

S2 Uskontojen maailma: Opetuksessa keskeisinä sisältöinä ovat juutalaisuus, kristinusko ja islam. Perehdytään uskontoja yhdistäviin henkilöihin, tapahtumiin, pyhiin paikkoihin ja pyhiin kirjoituksiin sekä vaikutukseen eurooppalaisessa kulttuurissa. Tarkastellaan erityisesti juutalaisuuden historiaa Euroopassa ja perehdytään oppilaiden lähialueella vaikuttaviin uskonnollisiin yhteisöihin ja uskontodialogin merkitykseen. Opetuksessa otetaan huomioon uskonnot mediassa ja populaarikulttuurissa ja uskontojen rooli maailmanrauhan rakentamisessa.

S3 Hyvä elämä: Opetuksen keskeisiä sisältöjä ovat juutalaisen etiikan perusteet ja elämän arvo. Perehdytään uskonnollisten käskyjen eli mitzvojen jakoon kiellettyihin ja vaadittaviin tekoihin. Pohditaan ihmisen ja luonnon suhdetta sekä globaalia vastuuta. Tärkeitä sisältöjä ovat ihmisen oikeus elämään ja YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. Tutkitaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä, juutalaisen kielen terminologiaa ja sen yhdistävää vaikutusta juutalaisessa maailmassa. Opetuksessa tärkeitä sisältöjä ovat juutalaisuuden vaikutus arkielämän käyttäytymiseen, myötäelämisen taito ja oppilaiden elämästä nousevat eettiset kysymykset.

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3-6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Uskonnon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.

T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S3	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän

toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta			tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1,S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.7 ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Oppiaineen tehtävä

Elämänskatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänskatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänskatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitseväiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänskatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänskatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetaajuksena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänskatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 3-6 elämänskatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämänskatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Elämänskatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1-S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1-S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2-S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1- S4	L1, L2, L5
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1- S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. Oppilaiden kokemusmaailma, ideat ja ajatukset huomioidaan sisältöjen valinnassa ja niiden tarkemmassa käsittelyssä.

S1 Kasvaminen hyvään elämään: Harjoitellaan toisen kohtaamista ja erilaisten näkökulmien arvostamista. Tutkitaan oikeudenmukaisuuden ilmenemistä jokapäiväisessä elämässä. Tutkitaan vapautta ja vastuuta, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmista. Perehdytään arvon ja normin käsitteisiin. Pohditaan yhdenvertaisuutta, onnellisuutta ja hyvää elämää. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa toisiin.

S2 Erilaisia elämäntapoja: Tutkitaan eri näkökulmista omaa identiteettiä. Perehdytään suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Pohditaan esimerkiksi yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskomisen ja luulemisen merkityksiä. Perehdytään maailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen. Harjoitellaan oman näkemyksen erittelyä ja perustelemista suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin.

S3 Yhteiselämän perusteita: Perehdytään ihmisten yhteiselämän perusteisiin tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden ja velvollisuuden, yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa oppilaan elämään liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin.

Perehdytään lasten oikeuksiin pohtien niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Harjoitellaan tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin.

S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus: Perehdytään erilaisiin aikakäsityksiin ja tapoihin selittää maailmaa sekä pohditaan niiden vaikutusta ihmisten elämään ja niihin liittyviä erilaisia tietokäsityksiä. Tutkitaan erilaisia luontokäsityksiä, luonnon ja ihmisen tulevaisuutta sekä kestävää kehitystä. Harjoitellaan omien näkemysten erittelyä ja perustelemista suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen.

Elämänkatsomustiedon opetus tapahtuu tyypillisesti eri luokka-asteiden yhteisissä opetusryhmissä. Tämän vuoksi tarkan vuosiluokkaistamisen sijaan korostetaan sitä, että oppilas käsittelee jokaista sisältöä ikäkautensa mukaisesti, sen hetkisillä taidoillaan ja tiedoillaan. Opettaja huomioi tämän opetuksessaan.

Tavoitteet	Sisältöalueet	3. luokka	4. luokka	5. luokka	6. luokka	Arvioinnin kohteet Laaja-alainen osaaminen
T1	S1–S4	Oppilas perehtyy etiikan keskeisiin käsitteisiin. Opetuksessa huomioidaan yksilö-, yhteiskunta- ja ympäristöetiikan keskeiset sisällöt oppilaan ikäkauden mukaan . Oppilas tutustuu erilaisiin eettisiin perustelumuotoihin, kuten seuraus-, velvollisuus-, tarkoitus- ja tilanne-etiikkaan. Oppilas pohtii omaa toimintansa ja sen seurauksia lähipiirissään, luokassa, yhteiskunnassa ja globaalina maailmankansalaisena.				Käsitteiden hallinta ja soveltaminen L1, L2, L3, L7
T2	S1–S4	Oppilas perehtyy argumentoinnin ja vaikuttamisen keinoihin. Oppilas harjoittelee tekojen eettistä arviointia niiden kontekstin, tarkoituksen ja seurausten näkökulmista. Opetuksessa huomioidaan oppilaan ikäkausi . Opetuksessa annetaan tilaa keskustelulle. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia. Opetusryhmässä pyritään rakentamaan myönteinen ja erilaiset mielipiteet hyväksyvä ilmapiiri. Oppilas harjoittelee näkemysten erittelyä ja perustelua suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin. Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia lähteitä ja arvioimaan niiden sisältöä kriittisesti.				Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi L1, L4, L5
T3	S1–S3	Opetuksessa kehitetään oppilaan kriittistä ajattelua ja kykyä ymmärtää asioiden välisiä suhteita oppilaan ikäkausi huomioiden. Oppilas etsii perusteluita ja tarkastelee asiayhteyksiä ko. kontekstissa. Oppilasta kannustetaan itsekorjaavaan, avoimeen ja pohdiskelevaan suhtautumiseen tietoon ja yhteiskuntaan. Oppilas ymmärtää keskeiset virhepäätelyn muodot. Oppilas opettelee ikä kautensa mukaisesti monilukutaitoa ja mediakriittisyyttä.				Päätelytaidot L1, L4
T4	S1–S3	Oppilasta ohjataan huomioimaan ikä kautensa mukaisesti vastuun näkökulma kaikissa toimissaan. Oppilas pohtii omaa toimintansa ja sen seurauksia lähipiirissään, luokassa, yhteiskunnassa ja globaalina maailmankansalaisena. Oppilas ymmärtää vapauden ja vastuun rinnakkaisuuden.				Vastuullisen toiminnan tunteminen L3, L7
T5	S2–S4	Oppilas tutustuu suomalaiseen ja eurooppalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin. Opetuksessa huomioidaan oppilaan ikäkausi . Oppilas perehtyy maailmankulttuuriperintöön ja sen merkitykseen. Oppilas tiedostaa kulttuurien moninaisuuden ja sen vaikutuksen ihmisten välisiin suhteisiin ja yhteiselämään. Oppilas perehtyy erilaisten kulttuurien ja katsomusten tapoihin selittää maailmaa.				Tietojen ja käsitteiden hallinta L2, L4, L5

T6	S1-S4	<i>Oppilas tarkastelee erilaisten maailmankatsomusten ja – kulttuurien keskeisiä piirteitä. Oppilas luokittelee ja vertailee näkemyksiä ja rakentaa siten katsomuksellista yleissivistystä ikäkautensa mukaisesti.</i>	Tietojen ja käsitteiden hallinta L1, L2
T7	S1-S4	<i>Oppilas suunnittelee oppimistaan tavoitteellisesti ja toimii suunnitelmansa mukaisesti. Opetuksessa oppilasta tuetaan arvioimaan omia ja ryhmänsä saavutuksia ja muuttamaan toimintaansa arvioinnin suuntaisesti. Opetuksessa vahvistetaan rakentavan kriittisen palautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoa.</i>	Oppimaan oppimisen taidot L1, L2, L5
T8	S1-S3	<i>Opetus antaa välineitä ihmisarvoa ja elämää kunnioittavaan keskusteluun. Opetuksessa varataan tilaa keskustelulle avoimessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään ja tunteitaan sekä kuuntelemaan toisia. Opetusryhmässä pyritään rakentamaan myönteinen ja erilaiset mielipiteet hyväksyvä ilmapiiri.</i>	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä L2, L7
T9	S3	<i>Oppilas perehtyy ihmisoikeuksiin ja lasten oikeuksiin YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen pohjalta. Oppilas tutustuu ihmisoikeusetiikan keskeisiin sisältöihin ja pohtii niiden toteutumista lähellä ja kaukana. Opetuksessa asiaa käsitellään oppilaan ikäkausi huomioiden.</i>	Ihmisoikeus- etiikka L2, L3
T10	S1-S4	<i>Oppilas ymmärtää vastuun omista valinnoistaan. Oppilas tutustuu ikäkautensa mukaisesti vaikuttamisen keinoihin. Opetuksessa huomioidaan yhdenvertaisuus ja yhteiset säännöt, huolehtiminen omasta lähiympäristöstä sekä kestävä tulevaisuus. Oppilasta kannustetaan osallisuuteen.</i>	Vaikuttamisen keinojen tunteminen L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykkinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan

erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3-6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmaisu- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Tavoitteet Opetuksen tavoitteena on	Sisältö alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1-S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1-S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluita sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas

			osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1-S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1-S4	Oppimaan oppimisen taidot	Oppilas osaa asettaa opiskeluun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suunnassa ja arvioi niiden toteutumista sekä yksin että ryhmässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus- taidot ja toiminta ryhmän jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katsomuksellista ajatteluaan rakentavasti ja osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja kannanottoja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lapsen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1-S4	Vaikuttamisen keinojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikuttamisen keinoja.

14.4.8 HISTORIA

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsittelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historiantutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4-6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luonteeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneitä aikoja, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5	L1-L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	L1, L2, L4-L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	L2-L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	L1-L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	L1-L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	L2-L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista. Historian opiskelu on hyvä aloittaa perehtymällä historian tiedon luonteeseen oppilaan suvun tai lähiyhteisön menneisyyden avulla. Keskeisissä sisältöalueissa kiinnitetään huomio oman perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaan soveltuvissa kohdissa. Sisältöalueet voidaan käsitellä joko kronologisesti tai temaattisesti.

S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästykskulttuuriin sekä maanviljelykulttuuriin murrokseen ja sivilisaation syntyyn.

S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.

S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutuksiin eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.

S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.

S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.

Oppiaineen luonteesta johtuen kaikki tavoitteet tulee saavuttaa jokaisessa sisällössä.

Tavoitteet 5.vuosiluokalla	Sisällöt	
	<i>Yleinen historia</i>	<i>Suomen historia, paikallishistoria ja suvun vaiheet</i>
	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty: Perehdytään ihmisen elämiseen pienissä populaatioissa ja metsästyskulttuuriin sekä maanviljelykulttuurin murrokseen ja sivilisaation syntyyn	
Merkitys, arvot ja asenteet T1	<i>Johdatus oppiaineeseen: Yleinen historia</i> <i>Keskustellaan, mitä historia on? Minkälaiset lähteet antavat tietoa menneisyydestä? Tutkitaan historiallisia ilmiöitä, tapahtumia ja henkilöitä erilaisia lähteitä käyttäen.</i>	<i>Johdatus oppiaineeseen: Suomen historia, paikallishistoria ja suvun vaiheet</i> <i>Herätetään mielenkiinto oppiainetta kohtaan esim. tarinoilla oman suvun vaiheista ja tutustumalla oman kaupunginosaan, kylän tai kaupungin historiaan.</i>
Merkitys, arvot ja asenteet T1	<i>Ihminen kivikaudella Kaksoisvirranmaan kulttuuri Egypti</i> <i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i>	<i>Suomen ensimmäiset asukkaat Pronssi ja rautakausi</i> <i>Mitä arkeologia on? Mielenkiinto aikakautta kohtaan herätetään esim. mahdollisella vierailulla Kierikkikeskukseen.</i>
Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 T3	<i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i>	<i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i>
Historian ilmiöiden ymmärtäminen T4 T5 T6 T7	<i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi</i>	<i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä</i>

T8 Historiallisen tiedon käyttäminen T9 T10 T11	<i>jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>	<i>huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>
	S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.	
Merkitys, arvot ja asenteet T1 Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 T3 Historian ilmiöiden ymmärtäminen T4 T5 T6 T7 T8	Antiikin Kreikka Antiikin Rooma <i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi</i>	Pohjolan historiaa Asutuksessa tapahtuvia muutoksia <i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi</i>

Historiallisen tiedon käyttäminen T9 T10 T11	<i>kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i>	<i>kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i>
	<i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tiettyinä aikakautena, kuten toimivat.</i>	<i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tiettyinä aikakautena, kuten toimivat.</i>

Tavoitteet 6. vuosiluokalla	Sisällöt	
	<i>Yleinen historia</i>	<i>Suomen historia, paikallishistoria ja suvun vaiheet</i>
	S2 Vanha aika ja antiikin perintö: Paneudutaan demokratian orastukseen Kreikassa ja roomalaiseen yhteiskuntaan. Aikakautta tarkastellaan lisäksi Pohjolan asuttamisen näkökulmasta.	
Merkitys, arvot ja asenteet T1-T11	Antiikin Kreikka Antiikin Rooma <i>Palautetaan mieleen esimerkiksi erilaisia lähteitä käyttäen antiikin Kreikan ja Rooman aika. Pohditaan oppilaiden kanssa, minkälaisia vaikutteita aikakaudelta on säilynyt nykypäivään.</i>	<i>Oppilaat voivat tehdä esimerkiksi haastattelutehtävän, jonka tarkoituksena on selvittää oman suvun vaiheita.</i>
	S3 Keskiaika: Perehdytään keskiaikaiseen maailmankuvaan sekä idän ja lännen kulttuuriin yhtäläisyyksiin ja eroavaisuuksiin ja niiden vaikutukseen eri ihmisryhmille. Käsitellään Suomen siirtyminen historialliseen aikaan ja Ruotsin yhteyteen.	
Merkitys, arvot ja asenteet T1	<i>Elämää keskiajalla</i> <i>Kirkon mahtiasema</i> <i>Säätyjärjestelmä</i> <i>Maailmankuvan muutos</i>	<i>Viikinkiaika</i> <i>Osaksi Ruotsin valtakuntaa</i> <i>Kristinuskon tulo Suomeen</i> <i>Historiallinen aika alkaa</i> <i>Tutustutaan aikakauteen ja</i>

Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 T3 Historian ilmiöiden ymmärtäminen T4 T5 T6 T7 T8 Historiallisen tiedon käyttäminen T9 T10 T11	<i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus-suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>	<i>kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä. Voidaan tehdä vierailu esim. johonkin Oulun museoon.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>
	S4 Uuden ajan murrosvaihe: Tutustutaan tieteessä, taiteessa ja ihmisten uskomuksissa tapahtuneisiin muutoksiin.	
Merkitys, arvot ja asenteet T1	Amerikka murrosvaiheessa -korkeakulttuurit ja löytöretket Kirjapainotaito Uskonpuhdistus Renessanssi; taiteet, tieteet Itsevaltiut	Kustaa Vaasa Uskonpuhdistus

Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 T3 Historian ilmiöiden ymmärtäminen T4 T5 T6 T7 T8 Historiallisen tiedon käyttäminen T9 T10 T11	<i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus-suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>	<i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i> <i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i> <i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus -suhteita.</i> <i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>
	S5 Suomi osana Ruotsia: Tarkastellaan kehitystä Suomessa 1600–1700-luvuilla.	
Merkitys, arvot ja asenteet T1	<i>Ruotsin suurvalta-aika Venäjä suurvallaksi</i> <i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i>	<i>Suomen kielen kehitys Nuijasota, isoviha ja muut sotarasitukset</i> <i>Elämää maalla ja kaupungeissa Oulun kaupungin synty</i> <i>Tutustutaan aikakauteen ja kulttuureihin tutkimalla aikakaudelta säilyneitä lähteitä.</i>

Tiedon hankkiminen menneisyydestä T2 T3	<i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i>	<i>Tutustutaan erilaisiin lähteisiin. Vertaillaan niitä ja keskustellaan tietojen tulkinnallisuudesta, korostetaan lähdekriittisyyttä.</i>
Historian ilmiöiden ymmärtäminen T4 T5 T6 T7 T8	<i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus-suhteita.</i>	<i>Keskustellaan oppilaiden kanssa historiasta aikakausina; miten ja miksi aikakaudet ovat saaneet nimensä, painotetaan aikakauden keskeisiä käsitteitä sekä huomioidaan, että sama ilmiö voi jatkua myös seuraavalla aikakaudella. Esimerkiksi eläytymisharjoituksin oppilas voi kuvitella, miten eri tavalla erilaisissa yhteiskunnallisissa asemissa olevat henkilöt ovat kokeneet saman muutoksen. Pohditaan ilmiöiden syy-seuraus-suhteita.</i>
Historiallisen tiedon käyttäminen T9 T10 T11	<i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>	<i>Pohditaan eri ilmiöitä ja ohjataan oppilasta esittämään syitä muutoksille. Mietitään, miten eri lähteet samasta ilmiöstä vaikuttavat tulkintaan sekä miten ja miksi ihmiset toimivat tietyssä aikakautena, kuten toimivat.</i>

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4-6

Historianopetuksessa oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Tekstien ymmärtämiseen ohjataan avaamalla teksteissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4-6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi kunkin oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet historiassa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1-S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1-S5	Historian tietolähteiden tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1-S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1-S5	Kronologian ymmärrys	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis muodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.

T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1-S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1-S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1-S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1-S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1-S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1-S5	Ihmisen toiminnan selittäminen	Oppilas osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön eri toimijoiden kannalta.

14.4.9 YHTEISKUNTAOPPI

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittämään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4-6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4	
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1-S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnannon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1, S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 4-6

Sisällöt valitaan siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista.

S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään työntekoon, ammatteihin, omaan rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.

S2 Demokraattinen yhteiskunta: Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin, sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. Opetuksessa tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.

S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen: Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.

S4 Taloudellinen toiminta: Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen, sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. Lisäksi tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.

Tavoitteet	4. vuosiluokka	5.vuosiluokka
S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta		
Merkitys, arvot ja asenteet T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	<i>Keskustellaan, mitä kaikkea yhteiskuntaoppi tarkoittaa. Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi yksilö, yhteisö, perhe, talous,</i>	<i>Keskustellaan, mitä kaikkea yhteiskuntaoppi tarkoittaa. Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi yksilö, yhteisö, poliisi, rikos,</i>

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	<i>säästäminen, kuluttaminen, vastuu, velvollisuudet, media.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>	<i>rangaistus, sovittelu, sosiaalinen media.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	<i>Pohditaan, minkälaisiin ryhmiin (konkreettiset- ja virtuaaliryhmät) oppilas kuuluu ja minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on ryhmän jäsenenä. Mietitään, minkälaisia sääntöjä ja ohjeita eri ryhmillä on ja miksi niitä tarvitaan.</i> <i>Keskustellaan, mitä hyötyjä ja vaaroja mediaan liittyy. Tutkitaan erilaisia medioita. Voidaan esimerkiksi tehdä pieniä uutisia samasta aiheesta ja tarkastella, miten uutisisältö muuttuu eri oppilaiden kirjoituksissa.</i> <i>Mietitään, mitä ammatteja oppilaat tuntevat ja miksi on tärkeää, että on erilaisia ammatteja. Opettaja selittää, mitä yrittäjyys tarkoittaa.</i> <i>Harjoitellaan esimerkiksi draaman avulla erottamaan eri toimijoiden tarkoitusperiä ja pohditaan, mistä ne johtuvat.</i>	<i>Pohditaan, minkälaisiin ryhmiin oppilas kuuluu ja minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia hänellä on eri ryhmien ja yhteiskunnan jäsenenä. Mietitään, minkälaisia sääntöjä ja ohjeita eri ryhmillä on ja miksi niitä tarvitaan. Mietitään, miksi tarvitaan viranomaisia huolehtimaan turvallisuudesta.</i> <i>Keskustellaan, mitä hyötyjä ja vaaroja mediaan liittyy. Mietitään, miten mediaa voi käyttää oikein ja onko median käyttöä rajoitettava. Voidaan tehdä erilaisia harjoituksia aiheesta esimerkiksi draaman keinoin.</i> <i>Mietitään, mitä ammatteja oppilaat tuntevat ja miksi on tärkeää, että on erilaisia ammatteja. Miten yrittäjyys poikkeaa muusta työnteosta?</i> <i>Harjoitellaan esimerkiksi draaman avulla erottamaan eri toimijoiden tarkoitusperiä ja pohditaan, mistä ne johtuvat.</i>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	<i>Harjoitellaan omien mielipiteiden muodostamista ja kertomista rakentavalla tavalla sekä opetellaan kuuntelemaan erilaisia mielipiteitä.</i> <i>Pohditaan, mihin rahaa tarvitaan ja mitkä ovat omat kulutuskohdeet. Mietitään, mitä kulutusvalinnoilla tarkoitetaan. Harjoitellaan rahankäyttöä erilaisissa kuvitteellisissa arjen tilanteissa.</i>	<i>Harjoitellaan omien mielipiteiden muodostamista ja kertomista rakentavalla tavalla sekä opetellaan kuuntelemaan erilaisia mielipiteitä.</i> <i>Pohditaan, mihin rahaa tarvitaan ja mitkä ovat omat kulutuskohdeet. Mietitään, mitä kulutusvalinnoilla tarkoitetaan ja miksi on tärkeää pohtia ostopäätöksiään. Harjoitellaan omaa rahankäyttöä erilaisissa arjen tilanteissa ja voidaan</i>

T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	Kannustetaan oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.	<i>tehdä muistio viikon ajalta kulutuskäyttäytymisestä. Mietitään, mistä koostuvat perheen tulot ja mitä menoeriä kodissa on.</i> Kannustetaan oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla.
S2 Demokraattinen yhteiskunta		
Merkitys, arvot ja asenteet T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	<i>Keskustellaan, mitä demokratia on, mitä demokratia tarkoitti antiikin Kreikassa ja mitä se on nyt. Mitä tarkoittaa, jos demokratiaa ei olisi ja kenen etu demokratia on?</i> <i>Käydään läpi keskeisiä termejä; esimerkiksi lapsenoikeudet, ihmisoikeudet, tasa-arvo, vähemmistöryhmät, eduskunta, hallitus, presidentti.</i> <i>Harjoitellaan luokassa esimerkiksi erilaisia päätöksentekotilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>	<i>Keskustellaan, mitä demokratia on ja miten se näkyy esimerkiksi Suomessa. Mitä tarkoittaa, jos demokratiaa ei olisi ja kenen etu demokratia on?</i> <i>Käydään läpi keskeisiä termejä; esimerkiksi lapsenoikeudet, ihmisoikeudet, tasa-arvo, vähemmistöryhmät, yhdenvertaisuus, eduskunta, hallitus, presidentti.</i> <i>Harjoitellaan luokassa esimerkiksi erilaisia päätöksentekotilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	<i>Harjoitellaan kuvitteellisia tilanteita, joissa täytyy osata toimia demokraattisesti; esimerkiksi luokassa, kodissa, harrastusryhmissä, oppilaskunnassa. Millaisia vähemmistöryhmiä luokassamme on ja miten eri ryhmien edustajat täytyy huomioida päätöksentekotilanteissa.</i> <i>Pohditaan, mitä sananvapaus on ja mikä on median rooli demokratiassa? Miksi on tärkeää ymmärtää eri</i>	<i>Harjoitellaan kuvitteellisia tilanteita, joissa täytyy osata toimia demokraattisesti; esimerkiksi luokassa, kodissa, harrastusryhmissä, oppilaskunnassa ja erilaisissa nuorten vaikuttajaryhmissä Oulussa. Mietitään, miten demokratiaa toteutetaan valtiollisissa ja kunnallisissa elimissä. Mitä vähemmistöryhmiä Suomessa on?</i> <i>Pohditaan, mitä sananvapaus on ja mikä on median rooli demokratiassa? Miksi on tärkeää ymmärtää eri</i>

T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	<i>toimijoiden tavoitteet liittyen yhteiskunnalliseen tietoon?</i>	<i>toimijoiden tavoitteet liittyen yhteiskunnalliseen tietoon?</i>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	<i>Harjoitellaan omien mielipiteiden esittämistä ja toisten ajatusten kuuntelemista rakentavalla tavalla. Voidaan järjestää äänestyksiä ja pohtia, mitä tarkoittaa väittely.</i> <i>Tutkitaan erilaisia järjestöjä ja pohditaan, voisiko niiden jäsenenä päästä vaikuttamaan itselle tärkeisiin asioihin.</i> <i>Tutustutaan mediaan ja nettietikettiin.</i>	<i>Harjoitellaan omien mielipiteiden esittämistä ja toisten ajatusten kuuntelemista rakentavalla tavalla. Voidaan tehdä myös väittelyharjoituksia yhteiskunnallisista aiheista.</i> <i>Tutkitaan erilaisia järjestöjä ja pohditaan, voisiko niiden jäsenenä päästä vaikuttamaan itselle tärkeisiin asioihin.</i> <i>Tarkastellaan sosiaalista mediaa ja pohditaan yksilön vastuuta sosiaalisen median käyttäjänä.</i>
S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen		
Merkitys, arvot ja asenteet T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	<i>Keskustellaan, miten eri tavoilla ihmiset voivat vaikuttaa yhteiskunnassa. Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi kansalaisuus, kansainvälisyys.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>	<i>Keskustellaan, miten eri tavoilla ihmiset voivat vaikuttaa yhteiskunnassa. Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi kansalaisuus, kansalaisjärjestöt, kansainvälisyys.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään	<i>Harjoitellaan kuvitteellisia tilanteita, joissa täytyy osata toimia demokraattisesti; esimerkiksi luokassa, kodissa, harrastusryhmissä, oppilaskunnassa. Miksi on tärkeää olla aktiivinen toimija? Mitä erilaisia keinoja vaikuttamiseen on?</i>	<i>Harjoitellaan kuvitteellisia tilanteita, joissa täytyy osata toimia demokraattisesti; esimerkiksi luokassa, kodissa, harrastusryhmissä, oppilaskunnassa, kunnassa. Miksi on tärkeää olla aktiivinen toimija? Mitä erilaisia keinoja vaikuttamiseen on?</i>

ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	<i>Voidaan järjestää vaalit.</i> <i>Pohditaan, mitä sananvapaus on ja mikä on median rooli demokratiassa? Miksi on tärkeää ymmärtää eri toimijoiden tavoitteet liittyen yhteiskunnalliseen tietoon? Mitä keinoja media tarjoaa vaikuttamiseen. Harjoitellaan esimerkiksi mielipiteen kirjoittamista luokan omaan lehteen. Voidaan tehdä uutisia erilaisiin kuvitteellisiin lehtiin tai pitää luokassa uutislähetystä.</i>	<i>Voidaan järjestää vaalit.</i> <i>Pohditaan, mitä sananvapaus on ja mikä on median rooli demokratiassa? Miksi on tärkeää ymmärtää eri toimijoiden tavoitteet liittyen yhteiskunnalliseen tietoon? Mitä keinoja media tarjoaa vaikuttamiseen. Harjoitellaan esimerkiksi mielipiteen kirjoittamista paikallislehteen. Voidaan tehdä uutisia erilaisiin kuvitteellisiin lehtiin tai pitää luokassa uutislähetystä.</i>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	<i>Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa ja erilaisissa harrasteryhmissä. Harjoitellaan median käyttöä ja pohditaan talouteen liittyviä kysymyksiä.</i>	<i>Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa ja taloudellisessa toiminnassa. Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön (esimerkiksi koulun johtoryhmä, lähikirjasto, kaupat ja yritykset sekä kaupunki) toimijoiden kanssa.</i>
S4 Taloudellinen toiminta		
Merkitys, arvot ja asenteet T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	<i>Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi talous, raha, kuluttaminen, säästäminen, palveluiden tuottajat.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>	<i>Paneudutaan keskeisiin käsitteisiin ja niiden merkityksiin; esimerkiksi talous, raha, kuluttaminen, kestävä kuluttaminen, säästäminen, palveluiden tuottajat, työllisyys, työttömyys.</i> <i>Harjoitellaan luokassa erilaisia arkielämän tilanteita, joissa tulee pohtia ratkaisuja ja niiden seurauksia eettisesti.</i>
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia	<i>Mietitään, miten media ohjaa ihmisten rahankäyttöä. Voidaan tehdä erilaisia mainoksia, joilla pyritään vaikuttamaan ostopäätökseen. Mietitään, mitkä syyt</i>	<i>Mietitään, miten media ohjaa ihmisten rahankäyttöä. Voidaan tehdä erilaisia mainoksia, joilla pyritään vaikuttamaan ostopäätökseen. Mietitään, mitkä syyt</i>

ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	<i>vaikuttavat oppilaan omiin ostopäätöksiin. Otetaan selvää oman kaupunginosan, koulun tai oppilaiden lähipiirin erilaisista työpaikoista ja yrityksistä. Mietitään, mikä merkitys niillä on oppilaalle ja hänen perheelleen sekä muulle lähiyhteisölle, kaupungille.</i>	<i>vaikuttavat oppilaan omiin ostopäätöksiin. Otetaan selvää oman kaupunginosan, koulun tai oppilaiden lähipiirin erilaisista työpaikoista ja yrityksistä. Mietitään, mikä merkitys niillä on oppilaalle ja hänen perheelleen sekä yhteiskunnan toiminnan kannalta.</i>
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	<i>Harjoitellaan rahan käyttöä. Mietitään, mitä täytyy huomioida, kun tehdään ostopäätöksiä. Vertaillaan tuotteita; niiden hinta-laatu -suhdetta ja yleisiä ominaisuuksia. Voidaan pitää mainospuheita valituista tuotteista ja kirjoitetaan niiden vaikutuksesta ostopäätöksiin.</i>	<i>Harjoitellaan rahan käyttöä. Mietitään, mitä täytyy huomioida, kun tehdään ostopäätöksiä. Vertaillaan tuotteita; niiden hinta-laatu -suhdetta ja yleisiä ominaisuuksia. Voidaan pitää mainospuheita valituista tuotteista ja kirjoitetaan niiden vaikutuksesta ostopäätöksiin. Mietitään eettistä kuluttamista ja sen vaikutusta yleismaailmallisesti.</i>

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 4-6

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoitteleminen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4-6

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1-S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1-S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1-S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmisoikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median	S1-S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa

roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa			elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1-S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoitusperien hahmottaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S2, S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

14.4.10 MUSIIKKI

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3-6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyytään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

3. VUOSILUOKKA Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Kuntakohtainen Oulu	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan osallistumaan yhteismusisointiin ryhmässä ja ottamaan toiset huomioon. Yhteismusisointiin kuuluvat musiikillinen toiminta ja vuorovaikutus.	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja	S2 Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista,	Oppilasta ohjataan laulamaan ryhmän jäsenenä. Oppilasta ohjataan käyttämään ääntään	L2

laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.	luontevasti. Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin soittimiin. Oppilasta ohjataan löytämään yhteinen syke soittosäestyksessä. Oppilasta ohjataan tutustumaan moniäänisyyteen musisoinnissa esim. kaanonin avulla. Oppilasta ohjataan toteuttamaan ostinato-säestyksiä. Oppilasta ohjataan laulamaan ja soittamaan myös kuulonvaraisesti.	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Luontevaa liikkumista sekä kehosoitimien tekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikkiliikuntaan ja ilmaisemaan itseään luontevasti sekä kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on, että oppilas kykenee aistimaan musiikin tunnelmaa ja sykettä sekä sovittamaan liikkeensä siihen (esim. laululeikit).	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään	S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin,	Oppilasta ohjataan kuuntelemaan ääniympäristöä ja musiikkia aktiivisesti sekä eläytymään kuulemaansa	L2

kuulemaansa sekä kertomaan siitä	kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. S3 Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	eri tapoja käyttäen (mm. liikkuen, kirjoittaen, puhuen sekä kuvataiteen tai draaman keinoin). Oppilasta ohjataan jäsentämään kuulemaansa esim. äänen peruskäsitteiden (taso, voima, kesto, väri) avulla. Tavoitteena on, että oppilas kuuntelee musiikkia aktiivisesti esim. erilaisten tehtävien ohjaamana. Opetuksen eheyttäminen esim. MU, KU, AI, LI	
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	Oppilasta ohjataan toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä yksinkertaisia rytmihahmoja ja melodioita käyttäen. Oppilasta ohjataan lyhyiden rytmisten ja melodisten aiheiden keksimiseen (esim. kaksi-, kolmi- ja nelisävelikkö). Oppilasta rohkaistaan improvisoimaan kehollaan ja äänellään sekä soittimilla. Oppilasta kannustetaan myös esittämään omia tuotoksiaan toisille. Oppilasta rohkaistaan käyttämään ilmaisutaitojaan ja kuvittelukykyään luovassa musiikillisessa ajattelussa toimiessaan yksin ja ryhmässä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet esim. AI, KU ja LI yhdessä musiikin kanssa.	L1, L2, L5, L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3 Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Oppilasta ohjataan tarkastelemaan musiikin historiallista ja kulttuurista monimuotoisuutta. Lähtökohtina ovat oppilaiden kokemukset ja oman ryhmän sekä ympäristön kulttuurinen monimuotoisuus. Opetuksessa otetaan huomioon lasten omat musiikilliset kiinnostuksen kohteet sekä musiikki eri aikoina ja eri paikoissa (esim. Tiernapojat, koululaulut, kalevalainen runolaulu ja muu suomalainen kansanmusiikki sekä maailman musiikki).	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.	Oppilasta ohjataan tunnistamaan soivasta musiikista sen elementtejä ja jäsentämään niitä musiikkikäsitteiden avulla (rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka). Oppilasta ohjataan tutustumaan musiikin merkintätapoihin. Oppilasta ohjataan ymmärtämään äänen ja symbolin vastaavuutta musiikissa (esim. nuotit, aika-arvot, tempo, dynaamiset merkit, kuvionuotit).	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			

T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		Oppilasta ohjataan huomaamaan musiikin vaikutuksia itsessään, koulussa, harrastuksissa jne. Oppilasta ohjataan toimimaan turvallista ääniympäristöä edistäen ja melua välttäen. Oppilasta ohjataan toimimaan musisointitilanteissa vastuullisesti.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan harjoittelemaan ja asettamaan omia henkilökohtaisia lähitavoitteitaan. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa edistymistään. Oppilasta ohjataan musiikkiesitysten valmistamiseen ja esittämiseen luokassa, tapahtumissa ja juhlissa.	L1

4. VUOSILUOKKA Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Kuntakohtainen Oulu	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikilliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä. Oppilasta rohkaistaan käyttämään yhteismusisoinnissa omia taitojaan.	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja	S2 Luontevaa äänenkäyttöä ja	Oppilasta ohjataan laulamaan käyttäen	L2

laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	laulamista, liikkumista sekä keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.	ääntään luontevasti ja monipuolisesti. Oppilasta ohjataan osallistumaan yhteissoittoon kokeillen ja käyttäen erilaisia keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimia. Oppilasta ohjataan harjoittelemaan em. soittimien perustekniikoita yhteismusisoinnissa. Oppilasta ohjataan säestämään kahdella soinnulla. Oppilasta ohjataan säestämään bassoäänillä. Oppilasta ohjataan toteuttamaan yksinkertaista komppia rummuilla/kehorytmeillä. Oppilasta ohjataan laulamaan ja soittamaan myös kuulonvaraisesti.	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Luontevaa liikkumista sekä keho- ja soittimien tekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikkiliikuntaan ja ilmaisemaan itseään luontevasti sekä kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on, että oppilas kykenee aistimaan musiikin tunnelmaa ja sykettä sekä sovittamaan liikkeensä niihin (esim. laululeikit, tanssit).	L1, L2

	S4 Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.		
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. S3 Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Oppilasta ohjataan kuuntelemaan ääniympäristöä ja musiikkia aktiivisesti sekä eläytymään kuulemaansa eri tapoja käyttäen (mm. liikkuen, kirjoittaen, puhuen sekä kuvataiteen ja draaman keinoin). Oppilasta ohjataan kuuntelemaan keskittyneesti ja kertomaan kuulemastaan. Oppilasta ohjataan tunnistamaan esim. erilaisia soittimia kuulemastaan. Tavoitteena on, että oppilas kykenee ohjatusti jäsentämään kuulemaansa esim. musiikkikäsitteiden (melodia, rytmi, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka) avulla (esim. havaintojen tekeminen tempon, melodian ym. suhteen).	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan kehittämään ilmaisutaitojaan ja kuvittelukykyään improvisoinnissa ja suunnittelemaan sekä toteuttamaan	L1, L2, L5, L6

keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	pienimuotoisia sävellyksiä. Oppilasta ohjataan omien rytmisten ja melodisten aiheiden keksimiseen ja toteuttamiseen esim. muutamaa ääntä käyttäen. Oppilasta rohkaistaan kokeilemaan erilaisia rytmejä ja melodioita luovassa musiikillisessa toiminnassa.	
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3 Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Oppilasta ohjataan tarkastelemaan musiikin historiallista ja kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa otetaan huomioon lasten omat kiinnostuksen kohteet sekä musiikki eri aikoina ja eri paikoissa (esim. eri maiden kansanmusiikki, maailmanmusiikki, paikallinen monikulttuurisuus). Oppilasta ohjataan tutustumaan sinfoniaorkesterin soittimiin (esim. jousisoittimet, puupuhaltimet, vaskipuhaltimet ja lyömäsoittimet) ja esimerkiksi Oulu Sinfoniaan.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään	S2 Musisointitilanteissa	Oppilasta ohjataan tunnistamaan soivasta	L4

musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	a kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.	musiikista sen elementtejä ja jäsentämään niitä musiikkikäsitteiden avulla (rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka). Oppilasta ohjataan ymmärtämään äänen ja symbolin vastaavuutta musiikissa (esim. tahtiviivat, sointumerkit).	
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		Oppilasta ohjataan huomaamaan musiikin vaikutuksia hyvinvoinnissaan. Oppilasta ohjataan toimimaan turvallista ääniympäristöä edistäen. Oppilasta ohjataan ymmärtämään melun haitallisuutta ja suojautumaan tarvittaessa melulta.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan harjoittelemaan ja asettamaan omia henkilökohtaisia oppimistavoitteita. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa edistymistään. Oppilasta ohjataan musiikkiesitysten valmistamiseen ja esittämiseen luokassa, tapahtumissa ja juhlissa.	L1

5. VUOSILUOKKA Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Kuntakohtainen Oulu	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä	S1 Musisoititilanteissa kiinnitetään huomiota	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikilliseen toimintaan ja	L2, L6, L7

yhteishenkeä yhteisössään	musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	vuorovaikutukseen aktiivisena ja vastuullisena ryhmän jäsenenä. Myönteisen yhteishengen rakentamiseen kuuluu muiden ryhmän jäsenten huomioonottaminen. Oppilasta ohjataan yhteismusisoinnissa käyttämään omaksumiaan tietoja ja taitoja.	
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S2 Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.	Oppilasta ohjataan laulamaan ja soittamaan ryhmässä. Tavoitteena on, että oppilas osallistuu myös uusien laulujen opettelemiseen. Oppilasta ohjataan osallistumaan yhteissoittoon käyttäen keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimia sekä kehittämään soittotaitojaan. Oppilasta ohjataan harjoittelemaan moniäänistä musisointia. Oppilasta ohjataan tutustumaan musiikin tulkintaan ja ilmaisuun musisoinnissa. Tavoitteena on, että oppilas säestää yhteissoitossa sointuja vaihtaen. Oppilasta ohjataan laulamaan ja soittamaan myös kuulonvaraisesti.	L2

T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Luontevaa liikkumista sekä kehosoittimien tekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. a. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikkiliikuntaan. Tavoitteena on, että oppilas kykenee entistä itsenäisemmin sovittamaan liikkumisensa osaksi musiikkia. Oppilasta ohjataan ilmaisemaan itseään myös osana ryhmän kokonaisuutta (esim. luova liikunta, tanssit).	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S4 Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. S3 Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän	Oppilasta ohjataan kuuntelemaan ääniympäristöä ja musiikkia aktiivisesti sekä eläytymään kuulemaansa eri tapoja käyttäen (mm. liikkuen, kirjoittaen, puhuen sekä kuvataiteen ja draaman keinoin). Oppilasta ohjataan jäsentämään kuulemaansa sekä rohkaistaan kertomaan musiikin herättämistä mielikuvista. Tavoitteena on	L2

	eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	kuunnella aktiivisesti ja keskittyneesti.	
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	Oppilasta ohjataan kehittämään ilmaisutaitojaan ja kuvittelukykyään improvisoinnissa ja suunnittelemaan sekä toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä yksin tai ryhmässä. Oppilasta ohjataan keksimään omia rytmisiä ja melodisia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tutustumaan tieto- ja viestintäteknologian suomiin mahdollisuuksiin pienimuotoisten sävellysten suunnittelussa ja tuottamisessa. Tavoitteena on, että oppilas käyttää musiikillisia taitojaan ja kuvittelukykyään.	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3 Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin	Oppilasta ohjataan tarkastelemaan musiikin kulttuurista monimuotoisuutta. Oppilasta ohjataan tutustumaan erilaisiin soitinkokoonpanoihin (mm. sinfoniaorkesteri, Oulu Sinfonia, puhallinorkesteri) ja kuorotyyppeihin. Opetuksessa otetaan huomioon lasten omat	L2

	oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	musiikilliset kiinnostuksen kohteet ja paikallinen monikulttuurisuus. Opetuksen eheyttäminen esim. AI, HI, KU, LI, YM, vieraat kielet. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kannattaa ottaa huomioon myös musiikin oppiaineen tavoitteet siten, että musiikki ei ole pelkkä täyteaine.	
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.	Oppilasta ohjataan tunnistamaan soivasta musiikista sen elementtejä ja jäsentämään niitä musiikkikäsitteiden avulla (rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka). Oppilasta ohjataan ymmärtämään notaation perusteet esim. äänen korkeuden ja keston ilmentämisessä.	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		Oppilasta ohjataan huomaamaan musiikin vaikutuksia hyvinvoinnissaan. Oppilasta ohjataan toimimaan turvallista ääniympäristöä edistäen. Oppilasta ohjataan ymmärtämään melun haitallisuutta ja suojautumaan tarvittaessa melulta.	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa			

T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan harjoittelemaan pitkäjänteisesti ja asettamaan henkilökohtaisia tavoitteita. Oppilasta ohjataan arvioimaan omaa edistymistään. Oppilasta ohjataan musiikkiesitysten valmistamiseen ja esittämiseen luokassa, tapahtumissa ja juhlissa.	L1
---	--	---	----

6. VUOSILUOKKA Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Kuntakohtainen Oulu	Laaja-alainen osaaminen, johon tavoite liittyy
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikilliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen aktiivisena, ja vastuullisena ryhmän jäsenenä ja ottamaan huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa. Tavoitteena on, että oppilas käyttää omaksumiaan tietoja ja taitoja yhteismusisoinnissa myös oma-aloitteisesti.	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S2 Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perustekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa.	Oppilasta ohjataan laulamaan käyttäen ääntään luontevasti ja monipuolisesti. Tavoitteena on, että oppilas kykenee harjoittelemaan entistä itsenäisemmin ja omasta oppimisestaan vastuuta ottaen. Oppilasta ohjataan osallistumaan yhteissoittoon käyttäen erilaisia keho-, rytmi-,	L2

		melodia- ja sointusoittimia. Oppilasta ohjataan soittamaan bändisoittimia ja harjoittelemaan niiden perustekniikoita yhteismusisoinnissa. Sointusäestyksissä sovelletaan erilaisia tapoja kompata. Oppilasta ohjataan sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta. Oppilasta ohjataan laulamaan ja soittamaan myös kuulonvaraisesti.	
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1 Luontevaa liikkumista sekä keho-soittimien tekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. a. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia.	Oppilasta ohjataan osallistumaan musiikkiliikuntaan. Tavoitteena on, että oppilas kykenee sovittamaan liikkumisensa osaksi musiikkia sekä ilmaisemaan itseään myös osana ryhmän kokonaisuutta (esim. luova liikunta, tanssit).	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia	S4 Ohjelmiston suunnittelussa	Oppilasta ohjataan kuuntelemaan musiikkia	L2

ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. S3 Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	monipuolisesti ja aktiivisesti sekä esittämään näkemyksiään kuulemastaan. Oppilasta ohjataan jäsentämään kuulemaansa ja perustelemaan näkemyksiään esim. musiikkikäsitteiden avulla (melodia rytmi, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka).	
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyn monipuolinen kehittäminen. S2 Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin. S4 Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.	Oppilasta ohjataan kehittämään ilmaisutaitojaan ja kuvittelukykyään sekä hyödyntämään oppimiaan musisointitaitoja improvisoinnissa. Oppilasta ohjataan suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä ja monitaiteellisia kokonaisuuksia käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja. Oppilasta ohjataan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian suomia mahdollisuuksia tuotosten tallentamisessa. Tavoitteena on omien taitojen monipuolinen kehittäminen. Opetuksen eheyttäminen AI, KU, LI.	L1, L2, L5, L6

Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S3 Musiikillisten tietojen ja taitojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.	Oppilasta ohjataan tarkastelemaan musiikin kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta. Oppilasta ohjataan tutustumaan eri aikakausien musiikkiin (esim. keskiaika, renessanssi, barokki, klassismi ja romantiikka). Oppilasta ohjataan tutustumaan eri säveltäjiin ja heidän tunnettuihin teoksiinsa (mm. Madetoja). Opetuksen eheyttäminen esim. AI, HI, KU, LI, YM, vieraat kielet. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kannattaa ottaa huomioon myös musiikin tavoitteet eli musiikki ei ole pelkkä täyteaine.	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S2 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen.	Oppilasta ohjataan tunnistamaan soivasta musiikista sen elementtejä ja jäsentämään niitä musiikkikäsitteiden avulla (rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka). Tavoitteena on, että oppilas ottaa musisoinnissa huomioon musiikin merkintätapoja ja pystyy musisoidessaan seuraamaan nuottikuvasta tahteja.	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta		Oppilasta ohjataan tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvoinnissaan. Oppilasta ohjataan toimimaan turvallista ja melutonta ääniympäristöä edistäen. Oppilasta ohjataan	L3

		käyttämään laitteita ja soittimia ottaen huomioon äänen voimakkuuteen ja laatuun liittyviä tekijöitä.	
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	Oppilasta ohjataan harjoittelemaan pitkäjänteisesti ja entistä oma-aloitteisemmin sekä asettamaan henkilökohtaisia tavoitteita musiikillisen osaamisen kehittämisessä. Oppilasta ohjataan toimimaan yhteismusisoinnissa asettamiensa tavoitteiden mukaisesti. Oppilasta ohjataan musiikkiesitysten valmistamiseen ja esittämiseen luokassa, tapahtumissa ja juhlissa.	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia.

S1 Miten musiikissa toimitaan: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen. Luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, liikkumista sekä keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien perussoittotekniikoita harjoitellaan yhteismusisoinnissa. Opetuksessa on keskeistä ilmaisutaitojen ja kuvittelukyvyyn monipuolinen kehittäminen.

S2 Mistä musiikki muodostuu: Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota peruskäsitteiden lisäksi musiikkikäsitteiden rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri ja dynamiikka hahmottamiskyvyn kehittämiseen. Osaamisen kehittyessä käsitteitä nimetään ja käytetään vakiintuneita tai omia symboleita kuvaamaan musiikillisia tapahtumia. Musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin.

S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa: Musiikillisten taitojen ja tietojen lisäksi opetuksessa käsitellään oppilaiden kokemuksia ja havaintoja musiikista ja musiikin tekemisestä eri ympäristöissä koulussa ja koulun ulkopuolella. Opetuksessa rakennetaan yhteyksiä muihin oppiaineisiin ja omiin yhteisöihin sekä pohditaan musiikin merkityksiä elämän eri tilanteissa eri aikoina ja aikakausina.

S4 Ohjelmisto: Ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin, kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuurisen ymmärryksen avartamiseen. Ohjelmistoon sisällytetään monipuolisesti muun muassa lastenmusiikkia, eri kulttuurien musiikkia, taidemusiikkia, populaarimusiikkia ja kansanmusiikkia. Musisointitilanteissa syntyneet oppilaiden luovat tuotokset ja sävellykset sisältyvät myös ohjelmistoon.

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3-6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvion ”hyvä” / arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1-S4	Musiikilliset yhteistyö- taidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset taidot ja tiedot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytm-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1-S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja soittoon pyrkien sovittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1-S4	Musiikki- liikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1-S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1-S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkiteknologian tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1-S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.

T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1-S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1-S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1-S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

14.4.11 KUVATAIDE

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja-mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden

tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulkinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

3. luokka

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alaiset
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu <i>T1 Ohjataan oppilasta tutkimaan moniaistisesti leikin ja toiminnan kautta erilaisia kuvaympäristöjä ja ympäristöjä. Ohjataan oppilasta rajaamaan havaintoja ja kuvia sekä tunnistamaan ja käyttämään kuvakokoja.</i>	S1 Omat kuvakulttuurit: <i>Tehdään havaintoja ja kuvia oppilaalle läheisistä aiheista. Tallennetaan näitä havaintoja kuvaamalla ja luonnostelemalla eri keinoin visuaalisia muistiinpanoja, joita hyödynnetään omassa työskentelyssä. Tarkastellaan ja keskustellaan erilaisista löytyneistä näkökulmista ja rinnastetaan niitä muitten näkökulmien, tyylien ja aikakausien tapaan tehdä kuvia.</i>	L1, L3, L4, L5
<i>T2 Tuetaan ilmapiiriä, jossa oppilaan on turvallista kokea erilaisten näkemysten kirjavuus.</i>	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: <i>Tutustutaan ja tutkitaan erilaisia kuvaympäristöjä. Tehdään havaintoja, tarkastellaan ja keskustellaan esineiden esteettisyydestä lapsen oman esinemaailman kautta. Harjoitellaan pohdintaa ja perusteluja eettisyyden ja kestävän kehityksen polulla: turha vai tarpeellinen esine? Onko kuva tarua vai totta? Tutustutaan ja tarkastellaan eri kuvatyyppejä (satukirjojen, pelien ja median kuvat). Tehdään havaintoja oppilaan lähiympäristöstä ja sen arkkitehtuurista. Tarkastellaan värejä ympärillämme.</i>	L2, L4, L5, L6
Kuvallinen tuottaminen <i>T4 Ohjataan oppilasta harjoittelemaan ja kokeilemaan monipuolisesti erilaisia kuvan tekemisen tekniikoita ja ilmaisukeinoja</i>	S3 Taiteen maailmat: <i>Harjoitellaan omien mielipiteitten perustelemista hyvä-huono, kaunis-rumakselia laajemmin. Ymmärretään erilaisten näkemyksien kirjavuus ja hyväksyminen rikkaudeksi taiteen tarkastelussa. Tutustutaan johonkin lähialueen taiteilijan työhön sekä kansantaiteeseen. Tutustutaan myös nykytaiteeseen ja keskustellaan siitä omin sanoin ja kokemusten pohjalta.</i>	L2, L3, L5, L6
<i>T5 Ohjataan oppilasta yksin tai muiden kanssa yhdessä työskentelemään, työstämään ja toteuttamaan kuvia monipuolisesti omien havaintojen, mallien, mielikuvituksen, kokemusten, leikin ja toiminnan pohjalta.</i>		L1, L2, L3, L5
Visuaalisen kulttuurin tulkinta <i>T8 Kannustetaan oppilasta tutustumaan tarkemmin jonkun tietyn taiteilijan teokseen tai tuotantoon. Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan, kyselemään, ihmettelemään sekä käyttämään omaa intuitiota ja kokemusta kuvan tulkinnassa.</i>		L1, L4, L5, L6
<i>T9 Ohjataan ja innostetaan oppilasta tutustumaan ja tunnistamaan lähialueiden kansantaiteen piirteitä sekä soveltamaan niitä omassa</i>		L1, L2, L5, L6

ilmaisussa. Innostetaan oppilasta kokeilemaan nykyaikaisen keinoja.		
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen T10 Ohjataan oppilasta tuntemaan verkon ja viestimien pelisääntöjä ja tekijänoikeuksia.		L3, L4, L6, L7
T11 Ohjataan oppilasta huoltamaan työvälineitä ja materiaaleja. Rohkaistaan ja innostetaan oppilasta käyttämään kierrätysmateriaalia kuvataiteen töissä.		L1, L2, L4, L7

4. luokka

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alaiset
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu T1 Kannustetaan oppilasta tekemään kuvia havainnon pohjalta ja mallista oppilaalle itselleen tutuista ja mielenkiintoisista kohteista ja aiheista. Ohjataan oppilasta tutkimaan erilaisia muotoja, etäisyyksiä, pintoja, mittasuhteita sekä liikettä ja kokeilemaan miten niitä voi kuvallisessa ilmaisussa toteuttaa.	S1 Omat kuvakulttuurit: Tehdään kuvia havainnon, kokemusten ja mielikuvien pohjalta. Hyväksytään oma ja toisen työ sekä arvostetaan omaperäisyyttä.	L1, L3, L4, L5
T2 Rohkaistaan oppilasta keskustelemaan kuvan tunnelmasta ja tapahtumista sekä siinä käytetyistä kuvan rakentamisen keinoista.	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Tutustutaan esineen elinkaareen, muotoiluun ja toimivuuteen ja käyttöesineen suunnitteluun. Pohditaan valintojen tekemistä viestimissä sekä tekijänoikeudellisia ja lainaamiseen liittyviä asioita. Tutustutaan mediaympäristöihin ja niiden hyödyntämiseen. Hyödynnetään kuvallisessa tuottamisessa tai havainnoinnissa koulurakennusta ja sen lähiympäristöä: esim. kulttuurimaisema, julkiset taideteokset, kirkko, paikallisesti merkittävä rakennus tai ostoskeskus.	L2, L4, L5, L6
T3 Kannustetaan oppilasta suunnittelemaan työ, kokeilemaan ennakkoluulottomasti ja huomaamaan, että myös erehtyminen on oppimista.	S3 Taiteen maailmat: Tutustutaan joidenkin kansallisesti merkittävien taiteilijoiden töihin. Vieraillaan taidenäyttelyssä tai -museossa tai tutustutaan jonkin museon verkkosivuihin. Hyödynnetään jotain nykyaikaisen ilmiötä oppilastyössä ja keskustellaan erilaisista tavoista hahmottaa maailma ja tuottaa kuvia.	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen T4 Ohjataan oppilasta harjoittelemaan ja kokeilemaan monipuolisesti erilaisia kuvan tekemisen tekniikoita ja ilmaisukeinoja.		L2, L3, L5, L6
T5 Ohjataan ja kannustetaan oppilasta arvioimaan omaa työskentelyään ja edistymistään.		L1, L2, L3, L5

Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen <i>T10 Ohjataan oppilasta näkemään ja ymmärtämään sommittelun vaikutus kuvan ja tilan esteettisyyteen. Ohjataan oppilasta tarkastelemaan esineiden esteettisyyttä ja toimivuutta.</i>		L3, L4, L6, L7
--	--	----------------

5. luokka

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alaiset
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu <i>T1 Ohjataan oppilasta kokeilemaan kuvan tekemistä elävästä mallista. Ohjataan oppilasta tutkimaan ja kokeilemaan tilan ja muodon kuvaamisen keinoja hyödyntämällä perspektiiviopin mahdollisuuksia.</i>	S1 Omat kuvakulttuurit: Tehdään kuvia havainnon, mielikuvien tai kokemusten pohjalta. Tulkinnoissa ja valinnoissa pyritään itsenäisyyteen ja omaperäisyyteen. Havainnoidaan lähiympäristön luonteenomaisia piirteitä ja tarkastellaan ympäristöä taiteellisena sekä luonnonsuojelullisena kohteena. Tutkitaan tilan ja muodon kuvaamista. Kokeillaan perspektiiviopin mahdollisuuksia tilan kuvaamisessa.	L1, L3, L4, L5
<i>T2 Ohjataan oppilasta tunnistamaan länsimaisen taiteen eri aikakausien tunnuspiirteitä ja tyyliä. Kannustetaan oppilasta tarkastelemaan miten realismi ja abstrakti näkyvät eri aikakausien taiteessa. Rohkaistaan oppilasta antamaan toisille kannustavaa palautetta sekä perustelemaan omia valintoja työskentelyssään.</i>	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Havainnoidaan lähiympäristöä ja sen luonteenomaisia piirteitä ja tarkastellaan ympäristöä taiteellisena kohteena. Huomiodaan ympäristö myös eettisesti: luonnon tai maiseman suojeleminen tai tarveleminen. Ihminen ja ympäristötaideteos. Otetaan huomioon kuvien vaikutus omassa ympäristössä sekä ihmisen ja ympäristön suhde.	L2, L4, L5, L6
<i>T3 Kannustetaan oppilasta tekemään luonnoksia osana työskentelyprosessia.</i>	S3 Taiteen maailmat: Valitaan sisällöksi länsimaisen taiteen eri aikakausien tunnuspiirteiden ja tyyliä. Kannustetaan oppilasta käyttämään erilaisia ja uusia kuvan tekemisen tekniikoita ja ilmaisun keinoja. Kannustetaan oppilasta itsenäisten valintojen tekemiseen.	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen <i>T4 Oppilasta ohjataan ja rohkaistaan käyttämään erilaisia ja uusia kuvan tekemisen tekniikoita ja ilmaisun keinoja. Kannustetaan oppilasta itsenäisten valintojen tekemiseen.</i>		L2, L3, L5, L6
<i>T5 Kannustetaan ja rohkaistaan oppilasta harjoittelemaan tavoitteellista ja vastuullista työskentelyä luonnoksesta valmiiseen työhön ja itsearviointiin saakka. Ohjataan ja rohkaistaan oppilasta keskustelemaan ja arvioimaan yksin, pareittain ja ryhmässä.</i>		L1, L2, L3, L5
<i>T6 Rohkaistaan oppilasta tuomaan esille omia tai ryhmän mielipiteitä eri medioita hyödyntäen sekä osallistumaan kuvilla vaikuttamiseen.</i>		L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		L1, L2, L4, L5

<i>T7 Ohjataan oppilasta lukemaan kuvia sekä pohtimaan niiden aihetta, viestiä, sisältöä ja kuvallista ilmaisua.</i>		
<i>T9 Innostetaan oppilasta tutustumaan ihmisen kuvaamiseen tai esineistöön eri aikoina ja eri kulttuureissa.</i>		L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen <i>T10 Innostetaan oppilasta pohtimaan ja keskustelemaan kuvien käytön pelisäännöistä verkossa ja viestimissä sekä kuvan jakamisesta, julkaisemisesta ja tekijänoikeuksista. Ohjataan oppilasta arvioimaan lähiympäristön esteettisiä ominaisuuksia.</i>		L3, L4, L6, L7
<i>T11 Innostetaan ja ohjataan oppilasta kuvataiteen kautta havainnoimaan, suunnittelemaan ja kokeilemaan seuraavia asioita: ympäristössä säilytettäviä ja muuttuneita asioita, rakennusperintöä tai ihmistä luonnon muovaajana.</i>		L1, L2, L4, L7

6. luokka

Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alaiset
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu <i>T1 Ohjataan oppilasta kuvan tekemisen ongelmien ratkaisussa muotoa, tilaa ja värejä tutkimalla, mittaamalla sekä kokeilemalla. kannustetaan oppilasta eri näkökulmien ja yllättävien rinnastusten löytämiseen. Rohkaistaan oppilasta arvostamaan omia havaintojaan tärkeänä osana oppimista.</i>	S1 Omat kuvakulttuurit: Tehdään havaintoja ja kuvia oppilaalle läheisistä aiheista. Tallennetaan näitä havaintoja kuvaamalla ja luonnostelemalla eri keinoin visuaalisia muistiinpanoja, joita hyödynnetään omassa työskentelyssä. Tarkastellaan ja keskustellaan erilaisista löytyneistä näkökulmista ja rinnastetaan niitä muitten näkökulmien, tyylien ja aikakausien tapaan tehdä kuvia.	L1, L3, L4, L5
<i>T3 Kannustetaan oppilasta toteuttamaan kuvia monipuolisesti sekä omien havaintojen, mielikuvituksen ja kokemusten että tiedonhankinnan pohjalta. Ohjataan oppilasta systemaattiseen luonnosteluun sekä erilaisten kuvallisten tutkielmien tekoon.</i>	S2 Ympäristön kuvakulttuurit: Tarkastellaan erilaisia mediaympäristöjä ja keskustellaan niistä. Myös ympäristösuunnitelmaan voidaan tutustua tai sellainen toteuttaa.	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen <i>T4 Ohjataan ja innostetaan oppilasta tutkimaan, kokeilemaan ja soveltamaan perinteisiä ja nykyaikaisen tekniikoita, materiaaleja ja ilmaisukeinoja sekä yhdistelemään ennen opittua uudella tavalla. Kannustetaan oppilasta erityisesti löytämään oma tyylinsä ja</i>	S3 Taiteen maailmat: Tutkitaan ja tunnistetaan taidesuunta ja tyyli ilmaisun välineenä itämaisessä tai kiinalaisessa sekä modernissa länsimaaisessa taiteessa.	L2, L3, L5, L6

ilmaisunsa ja kokeilemaan rohkeasti erehdyksiä pelkäämättä.		
T5 Oppilasta kannustetaan asettamaan itselleen, työnsä ja tekniselle oppimiselleen tavoitteita. Rohkaistaan oppilasta jakamaan osaamistaan sekä antamaan palautetta keskusteluissa ja arvioinneissa ryhmäläisten kesken.		L1, L2, L3, L5
Visuaalisen kulttuurin tulkinta T8 Oppilasta rohkaistaan hyödyntämään ja soveltamaan tiedonhankintaa ja historian osaamista osana kuvien tulkintaa.		L1, L4, L5, L6
T9 Oppilasta innostetaan tunnistamaan ja kokeilemaan sekä soveltamaan eri kulttuurien, modernin, nykyaikaisen ja muun visuaalisen kulttuurin keinoja omassa ilmaisussaan.		L1, L2, L5, L6

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisuuden tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3-6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuun rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen

järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltymiin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet kuvataiteessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnoiminen	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä

T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia

14.4.12 KÄSITYÖ

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön

merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuuksiin sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Oppiaineen tehtävä vuosiluokilla 3-6

Vuosiluokilla 3-6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävä kehityksen näkökulmista.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6

	Kuvaus	Sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen	Arvioinnin kohde oppiaineessa
T1	Vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen,	Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan

	paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	vuorovaikutus ja ilmaisu	kokemuksia osana itsearviointia.
T2	Ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi
T3	Opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Tuotteen valmistaminen
T4	Ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämä taidot ja yrittäjyys	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen
T5	Kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen	L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämä taidot ja yrittäjyys	Työskentely taidot
T6	Opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintä teknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S6 Dokumentointi ja arviointi	L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen	Tieto- ja viestintä teknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
T7	Ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia.	S6 Dokumentointi ja arviointi	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen
T8	Herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta

Vuosiluokkaistetut tavoitteet

	Tavoitteet	Paikallinen painotus
3	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	<i>*oppilaalle tulee varata tarpeeksi aikaa taidoissa harjaantumiseen ja turvallisen työskentelyn oppimiseen</i> <i>*oppilas oppii pitkäjänteiseen työskentelyyn</i> <i>*oppimistehtävät liittyvät oppilaan elinpiiriin, harrastuksiin tai leikkeihin</i> <i>*oppilas osaa ideoida opettajajohtoisesti ratkaisuja yksinkertaisiin ongelmiin</i> <i>*oppilas osaa luonnostella omia ideoitaan paperille</i> <i>*oppii oppimistehtävien avulla käsityön peruskäsitteitä</i> <i>*oppilas osaa suullisesti kuvata omaa tekemistään</i> <i>*oppilas oppii materiaalien taloudellisen käytön</i> <i>*oppii arvostamaan ja arvioimaan omaa sekä toisten työskentelyä</i>
4	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	<i>*oppilaalle tulee varata tarpeeksi aikaa taidoissa harjaantumiseen ja turvallisen työskentelyn oppimiseen</i> <i>*oppilas oppii pitkäjänteiseen työskentelyyn</i> <i>*oppimistehtävät liittyvät oppilaan elinpiiriin, harrastuksiin tai leikkeihin</i> <i>*oppilas osaa ideoida opettajajohtoisesti ratkaisuja yksinkertaisiin ongelmiin</i> <i>*oppilas osaa piirtää yksinkertaisen ääriivapiirustuksen mittoineen</i> <i>*suunnitelmien teko yksin tai ryhmässä</i> <i>*harjoittelee työohjeen käyttämistä</i> <i>*tutustuu oppimistehtävien avulla laajemmin käsityön peruskäsitteisiin, materiaaleihin ja työstötapoihin</i> <i>*oppilas osaa suullisesti kuvata omaa tekemistään</i> <i>*oppii materiaalien taloudellisen käytön</i> <i>*oppii laadukkaan tuotteen kriteereitä ja viimeistelyn merkityksen</i> <i>*oppii yleiset virtalähteet, johteet, eristeet, avoimen- ja suljetun virtapiirin.</i> <i>*oppii pehmytjuottamisen</i> <i>*oppilas osaa rakennetaan yksinkertaisen virtapiirin, johon voidaan liittää esim. kytkin, lamppu, led, summeri tai moottori</i> <i>*oppii arvostamaan ja arvioimaan omaa sekä toisten työskentelyä</i>
5-6	T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään,	<i>*perustietojen ja taitojen laajentaminen</i> <i>*oppilas oppii hahmottamaan kokonaisen käsityön prosessin ja hallitsemaan sen vaiheet</i>

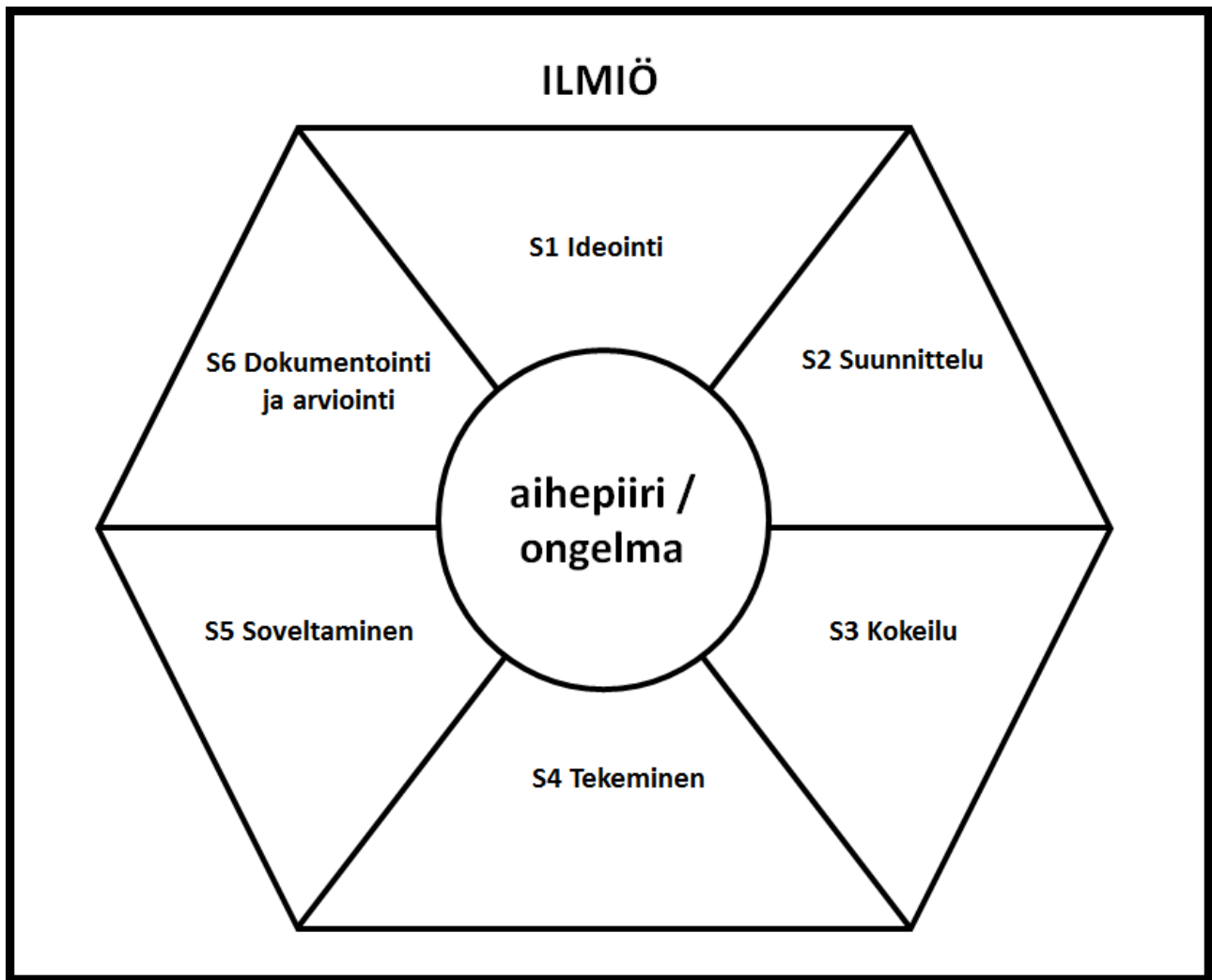
kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	<i>*käsityöprosessin vaiheiden dokumentointi</i> <i>*tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön käsityöprosessissa sekä hyödynnetään sitä ohjatusti suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa</i> <i>*tutustuu työkalujen, koneiden ja materiaalien elinkaareen</i> <i>*oppii hyödyntämään työssään kierrätysmateriaaleja</i> <i>*oppii jännitteen ja sähkövirran merkityksen, sarjaan- ja rinnankytkennän sekä resistanssin vaikutuksen</i> <i>*oppii jännitteen ja virran mittaamisen virtapiirissä</i> <i>*oppii tunnistamaan elektroniikan peruskomponentteja sekä oppii niiden ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia</i> <i>*oppii automaation ja robotiikan perusteita</i>
---	--

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimistehtäviä eri vuosiluokille. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työmenetelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppimisympäristöissä opittua hyödyntäen.

Vuosiluokkien 3-6 oppimistehtävät liitetään oppilaan elämänpiiriin, harrastuksiin ja kokemuksiin sekä muissa oppiaineissa käsiteltäviin ilmiöihin ja aiheisiin. Vuosiluokilla 3-4 painottuvat sisältöalueet S1 Ideointi, S3 Kokeilu, S4 Tekeminen ja S5, kun harjoitellaan perustaitoja. Vuosiluokilla 5-6 sisältöalueet S2 Suunnittelu ja S6 Dokumentointi ja arviointi painottuvat enemmän.

Alla sisältöalueet on esitetty ympyrämallina, joka kuvaa kokonaisen käsityön prosessia. Jos koetaan tarkoituksenmukaiseksi, S3 Kokeilu voidaan nostaa prosessin alkuun. Keskiössä oleva aihepiiri voi olla esimerkiksi ongelma tai kysymys: ”Kuinka voin näkyä pimeässä?” tai ”Lelu”, jonka ympärille oppimistehtävän tavoitteet ja käytettävät materiaalit, tekniikat, koneet ja laitteet on suunniteltu.

Ilmiöpohjainen opetus käsityössä

Ilmiöpohjaisen opetuksen lähtökohtana ovat kokonaisvaltaiset todellisen maailman ilmiöt. Ilmiöpohjainen opetus tarkoittaa pitkälti samaa kuin [horizontaalinen eheyttäminen](#). Ilmiöpohjaisessa oppimisessä edetään tyypillisesti ongelmalähtöisen oppimisen menetelmän mukaisesti. Käsityössä tehtävänantona on ongelmia, jotka nousevat ympäröivästä maailmasta ja näitä pyritään ratkomaan käsityön keinoin konkreetin työskentelyn avulla. Tämän myötä oppijalle tulisi muodostua teoreettinen ymmärrys kyseessä olevasta ongelmasta tai aihepiiristä. Muodostunutta ymmärrystä voidaan jatkossa soveltaa samankaltaisiin ongelmiin ja yleisesti ongelmanratkaisussa.

Käsityön oppimistehtävien taustalla on siis aina ilmiö, jossa vuorovaikuttavat materiaali, energia- ja informaatio. Oppimistehtäväksi nostetaan luokka- asteelle sopiva aihepiiri tai ongelma, jota työskentellessä sopivin konkreettisin- ja luonnontieteellisin menetelmin. Tavoitteena on konkreettisen, esteettisen tuotoksen lisäksi kehittää oppilaan ajattelu- ongelmanratkaisutaitoja.

S1 Ideointi: Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi. Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyynejä ja muotoja.

Sovelletaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.

Oppimistehtävät liitetään oppilaan elinpiiriin, harrastuksiin tai leikkeihin ikätason mukaisesti. Ideointi on ohjattua, strukturoitua ja tarkoituksenmukaista. Ideointitehtävät voivat olla ratkaisun keksimistä yksinkertaisiin ongelmiin. Ideointiin käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja. Alussa ideointi on enemmän opettajajohtoista ja itsenäisen ideoinnin osuus lisääntyy taitojen kehittyessä.

3	4	5	6
<i>Opettajajohtoinen ideointi, ryhmissä ideointi, pareittain ideointi, itsenäinen ideointi,</i>	<i>Opettajajohtoinen ideointi, ryhmissä ideointi, pareittain ideointi, itsenäinen ideointi,</i>	<i>Opettajajohtoinen ideointi, ryhmissä ideointi, pareittain ideointi, itsenäinen ideointi,</i>	<i>Opettajajohtoinen ideointi, ryhmissä ideointi, pareittain ideointi, itsenäinen ideointi,</i>
<i>*innostavat ja oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset aihepiirit (lelut, pelit ja käyttöesineet)</i>	<i>*innostavat ja oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset aihepiirit (lelut, pelit ja käyttöesineet)</i>	<i>*innostavat ja oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset aihepiirit (lelut, pelit ja käyttöesineet)</i>	<i>*innostavat ja oppilaan omasta elämänpiiristä nousevat yksinkertaiset aihepiirit (lelut, pelit ja käyttöesineet)</i>

S2 Suunnittelu: Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle ja työskentelylle suunnitelma ja kehitetään sitä tarvittaessa. Kokeillaan erilaisia materiaaleja ja työskentelytekniikoita ideoiden kehittämiseksi tuotteeksi tai teokseksi. Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia sanallisesti ja/tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja.

Projektin tavoitteiden, aika- ja materiaaliresurssien on oltava oppilaiden tiedossa jo suunnitteluvaiheessa. Vuosiluokittainen taulukko on esimerkki suunnittelutaitojen harjoittelusta.

3	4	5	6
<i>*luonnosten tekeminen *käsin toteutettavat suunnitelmat *mittaaminen ja merkitseminen</i>	<i>*luonnosten tekeminen *käsin toteutettavat suunnitelmat ja mittapiirustukset *mittaaminen ja merkitseminen</i>	<i>*luonnosten tekeminen *materiaalin määrän arviointi *käsin tai tietokoneella toteutettavat suunnitelmat *tutustuu työkalujen, koneiden ja materiaalien elinkaareen</i>	<i>*mittakaavat *opiskellaan tietokoneavusteisen 3D-suunnittelun perusteita</i>

S3 Kokeilu: Tutkitaan materiaalien ominaisuuksia sekä käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien koneiden ja laitteiden toimintaperiaatteita. Sovelletaan näin hankittua tietoa omassa työssä. Kokeillaan monipuolisesti erilaisia materiaaleja kuten erilaisia puulajeja, metalleja, muoveja, kuituja, lankoja, kankaita ja kierrätysmateriaaleja. Harjoitellaan ohjelmoimalla aikaan saatuja toimintoja, joista esimerkkinä robotiikka ja automaatio. Kokeilujen pohjalta tuotetta tai teosta kehitetään vielä eteenpäin.

3	4	5	6
<i>*tutustutaan materiaaleihin, työkaluihin, koneisiin ja laitteisiin</i>	<i>*tutustutaan materiaaleihin, työkaluihin, koneisiin ja laitteisiin *tutustuminen laajemmin käsityön peruskäsitteisiin, materiaaleihin ja työstötapoihin</i>	<i>*opiskellaan laiteohjauksen ja ohjelmoinnin perusteita *puolivalmiiden sarjojen rakentaminen ja soveltaminen *mekaniikan perusteiden kokeilua ja soveltamista</i>	<i>*opiskellaan laiteohjauksen ja ohjelmoinnin perusteita *painotetaan kokeilujen pohjalta tuotteen/teoksen kehittämistä *mekaniikan sovelluksia</i>

S4 Tekeminen: Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä ja /tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamiseen käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita. Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ohjaamana.

Oppilaalle tulee varata tarpeeksi aikaa taidoissa harjaantumiseen ja turvallisen työskentelyn oppimiseen. Tekeminen on käsityössä pitkäjänteiseen työskentelyyn oppimista, perustekniikoiden kokeilua ja niissä harjaantumista. On tärkeää säilyttää pääpaino tekemisessä sekä kiireettömyyden tunne. Tekeminen liitetään vuosiluokalla opiskeltaviin ilmiöihin ja aihepiireihin mahdollisuuksien mukaan, esimerkiksi yhteisissä oppimiskokonaisuuksissa ympäristöopin, kuvataiteen tai fysiikan kanssa. Tekemisessä otetaan huomioon materiaalien taloudellinen käyttö.

3	4	5	6
<i>*innostava työympäristö *laadukas tuote, viimeistelyn merkitys</i>	<i>*harjoittelee työohjeen käyttämistä *laadukas tuote, viimeistelyn merkitys</i>	<i>*perustietojen ja taitojen vahvistaminen sekä laajentaminen *kokonaisen käsityön prosessin vaiheiden hahmottaminen ja hallinta *laajemmat ilmiöt oppilaan arjen havainnoista *käytännön ongelmien ratkaiseminen *oppii hyödyntämään työssään kierrätysmateriaaleja</i>	<i>*perustietojen ja taitojen vahvistaminen sekä laajentaminen *kokonaisen käsityön prosessin vaiheiden hahmottaminen ja hallinta *laajemmat ilmiöt oppilaan arjen havainnoista *käytännön ongelmien ratkaiseminen *oppii hyödyntämään työssään kierrätysmateriaaleja</i>

S5 Soveltaminen: Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin. Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin. Soveltaminen vuosiluokilla 3-6 käsityössä tarkoittaa opittujen tietojen ja taitojen hyödyntämistä oppilaan omien ideoiden toteutuksessa. Harjoitellaan oikeiden termien käyttöä, käsityön kieltä ja turvallista työskentelyä.

3	4	5	6
---	---	---	---

-peruskäsitteistö oppimistehtävään liittyen -turvalliseen työympäristöön tutustuminen -työergonomian huomioiminen -työturvallisuuden huomioiminen koneiden kanssa työskenneltäessä -laadukkaan tuotteen ominaisuudet	-peruskäsitteistö oppimistehtävään liittyen -turvallisessa työympäristössä toimiminen -työergonomian huomioiminen -työturvallisuuden huomioiminen koneiden kanssa työskenneltäessä -laadukkaan tuotteen ominaisuudet	-työturvallisuuden huomioiminen koneiden kanssa työskenneltäessä -työergonomian huomioiminen -työturvallisuuden huomioiminen koneiden kanssa työskenneltäessä -laadukkaan tuotteen ominaisuudet	-laadukkaan tuotteen ominaisuudet ja käyttämömahdollisuudet -työergonomian huomioiminen -työturvallisuuden huomioiminen koneiden kanssa työskenneltäessä -laadukkaan tuotteen ominaisuudet
--	---	--	--

S6 Dokumentointi ja arviointi:

Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia. Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta. *Opitaan arvostamaan ja arvioimaan omaa sekä toisten työskentelyä dokumentoinnin avulla ikätason mukaisesti. Harjoitellaan vastaanottamaan palautetta ja muuttamaan omaa toimintaa palautteen mukaisesti.*

3	4	5	6
*kirjataan ideoita *harjoitellaan luonnosten piirtämistä *keskustelua opettajajohtoisesti työvaiheista ja työn etenemisestä. *opetellaan oman työskentelyn arviointia. *opetellaan antamaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta opettajajohtoisesti.	*kirjataan ideoita *harjoitellaan mittapiirustus yhdestä suunnasta. *opetellaan antamaan rakentavaa ja kannustavaa palautetta muille *oppilas osaa suullisesti kuvata omaa tekemistään *oppii arvostamaan ja arvioimaan omaa sekä toisten työskentelyä	*kirjataan ideoita * käsityöprosessin vaiheiden dokumentointi, esim. työpäiväkirja työn etenemisestä. *opetellaan oman työskentelyn arviointia tunti- ja projektikohtaisesti. *harjoitellaan valmiin työn kuvallista dokumentointia *tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön käsityöprosessissa	*kirjataan ideoita *harjoitellaan mittapiirustus kahdesta suunnasta *oppilas dokumentoi käsityöprosessinsa TVT:aa käyttäen *oppilas harjoittelee asettamaan itselleen oppituntikohtaiset tavoitteet sekä arvioimaan niiden saavuttamista. *harjoitellaan työvaiheiden ja valmiin työn kuvallista dokumentointia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä

taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käyttöönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäsennehtyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1-S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1-S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai	S1-S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen,

yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin			jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3,S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1-S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto – ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1,S2,S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1-S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 LIIKUNTA

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Liikuntatuntien tavoitteena on tuottaa oppilaalle koulupäivään iloa, myönteisiä kokemuksia ja hyvinvointia. Näiden tavoitteiden saavuttamisessa edesauttavat myönteisen kehonkuvan luominen, yhdessä liikkuminen, monipuoliset harjoitteet ja omalle taitotasolle sopivat haasteet. Liikuntatunneilla koetut onnistumisen elämykset tukevat sisäisen liikuntamotivaation syntyä ja ohjaavat oppilasta liikunnalliseen elämäntapaan.

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3-6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttaminen ja monipuolinen harjoittelu sekä sosiaalisten taitojen vahvistaminen. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Motoristen taitojen oppiminen vaatii määrällisesti paljon monipuolista tekemistä ja toistoja. Tämä huomioidaan suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä työllä sekä hyvin valituilla työtavoilla yksilö-, pari- ja pienryhmätyöskentelyä vaihtelemalla. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

LIKUNTA oppiaineen luonteeseen kuuluu se, että kaikkiin asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöalueisiin pyritään joltain osin jokaisella vuosiluokalla. Vuosiluokkaistaminen tapahtuu oppilaiden kehityksen ja taitojen mukaisesti siten, että ne muodostavat oppimista tukevan jatkumon, jossa tavoitteiden vaatimus kasvaa (taitoja monipuolistetaan ja vakiinnutetaan) opintojen edetessä.

soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. L3	Välineenkäsittelytaitojen monipuolinen harjoittaminen ja soveltaminen Välineenkäsittelytaidot; kuljettaminen käsillä ja jaloilla, potkaiseminen, pomputtaminen, heittäminen, kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	pomputtamista, potkaisemista heittämistä- ja kiinniottoa, lyömistä ja laukaisemista eri välineillä, pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat välineiden kanssa TELINEVOIMISTELU- telineadat, pyörimis- ja tasapainoliikkeet, hyppy PERUSLIIKUNTA- juokseminen, heitto- ja hyppytaidot
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyttä ja voimaa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Fyysisten ominaisuuksien: voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus arvioiminen, ylläpitäminen ja harjoittaminen yhdessä opettajan kanssa Opitaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien merkitys oman toimintakyvyn ylläpitämiseen. Nopeus ja liikkuvuus korostuvat 3. luokalla.	VOIMAA kehittäviä harjoitteita esim. kamppailut, nassikkapaini, kuntopiiritehtävät omaa kehoa kannatellen, lihaskuntoliikkeitä pariliikkeinä, hyppy ja heitot NOPEUTTA kehittäviä harjoitteita esim. juoksupyrähdykset leikeissä ja pallopeleissä, hyppy, heitot, loikat ja kisailut perusliikunnassa KESTÄVYYTTÄ kehittävä toiminta esim. pallopelit ja maastossa liikkuminen eri vuodenaikoina juosten, suunnistaen, retkeillen ja hiihtäen LIKKUVUUTTA edistäviä/kehittäviä harjoitteita esim. voimistelussa käsien ja hartioiden, jalkojen sekä vartalon koukistukset, ojennukset, nostot, kierrot, heilautukset, taivutukset Liikuntatunneilla alku- ja loppuverryttelyssä tehtävät venyttelyt
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Pystyy uimaan- ja pelastautumaan vedestä	Oulun kaupungin järjestämä uinninopetus, jossa on oma suunnitelma; selkäuinti, krooliuinti, 50m uinti vapaalla tyylillä
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. L3, L6, L7	S1 Fyysinen toimintakyky Turvallinen ja asiallinen toiminta liikuntatunneilla Opetellaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja turvallisuusnäkökohtia sekä opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita.	Turvalliset työskentelytaidot liikuntatunneilla, kuten sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen yleisesti Pallopelien sääntöjen tunteminen Telineiden ja välineiden turvallinen käyttö Liikenteessä ja maastossa liikkuminen turvallisesti
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään	S2 Sosiaalinen toimintakyky Yhdessä työskentely ja tunneilmaisun säätely	Myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä

toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. L2, L3, L6, L7	<i>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioiden.</i>	<i>Leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan sekä kannustamaan muita</i>
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuu yhteisistä oppimistilanteista. L2, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky Toiminta ja työskentely tunneilla <i>Noudatetaan erilaisten pelien ja leikkien sääntöjä.</i>	<i>Tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä</i>
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. L1, L2, L3	S3 Psyykinen toimintakyky <i>Pitkäjänteisyys, ponnistelu ja vastuunotto tavoitteiden saavuttamiseksi yksin ja yhdessä muiden kanssa</i>	<i>Tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi taidon oppimistehtävät, jotka vaativat useita toistoja.</i>
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä L1, L2	S3 Psyykinen toimintakyky <i>lloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät ja myönteiset kokemukset, joilla vahvistetaan myönteistä kehonkuvaa ja minäkuvaa.</i>	<i>Monipuolisia leikkejä ja harjoitteita, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden tunteiden kokemista. Harjoitteita, jotka mahdollistavat ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia, kuten luovat harjoitteet sekä pienet liike- ja tanssisarjat</i>

Luokka 4.

Tavoite *Sisältöalue, oppilaan **toiminta*** *Esimerkki liikuntamuodot*

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. L1, L3	S1 Fyysinen toimintakyky: Aktiivisuus ja harjoitteleminen <i>liikuntatunneilla</i>	<i>Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot Liikuntatunneilla harjoitteita, jotka ohjaavat aktiiviseen toimintaan</i>
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. L1, L3, L4	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Havaintomotoristen taitojen harjaannuttaminen; kehon ja ympäristön hahmottaminen, oman kehon liikuttaminen suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen yksin sekä suhteessa muihin. Harjaannutetaan</i>	<i>KIINNIOTTOLEIKIT- reaktiokykyä, koordinaatiota ja rytmikykyä harjaannuttavat tehtävät alkulämmittelyissä VOIMISTELU- kehon hahmottamista harjaannuttavat tehtävät, telineradat MUSIIKKILIIKUNTA- tehtävät, joissa omaa kehoa liikutetaan tahdonalaisesti suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen musiikin rytmissä yksin sekä suhteessa muihin</i>

	<i>ratkaisuntekotoitoja aistihavaintojen pohjalta.</i>	<i>PALLOPELIT- JA LEIKIT- tehtäviä, joissa käytetään eri välineitä ja ympäristöjä monipuolisesti, pelikäsitystä harjaannuttavat pienpelit ja viitepelit SUUNNISTUS- kartanlukutaidon harjaannuttaminen</i>
T3 ohjata oppiasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Motoristen perustaitojen: Tasapainotaitojen ja liikkumistaitojen vahvistaminen ja niiden monipuolinen soveltaminen eri tilanteissa, erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina</i> Staattinen ja dynaaminen tasapainotaito; asennot, nojat, koukistaminen, ojentaminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen ja nopeat suunnanmuutokset Liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, hyppeleminen, rytmisiä hyppiminen, laukkaaminen, liukuminen, kiipeäminen, kinkkaaminen, loikkiminen	VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat ilman välineitä ja välineiden kanssa TELINVOIMISTELU- telineradat, pyörimis- ja tasapainoliikkeet, hyppy KAMPPAILUT kuten nassikkapaini LUISTELU- perusluistelutaidot HIIHTO- hiihtotaito PALLOPELIT- pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä MUSIIKKI- JA TANSSILIIKUNTA- esim. erilaiset piirileikit, askelsarjat ja luovat harjoitteet tanssin elementtejä hyödyntäen PERUSLIIKUNTA- juokseminen, heitto- ja hyppytaidot SUUNNISTUS- JA RETKEILY- koulun lähimaastossa liikkuminen suunnistustaitoja hyväksikäyttäen
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Välineenkäsittelytaitojen monipuolinen harjoittaminen ja soveltaminen eri välineillä, eri tilanteissa, eri ympäristöissä ja eri vuodenaikoina <i>Välineenkäsittelytaidot; kuljettaminen käsillä ja jaloilla, potkaiseminen, pomputtaminen, heittäminen, kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen</i>	PALLOPELIT- harjoitteet, joilla harjoitetaan kuljettamista käsillä ja jaloilla, pomputtamista, potkaisemista heittämistä- ja kiinniottoa, lyömistä ja laukaisemista eri välineillä, pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat välineiden kanssa TELINVOIMISTELU- telineradat, pyörimis- ja tasapainoliikkeet, hyppy PERUSLIIKUNTA- juokseminen, heitto- ja hyppytaidot
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Fyysisten ominaisuuksien: voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus</i> arvioiminen ylläpitäminen ja harjoittaminen yhdessä opettajan kanssa	VOIMAA kehittäviä harjoitteita esim. kamppailut, nassikkapaini, kuntopiiritehtävät omaa kehoa kannatellen, lihaskuntoliikkeitä pariliikkeinä, hyppy ja heitot

L3	<i>Opitaan ymmärtämään fyysisten ominaisuuksien merkitys oman toimintakyvyn ylläpitämiseen. Nopeus ja liikkuvuus korostuvat 4.luokalla.</i>	<i>NOPEUTTA kehittäviä harjoitteita esim. juoksupyrähdykset leikeissä ja pallopeleissä, hyppy, heitot, loikat ja kisailut perusliikunnassa</i> <i>KESTÄVYYTTÄ kehittävä toiminta esim. pallopelit ja maastossa liikkuminen eri vuodenaikoina juosten, suunnistaen, retkeillen ja hiihtäen</i> <i>LIKKUVUUTTA edistäviä/kehittäviä harjoitteita esim. voimistelussa käsien ja hartioiden, jalkojen sekä vartalon koukistukset, ojennukset, nostot, kierrot, heilautukset, taivutukset</i> <i>Liikuntatunneilla alku- ja loppuverryttelyssä tehtävät venyttelyt</i>
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Pystyy uimaan- ja pelastautumaan vedestä	<i>Oulun kaupungin järjestämä uinninopetus, jossa on oma suunnitelma; selkäuinti, krooliuinti, 50m uinti vapaalla tyylillä</i>
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. L3, L6, L7	S1 Fyysinen toimintakyky Turvallinen ja asiallinen toiminta liikuntatunneilla <i>Opetellaan yhteisesti sovittuja toimintatapoja ja turvallisuusnäkökohtia sekä opetellaan kuuntelemaan ja noudattamaan annettuja ohjeita.</i>	<i>Turvalliset työskentelytaidot liikuntatunneilla, kuten sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen yleisesti</i> <i>Pallopelien sääntöjen tunteminen</i> <i>Telineiden ja välineiden turvallinen käyttö</i> <i>Liikenteessä ja maastossa liikkuminen turvallisesti</i>
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. L2, L3, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky <i>Yhdessä työskentely kaikkien kanssa, toiminnan ja tunneilmaisun säätely</i> <i>Harjoitellaan ilmaisemaan omia tunteita toiset huomioiden.</i>	<i>Myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä</i> <i>Leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan sekä kannustamaan muita</i>
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuu yhteisistä oppimistilanteista. L2, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky Toimiminen reilun pelin periaatteella ja vastuu yhteisistä oppimistilanteista <i>Noudatetaan erilaisten pelien ja leikkien sääntöjä.</i>	<i>Tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä</i>
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3 Psyykinen toimintakyky <i>Pitkäjänteisyys, ponnistelu ja</i> vastuunotto tavoitteiden saavuttamiseksi yksin ja yhdessä muiden kanssa	<i>Tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi.</i> <i>Esimerkiksi taidon oppimistehtävät, jotka vaativat useita toistoja.</i>

L1, L2, L3		
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä L1, L2	S3 Psyykkinen toimintakyky lloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät ja myönteiset kokemukset, joilla vahvistetaan myönteistä kehonkuvaa ja minäkuvaa.	Monipuolisia leikkejä ja harjoitteita, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden tunteiden kokemista. Harjoitteita, jotka mahdollistavat ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia, kuten luovat harjoitteet sekä pienet liike- ja tanssisarjat

Luokka 5.

Tavoite *Sisältöalue, oppilaan toiminta* *Esimerkki liikuntamuodot*

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. L1, L3	S1 Fyysinen toimintakyky: <i>Aktiivisuus ja harjoitteleminen liikuntatunneilla</i>	Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot <i>Liikuntatunneilla harjoitteita, jotka ohjaavat aktiiviseen toimintaan</i>
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. L1, L3, L4	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Havaintomotoristen taitojen harjaannuttaminen; kehon ja ympäristön hahmottaminen, oman kehon liikuttaminen suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen yksin sekä suhteessa muihin. Harjaannutetaan ratkaisuntekotasaitoja aistihavaintojen pohjalta</i>	<i>KIINNIOTTOLEIKIT- reaktiokykyä, koordinaatiota ja rytmikykyä harjaannuttavat tehtävät alkulämmittelyissä VOIMISTELU- kehonhallintaa harjaannuttavat tehtävät, telineradat MUSIIKKILIIKUNTA- tehtävät, joissa omaa kehoa liikutetaan tahdonalaisesti suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen musiikin rytmissä yksin sekä suhteessa muihin PALLOPELIT- JA LEIKIT- tehtäviä, joissa ohjataan tarkoituksenmukaiseen liikkumiseen pelitilanteissa suhteessa pelivälineeseen ja muihin pelaajiin nähden, pienpelit ja viitepelit eri välineitä ja ympäristöjä monipuolisesti käyttäen SUUNNISTUS- tehtävät, joilla harjaannutetaan reitinvalintaa</i>
T3 ohjata oppiasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Motoristen perustaitojen: Tasapainotaitojen ja liikkumistaitojen vahvistaminen ja niiden monipuolinen soveltaminen eri tilanteissa, erilaisissa</i>	<i>VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat ilman välineitä ja välineiden kanssa sekä liikkuminen musiikkia ilmentäen TELINEVOIMISTELU- telineradat, taitotason mukaisia monipuolisia liikkeitä ja hyppyjä LUISTELU- taitotasonmukaisia tehtäviä, välineillä, musiikin rytmiin</i>

L3	oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina Staattinen ja dynaaminen tasapainotaito; asennot, nojat, koukistaminen, ojentaminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen ja nopeat suunnanmuutokset Liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, hyppeleminen, rytmissä hyppiminen, laukkaaminen, liukuminen, kiipeäminen, kinkkaaminen, loikkiminen -Monipuolinen liikkuminen eri vuodenaikoina oppimisympäristöinä SALI, KENTTÄ, MAASTO, LUMI, JÄÄ JA VESI	HIIHTO- taitotasonmukaisia harjoitteita suksilla, eri maastonmuotoja hyödyntäen PALLOPELIT- pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä MUSIIKKI- JA TANSSILIIKUNTA- esim. muoti- ja peritanssit, askelsarjat ja luovat harjoitteet tanssin elementtejä hyödyntäen PERUSLIIKUNTA-taitotasonmukaisia harjoituksia yhdistäen juokseminen, heitto- ja hyppytaidot SUUNNISTUS- JA RETKEILY- koulun lähimaastossa
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Välineenkäsittelytaitojen vahvistaminen ja niiden monipuolinen soveltaminen erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina Välineenkäsittelytaidot; kuljettaminen käsillä ja jaloilla, potkaiseminen, pomputtaminen, heittäminen, kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen -Monipuolinen liikkuminen eri vuodenaikoina oppimisympäristöinä SALI, KENTTÄ, MAASTO, LUMI, JÄÄ JA VESI	VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat välineiden kanssa sekä liikkuminen musiikkia ilmentäen TELINEVOIMISTELU- telinearat, taitotason mukaisia monipuolisia liikkeitä ja hyppyjä LUISTELU- taitotasonmukaisia tehtäviä, välineillä HIIHTO- taitotasonmukaisia harjoitteita suksilla, eri maastonmuotoja hyödyntäen PALLOPELIT- harjoitteet, joilla harjoitetaan kuljettamista käsillä ja jaloilla, potkaisemista, pomputtamista, heittämistä- ja kiinniottoa, lyömistä ja laukaisemista eri välineillä, pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä PERUSLIIKUNTA-taitotasonmukaisia harjoituksia yhdistäen juokseminen, heitto- ja hyppytaidot SUUNNISTUS- JA RETKEILY- koulun lähimaastossa
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky Fyysisten ominaisuuksien: voima, nopeus, kestävyys ja liikkuvuus arviointi, ylläpitäminen ja kehittäminen Opetellaan arvioimaan ohjatusti fyysistä toimintakykyä sekä	Tehtävät, joiden avulla tutustutaan oman toimintakyvyn arviointiin. Tehtävät, joiden avulla kannustetaan ja ohjataan oppilasta ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan. MOVE-mittaukset 5.luokalla syyskuun loppuun mennessä. VOIMAA kehittäviä harjoitteita esim. koulupaini, kuntopiiritehtävät välineillä lihaskuntoliikkeitä oman kehon painoa

	ymmärtämään sen merkitys oman toimintakyvyn ylläpitämiseen. Harjoitellaan ohjatusti ja monipuolisesti fyysisiä ominaisuuksia.	hyödyntäen yksin ja pariliikkeinä, hyppy ja heitot NOPEUTTA kehittäviä harjoitteita esim. juoksupyrähdykset leikeissä ja pallopeleissä, hyppy, heitot, loikat ja kisailut perusliikunnassa KESTÄVYYTTÄ kehittävä toiminta esim. pallopelit ja maastossa liikkuminen eri vuodenaikoina juosten, suunnistaen, retkeillen ja hiihtäen LIKKUVUUTTA edistäviä/kehittäviä harjoitteita esim. voimistelussa käsien ja hartioiden, jalkojen sekä vartalon koukistukset, ojennukset, nostot, kierrot, heilautukset, taivutukset Liikuntatunneilla alku- ja loppuverryttelyssä tehtävät venyttelyt
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. L3	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Uima- ja pelastautumistaito</i>	<i>Oulun kaupungin järjestämä uinninopetus, jossa on oma suunnitelma; rintauinti, vesipelastus, 200m uintitesti</i>
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. L3, L6, L7	S1 Fyysinen toimintakyky Turvallinen ja asiallinen toiminta liikuntatunneilla	<i>Turvalliset työskentelytaidot liikuntatunneilla, kuten sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen yleisesti</i> <i>Pallopelien sääntöjen tunteminen</i> <i>Telineiden ja välineiden turvallinen käyttö</i> <i>Liikenteessä ja maastossa liikkuminen turvallisesti</i>
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelmään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. L2, L3, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky Yhdessä työskentely kaikkien kanssa, toiminnan ja tunneilmaisun säätely Opetellaan auttamaan ja kannustamaan toisia	<i>Myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä</i> <i>Leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan sekä kannustamaan muita</i>
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuu yhteisistä oppimistilanteista. L2, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky Toimiminen reilun pelin periaatteella ja vastuu yhteisistä oppimistilanteista <i>Harjoitellaan kantamaan vastuuta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi</i>	<i>Tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä esim. sporteducation</i>
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa	S3 Psyykinen toimintakyky <i>Pitkäjänteisyys, ponnistelu ja vastuunotto</i> tavoitteiden	<i>Tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi.</i>

itsenäisen työskentelyn taitoja. L1, L2, L3	<i>saavuttamiseksi yksin ja yhdessä muiden kanssa</i>	<i>Esimerkiksi taidon oppimistehtävät, jotka vaativat yrittämistä ja harjoittelua, määrällisesti paljon toistoja.</i>
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä L1, L2	S3 Psyykkinen toimintakyky <i>lloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät, jotka vahvistavat myönteistä minäkuvaa ja antavat myönteisiä kokemuksia omasta kehosta. Opetellaan arvioimaan omia liikuntakokemuksia ja toimintaa osana itsearviointia.</i>	<i>Monipuolisia leikkejä ja harjoitteita, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden tunteiden kokemista. Harjoitteita, joissa on mahdollista ilmaista itseään kehollisesti ja mahdollisuus esteettisyyden kokemuksiin, kuten luovat harjoitteet sekä pienet liike- ja tanssisarjat</i>

Luokka 6.

Tavoite

Sisältöalue, oppilaan **toiminta**

Esimerkki liikuntamuodot

T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen. L1, L3	S1 Fyysinen toimintakyky: <i>Aktiivisuus ja harjoitteleminen liikuntatunneilla</i>	<i>Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot Liikuntatunneilla harjoitteita, jotka ohjaavat aktiiviseen toimintaan</i>
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja. L1, L3, L4	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Havaintomotoristen taitojen harjaannuttaminen; kehon ja ympäristön hahmottaminen, oman kehon liikuttaminen suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen yksin sekä suhteessa muihin. Harjaannutetaan ratkaisuntekotaitoja aistihavaintojen pohjalta</i>	<i>KIINNIOTTOLEIKIT- reaktiokykyä, koordinaatiota ja rytmikykyä harjaannuttavat tehtävät alkulämmittelyissä VOIMISTELU- kehonhallintaa harjaannuttavat tehtävät, telineradat MUSIIKKILIIKUNTA- tehtävät, joissa omaa kehoa liikutetaan tahdonalaisesti suhteessa tilaan, aikaan ja voimaan, liikkuminen musiikin rytmissä yksin sekä suhteessa muihin PALLOPELIT- JA LEIKIT- tehtäviä, joissa ohjataan tarkoituksenmukaiseen liikkumiseen pelitilanteissa suhteessa pelivälineeseen ja muihin pelaajiin nähden, pienpelit ja viitepelit eri välineitä ja ympäristöjä monipuolisesti käyttäen SUUNNISTUS- tehtävät, joilla harjaannutetaan reitinvalintaa</i>
T3 ohjata oppiasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että	S1 Fyysinen toimintakyky	<i>VOIMISTELU- hyppy, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat ilman välineitä ja</i>

soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa. L3	<i>Motoristen perustaitojen: Tasapainotaitojen ja liikkumistaitojen vahvistaminen ja niiden monipuolinen soveltaminen eri tilanteissa, erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina</i> <i>Staatinen ja dynaaminen tasapainotaito; asennot, nojat, koukistaminen, ojentaminen, pyöriminen, heiluminen, pysähtyminen, väistäminen ja nopeat suunnanmuutokset</i> <i>Liikkumistaitoja; käveleminen, juokseminen, hyppeleminen, rytmissä hyppiminen, laukkaaminen, liukuminen, kiipeäminen, kinkkaaminen, loikkiminen</i> <i>-Monipuolinen liikkuminen eri vuodenaikoina oppimisympäristöinä SALI, KENTTÄ, MAASTO, LUMI, JÄÄ JA VESI</i>	<i>välineiden kanssa sekä liikkuminen musiikkia ilmentäen</i> <i>TELINEVOIMISTELU- telineadat, taitotason mukaisia monipuolisia liikkeitä ja hyppyjä</i> <i>LUISTELU- taitotasonmukaisia tehtäviä, välineillä, musiikin rytmiin</i> <i>HIIHTO- taitotasonmukaisia harjoitteita suksilla, eri maastonmuotoja hyödyntäen</i> <i>PALLOPELIT- pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä</i> <i>MUSIIKKI- JA TANSSILIIKUNTA- esim. muoti- ja peritanssit, askelsarjat ja luovat harjoitteet tanssin elementtejä hyödyntäen</i> <i>PERUSLIIKUNTA-taitotasonmukaisia harjoituksia yhdistäen juokseminen, heitto- ja hyppytaidot</i> <i>SUUNNISTUS- JA RETKEILY- koulun lähimaastossa</i>
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa. L3	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Välineenkäsittelytaitojen vahvistaminen ja niiden monipuolinen soveltaminen erilaisissa oppimisympäristöissä eri vuodenaikoina</i> <i>Välineenkäsittelytaidot; kuljettaminen käsillä ja jaloilla, potkaiseminen, pomputtaminen, heittäminen, kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen</i> <i>-Monipuolinen liikkuminen eri vuodenaikoina oppimisympäristöinä SALI, KENTTÄ, MAASTO, LUMI, JÄÄ JA VESI</i>	<i>VOIMISTELU- hypyt, hyppelyt, voimistelulliset liikesarjat välineiden kanssa sekä liikkuminen musiikkia ilmentäen</i> <i>TELINEVOIMISTELU- telineadat, taitotason mukaisia monipuolisia liikkeitä ja hyppyjä</i> <i>LUISTELU- taitotasonmukaisia tehtäviä, välineillä</i> <i>HIIHTO- taitotasonmukaisia harjoitteita suksilla, eri maastonmuotoja hyödyntäen</i> <i>PALLOPELIT- harjoitteet, joilla harjoitetaan kuljettamista käsillä ja jaloilla, potkaisemista, pomputtamista, heittämistä- ja kiinniottoa, lyömistä ja laukaisemista eri välineillä, pelataan monipuolisesti pienpelejä ja viitepelejä</i> <i>PERUSLIIKUNTA-taitotasonmukaisia harjoituksia yhdistäen juokseminen, heitto- ja hyppytaidot</i> <i>SUUNNISTUS- JA RETKEILY- koulun lähimaastossa</i>
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Fyysisten ominaisuuksien: voima, nopeus, kestävyys ja</i>	<i>Tehtävät, joiden avulla tutustutaan oman toimintakyvyn arviointiin. Tehtävät, joiden avulla kannustetaan ja ohjataan oppilasta</i>

ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. L3	<i>liikkuvuus arviointi, ylläpitäminen ja kehittäminen</i> <i>Opetellaan arvioimaan ohjatusti fyysistä toimintakykyä sekä ymmärtämään sen merkitys oman toimintakyvyn ylläpitämiseen.</i> <i>Harjoitellaan ohjatusti ja monipuolisesti fyysisiä ominaisuuksia.</i>	<i>ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksia.</i> <i>VOIMAA kehittäviä harjoitteita esim. koulupaini, kuntopiiritehtävät välineillä lihaskuntoliikkeitä oman kehon painoa hyödyntäen yksin ja pariliikkeinä, hyppyt ja heitot</i> <i>NOPEUTTA kehittäviä harjoitteita esim. juoksupyrähdykset leikeissä ja pallopeleissä, hyppyt, heitot, loikat ja kisailut perusliikunnassa</i> <i>KESTÄVYYTTÄ kehittävä toiminta esim. pallopelit ja maastossa liikkuminen eri vuodenaikoina juosten, suunnistaen, retkeillen ja hiihtäen</i> <i>LIKKUVUUTTA edistäviä/kehittäviä harjoitteita esim. voimistelussa käsien ja hartioiden, jalkojen sekä vartalon koukistukset, ojennukset, nostot, kierrot, heilautukset, taivutukset</i> <i>Liikuntatunneilla alku- ja loppuverryttelyssä tehtävät venyttelyt</i>
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä. L3	S1 Fyysinen toimintakyky <i>Uima- ja pelastautumistaito</i>	<i>Oulun kaupungin järjestämä uinninopetus, jossa on oma suunnitelma; rintauinti, vesipelastus, 200m uintitesti</i>
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla. L3, L6, L7	S1 Fyysinen toimintakyky Turvallinen ja asiallinen toiminta liikuntatunneilla	<i>Turvalliset työskentelytaidot liikuntatunneilla, kuten sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen yleisesti</i> <i>Pallopelien sääntöjen tunteminen</i> <i>Telineiden ja välineiden turvallinen käyttö</i> <i>Liikenteessä ja maastossa liikkuminen turvallisesti</i>
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen. L2, L3, L6, L7	S2 Sosiaalinen toimintakyky Yhdessä työskentely kaikkien kanssa, toiminnan ja tunneilmaisun säätely Opetellaan auttamaan ja kannustamaan toisia	<i>Myönteisiä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä</i> <i>Leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan sekä kannustamaan muita</i>
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuu	S2 Sosiaalinen toimintakyky Toimiminen reilun pelin periaatteella ja vastuu yhteisistä oppimistilanteista	<i>Tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä esim. sporteducation</i>

yhteisistä oppimistilanteista. L2, L6, L7	<i>Harjoitellaan kantamaan vastuuta yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi</i>	
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja. L1, L2, L3	S3 Psyykkinen toimintakyky <i>Pitkäjänteisyys, ponnistelu ja vastuunotto tavoitteiden saavuttamiseksi yksin ja yhdessä muiden kanssa</i>	<i>Tehtäviä, joissa opitaan pitkäjänteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteiden saavuttamiseksi. Esimerkiksi taidon oppimistehtävät, jotka vaativat yrittämistä ja harjoittelua, määrällisesti paljon toistoja.</i>
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä L1, L2	S3 Psyykkinen toimintakyky <i>Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät, jotka vahvistavat myönteistä minäkuva ja antavat myönteisiä kokemuksia omasta kehosta. Opetellaan arvioimaan omia liikuntakokemuksia ja toimintaa osana itsearviointia.</i>	<i>Monipuolisia leikkejä ja harjoitteita, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden tunteiden kokemista. Harjoitteita, joissa on mahdollista ilmaista itseään kehollisesti ja mahdollisuus esteettisyyden kokemuksiin, kuten luovat harjoitteet sekä pienet liike- ja tanssisarjat</i>

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3-6

S1 Fyysinen toimintakyky: Opetukseen sisältyy runsaasti fyysisesti aktiivista toimintaa. Opetukseen valitaan sellaisia oppilaiden kehitysvaiheeseen soveltuvia turvallisia tehtäviä, joissa harjaannutetaan havainto- ja ratkaisuntekötaitoja liikuntatilanteisiin sovellettuina (esim. luontoliikunta ja palloilut) sekä tehtäviä, joissa eri vuodenaikoina ja erilaisissa oppimisympäristöissä vahvistetaan tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaitoja monipuolisten liikuntamuotojen (kuten jää-, lumi-, luonto-, perus-, musiikki- ja tanssiliikunta sekä palloilut ja voimistelut) ja eri liikuntalajien avulla. Liikunnan opetukseen kuuluu uinnin, vesiliikunnan ja vesipelastuksen opetusta. Oppilaille opetetaan liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja.

Valitaan tehtäviä, joilla opitaan harjaannuttamaan nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa. Opetuksessa käytetään monipuolisesti leikkejä, harjoitteita ja pelejä, jotka mahdollistavat osallisuuden, pätevyyden, itsenäisyyden sekä ilmaisun ja esteettisyyden kokemuksia.

Liikunnan opetukseen valitaan tehtäviä, joiden avulla tutustutaan myös oman toimintakyvyn arviointiin. Valtakunnallisen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä Move!-n mittaukset tehdään niin, että ne tukevat 5. vuosiluokalla koulussa järjestettäviä laajoja terveystarkastuksia.

S2 Sosiaalinen toimintakyky: Opetukseen valitaan myönteistä yhteisöllisyyttä lisääviä pari- ja ryhmätehtäviä, leikkejä, harjoituksia ja pelejä, joissa opitaan ottamaan toiset huomioon ja auttamaan muita sekä tehtäviä, joissa opitaan vastuun ottamista omasta toiminnasta, yhteisistä asioista ja säännöistä.

S3 Psyykkinen toimintakyky: Opetuksessa käytetään tehtäviä, joissa opitaan pitkäjännitteisesti ponnistelemaan yksin ja yhdessä muiden kanssa tavoitteen saavuttamiseksi. Yhteisillä tehtävillä harjoitellaan vastuun ottamista. Iloa ja virkistystä tuottavilla liikuntatehtävillä autetaan myönteisten tunteiden kokemista, jotka vahvistavat pätevyyden kokemuksia ja myönteistä minäkäsitystä.

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 3-6

Liikuntatuntien tulee sisältää runsaasti fyysistä aktiivisuutta. Sijoittamalla liikuntatunnit kouluviikolle erillisinä oppitunteina oppilaat saavat kouluviikkoon enemmän aktiivisuutta. Liikuntatuntien useudella on merkitystä myös motoristen perustaitojen oppimiseen. Oppitunnin kestossa tulee kuitenkin huomioida opettavien sisältöjen erityispiirteet ja liikuntapaikkojen sijainti. Eri liikuntamuotojen opettaminen ja monipuolisten harjoitteiden käyttäminen saman oppitunnin aikana esimerkiksi yhteisopettajuutta hyödyntäen lisäävät liikuntatunnin toiminnallisuutta. Selkeä oppitunnin rakenne edistää fyysisesti aktiivista toimintaa liikuntatunneilla.

Liikunnanopetuksessa hyödynnetään liikuntateknologiaa tarkoituksenmukaisesti taitojen oppimisessa, fyysisen aktiivisuuden edistämisessä sekä oman fyysisen toimintakyvyn arvioinnissa.

Oululaisessa liikunnanopetuksessa huomioidaan vuodenaajat ja niihin soveltuvat liikuntaympäristöt sekä liikuntamuodot kuten talviliikuntalajit. Oppilasurheilu on tärkeä osa oululaista liikuntakulttuuria.

Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtavoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3-6 kiinnitetään huomiota sellaisten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3-6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja

erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arviointi perustuu fyysisen-, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2-6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7-10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosidistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrittäminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti kokeillen ja harjoitellen erilaisia liikuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikuntatilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.

T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (<i>Osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla</i>).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.14 OPPILAANOHJAUS

(Ei vielä hyväksytty lautakunnassa (Ouka/237/12. 00. 01/2014))

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaavan työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3-6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää, yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

14.4.15 VALINNAISET AINEET

(Luku 14 sivistys- ja kulttuurilautakunta 28.4.2016 (ÖUKA/237/12. 00. 01/2014))

Äidinkielen ja kirjallisuuden syventävä kurssi

Kurssilla monipuolistetaan ja syvennetään äidinkielen oppimista. Oppilaat pääsevät valitsemaan itseään kiinnostavia aiheita, esimerkiksi ilmaisutaitoa, draamaa, mediaa, elokuvaa, animaatioita, sanataidetta ja/tai kirjallisuutta. Kurssilla voidaan keskittyä yhteen tai useampaan aiheeseen oppilaiden ja opettajan toiveiden mukaisesti. Kurssi voi siis olla esim. ilmaisutaitokurssi tai sanataidekurssi tai kaikkia äidinkielen sisältöalueita yhdistävä kurssi. Kurssilla tärkeintä ovat ilo, leikillisuus ja luovuus.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Syventää oppilaan kykyä ilmaista itseään monipuolisesti ja käyttää luovuuttaan erilaisissa viestintä-ympäristöissä.	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen erilaisia draama- ja ilmaisuharjoituksia yksin ja yhdessä	L1, L2, L3, L4, L7
Syventää oppilaan lukutaitoa, laajentaa sana- ja käsitevarastoa ja edistää ajattelutaitoja. Tarjota myönteisiä lukukokemuksia ja -elämyksiä.	S2 Tekstien tulkitseminen - lasten ja nuorten kirjallisuuteen tutustuminen - lukukokemuksen jakaminen monimediaisissa ympäristöissä	L1, L2, L4, L5, L7
Syventää oppilaan taitoa ilmaista kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään kirjallisesti. Harjoitella monipuolisesti erilaisten tekstien tuottamista.	S3 Tekstien tuottaminen erilaisten omien tekstien (esim. sadut/tarinat, sarjakuvat, elokuvat, animaatiot) tuottaminen monimediaisissa ympäristöissä	L1, L2, L4, L5, L7
Syventää oppilaan lukuharrastusta ja kirjallisuuden tuntemusta sekä luoda hänelle mahdollisuuksia tutustua oman alueen media- ja kulttuuritarjontaan sekä oman kulttuurin tuottamiseen.	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen - monipuolisen kirjallisuuden lukeminen - oman esityksen (esim. näytelmä) tekeminen - vierailut oman alueen media- ja kulttuurikohteissa (esim. sanomalehden toimitus, kirjasto, teatteri, museot)	L1, L2, L4, L5, L7

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työskentelyssä korostuvat pari- ja ryhmätyöt sekä yhdessä oppiminen. Opetuksessa käytetään leikkiä, laulua, pelillisyyttä ja draamaa. Kurssilla hyödynnetään myös monimediaisia ja virtuaalisia viestintäympäristöjä. Myös vierailut koulun ulkopuolisiin media- ja kulttuurikohteisiin voidaan sisällyttää kurssin sisältöihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Kurssilla käytetään monipuolisia työtapoja ja viestintäympäristöjä sekä otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli. Pääpaino on toiminnallisuudessa. Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia äidinkielen opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää muita nopeammin etenevien opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja sekä osoittaa koulun ulkopuolella hankittua osaamistaan.

Matematiikan syventävä kurssi

Matematiikan syventävissä opinnoissa tutustutaan esimerkiksi salakirjoitusmenetelmiin, pulmatehtäviin ja matemaattisiin peleihin. Lisäksi perehdytään muun muassa ongelmanratkaisuun, lukujärjestelmiin, matematiikan kulttuuriin ja historiaan.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1-S5 Esimerkiksi: S1 Ajattelun taidot, Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia. Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen

ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Ympäristöopin syventävä kurssi

Syvennetään ja kehitetään tutkimustaitoja ja tehdään pienimuotoisia tutkimuksia, joihin liittyy kokeellisuutta ja elämyksellisyyttä. Kehitetään ympäristöherkkyyttä ja kestävän elämäntavan omaksumista luonnossa liikkuen ja havaintoja tehden. Harjoitellaan kestävän kehityksen ja kestävän elämäntavan toimia lähiympäristössä ja koulussa esimerkiksi vaikuttamisprojektien avulla. Mallinnetaan erilaisia luonnontieteellisiä ilmiöitä ja hyödynnetään teknologian mahdollisuuksia ilmiöpohjaisessa oppimisessa. Vahvistetaan terveysosaamista.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Syventää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöönsä. Vahvistaa oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta edistämään kestävä kehitystä ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä paikallisuus huomioiden.	Sisällöissä huomioidaan luonnon monimuotoisuuden vaaliminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Harjoitellaan ympäristövastuullista toimintaa omassa lähiympäristössä osallistuen ja vaikuttaen.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

T2 Tutkimustaitojen syventäminen kokeellisin ja elämyksellisin menetelmin. Luonnossa liikkuminen retkeillen ja havaintoja tehden.	Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön liittyviä tutkimustehtäviä, tutkimuksen eri vaiheisiin perehtyen. Vahvistetaan luontosuhdetta ja ympäristöherkkyyttä. Perehdytään eliöiden ja niiden elinympäristöjen, sekä ihmistoiminnan välisiin vuorovaikutuksiin. Opitaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T3 Syventää luonnontieteellisten ilmiöiden ja käsitteiden hahmottamista sekä vahvistaa terveysosaamista.	Erilaisten materiaalien, aineiden, elottoman ja elollisen luonnon, rakennetun ja sosiaalisen ympäristön avulla syvennetään luonnontieteellisten ilmiöiden ja käsitteiden hallintaa. Opitaan edelleen selittämään arjen tilanteita ja ilmiöitä teknologian ja mallien avulla. Vahvistetaan turvataitoja ja arjen terveysosaamista.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppimisympäristöt ja työtavat

Syventävän ympäristöopin kurssin toiminnalliset, elämykselliset ja kokemukselliset oppimisympäristöt sekä työtavat tulee valita monipuolisesti ja mahdollisuuksien mukaan osallistavasti yhdessä oppilaiden kanssa. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologian, koulun ulkopuolisten toimijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Ympäristöopin syventävän kurssin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisohjeiden avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnissa hyödynnetään oppilaan itse- ja vertaisarviointia.

Liikunnan syventävä kurssi

Liikunnan tarkoitus on tuottaa iloa, virkistystä ja hyvinvointia. Tavoitteena on motoristen perustaitojen vahvistaminen ja monipuolistaminen sekä liikunnallisten valmiuksien kehittäminen ja taitojen syventäminen. Oppilaat osallistuvat toiminnan suunnitteluun valiten sisältöjä ja liikuntamuotoja yhdessä ryhmän ja opettajan kanssa. Liikunnassa hyödynnetään eri liikuntaympäristöjä ja liikuntamuotoja tutustuen myös uusiin ja erilaisiin liikuntamuotoihin.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistaa, monipuolistaa ja syventää motorisia perustaitoja. Ohjata oppilasta kehittämään liikunnallisia valmiuksia ja taitoja sekä ohjata oppilasta tutustumaan uusiin liikuntamuotoihin.	S1 Fyysinen toimintakyky Hyödynnetään monipuolisesti eri liikuntaympäristöjä. Esimerkkiliikuntamuotoja: Perusliikunta Luontoliikunta Palloilut Talviliikunta Voimistelut Uudet ja erilaiset liikuntamuodot	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
T2 Ohjata oppilasta toimimaan yhdessä kaikkien kanssa reilun pelin periaatteella.	S2 Sosiaalinen toimintakyky Leikkejä, pelejä ja tehtäviä, joissa opitaan vastuunottamista toiminnasta ja yhteisistä asioista sääntöjä noudattaen sekä tiloista ja välineistä huolehtien.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T3 Huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, fyysisestä pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3 Psyykinen toimintakyky Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntamuodot ja tehtävät, jotka vahvistavat myönteistä minäkuvaa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetusta toteutetaan turvallisesti ja monipuolisesti eri oppimisympäristöissä, sisällä ja ulkotiloissa oppilasta osallistaen. Opetuksessa huomioidaan koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta. Teknologiaa hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Ohjauksessa ja tuessa korostuvat sosiaaliset ja psyykkiset tekijät. Kaikille oppilaille tulee antaa mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen. Opetuksessa tulee huomioida oppilaiden yksilölliset lähtökohdat ja kehittymisen tarpeet sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Oppimista tuetaan oppilaslähtöisillä, sopivilla tehtävillä sekä rohkaisevalla palautteella.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä sekä itsearvioinnista.

Musiikin syventävä kurssi

Valinnaisen musiikin tehtävänä on laajentaa ja syventää oppilaan osaamista musiikissa. Valinnaisen musiikin kurssilla harjoitellaan musisoimisen taitoja, esiintymisen rohkeutta ja yhteistyökykyä ottamalla huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet sekä monipuoliset työtavat. Oppilaita kuullaan työskentelyn ja ohjelmiston suunnittelussa. Valinnaisen musiikin kurssilla saadaan kokemuksia erilaisista esiintymistilanteista ja harjoitellaan musiikin esittämistä kannustavassa ilmapiirissä. Valinnaisen musiikin kurssi voidaan toteuttaa myös projektioppimisen näkökulmasta yhtä oppimiskokonaisuutta syventämällä tai jotakin aihepiiriä tai työskentelytapaa painottamalla.

Valinnaisen musiikin kurssilla oppilas on aktiivinen toimija. Oppilaiden mahdollisuus soveltaa taitojaan osaksi yhteistä kokonaisuutta lisää yhteisöllisyyden tunnetta ja kouluviihtyvyyttä. Vuorovaikutuksessa saadut myönteiset kokemukset edistävät oppimista.

opetuksen tavoite	opetuksen sisältöalue	laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin	S4 Ohjelmisto: ohjelmiston suunnittelussa kiinnitetään huomiota oppilaiden omiin kulttuureihin	L2, L6, L7
T2 ohjata luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoa	S1 Miten musiikissa toimitaan: luontevaa äänenkäyttöä ja laulamista, soittamista yhteismusisoinnissa	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä	S2 Mistä musiikki muodostuu: musiikillisessa toiminnassa kiinnitetään huomiota myös tulkintaan ja musiikin ilmaisullisiin keinoihin	L1, L2, L5, L6
T9 ohjata oppilasta kehittämään osaamistaan harjoittelun avulla	S1 Miten musiikissa toimitaan: musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	L1

Oppimisympäristöt ja työtavat

Tavoitteena on luoda monipuolinen ja joustava valinnaisen musiikin opiskelukokonaisuus, jossa musiikillinen toiminta ja musiikillisten taitojen harjoittelu on aktiivista. Valinnaisen musiikin kurssilla pyritään opiskelemaan monipuolisissa oppimisympäristöissä. Oppimisympäristöinä ovat esimerkiksi yhtye, kuoro tai orkesteri.

Oppilaan oppimisen arviointi

Valinnaisen musiikin arvioinnissa painotetaan itsearviointia ja harjoitellaan rakentavan palautteen vastaanottamista ja antamista. Arvioinnin tulee olla kannustavaa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisuilla luodaan oppimista edistäviä yhteismuusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Kuvataiteen syventävä kurssi

Valinnaisen kuvataiteen tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista kuvataiteessa. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan valinnaisen kuvataiteen opetukselle. Uusien taitojen ja tekniikkakokeilujen lisäksi tavoitteena on saada oppimisen iloa, onnistumisen hetkiä ja nautintoa. Sisällöissä huomioidaan oppilaan omia ja ympäristön kuvakulttuureja, taiteen maailmaa sekä koulun omia painotuksia.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu	S1 Oppilaan omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailma	L1 (Ajattelu ja oppimaan oppiminen)
Kuvallinen tuottaminen: tekniikoiden, materiaalien ja ilmaisukeinojen laajentaminen yhteistä oppiainesta syvemmälle yksin ja ryhmässä	S1 Oppilaan omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailma	L2 (Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu)
Visuaalisen kulttuurin tulkinta: tutustumista eri aikakausiin ja kulttuureihin yhteistä oppiainesta laajemmin	S1 Oppilaan omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailma	L3 (Itsestä huolehtimien ja arjen taidot)
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen	S1 Oppilaan omat kuvakulttuurit S2 Ympäristön kuvakulttuurit S3 Taiteen maailma	L4 (Monilukutaito)
		L5 (Tieto- ja viestintäteknologian osaaminen)

Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristönä toimivat luokkatilat, koulun muut tilat, verkkoympäristö, koulun lähiympäristö sekä lähiympäristön suomat mahdollisuudet. Toimintakulttuurissa pyritään luovaan ja kannustavaan sekä aktiiviseen kokeilemiseen, tutkimiseen, harjoitteluun ja pitkäjänteisyyteen rohkaiseva ilmapiiri.

Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Keskeistä on havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Käsityön syventävä kurssi

Valinnaisen käsityön tehtävänä on syventää oppilaan kädentaitoja ja ohjataan oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toiminta on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa. Tavoitteena on pitkäjänteinen ja innovatiivinen työskentelyprosessi, joka tuottaa itsetuntoa vahvistavia ja mielihyvää tuottavia kokemuksia oppijoille. Valinnaisessa käsityössä kokeillaan ja syvennetään käsityön aihepiirejä, jotka voidaan suunnitella yhdessä oppilaiden kanssa. Valinnaisessa käsityössä voidaan toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai projekteja syventyen johonkin aihepiiriin tai työskentelytapaan hyödyntäen koululla olevaa osaamista sekä oppimisympäristöjä.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen S6 Dokumentointi ja arviointi	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi.	S1-S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin.	S1-S4	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
--	-------	---

Oppimisympäristöt ja työtavat

Valinnaisen käsityön opetuksessa käytetään teknisen ja tekstiilityön työtapoja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologian, vierailujen/vierailijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa. *Työturvallisuus!*

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Valinnaisessa käsityössä on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskelussa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute koskee koko käsityöprosessia ja on valinnaisessa käsityössä ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteen antamisessa korostuu oppilaan kehittyminen ja kannustaminen sekä hänen osaamisensa laajentaminen ja syventäminen.

Vieraiden kielten ja ympäristöopin soveltava kurssi

Kurssilla painottuvat kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu sekä monilukutaito. Tavoitteena on antaa oppilaille tietoa eri kielistä ja kulttuureista. Kurssilla opitaan tietoja ja taitoja englannin kielestä, muista Euroopassa puhutuista kielistä sekä kohdemaiden kulttuureista ja maantieteestä. Pyrkimyksenä on edistää myönteistä suhtautumista kieliin ja kulttuureihin.

Oppilaat osallistuvat opettajan kanssa kurssin tarkempien sisältöjen suunnitteluun mahdollisuuksien mukaan. Kurssilla painottuvat yhdessä tekeminen ja toiminnallisuus sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
tutustuttaa oppilaat Euroopassa puhuttaviin kieliin	Kohdemaiden kielistä harjoitellaan esim. tervehdyksiä, perusfraaseja, jotka ovat käyttökelpoisia esim. ulkomaanmatkalla tai ulkomaisen vierailijan kanssa. Lisäksi opetellaan perussanastoa:	L2, L3, L4, L5

	numeroita, värejä, viikonpäivät, ruokien ja juomien nimiä jne. Tarjotaan oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita.	
tutustuttaa oppilaat eri Euroopan maiden kulttuureihin ja ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun	Tutkitaan omaa kulttuurisesti moninaista lähiympäristöä ja opitaan ymmärtämään Euroopassa asuvien ihmisten elämää. Kulttuuriasioiden opiskelussa voidaan hyödyntää koulun kansainvälisiä kumppaneita tai kotikansainvälisyyttä eli koulun tai Oulun kaupungin monikulttuurisuutta. Kurssilla selvittää, mitä kieliä kohdemaissa puhutaan, tutustutaan maiden suurimpiin kaupunkeihin, pohditaan valtakulttuurin erityispiirteitä (esim. musiikki, ruokakulttuuri, urheilu, uskonnot) ja tutustutaan lasten- ja nuortenkulttuuriin (esim. pelit, leikit, kirjat, laulut, lorut, tv-ohjelmat). Sisällöt valitaan niin, että niillä tuetaan myös oppilaan karttakuvan jäsentymistä Euroopasta.	L2, L4, L5
herättää yleistä kiinnostusta kieliin ja kannustaa oppilaita monipuolisiin kielivalintoihin opintojen eri vaiheissa.	Kielikarttaan mukaan otettavien kielten valinnassa voidaan huomioida esimerkiksi valinnaiskielen/B2-kielitarjottimen tai koulun yhteistyökoulut Euroopassa.	L2, L3, L4

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työskentelyssä korostuu pari- ja ryhmätyö sekä muu yhdessä oppiminen. Opetuksessa käytetään leikkiä, laulua, pelillisyyttä ja draamaa sekä monipuolisesti eri viestintäkanavia- ja välineitä. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksin mukaan tilaisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kulttuuriasioiden opiskelussa voidaan hyödyntää koulun kansainvälisiä kumppaneita tai kotikansainvälisyyttä eli koulun tai Oulun kaupungin monikulttuurisuutta. Valinnaisaineen opetuksessa voidaan käyttää esimerkiksi maailmankansalaisen polkua ja Eurooppalaista kielisalkkua.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Kurssilla harjoitellaan monipuolisia työtapoja ja opiskelutekniikoita sekä otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli. Pääpaino on toiminnallisuudessa.

Oppilasta auttaa, kun opiskeltavia asioita ennakoitaan, havainnollistetaan, toistetaan ja kerrataan. Apuna voi käyttää myös mielikuvia, ryhmittelyä ja omaan äidinkieleen vertaamista.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia englannin opiskelussa ja miten voidaan eriyttää muita nopeammin etenevien tai niiden oppilaiden opetusta, jotka osaavat englantia entuudestaan.

Oppilaan oppimisen arviointi

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä.

Äidinkielen ja englanninkielensoveltava kurssi

Valinnaiskurssilla syvennetään äidinkielen ja englannin kielen oppimista. Oppilaat pääsevät valitsemaan itseään kiinnostavia aiheita, esimerkiksi draamaa, mediaa, elokuvaa, animaatioita ja/tai kirjallisuutta. Kurssilla voidaan keskittyä yhteen tai useampaan aiheeseen oppilaiden ja opettajan toiveiden mukaisesti. Kurssilla käytetään suomen ja englannin kieltä erilaisissa toiminnallisissa harjoituksissa, joiden avulla kielten oppiminen monipuolistuu ja tehostuu. Myös ystävyysluokkatoiminta ulkomaalaisen koulun kanssa sopii hyvin kurssin sisältöihin. Kurssilla tärkeintä ovat ilo, leikillisuus ja luovuus.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Monipuolistaa oppilaan kykyä käyttää luovuuttaan ja ilmaista itseään suomen ja englannin kielellä erilaisissa viestintätilanteissa ja -ympäristöissä.	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen - erilaisia draama- ja ilmaisuharjoituksia - ryhmän yhteisen esityksen (esim. näytelmä) tekeminen - vierailut oman alueen kulttuurikohteisiin (esim. kirjasto, teatteri, museot)	L1, L2, L3, L4, L7

	• ystävyysluokkatoiminta ulkomaisen luokan kanssa	
Kehittää oppilaan lukutaitoa sekä tarjota myönteisiä lukukokemuksia ja -elämyksiä suomen ja englannin kielellä.	Tekstien lukeminen • suomen- ja englanninkieliseen lasten ja nuorten kirjallisuuteen tutustuminen • lukukokemuksen jakaminen monimediaisissa ympäristöissä	L1, L2, L4, L5, L7
Kehittää oppilaan taitoa ilmaista itseään suomen ja englannin kielellä.	Tekstien tuottaminen • erilaisten omien tekstien (esim. sarjakuvat, elokuvat, animaatiot) tuottaminen monimediaisissa ympäristöissä	L1, L2, L4, L5, L7

Oppimisympäristöt ja työtavat

Työskentelyssä korostuvat pari- ja ryhmätyöt sekä yhdessä oppiminen. Opetuksessa käytetään leikkiä, laulua, pelillisyyttä ja draamaa sekä monipuolisesti eri viestintäkanavia- ja välineitä. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa ystävyysluokkatoiminnan kautta. Kurssilla voidaan myös hyödyntää koulun kansainvälisiä kumppaneita ja koulun omaa monikulttuurisuutta. Myös vierailut koulun ulkopuolisiin kulttuurikohteisiin voidaan sisällyttää kurssin sisältöihin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Kurssilla käytetään monipuolisia työtapoja ja viestintäympäristöjä sekä otetaan huomioon erilaiset oppimistyyli. Pääpaino on toiminnallisuudessa. Oppilasta auttaa, kun opiskeltavia asioita ennakoidaan, havainnollistetaan, toistetaan ja kerrataan. Apuna voi käyttää myös mielikuvia, ryhmittelyä ja äidinkieleen vertaamista.

Oulun kaupungin opetussuunnitelmaa varten tehdyssä tukimateriaalissa kuvataan, millaista tukea voidaan tarjota oppilaille, joilla on oppimisvaikeuksia äidinkielen tai englannin kielen opiskelussa, ja miten voidaan eriyttää muita nopeammin etenevien opetusta.

Oppilaan oppimisen arviointi

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja sekä osoittaa koulun ulkopuolella hankittua osaamistaan.

Matematiikan ja yrittäjyyskasvatuksen soveltava kurssi

Matematiikan ja yrittäjyyskasvatuksen soveltavissa opinnoissa tehdään yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Tutustutaan yrityksiin, haastatellaan eri alojen työntekijöitä ja tehdään yritysvierailuja esimerkiksi lähikauppaan. Myös virtuaalivierailuja voidaan tehdä. Haastattelujen ja vierailujen pohjalta pohditaan tilastollisin menetelmin matematiikan merkitystä työelämälle, yrityksille ja niiden työntekijöille. Opintojen aikana tehdään myös vierailu Yrityskylään ja perehdytään tarkemmin yrittäjyyskasvatukseen. Opintojen

aikana voidaan suunnitella ja toteuttaa esimerkiksi yrityksen työntekijöille suunnattu matematiikan koe, joka analysoidaan tilastollisin menetelmin.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5 Esimerkiksi: S1 Ajattelun taidot, Kehitetään oppilaiden taitoja löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L4 Monilukutaito L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti, havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä.		

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oppilaan oppimisen arviointi

Vuosiluokilla 3-6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan

vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esilletuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Kotitalouden ja yhteiskuntaopin soveltava kurssi

Kurssilla painottuvat itsestä huolehtimisen ja arkielämässä selviytymisen taidot. Tavoitteena on antaa oppilaalle eväitä omaan hyvinvointiin, arjen hallintaan ja kestäväan elämäntapaan. Kurssilla opitaan tietoja ja taitoja kaikista kotitalouden osa-alueista: ruokaosaamisesta (S1), asumisesta, yhdessä elämisestä (S2) sekä kuluttaja- ja talousosaamisesta (S3). Kurssilla tarkastellaan ruokavalintojen, liikunnan, levon, ystävyys-suhteiden ja ajankäytön hallinnan merkitystä omalle hyvinvoinnille. Opetuksessa pohditaan myös rahankäyttöä, kuluttamisen ympäristövaikutuksia sekä vastuunjakoja perheessä. Pyrkimyksenä on edistää myönteistä suhtautumistapaa kodin yhteisiin arkiaskareisiin. Oppilaat osallistuvat yhdessä opettajan kanssa kurssin tarkempien sisältöjen suunnitteluun koulun oppimisympäristön lähtökohdat huomioiden. Kurssin toteutuksessa keskeistä on toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen. Oppimisympäristöä voidaan laajentaa esimerkiksi lähikauppaan ja luontoon sekä hyödyntää opetuksessa myös tieto- ja viestintäteknologiaa.

Tavoitteet (SOVELTAEN KOTITALOUDEN VUOSILUOKKIEK 7- 9 TAVOITTEITA)	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja- alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään elintarvikkeita hyvinvointia edistävasti ja kestäväan kulutuksen mukaisesti tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen (T3)	S1, S3	L3, L4, L5, L7
ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään (T4)	S1, S2	L1, L3, L6
ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin (T5)	S2	L3, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua ja rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa (T6)	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista (T7)	S1, S2, S3	L3
kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa (T9)	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana (T10)	S1, S2, S3	L1, L4
ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun (T12)	S1, S2, S3	L1

ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja (T13)	S1, S2, S3	L1, L7
---	------------	--------

Sisältöalueet ovat Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti S1= Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri, S2= Asuminen ja yhdessä eläminen sekä S3= Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa.

Oppimisympäristöt ja työtavat

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden teksti soveltuvin osin)

Keskeistä oppimisympäristön valinnassa on, että se mahdollistaa vuorovaikutteisen toiminnan, yhteisöllisen tiedon rakentamisen ja osaamisen jakamisen, tutkivan ja soveltavan opiskelun sekä työskentelyn arvioinnin. Opetuksessa hyödynnetään niin luokkayhteisöä, koulutiloja ja kouluympäristöä kuin digitaalisia ympäristöjä ja yhteistyöverkostoja. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentumisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon kietoutuminen yhteen ja niiden soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden teksti soveltuvin osin)

Opetuksen suunnittelussa korostuvat oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivään liittyvät oppimistilanteet ja joustavat opetusjärjestelyt. Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa.

Oppilaan oppimisen arviointi

(Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden teksti soveltuvin osin)

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen.

Ympäristöopin ja liikunnan soveltava kurssi

Ympäristöopin soveltava kurssi yhdistää luovalla tavalla eri oppiaineita sekä liikunnan ja ympäristöopin osa-alueita. Sisällöt ja tavoitteet valitaan niin, että ne ovat kokemuksellisia ja elämyksellisiä. Oppimisympäristöt valitaan monipuolisesti ja esimerkiksi seikkailupedagogiikkaa hyödyntäen. Edistetään oppilaan terveys- ja tunnetaitoja sekä mielen hyvinvointia, tunnistaen ja tukien oppilaan omia vahvuuksia. Vahvistetaan oppilaan ympäristöherkkyyttä, ympäristötietoisuutta ja luonnossa sekä rakennetussa ympäristössä liikkumisen taitoja.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 Vahvistetaan ja ylläpidetään oppilaan kiinnostusta ympäristöä ja liikkumista kohtaan	Harjoitellaan ympäristössä toimimisen oikeuksia ja velvollisuuksia. Tehdään havaintoja ympäristöstä myös hyvinvoinnin näkökulmasta.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T2 Ohjata oppilasta vahvistamaan hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan lähiympäristössä. Vahvistetaan liikkumis- ja retkeilytaitoja yksin ja ryhmässä. Huolehditaan siitä, että oppilas saa myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	Perehdytään turvallisuustaitoihin erityisesti ulkona liikkumisen näkökulmasta. Harjoitellaan erilaisia ryhmässä toimimisen taitoja ja tehtäviä, joissa tarvitaan itsensä haastamista, uskallusta ja yrittämistä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintä teknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
T3 Syvennetään ymmärrystä terveyden osa-alueista ja vahvistetaan arjen terveysosaamista sekä ohjata oppilasta kestävän kehityksen periaatteiden mukaiseen ajatteluun	Vahvistetaan terveyden osa-alueita ja voimavaroja. Toimitaan yhteisöissä ja pohditaan niiden merkitystä. Toimitaan ympäristövastuullisesti omassa lähiympäristössä.	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L4 Monilukutaito L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksessa käytetään monipuolisia työtapoja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden oma lähiympäristö ja työtapoja valitessa tulee ottaa huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja elämyksellisyys. Työtavoissa tulee korostaa myös yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, sekä erilaisia vuorovaikutustilanteita.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Valinnaisessa aineessa on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojaan ja taitojaan hänelle sopivien turvallisten oppimisympäristöjen,

työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja vahvuuksia sekä oppijaminäkuvan kehittymistä. Oppilaille annetaan mahdollisuus kiireettömään oppimiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuksien ja kehittämistarpeiden tunnistamista ja kannustavat toisiaan oppimisessa. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan myös itse- ja vertaisarvioimalla.

Käsityön ja ympäristöopin soveltava kurssi

Kurssilla tutkitaan arjen ilmiöitä ja rakennettua ympäristöä teknologian, rakentelun ja kokeilujen kautta. Mallinnetaan ja tutkitaan esimerkiksi sähköön, veteen, voimansiirtoon ja laitteiden toimintaan liittyviä ilmiöitä. Tehdään erilaisia kokeiluja ja testejä erilaisilla materiaaleilla. Tutustutaan esimerkiksi kankaankuviointitekniikoihin ja menetelmiin fysiikkakemiaa hyödyntäen. Voidaan rakentaa esimerkiksi pienoismalleja ja liikkuvia leluja muotoilua hyödyntäen.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
KÄ T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
KÄ T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
YMP T5-T11 Tutkimisen ja toimimisen taidot	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.	

Oppimisympäristöt ja työtavat

Kurssilla käytetään ympäristöopin ja käsityön työtapoja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Työturvallisuus huomioidaan käytännön kokeiluja tehtäessä. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologian, vierailujen/vierailijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Käsityön ja ympäristöopin soveltavalla kurssilla on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet opiskelussa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojään ja taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute koskee koko työskentelyprosessia ja on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteen antamisessa korostuu oppilaan kehittyminen ja kannustaminen sekä hänen osaamisensa laajentaminen ja syventäminen.

Käsityön, kuvataiteen, musiikin, liikunnan ja äidinkielen soveltava kurssi

Taito- ja taideaineiden sekä äidinkielen monialainen kurssi, jonka tuotoksena valmistuu tapahtuma (juhla, musikaali, näytelmä) koululle. Kurssilla valmistetaan lavasteita, rekvisiittaa, esiintymisasuja jne. Kurssin teemaksi voidaan valita esimerkiksi juhluvuosi tai juhlapäivä. Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Kurssilla luodaan innostavia tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Kurssin teeman kautta oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta ja kulttuuria.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
KÄ T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S1-S6	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
KU T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.	S1	
MU T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1 Musisointitilanteissa kiinnitetään huomiota musisoivan ryhmän jäsenenä toimimiseen.	L2, L6, L7
LI T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1 Fyysinen toimintakyky	L1, L3
AI T3 Ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja	S1	

ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla.		
--	--	--

Oppimisympäristöt ja työtavat

Käsityön, kuvataiteen, musiikin, liikunnan ja äidinkielen soveltavan kurssin opetuksessa hyödynnetään taito- ja taideaineiden oppimisympäristöjä ja työtapoja monipuolisesti. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologian, vierailujen/vierailijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Käsityön, kuvataiteen, musiikin, liikunnan ja äidinkielen soveltavalla kurssilla on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet opiskelussa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojään ja taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute koskee koko työskentelyprosessia ja on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteen antamisessa korostuu oppilaan kehittyminen ja kannustaminen sekä hänen osaamisensa laajentaminen ja syventäminen.

Käsityön, matematiikan ja ympäristöopin soveltava kurssi

Robottiikan opiskelussa on kyse tutkimisesta, oivaltamisesta ja hyviksi havaittujen ratkaisujen soveltamisesta. Kurssi sisältää mekaniikan rakentelua ja robottien ohjelmointia. Geometriaan, mittayksiköihin, koordinaatistoon, laskutoimituksiin ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymiseen liittyvät tehtävät tukevat muun muassa matematiikan opetusta. Valo-oppia, kitkaa ja voimaa sivuavat harjoitukset puolestaan tukevat ympäristöopin opetusta.

Kurssilla voidaan valmistautua myös esimerkiksi robotiikkakilpailuihin. Tällöin käsitöissä voidaan valmistaa erilaisia harjoituslustoja ja kilpalajeihin liittyviä tehtäväratoja sekä valmistaa kehittyneimpiin kilparobotteihin antureita ja muita tarvittavia osia. Voidaan ommella tai kutoa robottien vaatteita ja yhdistää niihin ohjelmoitavaa robotiikkaa ja rekvisiittaa.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
KÄ T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilemaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
KÄ T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

KÄ T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S6 Dokumentointi ja arviointi	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
YMP T5-T11 Tutkimisen ja toimimisen taidot	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.	
MA T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4

Oppimisympäristöt ja työtavat

Robottiikan opetuksessa käytetään käsityön, matematiikan ja ympäristöopin työtapoja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologian, vierailujen/vierailijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Robottiikassa on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet opiskelussa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojään ja taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute koskee koko työskentelyprosessia ja on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteen antamisessa korostuu oppilaan kehittyminen ja kannustaminen sekä hänen osaamisensa laajentaminen ja syventäminen.

Käsityön, matematiikan, ympäristöopin ja kuvataiteen soveltava kurssi

Kurssilla perehdytään muotoiluun ja arkkitehtuuriin. Kurssilla perehdytään myös ammattimaiseen suunnitteluun ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan 3D-mallinnusta. Kurssilla syvennyttään mahdollisuuksien mukaan tietokoneavusteiseen 3D-mallintamiseen sekä 3D-tulostuksen perusteisiin. Kurssilla suunnitellaan ja valmistetaan omia käyttöesineitä, koruja, pieniä tuotteita.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
KÄ T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön.	S3 Kokeilu S4 Tekeminen S5 Soveltaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
KÄ T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti.	S3 Kokeilu S5 Soveltaminen	L4 Monilukutaito L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
KÄ T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.	S1 Ideointi S2 Suunnittelu S6 Dokumentointi ja arviointi	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä
YMP T5-T11 Tutkimisen ja toimimisen taidot	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen Harjoitellaan selittämään arjen tilanteita, ilmiöitä ja teknologiaa eri tiedonalojen käsitteillä ja malleilla. Tutkitaan laitteiden toimintaperiaatteita ja erilaisia rakenteita. S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut: Erilaisten materiaalien ja aineiden avulla tarkastellaan olomuotoja ja aineiden ominaisuuksia.	
MA T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1-S5	L1, L4
KU T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan.	S1	

Oppimisympäristöt ja työtavat

Käsityön, matematiikan, ympäristöopin ja kuvataiteen soveltavan kurssin opetuksessa käytetään pääasiassa käsityön työtapoja ja oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen ja tilojen tulee olla asianmukaisia sekä turvallisia. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tieto- ja viestintäteknologian, vierailujen/vierailijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia opetuksessa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Käsityön, matematiikan, ympäristöopin ja kuvataiteen soveltavalla kurssilla on otettava huomioon oppilaiden monenlaiset edellytykset ja tarpeet opiskelussa. Oppilasta ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojään ja käsityöllisiä taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute koskee koko käsityöprosessia ja on luonteeltaan ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteen antamisessa korostuu oppilaan kehittyminen ja kannustaminen sekä hänen osaamisensa laajentaminen ja syventäminen.

Matematiikan, yhteiskuntaopin ja tieto- ja viestintäteknologian soveltava kurssi

Valinnaisaineessa tutustutaan lähiyhteiskunnan toimintaan ja ammatteihin. Tavoitteena on tukea oppilasta löytämään omat vahvuutensa ja innostaa oppilasta näkemään tulevaisuuden myönteiset mahdollisuudet lähiympäristössä ja myös kansainvälisessä kontekstissa. Oman aktiivisen roolin, vastuullisen vaikuttamisen ja tekemisen merkitys korostuu.

Opetuksen lähtökohtana on tarkastella lähemmin ympärillä toimivan yhteiskunnan arkea. Eri oppimisympäristöissä harjoitellaan ajattelua ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin ja ohjataan huomaamaan asioiden välisiä yhteyksiä. Opetukseen sisällytetään erilaisia toiminnallisia, kekseliäitä, luovia ja hauskoja lähiympäristöön ja sen toimintaan ja toimialoihin liittyviä tehtäviä ja pelejä. Innostavat merkitykselliset oppimiskokemukset harjaannuttavat sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, ja auttavat oppilaita tunnistamaan omia vahvuuksiaan.

Opetuksen tavoitteena on syventää ja vahvistaa oppilaiden tietoja lähiympäristön toiminnasta ja auttaa heitä ymmärtämään sen muodostumiseen ja toimintaan vaikuttavia tekijöitä. Opetusta toteutetaan pääosin pienryhmätoimintana projektimaisesti.

Opetuksen tavoite	Opetuksen sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Ehdyttää opetettuja sisältöjä liittämällä niitä lähiympäristön toimintoihin ja ammatteihin.	Sisällöiksi valitaan omaan elinympäristöön ja lähiyhteiskuntaan liittyviä toimintoja tai ammatteja. Oppilasta innostetaan näkemään tulevaisuuden myönteiset mahdollisuudet lähiympäristössä ja myös kansainvälisessä kontekstissa.	L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

MA T5 Ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	Eri oppimisympäristöissä harjoitellaan ajattelua ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin ja ohjataan huomaaman asioiden välisiä yhteyksiä.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L5 Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen
MA T3 Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta		
Syventää ja vahvistaa oppilaiden tietoja ja ymmärrystä lähiympäristön toiminnasta ja niihin liittyvistä teknologioista. Opetusta toteutetaan pääosin pienryhmätoimintana teknologiaa hyödyntäen.	Tvt-taitoja kehitetään lähiympäristön kontekstissa.	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimisympäristöt ja työtavat

Opetuksen lähtökohtana käytetään lähiympäristöstä ja ammateista tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ryhmätöiden ja projektitehtävien avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla myös itsenäistä työskentelyä omien taitojensa asettamissa rajoissa. Oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden oma lähiympäristö ja työtapoja valitessa tulee ottaa huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus ja elämyksellisyys. Kurssilla hyödynnetään koulun ulkopuolisten toimijoiden sekä oppiainerajat ylittävien projektien tarjoamia mahdollisuuksia.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki

Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Häntä ohjataan ja tuetaan kehittämään tietojaan ja taitojaan hänelle sopivien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien avulla, mutta pääpaino on toiminnallisuudessa. Oppilaille annetaan mahdollisuus kiireettömään oppimiseen ja ohjauksessa tulee huomioida ohjausviestinnän selkeys.

Oppilaan oppimisen arviointi

Arvioinnin tulee olla monipuolista, ohjaavaa ja rakentavaa. Sen päätehtävänä on tukea ja edistää ongelmanratkaisutaitojen ja työskentelytaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan myös itse arvioimaan omaa oppimistaan ja löytämään vahvuuksiaan sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa.

OULUN KAUPUNGIN PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

Oulun perusopetuksen paikallinen tuntijako LTK 17.12.2015/21.1.2016 § 170

OPPIAINE / LUOKAT	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	3	4	42
Vähintään nivelessä	14				18			10		42
A1-kieli, 1. vieras kieli		1	2	2	2	2	2	2	3	16
Vähintään nivelessä						9		7		16
B1-kieli, toinen kotimainen						2	1	2	1	6
Vähintään nivelessä						2		4		6
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32
Vähintään nivelessä		6			15		11			32
Ympäristöoppi	2	2	2	3	3	2				14
Vähintään nivelessä		4			10					14
Biologia ja maantieto							2	2	3	7
Vähintään nivelessä								7		7
Fysiikka ja kemia							2	2	3	7
Vähintään nivelessä								7		7
Terveystieto							1	1	1	3
Vähintään nivelessä								3		3
Uskonto/ET	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Vähintään nivelessä		2			5		3			10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Vähintään nivelessä				5				7		12
Musiikki	1	1	2	2	1	1	2			10
Vähintään nivelessä		2				4		2		8
Kuvataide	1	1	2	2	1	1	2			10
Vähintään nivelessä		2				5		2		9
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3			15
Vähintään nivelessä		4				5		2		11
Liikunta	2	2	2	2	3	2	2	3	2	20
Vähintään nivelessä		4				9		7		20
Taito- ja taideaineiden valinn.					6 ¹			5 ²		11
Vähintään nivelessä					6			5		11
Kotitalous							3			3
Vähintään nivelessä								3		3
Oppilaanohjaus							0,5	1	1	2,5
Vähintään								2		2
TVT-niveltävä kurssi							0,5			
Valinnaiset aineet					2	2	0	6	4	14
Vähintään					9					9
A2-KIELI, vapaaehtoinen kieli					2	2	2	3	3	12
Vähintään					12					12
OPPILAAN TUNTIMÄÄRÄ	19	20	22	24	25	25	30	29	30	224
VN	19	19	22	24	25	25	29	29	30	222

A2-kieli mukana

32 30 31

A2-kielen tunnit a) alaluokilla sisält. valinnaisiin aineisiin b) 7. lk tuntijaon ylittävänä tunteina c) 8. ja 9. lk 1 tunti yli tuntijaon.

¹ sisält. 3.-6. lk taitai-aineisiin, ² 1 vvt 7. lk käsityö, 4 vvt yläluokkien valinnaiset aineet

OULUN KAUPUNGIN KIELIOHJELMA

Oulun kaupungin kieliohjelma LTK 25.02.2016 § 25

Oulun kaupungin kieliohjelma kattaa varhaiskasvatuksen, perusasteen ja lukion sekä vapaan sivistystyön niiltä osin kun se koskee yleissivistävän koulutuksen kanssa tehtävää yhteistyötä. Kieliohjelman tavoitteena on taata lapsille ja nuorille monipuolinen ja syvälinen kielitaito tasapuolisesti kaupungin eri alueilla. Lapsen ja nuoren kielitaidon kehittyminen nähdään prosessina, joka alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu eliniän, joten Oulussa pyritään luomaan erilaisia kieliopintojen jatkumia.

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen kasvatustavoitteisiin¹⁵⁷ kuuluu myös suomen-, ruotsin-, saamen- ja romanikielisten ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa. Kunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että lasten varhaiskasvatusta voidaan tarvittaessa järjestää lapsen äidinkielenä olevalla suomen-, ruotsin- tai saamenkielellä¹⁵⁸.

Ruotsinkielistä varhaiskasvatusta järjestetään Oulussa yksityisessä ruotsinkielisessä päiväkodissa Svenska Barntädgårdenissa. Tämän lisäksi ruotsinkielistä varhaiskasvatusta järjestetään myös kunnallisessa Allinpuiston päiväkodissa.

Saamenkielistä varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisessa Mäntylä-Snellman päiväkodissa äidinkielenään saamea puhuville lapsille. Päiväkodissa toimii myös pohjoissaamenkielinen kielipesätoiminta. Kielipesätoiminta ei ole vakiintunut toimintamalli. Sen tarve ja rahoitus kartoitetaan aina erikseen yhdessä Saamelaiskäräjien kanssa.

Romanilasten varhaiskasvatukseen osallistumista tuetaan romanivanhempien kanssa yhteistyössä kunnioittaen heidän kulttuuri-identiteettiään. Tarvittaessa lasten tulee saada tukea suomen tai ruotsin kielessä.

Oman äidinkielen/äidinkielten opetusta järjestetään koordinoitusti vuosittain suurimpien kieliryhmien lapsille. Näin oman äidinkielen ryhmät saattavat vaihtua vuosittain. Oman äidinkielen opetuksessa jokaisella lapsella on yksilölliset lähtökohdat ja tavoitteet kielen opetuksessa. Tavoitteena on tukea ja ylläpitää lapsen äidinkieltä ja kulttuuri-identiteettiä sekä tukea sekä lasta että huoltajia suomalaisen kulttuurin kohtaamisessa.

Perusopetus

Oulun kaupungin kouluilla A1-kieli on englanti, ja sen opetus alkaa 2. luokalla. Englantia opiskellaan peruskoulun loppuun asti. Englannin kielen opetusta on mahdollista varhentaa niin, että se alkaa jo ensimmäiseltä luokalta lähtien. Järjestämistapa voi vaihdella koulukohtaisesti. Varhentamisen tarkoituksena on tutustuttaa oppilaat englannin kieleen leikinomaisesti.

¹⁵⁷ Varhaiskasvatuslaki 1973/36 2a§, Asetus lasten päivähoitosta 1973/239 1a§

¹⁵⁸ Varhaiskasvatuslaki 1973/36 11§

Oppilas voi valita alaluokkien valinnaisten aineiden asemesta 5. luokalla alkavan vapaaehtoisen kielen (A2-kieli). Kaikilla perusasteen kouluilla tarjotaan vapaaehtoista, toista vierasta kieltä. Kieliryhmän syntyminen edellyttää, että vähintään 12 oppilasta on valinnut kyseisen kielen. Peruskoulut on velvoitettu tekemään yhteistyötä A2-kieliryhmien muodostamisessa. A2-kielen opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena (vrt. Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma luku 5). Yhteistyötä ryhmien muodostamisessa voidaan tehdä myös muiden opetuksen järjestäjien kanssa Oulussa.

Tarjottavia vapaaehtoisia A-kieliä voivat olla espanja, saksa, ranska, ruotsi tai venäjä. Tarjonta voi olla erilainen eri yhteistyöalueilla, jotka vähintään kaksi koulua muodostavat. Kullakin yhteistyöalueella tarjotaan vähintään kolmea eri A2-kieltä.

Aloitettuaan A2-kielen opinnot 5. luokalla oppilas opiskelee sitä 9. luokan loppuun asti. Yläkoulun 7. luokalla A2-kielen opinnot lisäävät oppilaan viikoittaista työaikaa kahdella tunnilla.

Syksystä 2018 uuden opetussuunnitelman mukaan A2-kieltä opiskellaan kolme tuntia vuosiluokilla 8 ja 9. Opetussuunnitelman mukaan 8. luokalla on valinnaisia aineita kuusi vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla neljä vuosiviikkotuntia. A2-kielen opiskelijoilla on 8. luokalla valinnaisia aineita neljä vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Näillä luokilla kaksi A2-kielen tunneista sisältyy siis valinnaisiin aineisiin ja yksi tunti opiskellaan vuosiluokan kokonaistuntimäärän ylittävänä tuntina.

Erikoisluokan oppilaat opiskelevat A2-kieltä kaksi tuntia vuosiluokan kokonaistuntimäärän ylittävinä tunteina 5. ja 6. luokalla. 7. luokalla A2-kieltä opiskelevan erikoisluokan oppilaan viikoittainen kokonaistuntimäärä ylittyy neljällä tunnilla, joista kaksi on A2-kielen tunteja. Myös 8. ja 9. luokalla tuntimäärä voi ylittyä.

B1-kielen eli ruotsin kielen opiskelu alkaa 6. luokalla mikäli oppilas ei ole aloittanut sen opiskelua A2-kielenä 5. luokalla. Ruotsin opiskelu jatkuu 9. luokan loppuun asti.

Valinnaisina B2-kielinä voivat 8. luokalla olla ranska, saksa, venäjä, espanja, italia, kiina, japani tai jokin muu kieli. Koulun on kuitenkin varmistettava jo valinnaisainetta tarjotessaan, että se on mukana myös lukion kieliohjelmassa. Koulun on B2-kieltä tarjotessaan selvitettävä oppilaille, mitkä ovat mahdollisuudet jatkaa kyseisen kielen opiskeleua myös lukiossa. Ryhmien muodostamisessa suositellaan yhteistyötä eri koulujen välille. Ryhmä perustetaan, mikäli kielen valinneita oppilaita on vähintään 12. Kieltä opiskellaan 8. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia ja 9. luokalla kaksi vuosiviikkotuntia. Valinnaisen B2-kielen opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena.

Kielistä ja muista oppiaineista voidaan rakentaa valinnaisina opintoina tarjottavia oppiainekokonaisuuksia. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta (L1–L7). Koulut voivat täydentää opetussuunnitelman mukaisia kieliopintoja kielikerhoilla.

Oman äidinkielen opetus perusasteella

Suomi toisena kielenä oppilaille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta kaksi tuntia viikossa. Opetusryhmä voidaan perustaa, jos ryhmässä on perustamisvaiheessa vähintään neljä oppilasta. Ryhmät muodostetaan koordinoitusti koulujen yhteistyönä. Yhteistyötä tehdään myös muiden opetuksenjärjestäjien kanssa. Oman äidinkielen opetus voidaan järjestää myös etäopetuksena.

Perusopetusta täydentävä opetus

Pohjoissaamen kielen opetusta järjestetään sekä perusasteella että lukiossa. Järjestämistapana voi olla myös etäopetus. Oulussa on mahdollisuus osallistua perusopetusta täydentävänä opetuksena pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetukseen kaksi tuntia viikossa 1.-9.-luokilla. Opetuksessa noudatetaan opetussuunnitelman perusteisiin pohjautuvaa Oulun kaupungin pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetussuunnitelmaa.

Romanikieltä opetetaan Oulussa täydentävänä opetuksena kaksi vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Paikallinen opetussuunnitelma on jaettu luokkatasojen sijaan eri taitotasoihin, joiden perusteella romanikielen opetusryhmät pyritään muodostamaan. Tästä huolimatta romanikielen opetusryhmät koostuvat useiden ikä- ja taitotasojen oppilaista.

Lukio

Lukioiden kielitarjonnalla pyritään varmistamaan oppilaan perusasteella aloittamien A- ja B-kielten opintojen jatkuminen. Lukiolainen voi myös aloittaa uuden kielen opiskelun, B3-kielen. Tästä johtuen lukiokoulutuksessa on kokonaisuudessaan laajempi kielitarjonta kuin perusasteella. Kieliryhmiä muodostetaan lukioiden yhteistyönä, jotta kieliohjelman tavoitteet täyttyvät. Lukiossa voidaan järjestää myös yksittäisiä kielten kursseja. Vieraiden kielten opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena.

Taulukko: Lukioiden kielitarjonta

	A-kielet	B1-kieli	B2/B3-kielet
OULUN KAUPUNGIN LUKIOT	EA, EN, ESL, RA, RU, SA, VE	RU	EA, EN, IA, LA, RA, RU*, SA, SM, SMI, VE
eLukio	EN	RU	EA, IA, RA, SA, VE, JP, KI, SM

EA=espanja, EN=englanti, ESL=English as a Second Language, IA=italia, JP=japani, KI=kiina, LA=latina, RA=ranska, RU=ruotsi, SA=saksa, SM=pohjoissaame, SMI=inarinsaame, VE=venäjä

* Oulun aikuislukiossa myös B3-kielenä

Tavoitteena on, että perusasteella aloitetut pohjoissaamen opinnot jatkuvat toisella asteella. Päivälukioissa pohjoissaamen opinnot suunnitellaan opiskelusta kiinnostuneiden opiskelijoiden määrän ja muiden edellytysten mukaisesti vuosittain opinto-ohjaajien avustuksella.

Laajempi ja suppeampi kaksikielinen opetus varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle

Englanninkielistä varhaiskasvatusta tarjotaan pääasiassa yksityisissä päiväkodeissa. Lisäksi englanninkielistä esiopetusta järjestetään kunnallisessa Pikku-Ainon päiväkodissa Oulun kansainvälisen koulun tiloissa niille lapsille, jotka läpäisevät kielitestit. Englanninkielinen esiopetusryhmä aloittaa toimintansa, mikäli valintakriteerit täyttäviä lapsia on vähintään seitsemän. Pikku-Ainon englanninkielisestä esiopetuksesta ne oppilaat, jotka ovat läpäisseet esiopetuksen kielitestit, voivat siirtyä suoraan Oulun kansainväliseen kouluun.

Lakisääteisen velvoitteen lisäksi joissakin kunnallisissa päiväkodeissa järjestetään englannin kielikylpyä. Tämän lisäksi osassa päiväkodeista järjestetään kielirikasteista opetusta, jolloin opetuksesta korkeintaan 25 prosenttia tapahtuu vieraalla kielellä. Yksityisissä päiväkodeissa tarjotaan varhaiskasvatusta ja -opetusta myös muilla kielillä.

Suppeammalla kaksikielisellä opetuksella eli kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan perusasteella opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä (vrt. Oulun perusopetuksen opetussuunnitelma luku 10). Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi sekä kannustaa monipuolisiin kielivalintoihin.

Oulun kansainvälinen koulu on ainoa englanniksi opetusta tarjoava perusasteen koulu Oulussa, ja se tarjoaa luontevan jatkumon joko englanninkielisestä kielikylpytyyppisestä tai kielirikasteisesta esiopetuksesta laajamittaiseen kaksikieliseen perusopetukseen. Oulun kansainvälinen koulu noudattaa opetuksessaan vuosiluokilla 1–4 the IB Primary Years Programme –ohjelmaa ja vuosiluokilla 5–9 the IB Middle Years Programme –ohjelmaa, jotka vaikuttavat koulun opetuskielen (suomi) ja kohdekielen (englanti) opetussuunnitelmiin ja tuntijakoon. Täysipainoinen, tavoitteellinen englanninkielellä toteutettu opetus edellyttää muun muassa paikallisen tuntijaon muokkaamista IB-ohjelman ja valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kaikki oppiaineet opetetaan englanniksi lukuun ottamatta äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä suomi toisena kielenä -oppimäärää. A2-kielten tunneilla käytetään opetuksessa sekä suomea että englantia. Opetus perustuu CLIL (Content and Language Integrated Learning) -pedagogiikkaan. Kansainvälisen koulun IB-ohjelmiin haetaan valintakokeen kautta. Kaksikielisessä opetuksessa Oulun kansainvälisellä koululla A2-kielen valinneilla oppilailla kokonaistuntimäärä ylittyy kahdella, samoin 7. vuosiluokalla, mutta 8. ja 9. vuosiluokalla vain yhden tunnin verran. Lisäksi A2-kielen valinneet voivat valita 8. ja 9. luokille vain yhden valinnaisaineen. Alakoulun valinnaistunteja käytetään englanninopetukseen, koska IB-ohjelman englannin tunneista osa on monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Oulussa on myös mahdollisuus suorittaa kansainvälinen ylioppilastutkinto, International Baccalaureate. Oulun Lyseon IB-linjalla opiskellaan IB Diploma -tutkintoon johtavaa opiskeluohjelmaa, jossa kohdekielenä on englanti. Oulun Lyseon IB Diploma -ohjelmaan haetaan valintakokeen kautta.

Vapaa sivistystyö

Lasten ja nuorten kielipääomaa voidaan kartuttaa myös vapaan sivistystyön opinnoilla.

Oulu-opiston kurssitarjonta palvelee myös lukio-opintoja niin, että kielten kurssien laajuus ja sisältö määritellään vastaamaan lukiokursseja. Vapaassa sivistystyössä opiskeltavien lukiokursseihin rinnastettavien opintojen arviointi noudattaa Oulun kaupungin lukioiden opetussuunnitelmien määräyksiä.

